

**Bosna i Hercegovina
Brčko distrikt Bosne i
Hercegovine
APELACIONI/APELACIJSKI
SUD**

**Босна и Херцеговина
Брчко дистрикт Босне и
Херцеговине
АПЕЛАЦИОНИ СУД**

Trg Pravde 12, 76100 Brčko distrikt Bosne i Hercegovine; tel: 049/216-081; faks: 049/219-063; e-pošta: asbd@asbd.ba
Трг Правде 12, 76100 Брчко дистрикт Босне и Херцеговине; тел: 049/216-081; факс: 049/219-063; е-пошта: asbd@asbd.ba

**БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА
БРЧКО ДИСТРИКТА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ЗА ПЕРИОД
ОД 2023. ДО 2024. ГОДИНЕ**

Брчко, новембар 2025. године

УРЕЂУЈЕ:

- председник Статутарног одјељења, председник Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и судија Дамјан Кауриновић
- председник Кривично-прекршајног одјељења, судија Срђан Недић
- председник Грађанско-привредног и управног одјељења, судија Вук Лучић
- председник Одјељења за судску праксу, судија др Роберт Јовић
- стручна сарадница, мр Мирела Аџајлић Хоџић

ПРЕДГОВОР

Поштовани,

Са задовољством Вам представљамо још једно издање билтена Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, у којем је обухваћена судска пракса овог суда настала у периоду 2023–2024. године. Ово издање представља један у низу билтена које редовно објављујемо као доказ наше јасне намјере да принцип транспарентности у раду, у цијелости и без изузетка, спроведемо у стварност и тиме судску праксу приближимо нашим грађанима.

Издвојене одлуке, правна схватања и сентенце представљене у овом билтену свједоче о настојању суда да, досљедним и уједначеним поступањем, осигура пуно поштовање начела правне сигурности и једнакости свих пред законом.

Посебно истичемо да смо, по први пут, један дио билтена посветили и одлукама Уставног суда Босне и Херцеговине, у којима су разматране одлуке нашег суда. На овај начин, поред увида у рад Апелационог суда, пружамо и ширу слику о томе како се поједина правна питања сагледавају на највишем уставносудском нивоу.

Увјерени смо да ће и ово издање бити корисно свима који желе да се упознају са радом овог суда – како стручној јавности, тако и грађанима који показују интересовање за питања владавине права.

С поштовањем,

ПРЕДСЈЕДНИК СУДА

Дамјан Кауриновић

САДРЖАЈ

КРИВИЧНО ПРАВО	4
КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО	4
КРИВИЧНИ ПОСТУПАК	21
ПРЕКРШАЈНО ПРАВО	28
ГРАЂАНСКО ПРАВО	34
СТВАРНО ПРАВО	34
ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО	42
ПОРОДИЧНО ПРАВО	71
НАСЉЕДНО ПРАВО	75
РАДНО ПРАВО	83
ПРИВРЕДНО ПРАВО	94
ЗАШТИТА ОД КЛЕВЕТЕ	96
ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА	98
АУТОРСКО ПРАВО	100
ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК	102
ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК	118
ИЗВРШНИ ПОСТУПАК	123
ЗЕМЉИШНОКЊИЖНИ ПОСТУПАК	133
УПРАВНО ПРАВО	134
СТАТУТАРНО ОДЈЕЉЕЊЕ	161
ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ	194
ИЗДВОЈЕНЕ ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ПОВОДУ ПРЕИСПИТИВАЊА ОДЛУКА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ПО АПЕЛАЦИЈАМА	203
РЕГИСТАР ПРИМИЈЕЊЕНИХ ПРОПИСА	218
АБЕЦЕДНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР	221

КРИВИЧНО ПРАВО

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

1.

Рад за опште добро на слободи

Члан 44. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ЗАМЈЕНА КАЗНЕ ЗАТВОРА РАДОМ ЗА ОПШТЕ ДОБРО НА СЛОБОДИ НИЈЕ ОБАВЕЗА, НЕГО СЕ У СВАКОМ КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ ПРОЦЈЕЊУЈЕ ДА ЛИ ОПТУЖЕНИ СВЕУКУПНИМ ПОНАШАЊЕМ ЗАСЛУЖУЈЕ ОВАКАВ ТРЕТМАН КОД ИЗВРШЕЊА КАЗНЕ.

Из образложења:

„Неосновани су жалбени наводи браниоца да је првостепени суд починио битну повреду одредаба кривичног поступка, јер у пресуди нису наведени разлози о одлучним чињеницама, тако што у образложењу пресуде првостепени суд није навео нити цијенио у довољној мјери олакшавајуће околности које стоје на страни оптуженог. За разлику од навода браниоца овај суд је утврдио да је првостепени суд, на четвртој страни образложења пресуде, навео олакшавајуће околности које је цијенио а тако и отежавајуће околности, те на тај начин извео правилан закључак да одлучујући о приједлогу браниоца, да у конкретном случају не би било оправдано усвојити приједлог браниоца да се изречена казна затвора замијени радом за опште добро на слободи. Супротно наводима браниоца, овај суд сматра да је првостепени суд правилно цијенио све изведене доказе и изрекао адекватну кривичноправну санкцију. Изречена казна затвора у трајању од 10 (десет) мјесеци у потпуности је адекватна тежини кривичног дјела, околностима под којима је дјело почињено и ранијем животу учиниоца. Бранилац занемарује да су све наведене околности цијењене и узете у обзир приликом изрицања наведене казне.

Бранилац наводи да је на овај начин оптуженом ускраћена могућност која је прописана одредбом члана 44. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Такви наводи браниоца нису основани када се има у виду да је одредбом члана 44. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано да када суд одмјери и изрекне казну затвора до једне године да може на приједлог оптуженог или његовог браниоца, одредити да се тако изречена казна замијени радом за опште добро на слободи. Полазећи од садржаја цитиране законске одредбе, замјена казне затвора радом за опште добро на слободи није обавеза, него се у сваком конкретном случају процјењује да ли оптужени свеукупним понашањем заслужује овакав третман код извршења казне, јер се у „случају рада за опште добро на слободи“ не ради о кривичној санкцији него о специфичном модалитету извршења изречене казне затвора до једне године.

У таквим околностима овај суд сматра да је одлука првостепеног суда правилна и на закону заснована, имајући у виду да је оптужени вишеструки повратник у извршењу кривичних дјела, те да је извршење казне у конкретном случају пријекно потребно за остварење сврхе кажњавања из члана 42. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Првостепени суд је узео у обзир све наведене околности и правилно их цијенио, те су стога жалбени

наводи браниоца да је првостепени суд поступао супротно одредбама Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, неутемељени. Првостепени суд је у образложењу пресуде навео јасне разлоге који су довољни и правно ваљани због којих није прихватио приједлог одбране да изречену казну затвора замијени за рад за опште добро на слободи. Такве разлоге подржава и овај суд.

Овај суд сматра да је одлука првостепеног суда правилна и на закону заснована, те да се сврха кажњавања прописана одредбом члана 42. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине може постићи само изреченом казном затвора у трајању од 10 (десет) мјесеци, без замјене исте за рад за опште добро на слободи. На овај начин ће се постићи и сврха кривичноправних санкција у виду спречавања учиниоца да врши кривична дјела и подстицање његовог преваспитања, у складу с одредбом члана 7. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 155826 24 Кж од 01.10.2024. године)

2.

Општа правила за одмјеравање казне

Члан 49. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПОНАШАЊЕ ОПТУЖЕНОГ У СКЛАДУ СА ЕТИЧКИМ И ДРУШТВЕНИМ НОРМАМА ТРЕБАЛО БИ БИТИ УОБИЧАЈЕНО ПОНАШАЊЕ БИЛО КОГ ГРАЂАНИНА, ЗБОГ ЧЕГА СЕ И НЕ МОЖЕ ТРЕТИРАТИ КАО ОЛАКШАВАЈУЋА ОКОЛНОСТ.

Из образложења:

„Супротно напријед изнесеним тврдњама бранитеља оптуженог из образложења првоступањске пресуде у том дијелу, овај суд је закључио да је првоступањски суд пригодом избора врсте и висине казне коју ће досудити оптуженом узео у обзир све околности које је био дужан цијенити у складу са чланком 49. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, укључујући све оне олакшавајуће околности на које се у жалби позива бранитељ оптуженог. С тим у свези, овај суд сматра да је првоступањски суд правилно цијенио све олакшавајуће околности, дајући им адекватан значај, доводећи их у свезу са казном која је чланком 218. ставак 3. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописана за казнено дјело за које је оптужени оглашен кривим, након чега је цијенећи све околности под којима је почињено казнено дјело, закључио да се у случају оптуженог сврха кажњавања може постићи и казном која је ублажена испод законског минимума прописаног за то казнено дјело, па је примјеном одредбе чланка 50. ставак 1. точка б) и чланка 51. ставак 1. точка е) Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, оптуженог осудио на казну затвора у трајању од 45 (четрдесетпет) дана. Тако досуђена казна је и по оцјени овога суда адекватна тежини казненог дјела за које је оптужени оглашен кривим, ступњу његове кривње, као и његовим особним приликама.

Због свега напријед изнесеног неосновано се у жалби бранитеља приговара да првоступањски суд није у довољној мјери цијенио, а нити је на одговарајући начин цијенио да је догађај који је предмет овог казненог поступка довео до престанка брачне свезе између оптуженог и оштећене, да су приликом развода брака дјеца повјерена мајци, као и да оптужени након почињења предметног казненог дјела није више исказивао насилничко понашање према бившој супрузи, а нити било коме другом. Наиме, овај суд, једнако као и првоступањски суд, сматра да чињеница да је због насиља оптуженог према оштећеној супрузи дошло до развода брака и повјеравања троје малолетне дјеце супрузи, не може представљати олакшавајућу околност на страни оптуженог, као нити чињеница да се након почињења казненог дјела због којег је оглашен кривим оптужени није насилнички понашао према сада бившој супрузи, а нити према било коме другом, јер је по оцјени овог суда понашање оптуженог у складу са етичким и друштвеним нормама требало бити уобичајено понашање било ког грађанина, због чега се и не може третирати као олакшавајућа околност.

У таквим околностима, по оцјени овог суда, због свих околности под којим је почињено казнено дјело за које је оптужени оглашен кривим, особито због чињенице да је насиље према тадашњој супрузи подузимао у присуству троје малолетне дјеце, није било законских увјета да се оптуженом, у складу са чланцима 60. и 61. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, изрекне увјетна осуда у било ком трајању. Због истих околности овај суд сматра да оптужени не заслужује да му се, у складу са чланком 44. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, досуђена казна од 45 (четрдесетпет) дана затвора замијени радом за опће добро на слободи, због чега је такав приједлог бранитеља оптуженог ваљало одбити као неоснован, те да се у случају оптуженог Н.И. сврха кажњавања прописана чланком 42. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, једино може остварити безувјетном казном затвора коју му је побијаном пресудом досудио првоступањски суд.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 161484 24 Кж од 03.10.2024. године)

3.

Продужено кривично дјело

Члан 55. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КОД ПРОДУЖЕНОГ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА КОЈЕ СЕ ТРЕТИРА КАО ЈЕДНО ДЈЕЛО МЈЕРОДАВНО ЈЕ ВРИЈЕМЕ ИЗВРШЕЊА ПОСЛЈЕДЊЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ РАДЊЕ КОЈА УЛАЗИ У САСТАВ ПРОДУЖЕНОГ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА.

Из образложења:

„Наиме, жалбом браниоца се искључиво потенцира да је првостепени суд требао према оптуженом примијенити Закон о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 2/10), из разлога што је оптужени рођен 10.09.1998. године, да је радња извршења 2015. и 2016.

година, да је оптужени у вријеме извршења био старији малољетник, док у вријеме потврђивања оптужнице није имао навршених двадесет и једну годину, те да су на тај начин повријеђене одредбе члана 10. и члана 72. Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Првостепени суд није прихватио ове приговоре браниоца да се према оптуженом требао провести поступак према Закону о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине из разлога што је оптужени у вријеме суђења навршио двадесет и три године живота, те да се у складу са одредбама горе наведеног закона оптуженом не може изрећи нити једна санкција предвиђена одредбама тог закона па би оптужени, користећи се благодетима тог закона фактички био аболиран за кривичноправне радње за које се терети. Овакав став првостепеног суда у потпуности прихвата и овај суд.

Првостепени суд, по оцјени овог суда, није учинио битну повреду кривичног поступка из члана 297. став 1. тачка г) Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине на који се жалбом указује. Наиме, одредбом члана 70. Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописана је примјена одредаба о малољетницима на млађа пунољетна лица, односно да „у односу на млађе пунољетне учиниоце кривичних дјела важе одредбе Кривичног закона, а под условима прописаним овим законом, на њих се примјењују и одредбе за малољетне учиниоце“, а одредбом члана 72. истог закона прописано је „да одредбе тог закона примјењују се и у поступку према лицима која су учинила кривично дјело као малољетници, а у вријеме покретања поступка односно суђења нису навршила двадесет и три године живота, као и одредбе Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, ако нису у супротности са одредбама овог закона“ (Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине). Када се те одредбе доведу у везу са чланом 12. тачка ц) Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, којима се прописује ко се сматра млађом пунољетном особом у смислу тог закона, онда слиједи закључак о томе да ли је примјењив Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, када није довољно само утврдити животну доб починитеља, (да је навршио осамнаест година, а није навршио двадесет и једну годину живота), него је као неопходан услов прописано и то да развој особе о којој је ријеч, није на том нивоу да би се могао сматрати пунољетном особом. У конкретном случају, бранилац жалбом не указује да је првостепеном суду предочио било какве аргументе или доказе у погледу недовољног развоја оптуженог, на основу којих би се могло прихватити да се ради о млађој пунољетној особи у смислу одредби члана 12. тачка ц) Закона о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, а да је суд такве разлоге неосновано одбио, а нити такве аргументе бранилац износи у жалби, па слиједом тога није могла ни бити доведена у питање надлежност првостепеног суда за поступање у овој кривичноправној ствари. Тим више што је првостепени суд на страни дванаест образложења своје одлуке навео да је оптужени у вријеме суђења напунио двадесет и три године живота те да му се у складу са

Законом о заштити и поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине не може изрећи нити једна санкција – мјера предвиђена тим законом. Такав став првостепеног суда у потпуности подржава и овај суд.

Овај суд подсјећа да код продуженог кривичног дјела из члана 55. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине које се третира као једно дјело, као што је то случај у овој кривичноправној ствари, мјеродавно је вријеме извршења посљедње кривичноправне радње која улази у састав продуженог кривичног дјела. Овај суд напомиње да се оптуженом не ставља на терет као вријеме извршења кривичноправних радњи 2015. година, како то бранилац наводи у жалби, него извјестан временски период закључно са крајем 2016. године. Када се то има у виду, као вријеме извршења у конкретном случају, наведена је цијела 2016. година, тако да се задња радња узима као радња извршења кривичног дјела у задњем мјесецу те године, из чега произилази да је оптужени Д.К. у вријеме извршења имао осамнаест година живота, с обзиром да је 28.09.2016. године напунио осамнаест година, а да је задња радња извршења из чињеничног описа децембар мјесец 2016. године. Имајући горе наведено у виду првостепени суд није повриједио одредбе закона водећи поступак према одредбама Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине према оптуженом као пунољетном учиниоцу кривичног дјела, тако да су приговори браниоца у том погледу у потпуности неосновани.”

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 122615 24 Кж од 20.02.2024. године)

4.

Отмица и изнуда

Члана 177. и члан 289. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КОД КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА ИЗНУДА И ОТМИЦА РАДИ СЕ О КРИВИЧНИМ ДЈЕЛИМА СА РАЗЛИЧИТИМ ЗАШТИТНИМ ОБЈЕКТИМА, КОД КОЈИХ РАДЊА ЈЕДНОГ ОД ЊИХ НИЈЕ ОБУХВАЋЕНА РАДЊОМ ДРУГОГ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА, ПА СЕ НЕ МОЖЕ ГОВОРТИ О ТЗВ. ПРИВИДНОМ СТИЦАЈУ КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА.

Из образложења:

„Погрешно бранилац оптуженог закључује да се у случају кривичноправних радњи описаних у изреци побијане пресуде, које је првостепени суд правно квалификовао као кривично дјело -Отмица- из члана 177. став 2., у свези са ставом 1. и кривично дјело -Изнуда- из члана 289 став 1. у вези са чланом 31. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, не ради о два кривична дјела, него о једном кривичном дјелу -Отмица- из члана 177. став 2. у свези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, а да је кривично дјело -Изнуда- из члана 289. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„конзумирано“ кривичним дјелом -Отмица- из члана 177. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Наиме, постојање привидног стицаја по основу конзумпције се оцјењује апстрактним упоређивањем самих законских описа кривичних дјела, у смислу да ли је једно од тих кривичних дјела садржано у другом или је њиме обухваћено, при чему у правилу теже дјело конзумира лакше кривично дјело. Међутим, у конкретном случају се не би могло говорити о овом облику привидног стицаја, а нити о неком другом с обзиром на то да кривичноправне радње описане у изреци првостепене пресуде, које чине обиљежја кривичног дјела -Отмица- из члана 177. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, без обзира што су претходиле почињењу кривичног дјела -Изнуда- из члана 289. став 2. у свези са ставом 1. а све у вези са чланом 31. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, нису обухваћене кривичноправном радњом из изреке првостепене пресуде у којој се стичу законска обиљежја кривичног дјела -Отмица- из чланка 177. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Осим тога, кривичноправне радње у којим се стичу обиљежја кривичног дјела -Изнуда- из члана 289. став 2. у вези са ставом 1., нису могле бити „конзумиране“ кривичним дјелом – Отмица -, јер се не ради о кривичном дјелу које је по својој нарави садржано у кривичном дјелу – Отмица -, како због природе радње почињења, тако и због добра које се штити наведеним инкриминацијама. Наиме, кривично дјело -Отмица- из члана 177. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, је кривично дјело из категорије кривичних дјела против слободе и права човјека и грађанина, док се у случају кривичног дјела -Изнуда- из члана 289. став 2. у вези са ставом 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, ради о кривичном дјелу против имовине. Имајући то у виду видљиво је да се ради о кривичним дјелима са различитим заштитним објектима, код којих радња једног од њих није обухваћена радњом другог кривичног дјела, па се у конкретном случају не може говорити о тзв. привидном стицају кривичних дјела, тако да нити у том погледу првостепени суд, код доношења побијане пресуде, није повриједио Кривични закон на штету оптуженог, у смислу члана 298. став 1. тачка а. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Сама чињеница да оба кривична дјела имају неки од заједничких елемената (присила) не значи да кривично дјело -Отмица- конзумира кривично дјело- Изнуда-, а поготово имајући у виду да је кривично дјело -Отмица- извршено у мају мјесецу 2019. године, а кривично дјело -Изнуда- у октобру мјесецу 2019. године, што значи у различитим временским периодима, тако да нема ни временског континуитета између радњи извршења.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 150051 24 Кж од 04.10.2024. године)

5.

Повреда слободе одлучивања бирача

Члан 192. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КРИВИЧНО ДЈЕЛО ПОВРЕДА СЛОБОДЕ ОДЛУЧИВАЊА БИРАЧА МОЖЕ СЕ ИЗВРШИТИ САМО СА ДИРЕКТНИМ УМИШЉАЈЕМ, ТАКО ДА КРИВИЦА

УЧИНИОЦА ПОСТОЈИ САМО АКО ЈЕ БИО СВЈЕСТАН ДА СВОЈИМ РАДЊАМА, У КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ ПОДМИЋИВАЊЕМ КАО ЈЕДНОМ ОД АЛТЕРНАТИВНО ПРОПИСАНИХ РАДЊИ, УТИЧЕ НА СЛОБОДУ ОПРЕДЈЕЉЕЊА БИРАЧА НА ИЗБОРИМА И АКО ЈЕ ХТИО ПОСТИЗАЊЕ ОДРЕЂЕНЕ ПОСЉЕДИЦЕ ЊЕГОВИМ УЧИЊЕЊЕМ.

Из образложења:

„Међутим, овај суд налази да дјело које се оптуженом Е.М. оптужницом ставља на терет и за које је тачком I изреке побијане пресуде оглашен кривим, у чињеничном опису не садржи сва законска обиљежја кривичног дјела - Повреда слободе одлучивања бирача - из члана 192. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, због чега се са правом жалбом браниоца оптуженог Е.М. указује да је првостепени суд приликом доношења побијане пресуде у односу на њега починио повреду Кривичног закона из члана 298. став 1. тачка а) Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, када је правно оцијенио да дјело оптуженог представља наведено кривично дјело.

Када је ријеч о кривичном дјелу - Повреда слободе одлучивања бирача - из члана 192. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано је да „Ко силом, озбиљном пријетњом, принудом, подмићивањем или кориштењем његовог тешког имовинског стања или на други противправан начин утиче на бирача у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине да на изборима за институције у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине или приликом гласања о опозиву или на референдуму, гласа за или против поједине листе, појединог кандидата, или да гласа за или против опозива, за или против приједлога о којем се одлучује референдумом, или да уопће не гласа, казнит ће се новчаном казном или казном затвора до три године“.

У чињеничном опису предметног кривичног дјела у оптужници нису наведене чињенице и околности које чине обиљежја тог кривичног дјела, као и оне од којих зависи примјена одређене одредбе Кривичног закона како је то прописано одредбом члана 285. став 1. тачка ц) Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Чињенични опис дјела у оптужници не садржи чињенице и околности из којих произилази да је оптужени Е.М. био свјестан да описаним радњама, тј. подмићивањем, утиче на слободу опредјељења бирача на изборима и да је на тај начин хтио постизање одређене посљедице, односно да је у том смислу његов умишљај субјективно био усмјерен на гласање с намјером да кандидату А.Д. прикупи гласове на локалним изборима у Босни и Херцеговини заказаним за дан 15.11.2020. године, на територији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Како чињенични опис овог кривичног дјела у оптужници, не садржи чињенице и околности из којих произилази психички однос оптуженог Е.М. према том дјелу (директни умишљај са свим његовим компонентама), он не садржи сва законска обиљежја бића кривичног дјела - Повреда слободе одлучивања бирача - из члана 192. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Ово кривично дјело може се извршити само да директним умишљајем, тако да кривица учиниоца постоји само ако је био свјестан да својим радњама, у конкретном случају подмићивањем као једном од алтернативно прописаних

радњи, утиче на слободу опредјељења бирача на изборима и ако је хтио постижање одређене посљедице његовим учињењем, у конкретном случају гласање за појединог кандидата, односно, да је његов умишљај у том смислу субјективно био усмјерен на гласање с намјером да поједином кандидату прикупи гласове. Наведено чини субјективну страну кривичног дјела што је, поред објективних обиљежја која се огледају у радњи извршења и посљедици, услов за његово постојање, па у чињеничној основици изреке пресуде у смислу одредбе члана 285. став 1. тачка а) Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, требају бити садржане чињенице и околности које се односе на субјективну страну поступања учиниоца дјела (из којих јасно и недвосмислено произилази директни умишљај са свим његовим компонентама).

Стога, овај суд је на основу одредбе члана 284. став 1. тачка а) Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, оптуженог Е.М. ослободио од оптужбе за кривично дјело - Повреда слободе одлучивања бирача - из члана 192. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, јер дјело за које је оптужен, онако како је описано у оптужници не представља кривично дјело.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 133994 23 Кж од 20.11.2023. године)

6.

Блудне радње

Члан 205. став (2) Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

УПОТРЕБА СИЛЕ ИЛИ ИСКОРИШТАВАЊЕ НЕКОГ СТАЊА НИЈЕ НЕОПХОДНО КОНСТИТУТИВНИ ЕЛЕМЕНТ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА БЛУДНЕ РАДЊЕ УЧИЊЕНЕ ПРЕМА ДЈЕТЕТУ.

Из образложења:

„Бранилац погрешно сматра да код кривичног дјела- Блудне радње- из члана 205. став 2. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, када су учињене према дјетету, да је конститутивни елеменат бића кривичног дјела, употреба силе односно да у конкретном случају недостаје елеменат силе, односно искориштавање одређених стања, те да је због тога диспозитив оптужнице и изрека пресуде мањкава, из разлога што при опису радње почињења предметног кривичног дјела није описан елеменат силе тј. употреба силе односно искориштавање одређених стања. Такво разумијевање конститутивних елемената наведеног кривичног дјела - Блудне радње - из члана 205. став 2. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине је неприхватљиво с обзиром да и за постојање кривичног дјела – Сполни однос с дјететом - из члана 204. став 1. или за покушај тог кривичног дјела није потребан елеменат употребе силе или искориштавања неког стања, па када није почињено кривично дјело - Сполни однос с дјететом – из члана 204. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине а ни покушај тог дјела. У конкретном случају потребно је да оптужени ради задовољења свог

сексуалног нагона, похоте или пожуде учинио одређене радње као што су додиривање или миловање одређених дијелова тијела дјетета или ерогених зона дјетета или слично, на који начин се остварују сва битна обиљежја кривичног дјела - Блудне радње - из члана 205. став 2. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, без обзира што при почињењу тих радњи на страни оптуженог није употребијена сила нити је кориштено одређено стање. Све то значи да није нужно конститутивни елемент предметног кривичног дјела употреба силе или искориштавање неког стања. Због тога, када при чињеничном и правном опису кривичног дјела -Блудне радње- из члана 205. став 2. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, није у оптужници наведена употреба силе или искориштавање одређеног стања, те када то није наведено ни у изреци пресуде, не може се прихватити тврдња браниоца да је изостао конститутивни елемент предметног кривичног дјела за које је оптужени М.М. оптужен и оглашен кривим побијаном пресудом.

У конкретном случају битно утврђење је да је оптужени предузео радње извршења у циљу задовољења сексуалног нагона, похоте или пожуде на начин описан у изреци побијане пресуде. Наиме, неспорно је утврђено да је оптужени предузео радњу извршења у циљу задовољења свог полног нагона, и без обзира и да ли је успио и могао задовољити свој нагон. Током доказног поступка је неспорно утврђено да је оптужени у циљу задовољења сексуалне похоте и свог сексуалног нагона предузео радњу извршења на начин описан у изреци побијане пресуде, а на што указују сви проведени докази, па је неприхватљив став браниоца да наведене радње не представљају кривично дјело. Судска пракса је искристалисала да је између осталог блудним радњама се сматрају додиривање, грљење, љубљене, хватање за полни орган, хватање по грудима итд. Овај суд подсјећа да је и у чињеничном опису оптужнице, а и у изреци пресуде јасно наведено да је оптужени био свјестан да се ради о деветогодишњој дјевојчици, а што је било видљиво и по њеним спољним карактеристикама, тако да нема дилеме у погледу умишљаја оптуженог око узраста односно одређеног стања оштећене односно да иста није ни могла пружити евентуални отпор према починиоцу старосне доби од 57 година у вријеме извршења радње и када би био битни елемент сила или искориштавање одређеног стања.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 124695 24 Кж 2 од 19.09.2024. године)

7.

Злоупотреба у поступку јавне набавке

Члан 236а. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА ЈЕ У ПИТАЊУ ОДГОВОРНОСТ ЗА ПРАВИЛНОСТ ПОДАТАКА ДОСТАВЉЕНИХ УЗ ПОНУДУ У ПОСТУПКУ ЈАВНИХ НАБАВКИ, СВОЈСТВО ОДГОВОРНОГ ЛИЦА ИМА ОНАЈ КО ЈЕ ТАКВУ ПОНУДУ У СКЛАДУ СА СВОЈИМ ОВЛАШТЕЊИМА ПОДНИО И ПОТПИСАО ПА ЈЕ У ТОМ КОНТЕКСТУ ИРЕЛЕВАНТНО ДА ЛИ СЕ РАДИ О СВОЈЕРУЧНОМ ПОТПИСУ ИЛИ ФАКСИМИЛУ.

Из образложења:

„У оквиру жалбеног основа погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање тужитељ у жалби приговара да је првоступањски суд, погрешном оцјеном проведених доказа, погрешно закључио да оптужена Х.Х. није имала својство одговорне особе у поступку прибављања материјалне документације која се односи на стручни дио понуде, иако је тужитељство у циљу доказивања овог посебног својства оптужене провело низ доказа, у првом реду саслушало свједока А.Б., упосленицу предметног подuzeћа, која је посвједочила да је оптужена била искључиво задужена за стручни дио понуде, јер је једина располагала адекватним стручним знањем из тражене области, те да је овакву тврдњу наведене свједокиње прихватио суд у поступку који је вођен против наведене свједокиње као осумњичене и из тих разлога одбио потврдити оптужницу против ње, јер је закључио да А.Б. нема својство одговорне особе у подuzeћу С.С.д.о.о.С., у поводу предметне јавне набавке. Осим тога, тужитељ у жалби тврди да је проведеним доказима доказао да је оптужена у предметном случају била власник и прокуриста наведеног подuzeћа, а да је кћерка оптужене била само „формални директор“, те да у вријеме почињења казненоправних радњи није била на територији Босне и Херцеговине, тако да је по мишљењу тужитеља својство одговорне особе једино могла имати оптужена Х.Х..

Супротно напријед истакнутим тврдњама тужитеља, овај суд, једнако као и првоступањски суд, на темељу анализе доказног материјала који је тијеком првоступањског поступка презентирао тужитељ, није могао на поуздан начин закључити да је оптужена Х.Х. у свези са казненоправним радњама које јој се оптужницом тужитељства стављају на терет, имала својство „одговорне особе“ које у контексту казненог дјела које јој се ставља на терет, има карактер битног обиљежја тог казненог дјела, због чега је ту чињеницу било нужно са потпуном сигурношћу утврдити. Иако тужитељ у жалби тврди да је у циљу доказивања тог својства оптужене „провео читав низ доказа“, не конкретизира који су то докази, него се у аргументирању таквих својих тврдњи искључиво ослања на свједочење А.Б., која је у вријеме подношења спорне понуде била упосленица подuzeћа С.С.д.о.о.С., задужена за комплетирање и достављање понуда у поступцима јавних набавки и која је у свом свједочењу изјавила да је оптужена за потребе сачињавања понуде везане за предметну јавну набавку прибављала материјалну документацију која се тиче стручног дијела те понуде.

За разлику од стајалишта тужитеља овај суд сматра да свједочење А.Б., као субјективни доказ, не представља релевантан основ за утврђивање својства оптужене као одговорне особе, него да се код утврђивања својства одговорне особе у сваком господарском субјекту, што укључује и подuzeће С.С.д.о.о.С., мора полазити од конституирајућих аката подuzeћа (одлука о оснивању и статут), односно, од актуалних података из судског регистра, а када је у питању одговорност за правилност података достављених уз понуду у поступку јавних набавки, својство одговорне особе има онај тко је такву понуду у складу са својим овлашћењима поднио и потписао. У том контексту је ирелевантно да ли се ради о власторучном потпису или факсимилу.

У конкретном случају, изузев свједочења А.Б., нити један материјални доказ не указује да је оптужена Х.Х. имала статус одговорне особе подuzeћа С.С.д.о.о.С. у контексту понуде достављене у поступку јавне набавке проведеном

од стране ЈЗУ „Здравствени центар Брчко“, ради набавке потрошног материјала за лабораториј Дома здравља Брчко. Наиме, није упитно да су оптужена Х.Х. и З.Х. у вријеме подношења спорне понуде били прокуристи, без ограничења овлаштења у наведеном подузећу, што недвојбено произилази из актуалног извода из судског регистра Опћинског суда у Сарајеву од 13.01.2020. године, а да је директор без ограничења овлаштења била С.С.Х.. Осим тога, темељем увида у понуду за отворени поступак јавне набаве од 17.03.2020. године није било могуће утврдити да је било који документ или материјалну документацију, укључујући и њен стручни дио, тамо гдје се то захтијевало, сачињавала и потписала оптужена Х.Х. у било ком својству. Напротив, на већем броју докумената који чине саставни дио предметне понуде се налази потпис директора др С.С.Х.

Слиједом напријед изнесеног, по оцјени овог суда, чињеница да је оптужена у вријеме подношења понуде за набавку потрошног материјала у отвореном поступку јавне набавке за потребе ЈЗУ „Здравствени центар Брчко“ од 17.03.2020. године, била оснивач и прокурист подузећа С.С.д.о.о.С., код свих напријед истакнутих околности, није довољан основ за закључак да је оптужена имала својство одговорне особе као посебног својства које се захтијева да би нетко могао бити починитељ казненог дјела Злоупораба у поступку јавне набавке из чланка 236.а. ставак 1. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, како је то у побијаној пресуди правилно закључио и првоступањски суд.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 151649 24 Кж 2 од 11.09.2024. године)

8.

Пореска утаја

Члан 267. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА СУ У ПИТАЊУ ПРАВНА ЛИЦА КАО ПОРЕСКИ ОБВЕЗНИЦИ, ПОЧИНИЛАЦ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА ПОРЕСКА УТАЈА ЈЕ ЛИЦЕ У ПРАВНОМ ЛИЦУ КОЈЕ ПОСТУПА У ИМЕ ПРАВНОГ ЛИЦА, А НАЈЧЕШЋЕ ЈЕ ТО ОДГОВОРНО ЛИЦЕ У ПРАВНОМ ЛИЦУ.

Из образложења:

„Наиме, овај суд подсјећа да када су у питању правне особе као порески обвезници, починилац кривичног дјела – Пореска утаја – из члана 267. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине је лице у правном лицу које поступа у име правног лица, односно најчешће то одговорно лице у правном лицу, а појам одговорног лица у правном лицу прописан је чланом 2. Закона о предузећима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 10/02,14/02,1/03, 8/03,4/04,19/07 и 34/07).

У таквим околностима, по оцјени овог суда, правилан је закључак првостепеног суда да уколико је тужилац у чињеничном опису оптуженом ставио на терет да је као „фактички оснивач и директор предузећа...“ у оквиру

радњи почињења кривичног дјела – Пореска утаја – из члана 267. став 1. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, односно да је такав чињенични опис требао и доказати што у конкретном случају није учињено, због чега је одлука првостепеног суда да оптуженог С.Х.1., на основу члана 284. став 1. тачка ц.) Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, ослободи од оптужбе да је починио кривично дјело за које се терети.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 152387 24 Кж од 15.05.2024. године)

9.

Оштећење туђе ствари

Члан 287. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КРИВИЧНО ДЈЕЛО ОШТЕЋЕЊЕ ТУЂЕ СТВАРИ МОЖЕ СЕ ИЗВРШИТИ САМО СА УМИШЉАЈЕМ, А УМИШЉАЈ МОРА ДА ОБУХВАТА И СВИЈЕСТ ДА ЈЕ У ПИТАЊУ ТУЂА СТВАР И ИЗВРШИЛАЦ МОРА БИТИ СВЈЕСТАН ПРОТИВПРАВНОСТИ СВОЈЕ РАДЊЕ.

Из образложења:

„Цијенећи изведене доказе и то исказе свједока Д.К., Р.М., а што је кроз своје свједочење потврдила и оптужена В.М., првостепени суд је утврдио да је оптужена оштетила наведено возило. Надаље првостепени суд по оцјени овог суда правилно закључује, јер не произилази ни из једногведеног доказа да је оптужена у наведено вријеме била свјесна да је Р.М. извршио продају возила марке Q7, а да је оптужена поред тога у намјери да оштети туђу ствар власништво Д.К. предузела радње у циљу оштећења возила. По оцјени овог суда првостепени суд из исказа свједока Д.К., Р.М., а и из свједочења оптужене није могао утврдити битну чињеницу у погледу присуства свијести код оптужене, а која се тиче власништва возила које је оштећено, односно да је била свјесна да ствар припада другоме тј. Д.К., а да је упркос томе исто оштетила. О томе првостепени суд наводи адекватне и увјерљиве разлоге указујући на доказе на којима је засновао чињенично утврђење када је у питању изостанак свијести код оптужене да се ради о туђој ствари. Наведено је битно из разлога што се кривично дјело за које се оптужена теретила када је у питању виност као психички однос оптужене према кривичном дјелу може извршити само са умишљајем, а умишљај мора да обухвата и свијест да је у питању туђа ствар и да извршилац мора бити свјестан противправности своје радње. С тим у свези првостепени суд правилно закључује да наведена чињеница не произилази ни из једногведеног доказа. На том мјесту првостепени суд подсјећа на исказ свједока Д.К. и Р.М. који су били изричитии у својим тврдњама да је наведено возило фиктивно преведено на Д.К. ради јефтиније регистрације будући да се ради о увезеном возилу. Наведени свједоци кроз своје свједочење нису потврдили чињеницу на којој инсистира тужилац у жалби, да је оптужена знала да је у моменту оштећења, односно критичног догађаја возило власништво Д.К. Наведену чињеницу је кроз своје свједочење потврдила и оптужена која је током цијелог поступка, а и прије критичног догађаја тврдила да је наведено возило њено власништво и да инсистира да јој Р.М. возило врати. Свједок Р.М. је потврдио да је оптужена са којом је прије живио, а у погледу чега је у току

бракоразводна парница, тражила од њега да јој врати возило, те да је и тога дана када се наведени догађај десио од њега тражила да јој врати возило сматрајући да је њено. И свједок Д.К. је у дијелу свог исказа потврдила да је оптужена када се наведени догађај десио говорила да је возило њено.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 131071 23 Кж од 24.02.2023. године)

10.

Злоупотреба положаја или овлаштења

Члан 377. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАКО СЕ КРИВИЧНО ДЈЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ИЛИ ОВЛАШТЕЊА МОЖЕ УЧИНITI СА ДИРЕКТНИМ УМИШЉАЈЕМ, У ДИСПОЗИТИВУ ПОТВРЂЕНЕ ОПТУЖНИЦЕ, ОДНОСНО, ИЗРЕЦИ ПРВОСТЕПЕНЕ ПРЕСУДЕ, МОРА БИТИ ОПИСАН СУБЈЕКТИВНИ ОДНОС ОПТУЖЕНОГ ПРЕМА КРИВИЧНОМ ДЈЕЛУ ЗА КОЈЕ СЕ ТЕРЕТИ, ИЛИ ИЗ ЧИЊЕНИЧНОГ ОПИСА МОРАЈУ ПРОИЗИЛАЗИТИ ЧИЊЕНИЦЕ И ОКОЛНОСТИ ИЗ КОЈИХ СЕ МОГЛО ЗАКЉУЧИТИ СА КОЈИМ ОБЛИКОМ КРИВИЦЕ ЈЕ ОПТУЖЕНИ УЧИНИО НАВЕДЕНО КРИВИЧНО ДЈЕЛО.

АКО СЕ ИМА У ВИДУ ДА ЈЕ КРИВИЧНО ДЈЕЛО ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ИЛИ ОВЛАШТЕЊА КРИВИЧНО ДЈЕЛО СА ТЗВ. „АЛТЕРНАТИВНОМ ДИСПОЗИЦИЈОМ“, ОНДА ЈЕ НЕЖНО ДА У СВАКОМ КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ У ЧИЊЕНИЧНОМ ОПИСУ РАДЊЕ ПОЧИЊЕЊА НАВЕДЕНОГ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА, БУДЕ ЈАСНО ДЕФИНИСАНО (ОПИСАНО) КОЈОМ ОД АЛТЕРНАТИВНО ПРЕДВИЂЕНИХ РАДЊИ УЧИЊЕЊА ЈЕ У КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ ОНО УЧИЊЕНО.

Из образложења:

„Наиме, супротно напријед истакнутим жалбеним приговорима тужитеља првоступањски суд, не само да није утврдио субјективни однос (директни умишљај) оптуженог Н.Ш. према казненом дјелу које му се ставља на терет, него није нити могао на адекватан начин утврдити овај субјективни елемент обиљежја бића казног дјела Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. ставак 2. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Ово због тога што у диспозитиву потврђене оптужнице, односно, изреци првоступањске пресуде, уопће није описан субјективни однос оптуженог према казненом дјелу за које се терети, а нити из чињеничног описа произилазе чињенице и околности из којих би се могло закључити са којим обликом виности су оптужени починили дјело за које се терете, будући да се оно може починити искључиво са директним умишљајем. Осим тога, ако се има у виду да је казнено дјело Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, казнено дјело са тзв. „алтернативном диспозитијом“, односно, да га може починити службена или одговорна особа „искориштавањем свог службеног положаја или овласти“, „прекорачењем граница своје службене овласти“ или „не обављање своје службене дужности“, а све у циљу да себи или другом прибави какву корист, односно, другоме нанесе какву штету или теже повриједи права другога, онда је

нужно да у сваком конкретном случају у чињеничном опису радње почињења наведеног казног дјела, буде јасно дефинирано (описано) којом од алтернативно предвиђених радњи почињења је у конкретном случају оно почињено.

Темељем анализе изреке првоступањске пресуде недвојбено се може закључити да се оптуженом Н.Ш. на терет ставља да је „дана 30.11.2015. године, као директор Јавне здравствене установе „Здравствени центар“ Брчко, поступајући у име и у корист те правне особе, супротно чланку 21. Закона о раду, чланку 21. Правилника о запошљавању ЈЗУ „Здравствени центар“ Брчко и чланку 25. Правилника о радним односима, закључио уговоре о волонтирању...“. У наставку диспозитива се побројавају бројеви рачуна и износи накнаде коју су оштећени уплаћивали на рачун ЈЗУ „Здравствени центар“ Брчко, уз закључак да је на тај начин оптужени „теже повриједио право на равноправан третман свих који су били заинтересирани и који су испуњавали опће и посебне увјете предвиђене Правилником о запошљавању за пријем на рад у својству волонтера у ЈЗУ „Здравствени центар“ Брчко, да путем отворене конкуренције на темељу професионалних способности уз обвезну примјену критерија просјека оцјене током школовања, оствари то право“, на који начин је оштетио кандидате који су уплатили одговарајуће износе, а истовремено прибавио протуправну имовинску корист здравственој установи на чијем челу се налази у укупном износу од 23.200,00 КМ.

Полазећи од чињенице да је казно дјело Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. Казног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, казно дјело које може бити почињено са једном или више алтернативно прописаних радњи почињења (искориштавањем службеног положаја, прекорачењем службеног положаја или невршењем службеног положаја), које се може починити искључиво са директним умишљајем, казноправне радње како су оне описане у изреци првоступањске пресуде, осим што не садрже у свом опису којим од напријед наведених модалитета радње почињења су почињене, не садрже нити субјективни однос оптуженог према тим радњама (казном дјелу), односно, свијест оптуженог да искориштавањем свог службеног положаја, кршећи одредбе чланка 21. Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, чланка 21. Правилника о запошљавању ЈЗУ „Здравствени центар“ Брчко и чланка 25. Правилника о радним односима ЈЗУ „Здравствени центар“ Брчко, закључио уговоре о волонтирању са оштећеним уз обвезу плаћања по 200,00 КМ од стране особа са којим је уговор закључен, а што је и хтио, на који начин је теже повриједио права оштећених и за установу на чијем је челу прибавио имовинску корист у укупном износу од 23.200,00 КМ, а нити се на темељу описаних околности под којим је предметно казно дјело почињено може на неизраван начин закључити о којем облику виности се у конкретном случају ради, онда описане радње и изреке првоступањске пресуде, по оцјени овога суда, не садрже сва објективна, а нити субјективна обиљежја бића казног дјела Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. (ставак 2.) Казног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

У таквим околностима, по оцјени овог суда, није било основа за доношење пресуде којом се, на темељу чланка 284. ставак 1. точка ц) Закона о казном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, оптужени Н.Ш. и правна особа Јавна здравствена установа „Здравствени центар“ Брчко,

ослобађају од оптужбе, да су починили продужено казнено дјело Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. ставак 2., у свези са чланком 55. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, за које је у складу са чланком 128. точка ц) Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, одговорна и правна особа ЈЗУ „Здравствени центар“ Брчко, него је због чињенице да казненоправне радње описане у изреци првоступањске пресуде не садрже све објективне и субјективне елементе обиљежја бића казненог дјела Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, било потребно донијети пресуду којом се оптужени ослобађају од оптужбе за наведено казнено дјело из основа прописаних чланком 284. ставак 1. точка а) Закона о казненом поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, јер дјело које се оптуженим ставља на терет, како је описано у изреци првоступањске пресуде, није казнено дјело.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 108221 23 Кж 2 од 06.09.2023. године)

11.

Злоупотреба положаја или овлашћења

Члан 377. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАКО СЕ КОД КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА ИЛИ ОВЛАШТЕЊА КАО БИТНО ОБИЉЕЖЈЕ ПОЈАВЉУЈЕ СВОЈСТВО УЧИНИТЕЉА КАО СЛУЖБЕНОГ ЛИЦА (*DELICTA PROPRIA*), ОДЛУЧНЕ ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА СВОЈСТВО ОПТУЖЕНОГ КАО СЛУЖБЕНОГ ЛИЦА, НЕ МОГУ СЕ ЗАСНИВАТИ НА ЗАКОНСКИМ ИЛИ ПОДЗАКОНСКИМ ПРОПИСИМА КОЈИМА СЕ УРЕЂУЈЕ ОБЛАСТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА И ГРАЂЕЊА У БРЧКО ДИСТРИКТУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, НЕГО ЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ТОГ СВОЈСТВА ОДЛУЧУЈУЋА ОДРЕДБА ЧЛАНА 2. СТАВ (3) КРИВИЧНОГ ЗАКОНА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, КОЈОМ ЈЕ У ОПШТЕМ ДИЈЕЛУ, У ОКВИРУ „ОСНОВНИХ ПОЈМОВА“, ДЕФИНИСАН ПОЈАМ СЛУЖБЕНОГ ЛИЦА, КОЈИ ЈЕ ЈЕДИНИ МЈЕРОДАВАН ЗА УТВРЂИВАЊЕ ТОГ СВОЈСТВА УЧИНИТЕЉА КАДА СУ У ПИТАЊУ СВА КРИВИЧНА ДЈЕЛА ИЗ ГЛАВЕ XXXI - КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПОДМИЋИВАЊА И КРИВИЧНА ДЈЕЛА ПРОТИВ СЛУЖБЕНЕ И ДРУГЕ ОДГОВОРНЕ ДУЖНОСТИ.

Из образложења:

„Погрешно се тужитељ у поднесеној жалби у погледу утврђивања статуса оптуженог као службене особе позива на одредбе Закона о просторном планирању и грађењу у Брчко дистрикту БиХ (чланак 88.) и Правилника о вршењу техничког прегледа грађевина, односно, Правилника о раду надзорног органа грађења, закључујући како је оптужени прибављањем сертификата за обављање надзора над грађевинско занатским радовима стекао статус службене особе, који као битно обиљежје мора имати починитељ казненог дјела из чланка 377. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Наиме, како се у конкретном случају ради о таквој врсти казненог дјела код којег се као битно обиљежје појављује својство починитеља као службене

особе (*delicta propria*), одлучне чињенице које се односе на својство оптуженог као службене особе, не могу се заснивати на законским или подзаконским прописима којим се уређује област просторног планирања и грађења у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, него је за утврђивање тог својства починитеља одлучујућа одредба чланка 2. ставак 3. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, којом је у опћем дијелу, у оквиру „основних појмова“, дефиниран појам службене особе, који је једини мјеродаван за утврђивање тог својства починитеља када су у питању сва казнена дјела из Главе XXXI- казнена дјела подмићивања и казнена дјела против службене и друге одговорне дужности.

Код таквог стања ствари, по оцјени овога суда, правилан је закључак првоступањског суда да у конкретном случају није на поуздан начин утврђено својство оптуженог као службене особе, у смислу чланка 2. ставак 3. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, што представља битно обиљежје казненог дјела за које се оптужени терети, због чега је правилно поступио када је оптуженог, у складу са чланком 284. ставак 1. точка ц. Закона о казненем поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, ослободио од оптужбе да је радњама описаним у изреци те пресуде починио казнено дјело Злоупораба положаја или овласти из чланка 377. ставак 1. Казненог закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Будући да се наведена одлука првоступањског суда не темељи на погрешно или непотпуно утврђеном чињеничном стању, у смислу чланка 299. Закона о казненем поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, како се то неосновано истиче у жалби бранитеља оптуженог, онда је и све жалбене наводе тужитеља у том дијелу ваљало одбити као неосноване.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 134856 24 Кж од 20.03.2024. године)

12.

Превара у служби

Члан 379. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КРИВИЧНО ДЈЕЛО ПРЕВАРА У СЛУЖБИ ПРЕДСТАВЉА ПОСЕБАН ВИД ПРЕВАРЕ КОЈЕ ЧИНИ СЛУЖБЕНО ИЛИ ОДГОВОРНО ЛИЦЕ У ОБАВЉАЊУ СЛУЖБЕ, У НАМЈЕРИ ДА СЕБИ ИЛИ ДРУГОМЕ ПРИБАВИ ПРОТИВПРАВНУ ИМОВИНСКУ КОРИСТ, ДАКЛЕ, ОВО КРИВИЧНО ДЈЕЛО МОЖЕ СЕ ИЗВРШИТИ САМО СА ДИРЕКТНИМ УМИШЉАЈЕМ КОЈИ ОБУХВАТА ПРЕВАРНУ НАМЈЕРУ – НАМЈЕРУ ПРИБАВЉАЊА ПРОТИВПРАВНЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ ЗА СЕБЕ ИЛИ ДРУГОГ.

Из образложења:

„Кривично дјело – Превара у служби – представља посебан вид преваре које чини службено или одговорно лице у обављању службе, у намјери да себи или другоме прибави противправну имовинску корист. У конкретном случају на други начин доводећи у заблуду службено лице да изврши незакониту исплату како то тужилац ставља на терет оптуженом. Из свега произилази да се ово кривично дјело може извршити само са директним умишљајем који обухвата

преварну намјеру – намјеру прибављања противправне имовинске користи за себе или другог у овом случају другоме.

Првостепени суд је на страни седам своје одлуке дао детаљне разлоге, а које прихвата и овај суд, зашто се на страни оптуженог А.П. нису стекла сва субјективна обиљежја бића кривичног дјела за које се терети оптужником. Како је то описано у оптужници, произилази да је оптужени све радње које му се стављају на терет подuzeо у циљу да К.К. прибави противправну имовинску корист у износу од 957,50 КМ, а да је његовим директним умишљајем била обухваћена и намјера да свог надређеног тадашњег шефа Одјељења С.Т. доведе у заблуду како би се К.К. незаконито исплатио подстицај, односно како би шеф Одјељења на основу нацрта који је сачинио оптужени донио коначну одлуку о исплати новчаних средстава за подстицај на име К.К., а да је прије тога био доведен у заблуду од стране оптуженог.

Из свих доказа проведених, а посебно из исказа поново саслушаних свједока К.К., А.Н. и С.П., те осталих свједока не произилази да је оптужени поступао са директним умишљајем, то јест није се могло утврдити да је код оптуженог постојао субјективни елемент кривичног дјела – Превара у служби – односно да је оптужени извршеном радњом поступао са циљем прибављања противправне имовинске користи, те тиме тако да К.К. омогући незакониту исплату. А посебно што нема доказа да је оптужени имао намјеру да свог претпостављеног С.Т. као шефа Одјељења доведе у заблуду у циљу реализације прибављања противправне имовинске користи К.К.

Наиме, овај суд подсјећа да садржај умишљаја у сваком случају је одређен садржајем бића одређеног кривичног дјела. Неопходна је представа о свим околностима који представљају конститутивне елементе бића кривичног дјела као што су радње извршења, посљедица, узрочна веза, објект радње и тако даље.

Према доказима у спису, евидентно је да код оптуженог не постоји директни умишљај, оптужени је добио омот списка на којем је писало да је документација потпуна, а што је потврдила и свједок С.П. Из доказа изведених у току поступка, а посебно из исказа свједока А.Н., неспорно произилази да је К.К. заиста поднијела захтјев за регистрацију пољопривредног газдинства, да је имала потпуну документацију, а зашто фактички није била уписана у регистар пољопривредних газдинстава не зна разлог, те да је „први филтер“ код провјере да ли је достављена потребна документација требао бити онај ко заступа захтјев, а затим и обрађивач предмета.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 127584 23 Кж 2 од 30.01.2023. године)

КРИВИЧНИ ПОСТУПАК

13.

Препознавање лица

Члан 85. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ЛИЦА КАО РАДЊА ДОКАЗИВАЊА МОРА БИТИ ОРГАНИЗОВАНО НА НАЧИН ДА СУ СВА ПОКАЗАНА ЛИЦА ИЛИ ПРЕДМЕТИ СЛИЧНИ ИЛИ ПРИБЛИЖНО СЛИЧНИ, ЈЕР ЗНАЧАЈНЕ РАЗЛИКЕ МОГУ УТИЦАТИ НА СВЈЕДОКА, АЛИ И НА ДОКАЗНУ СНАГУ И НА ВАЉАНОСТ ДОКАЗА.

Из образложења:

„Надаље, као битну повреду одредаба кривичног поступка тужилац види у чињеници да је првостепени суд прогласио незаконитим доказе тужиоца, записник о препознавању лица од 14.12.2018. године, доказ Д10 и извјештај са фотодокументацијом од 18.12.2018. године, доказ Д11 и да је при томе првостепени суд погрешно примијенио одредбу члана 10. став 2. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (законитост доказа). При томе, тужилац се слаже да је приликом предузимања наведене радње доказивања из члана 85. став 3. и 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (начин саслушања, суочење и препознавање), начињен извјестан пропуст приликом постављања фотографија, али се тужилац не слаже са закључком првостепеног суда да се ради о незаконитом доказу. У прилог наведеног приговора тужилац наводи да првостепени суд питање законитости доказа није посматрао у контексту тога да ли је цијели поступак, па и начин прибављања доказа био поштен и правичан за оптуженог, да ли су поштована права оптуженог и да ли је то био једини доказ при доношењу одлуке. Када је у питању одлука првостепеног суда да не прихвати, односно да незаконитим прогласи доказ Д10 тужиоца, записник о препознавању лица од 14.12.2018. године и доказ Д11, извјештај са фотодокументацијом од 18.12.2018. године, првостепени суд је дао адекватне разлоге и навео аргументацију која указује да је правилно поступио када је те доказе прогласио незаконитим, а на шта се указивало и од стране одбране током доказног поступка.

Првостепени суд правилно закључује да су наведени незаконити докази прибављени повредом одредбе члана 85. став 3. и 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и да услед тога, имајући у виду одредбу члана 10. став 2. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, суд не може засновати своју одлуку на таквим доказима, будући да су исти прибављени повредама тог Закона. Одредбом члана 85. став 3. и 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописан је поступак и процедура препознавања лица, па је у ставу 3. наведеног члана прописано да ће се од свједока тражити да опише лице којег се врши препознавање, па ће му се то лице показати заједно са другим њему непознатим лицима. Ставом 4. прописано је, ако препознавање није могуће у складу са ставом 3. наведеног члана, препознавање ће се извршити на основу препознавања фотографија тог лица, међу фотографијама свједоку непознатих лица. Као што и произилази из доказа Д10 и Д11 прешло се на препознавање

лица у складу са одредбом члана 85. став 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, односно препознавању са фотографија. При томе се није ни покушало извршити препознавање лица у складу са чланом 85. став 3. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, иако закон децидно прописује на који начин ће се то учинити. На наведени начин се није поступило, нити је задокументовано зашто није на прописан начин вршено препознавање, па се прешло на препознавање помоћу фотографија, о чему све првостепени суд даје детаљне, адекватне и потпуно прихватљиве разлоге у тачкама 11, 12, 13 и 14 односно страна шест и седам образложења. Оно што је било опредјељујуће да првостепени суд прогласи наведене доказе незаконитим је неспорно утврђена чињеница да је међу понуђених 15 фотографија на којима се налази и оптужени било укупно пет, а не три лица као што тужилац наводи, које је оштећени И.С., као лице које је вршило препознавање, познаје од ранијег периода, будући да су били из истог мјеста, а да му је свједок Ж.Ћ. био наставник у основној школи. И фотографија оптуженог П.Ћ. под редним бројем 9 налази се између фотографија број 8 на којој се налази Ж.Ћ. којег оштећени И.С. добро познаје, а и посјетио га је док је био заробљен, а на фотографији број 10 је Д.Л. којег такође И.С. одлично познаје будући да су из истог мјеста и да су ишли у исту основну школу. Поред двојице наведених лица на фотографијама су такође били и лица Н.М. фотографија број 7, Г.П. фотографија број 12 и З.Б. фотографија број 5. Као што је правилно утврдио и првостепени суд од 15 фотографија међу којима је И.С. требао да препозна оптуженог било је 5 лица која њему нису непозната, како је то прописано одредбом члана 85. став 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Имајући у виду те утврђене пропусте првостепени суд је правилно закључио да су наведени докази Д10 и Д11 незаконити у складу са одредбом члана 10. став 2. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, јер су прибављени повредама наведеног Закона и на истима суд не може заснивати своју одлуку. О свему томе првостепени суд је дао ваљане и увјерљиве разлоге који указују на правилност одлуке да наведене доказе прогласи незаконитим, те да их не користи у поступку утврђивања чињеничног стања. При томе треба имати у виду да и тужилац у жалби констатује да је приликом прибављања наведеног доказа начињен становит пропуст, међутим, кроз даље приговоре жели релативизовати наведени пропуст сматрајући да се такав доказ могао користити и да је првостепени суд требао водити рачуна да ли је у цјелини поступак био поштен и правичан.

Када је у питању препознавање лица као радња доказивања, овај суд подсјећа да препознавање мора бити организовано на начин да су све показане особе или предмети слични или приближно слични, јер значајне разлике могу утицати на свједока, а и на доказну снагу и на ваљаност доказа. Наведено произилази из садржаја одредбе члана 85. став 3. и 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. На наведено суд подсјећа из разлога што примјећује да се на фотографијама са којих је свједок И.С. вршио препознавање међу 15 лица налазе само 3 лица која су имала бркове, а што је значајно будући да је свједок И.С. прије препознавања када је позван да опише лице изјавио да оптужени има „плаве бркове“ доказ Д10 записник о препознавању лица од 14.12.2018. године. Такође је очигледно да се на фотографијама налазе лица различите животне доби, што је такође супротно напријед наведеној одредби члана 85. став 4. Закона о кривичном поступку

Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Тако се на фотографијама налазе лица која су рођена 1939., 1948. и 1947. године, као и лица која су рођена 1969. и 1968. године, што наведени доказ и начин препознавања додатно чини незаконитим, јер је наведени доказ прибављен потпуно у супротности са одредбом члана 85. став 4. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, што је првостепени суд правилно утврдио и закључио да се ради о незаконитим доказима на којима се одлука не може заснивати.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 126672 23 Кж од 13.02.2023. године)

14.

Забрана напуштања боравишта и забрана путовања

Члан 126. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ДА БИ УОПШТЕ ПОСТОЈАЛЕ ФОРМАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ДА СЕ ОДЛУЧУЈЕ О ЗАМЈЕНИ ПРИТВОРА БЛАЖОМ МЈЕРОМ, У СМISЛУ ЧЛАНА 126. ЗАКОНА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (ЗАБРАНА НАПУШТАЊА БОРАВИШТА И ЗАБРАНА ПУТОВАЊА), ОПТУЖЕНА ПРЕМА КОЈОЈ ЈЕ ПРОДУЖЕН ПРИТВОР МОРА ИМАТИ ПРИЈАВЉЕНО ПРЕБИВАЛИШТЕ (БОРАВИШТЕ) НА ТЕРИТОРИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.

Из образложења:

„У погледу посебног основа за продужење притвора из чланка 132. ставак 1. точка а) Закона о казненом поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, бранитељ сматра да је оправдан приједлог да се према оптуженој К.К. изрекне мјера „забрана напуштања мјеста боравишта“, а то мјесто је кућа у власништву покојне мајке оптуженог П.К., гдје обитељ К. иначе борави када долази у Босну и Херцеговину.

Неосновано се жалбом бранитеља оптужене К.К. предлаже да се притвор продужен оптуженој из основа прописаних чланком 132. ставак 1. точка а) Закона о казненом поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, замијени мјером забране напуштања боравишта и забране путовања из чланка 126. Закона о казненом поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, која би се у односу на оптужену К.К. реализирала у Г.С., гдје се налази обитељска кућа која је у власништву покојне мајке оптуженог П.К. Наиме, није упитно да су оптужени П.К. и К.К. и раније боравили у обитељској кући у Г.С., када би из иностранства долазили у Босну и Херцеговину, као и да је наведена некретнина предмет оставине иза покојне мајке оптуженог П.К., међутим, да би уопће постојале формалне претпоставке да се одлучује о замјени притвора блажом мјером, у смислу чланка 126. Закона о казненом поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, оптужена према којој је продужен притвор мора имати пријављено пребивалиште (боравиште) на територију Босне и Херцеговине. Како у погледу оптужене К.К. то није случај, на што у образложењу побијаног рјешења указује и првоступањски суд, није било могуће удовољити таквом

приједлогу бранитеља оптужене, без обзира колико он због нарушеног здравља оптужене био оправдан.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 149070 23 Кж 4 од 15.02.2023. године)

15.

Трошкови кривичног поступка

Члан 185. Закона о кривичном поступку и члан 2. тарифног броја 1. став (2) Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката Републике Српске

БРАНИЛАЦ НЕМА ПРАВО НА НАГРАДУ ЗА ПРИСТУП РОЧИШТУ НА КОЈЕМ СЕ ОБЈАВЉУЈЕ ПРЕСУДА ЈЕР ПРИСУСТВО ТОЈ ПРОЦЕСНОЈ РАДЊИ НИЈЕ ОБАВЕЗНО.

Из образложења:

„Наиме, према члану 2. тарифног броја 1. став 2. АТ РС, награда браниоцу може бити досуђена за одбрану оптуженог на главном претресу, било да исти траје један или више дана. Будући да се објављивање пресуде обавља по окончању главног претреса, након што суд донесе своју одлуку, када бранилац више нема могућност да предузима радње одбране и утиче на исход кривичног поступка, онда по оцјени овог суда, није било основа да првостепени суд браниоцу оптуженог за рочиште од 25.03.2024. године, на којем је објављена пресуда, досуди награду у износу од 100 бодова, тј. 200,00 КМ (100 бодова x 2,00 КМ), јер на том рочишту бранилац оптуженог није предузимао никакве радње одбране. При томе, овдје ваља истаћи и то да се објављивање пресуде врши и када странка, бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног нису присутни, јер њихово присуство тој процесној радњи није обавезно. Слиједом наведеног, било је потребно износ накнаде трошкова кривичног поступка коју је првостепени суд досудио браниоцу на име заступања оптуженог умањити за износ од 200,00 КМ.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 136967 24 Кж 2 од 12.09.2024. године)

16.

Садржај оптужнице

Члан 227. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИМАЈУЋИ У ВИДУ ДА СЕ ОБИЉЕЖЈА БИЋА СВАКОГ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА САСТОЈЕ ОД ЊЕГОВИХ ОБЈЕКТИВНИХ И СУБЈЕКТИВНИХ ОБИЉЕЖЈА, ОНДА ЈЕ САСВИМ ИЗВЈЕСНО ДА ЧИЊЕНИЧНИ ОПИС НАВЕДЕН У ОПТУЖНИЦИ НЕОПХОДНО МОРА САДРЖАТИ, КАКО ОБЈЕКТИВНА ОБИЉЕЖЈА (РАДЊУ УЧИЊЕЊА, УЗРОЧНО ПОСЉЕДИЧНУ ВЕЗУ И НАСТУПЈЕЛУ ПОСЉЕДИЦУ), ТАКО И СУБЈЕКТИВНО ОБИЉЕЖЈЕ ТОГ КРИВИЧНОГ ДЈЕЛА (УМИШЉАЈ ИЛИ НЕХАТ).

Из образложења:

„Образлажући истакнуте жалбене основе тужитељ у жалби наводи да је првоступањски суд погрешно закључио да дјело које се оптуженом ставља на терет није казнено дјело, јер се на темељу проведених доказа поуздано може закључити да је оптужени починио казнено дјело на начин, у вријеме и на мјесту описаном у диспозитиву оптужнице, без обзира што у чињеничном опису није децидно наведен субјективни елемент предметног казног дјела, с обзиром на то да се по мишљењу тужитеља „психички однос починитеља подразумева и да је неспоран“, поготово имајући у виду да се предметно казнено дјело може починити искључиво са умишљајем, будући да није законом прописан нехатни облик његовог почињења. Тужитељ даље сматра да су у чињеничном опису јасно и прецизно наведене све инкриминирајуће радње уз изражене елементе свијести и воље, јер је јасно да је оптужени био свјестан да задавањем удараца оштећеном може наступити његово повређивање, што је у коначном и хтио. У прилог напријед изнесеним тврдњама тужитељ се реферира на одредбу чланка 227. ставак 1. Закона о казном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, наводећи да није децидно прописано да чињенични опис оптужнице мора садржати и опис облика виности, како то погрешно схвата првоступањски суд, тако да предметна оптужница садржи све обвезне елементе, на што указује и чињеница да пригодно потврђивања оптужнице судац за претходно саслушање није нашао да постоји било какав недостатак на који се у побијаној пресуди указује, него је у цијелости потврдио предметну оптужницу.

Супротно напријед изнесеним тврдњама тужитеља, одредбом чланка 227. Закона о казном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, прописано је што све треба да садржи оптужница, па је тако између осталог у ставку 1. точка ц) наведеног чланка наведено да она мора садржати „опис дјела из којег произилазе законска обиљежја казног дјела“. Имајући у виду да се обиљежја бића сваког казног дјела, па и оног које се оптуженом ставља на терет, састоје од његових објективних и субјективних обиљежја, онда је сасвим извјесно да чињенични опис наведен у оптужници нужно мора садржати, како објективна обиљежја (радњу почињења, узрочно посљедичну свезу и наступјелу посљедицу), тако и субјективно обиљежје тог казног дјела (умишљај или нехат), због чега се не могу прихватити као точне тврдње тужитеља да одредба чланка 227. ставак 1. точка ц) Закона о казном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, не прописује да је обвезни садржај оптужнице и облик виности којим је почињено казнено дјело које је предмет те оптужнице.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 151358 23 Кж од 24.10.2023. године)

17.

Извођење доказа

Члан 261. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СУД НЕЋЕ ПРИХВАТИТИ НАЛАЗ И МИШЉЕЊЕ ВЈЕШТАКА У СИТУАЦИЈИ КАДА ЈЕ НАЛАЗ САМО УЛОЖЕН У СПИС ТОКОМ ПРЕДАЈЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ, А ДА ТАЈ ДОКАЗ НИЈЕ ИЗВЕДЕН НА ГЛАВНОМ

ПРЕТРЕСУ ОДНОСНО ДА НИКО ОД ВЈЕШТАКА КОЈИ СУ ВЈЕШТАЧИЛИ НИСУ ПОЗВАНИ НА ГЛАВНИ ПРЕТРЕС НИТИ СУ СВОЈ НАЛАЗ ИЗНИЈЕЛИ ПРЕД СУДОМ, ЧИМЕ ЈЕ УСКРАЋЕНА МОГУЋНОСТ И ОДБРАНИ ДА УНАКРСНО ИСПИТА ВЈЕШТАКА.

Из образложења:

„Као што произилази из образложења побијане пресуде, првостепени суд је своју одлуку засновао на исказима саслушаних свједока те на материјалној документацији. Тако је исказе свједока овлашћених службених лица С.Л. и Ф.С. прихватио у цјелости као истините и поуздане, а који су свједочили о службеним радњама које су предузели у овом поступку. Затим, исказ свједока С.И., који је присуствовао претресу у својству свједока, суд је такође прихватио као поуздан, истинит и аутентичан, док исказ свједока З.С. суд није прихватио сматрајући га неаргументованим, имајући у виду да је овај свједок од раније у дужем периоду у сукобу са оптуженим, те да није могао потврдити који су то „повјерљиви извори“ од којих је чуо да оптужени посједује већу количину оружја. Такође, првостепени суд је прихватио материјалну документацију тужилаштва осим материјалних доказа означених као Д-5, Д-10, Д-17, Д-18, Д-21 и Д-22, као и дијелове из навода материјалне документације означен као Д-13, Д-14, Д-15 и Д-16, а који се односе на записнике о претресању стана, наредбе о депозиту, фотодокументација, те доказе везано за пронађену ваздушну пушку власништво оптуженог.

Такође, правилно је првостепени суд поступио када није прихватио писмени Налаз и мишљење Јединице за форензику Клиничког центра Бања Лука означену као доказ тужилаштва Д-22, с обзиром да је налаз само уложен у спис током предаје материјалне документације, а да тај доказ није изведен на главном претресу односно да нико од вјештака који су вјештачили нису позвани на главни претрес нити су свој налаз изнијели пред судом, а самим тим ускраћена је могућност и одбрани да унакрсно испита вјештака. Првостепени суд је прихватио материјални доказ одбране-фотодокументацију куће и помоћног објекта оптуженог П.С.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 150610 24 Кж од 08.10.2024. године)

18.

Пресуда којом се оптужени оглашава кривим

Члан 285. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПРАВНИ ОПИС НИЈЕ ОБАВЕЗАН ДИО ПРЕСУДЕ КОЈОМ СЕ ОПТУЖЕНИ ОГЛАШАВА КРИВИМ.

Из образложења:

„Такође, бранилац неаргументовано наводи да је изрека пресуде неразумљива, јер изрека не садржи и правни опис, па се тако не зна за које од четири алтернативно прописане диспозиције је оптужена оглашена кривом.

Наиме, из изреке првостепене пресуде јасно се може видјети да правни опис постоји и да је дошло до техничке грешке при куцању тако да је исти спојен са чињеничним описом изреке пресуде, а правни опис за који је оптужена оглашена кривом гласи: „дакле, набавила и припремила средства и предузела другу радњу која ствара услове за директно учињење, али није дио учињења кривичног дјела прописаног законом у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине“.

Надаље, није спорно да је радња извршења кривичног дјела - Припремање кривичног дјела - из члана 333. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописана алтернативно што значи да се предузимањем једне или више алтернативно прописаних радњи остварују сва битна обиљежја кривичног дјела из члана 333. Кривичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, а за које је оптужена и оглашена кривом. Иако је радња извршења прописана алтернативно, пресуда не мора да садржи правни опис, јер овај суд подсјећа на одредбу члана 285. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине која прописује шта треба да садржи пресуда којом се оптужени оглашава кривим. Из наведене одредбе видљиво је да правни опис није обавезан дио пресуде, како то погрешно тврди бранилац. Будући да правни опис није обавезан дио пресуде којом се оптужена оглашава кривом није ни начињена битна повреда одредаба кривичног поступка. Из чињеничног описа оптужнице, а потом и из изреке пресуде недвосмислено произилазе обиљежја кривичног дјела са правилно наведеним законским називом кривичног дјела које се оптуженој ставља на терет.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о К 133594 24 Кж од 18.04.2024. године)

ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

19.

Члан 3. став (1) тачка б) и члан 4. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

МЕЂУНАРОДНИ ГРАНИЧНИ ПРЕЛАЗ ПРЕДСТАВЉА ЈАВНО МЈЕСТО У СМISЛУ ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.

Из образложења:

„Бранилац окривљеног Е.К. у жалби изјављеној против првостепеног рјешења неосновано истрајава на томе да међународни гранични прелаз није јавно мјесто, будући да је на истом кретање лица ограничено у складу са одредбом члана 19. Закона о граничној контроли Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 53/09, 54/10 и 47/14). Међутим, одредба члана 3. став 1. тачка б) Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописује да „јавно мјесто“ јесте мјесто на које је слободан приступ појединачно неодређеним лицима без услова или под одређеним условима, као што су: 1) улица, трг, пут, излетиште, пристаниште, чекаоница, угоститељска, трговинска и занатска радња, средства и објекти јавног превоза, спортски стадион, игралиште, кино дворана, позоришна и концертна дворана и изложбена просторија, пословни објект физичких и правних лица када се у њима одржавају јавне манифестације, 2) земљиште или просторија гдје се одржава јавни скуп, приредба, такмичење и слично, 3) вањски дио куће и стана у стамбеним зградама уколико је доступан видiku са јавног мјеста, једино под условом када се у њему или из њега музиком, галамом и виком нарушава јавни ред и мир. Како наведена законска одредба јавна мјеста не дефинише методом енумерације, односно, искључивим набрајањем шта то представља јавно мјесто у смислу овог Закона, већ насупрот томе, примјерично набраја шта би то у смислу законске дефиниције између осталог могло представљати јавно мјесто, те како међународни гранични прелаз Брчко дистрикт Босне и Херцеговине свакако представља мјесто на које је слободан приступ појединачно неодређеним лицима под одређеним условима, онда исти, и по оцјени овог суда, са аспекта радњи које су предузели окривљени критичне прилике свакако представља јавно мјесту у смислу одредбе члана 3. став 1. тачка б) Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пр 143896 23 Пжп од 03.03.2023. године)

20.

Члан 10. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и члан 10. Европске конвенције о људским правима и основним слободама

КАДА ЈЕ ОКРИВЉЕНИ НА СВОМ FACEBOOK ПРОФИЛУ ИЗНИО ВИШЕ ЛАЖНИХ ВИЈЕСТИ И ГЛАСИНА, ТЕ ЈЕ НА ТАЈ НАЧИН ИЗАЗВАО УЗНЕМИРЕНОСТ ГРАЂАНА, ОСТВАРИО ЈЕ ОБИЉЕЖЈЕ ПРЕКРШАЈА ИЗ

ЧЛАНА 10. ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (ИЗНОШЕЊЕ ИЛИ ПРЕНОШЕЊЕ ЛАЖНИХ ВИЈЕСТИ, ГЛАСИНА ИЛИ ТВРДЊИ).

СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА НИЈЕ АПСОЛУТНА И МОЖЕ БИТИ ОГРАНИЧЕНА ЗБОГ ОКОЛНОСТИ И ПОД УСЛОВИМА НАВЕДЕНИМ У ЧЛАНУ 10. СТАВ (2) ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА И ОСНОВНИМ СЛОБОДАМА, ПОД КОЈИМ УСЛОВИМА СЕ ЈАВНА ВЛАСТ МОЖЕ МИЈЕШАТИ У УЖИВАЊЕ СЛОБОДЕ ИЗРАЖАВАЊА. СТОГА ЈЕ ОДЛУЧНА УЛОГА И ЗАДАТАК СУДОВА ДА У СВАКОМ ПОЈЕДИНАЧНОМ СЛУЧАЈУ ЈАСНО УТВРДЕ ГРАНИЦУ ИЗМЕЂУ ОПРАВДАНИХ И ПОТРЕБНИХ, ТЕ НЕОПРАВДАНИХ И НЕПОТРЕБНИХ ОГРАНИЧЕЊА.

Из образложења:

„У погледу истакнутих жалбених навода браниоца окривљеног, ваља напоменути да је одредбом члана 10. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано да ко износи или преноси лажне вијести, гласине или тврдње којима се може изазвати узнемирење грађана или угрозити јавни ред и мир, биће кажњен новчаном казном у износу од 100,00 до 500,00 КМ. Наиме, окривљени је починио прекршај на начин да је на свом *Facebook* профилу изнио више лажних вијести и гласина у смислу да се у насељу Г., Б., у близини Основне школе Г. налази мушко и женско лице које фотографише ученике и на тај начин припрема отмицу дјете, те је на тај начин изазвао узнемиреност грађана и тиме остварио обиљежје прекршаја из члана 10. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Одлучна чињеница у конкретној ситуацији је да је окривљени проузроковао узнемиреност многих грађана и родитеља, на начин да је ширио вијест која не одговара истини, због које су се родитељи забринули за сигурност своје дјете, те су тих дана морали бити на опрезу и довозити и одвозити своју дјецу из наведене школе, па је у складу с тим окривљени основано оглашен одговорним за наведени прекршај.

С тим у вези, овај суд сматра да је првостепени суд правилно примијенио материјални пропис, без обзира на наводе браниоца окривљеног, којима истиче да интернет платформе и друштвене мреже у закону нису дефинисане као јавно мјесто.

Имајући у виду да су вијести и гласине биле лажне, те да је објава окривљеног била лажна, јавна и доступна свима, не само пријатељима окривљеног на друштвеној мрежи *Facebook*, и да је као таква узнемирила велики број грађана, довољно је да би се тиме остварило обиљежје прекршаја из члана 10. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Везано за жалбени навод слободе изражавања, према одредби члана 10. став (1) Европске конвенције о људским правима и основним слободама свако има право на слободу изражавања, која се односи не само на информације или идеје, које су прихваћене или се не сматрају увредљивим или не изазивају никакву реакцију, него се односи и на оне које изазивају узнемиреност, па се тако у ставу (2) истог члана остваривањем тих слобода обухвата и дужност и

одговорност, оно може бити подвргнуто формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом, који су у демократском друштву нужни. Према томе ова слобода није апсолутна и може бити ограничена због околности и под условима наведеним у члану 10. став (2) Европске конвенције о људским правима и основним слободама, под којим условима се јавна власт може мијешати у уживање слободе изражавања.

Стога је одлучна улога и задатак судства да у сваком појединачном случају јасно утврди границу између оправданих и потребних, те неоправданих и непотребних ограничења, свако мора бити у стању да предвиди, у степену који се разумно може очекивати у околностима конкретног случаја, последице које одређено понашање може имати. Према томе окривљени је с обзиром на учињени прекршај дужан сносити одговорност, јер је својом радњом проузроковао узнемиреност великог броја грађана и самим тим остварио обиљежје прекршаја из члана 10. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пр 159936 24 Пжп од 03.04.2024. године)

21.

Члан 45. став 3. Закона о рачуноводству и ревизији у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине

УСМЕНИ НАЛОГ ДИРЕКТОРА ОВЛАШТЕНОГ ОРГАНА У ВЕЗИ СА ПРОДУЖЕЊЕМ РОКА ЗА ПРЕДАВАЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА И ГОДИШЊИХ ИЗВЈЕШТАЈА О ПОСЛОВАЊУ НЕ МОГУ ДЕРОГИРАТИ ОБАВЕЗЕ ПРОПИСАНЕ ЗАКОНОМ ИЗ ОВЕ ОБЛАСТИ.

Из образложења:

„С обзиром да је у току првостепеног поступка из материјалних доказа достављених од стране овлаштеног органа на несумњив начин утврђено да окривљени годишњи финансијски извјештај и годишњи извјештај о пословању за 2021. годину није предао до 01.03.2022. године, односно, да је исте препорученом пошиљком послао дана 23.03.2022. године, а овлаштени орган запримио дана 24.03.2022. године, онда је по оцјени овог суда, првостепени суд правилно примијенио одредбе Закона о рачуноводству и ревизији у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине када је у питању прекршај који је овлаштени орган прекршајним налогом окривљеном ставио на терет, будући да су се у радњама окривљеног остварила обиљежја бића прекршаја из члана 45. став 3. поменутог Закона, за који га је у коначном суд и огласио одговорним.

С тим у вези, са аспекта прекршајне одговорности окривљеног ирелевантни су наводи којима поновно инсистира на томе да је постојао усмени налог тадашњег директора овлаштеног органа везан за продужење рока за предавање финансијских извјештаја и годишњих извјештаја о пословању, будући да оваква одлука, како је то тадашњи директор М.Л. приликом давања исказа на усменом претресу и потврдио, никада није донесена у писменој форми, нити основ за доношење исте, у смислу дерогирања законом прописане

обавезе из одредбе члана 45. став 3. Закона о рачуноводству и ревизију у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, постоји у релевантним законским прописима, а што је правилно закључио и првостепени суд.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пр 150132 23 Пжп од 14.02.2023. године)

22.

Члан 100. став (4) Закона о фискалним системима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИЗРИЦАЊЕ ПРИВРЕМЕНЕ ЗАБРАНЕ ОБАВЉАЊА ДЈЕЛАТНОСТИ ЈЕ У НАДЛЕЖНОСТИ ПОРЕСКЕ УПРАВЕ, А НЕ СУДА.

Из образложења:

„Не могу се као основани прихватити жалбени наводи овлашћеног органа којима се у суштини указује на то да је првостепени суд приликом одлучивања о заштитној мјери забране обављања дјелатности погрешно примијенио одредбу члана 100. став 4. Закона о фискалним системима. Овлашћени орган погрешно тумачи садржај одредбе члана 100. став 4. наведеног закона, па услед тога и погрешно закључује да је окривљеном поред изречене новчане казне суд требао изрећи мјеру привремене забране обављања дјелатности у трајању од 20 дана.

Одредбом члана 100. став 4. поменутог Закона прописано је да ако обвезник поново учини прекршај из става 1. тачке а), ц), л) и м) овог члана у наредне двије године, Пореска управа ће изрећи мјеру забране обављања дјелатности у трајању од двадесет дана. Као што и произилази из садржаја наведене одредбе изрицање привремене забране обављања дјелатности је у надлежности Пореске управе, а не суда као што се од стране овлашћеног органа погрешно закључује.

С тим у вези, заштитне мјере заиста и представљају посебну врсту прекршајних санкција које имају карактер допунских казних санкција, а њихово прописивање, изрицање и извршење за циљ има спречавање могућности за вршење прекршаја, нарочито прекршаја исте врсте. Међутим, имајући у виду начин на који је поменутом одредбом законодавац прописао изрицање мјере забране обављања дјелатности, односно да је истом прописано да искључиво овлашћени орган исту изриче у фиксном трајању уколико обвезник у року од двије године понови неки од таксативно побројаних прекршаја, онда је и по оцјени овог суда, правилан закључак првостепеног суда да услед оваквог законског дефинисања изрицање такве мјере не може бити предмет одлучивања суда у прекршајном поступку. Дакле, сходно наведеном законском рјешењу ради се о мјери забране која је облигаторне (обавезне) природе са чијим изрицањем овлашћени орган не може диспонирати и која је прописана у фиксном трајању од двадесет дана, због чега не би ни било сврсисходно да о оправданости исте уопште одлучује суд у прекршајном поступку, већ управо овлашћени орган у одговарајућем поступку из његове надлежност.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пр 150209 23 Пжп од 07.02.2023. године)

23.

Члан 68. Закона о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ЖАЛБА ПРОТИВ ПРВОСТЕПЕНОГ РЈЕШЕЊА О ПРЕКРШАЈУ НЕ МОЖЕ СЕ ИЗЈАВИТИ ЗБОГ „ПОГРЕШНО ИЛИ НЕПОТПУНО УТВРЂЕНОГ ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА“.

Из образложења:

„У претежном дијелу жалбе окривљени указује на погрешно утврђено чињенично стање, наводима у којима прије свега даје своју анализу исказа свједока М.Л., а потом указује и на околности због којих сматра да је на вријеме предао финансијски и годишњи извјештај, односно, да је због промјене руководства у овлашћеном органу заузет другачији став, када је у питању предавање поменутих извјештаја, што је по његовом мишљењу довело до тога да као одговорно лице у овом прекршајном поступку буде кажњен.

Међутим, ваља указати да је те наводе окривљени могао истицати са успјехом само током првостепеног поступка, јер сходно одредби члана 68. Закона о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине „погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање“ није прописано као жалбени основ због којег се може изјавити жалба против првостепеног рјешења о прекршају, због чега ни овај суд не може током жалбеног поступка у том дијелу испитивати правилност првостепеног рјешења.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пр 150132 23 Пжп од 14.02.2023. године)

24.

Ne bis in idem

У СИТУАЦИЈИ КАДА СЕ ИСТОМ РАДЊОМ ОСТВАРЕ ОБИЉЕЖЈА И ДИСЦИПЛИНСКОГ И ПРЕКРШАЈНОГ ДЈЕЛА, НЕМА МЈЕСТА ПРИМЈЕНИ НАЧЕЛА *NE BIS IN IDEM*, ВЕЋ НАЧЕЛА „ПАРАЛЕЛНЕ (КУМУЛАТИВНЕ) ОДГОВОРНОСТИ“, ОДНОСНО, ЗА ИСТО ДЈЕЛО (ПОСЉЕДИЦУ) МОГУ БИТИ ВОЂЕНИ И ДИСЦИПЛИНСКИ И ПРЕКРШАЈНИ ПОСТУПАК, ТЕ НИ ЈЕДАН ОД ОВИХ ВИДОВА ОДГОВОРНОСТИ НЕ ИСКЉУЧУЈЕ ДРУГИ, НИТИ ИМАЈУ УТИЦАЈА ЈЕДАН НА ДРУГОГ.

Из образложења:

„Бранилац окривљеног М.Д. у жалби истиче да је окривљени већ дисциплински кажњен за исти догађај, рјешењем Министарства безбједности Босне и Херцеговине, Гранична полиција, Дисциплинска комисија за полицијске службенике, број ДП-14/22 од 30.05.2022. године, односно, да су

чињенични опис рјешења дисциплинске комисије и побијаног рјешења исти, због чега сматра да окривљени не може поново „бити суђен и проглашен кривим по побијаном рјешењу“, а све у складу са начелом „*ne bis in idem*“.

Међутим, када су у питању дисциплински и прекршајни поступак, основна разлика између истих огледа се прије свега у заштићеном добру и врсти санкција, што оправдава становиште да у односу на дисциплински и прекршајни поступак у конкретном случају нема мјеста примјени начела „*ne bis in idem*“. Ово стога што се дисциплинским поступком штити унутрашњи ред неке организације (као што је и гранична полиција) и дисциплинска одговорност представља посебан облик радноправне одговорности предвиђен за поједине категорије запосленика, док насупрот томе, прекршајни поступак за циљ има заштиту неке опште друштвене вриједности. Стога, у ситуацији када се истом радњом остваре обиљежја и дисциплинског и прекршајног дјела, као што је случај са радњама које је предузео окривљени М.Д., онда нема мјеста примјени начела „*ne bis in idem*“, већ начела „паралелне (кумулативне) одговорности“, односно, за исто дјело (посљедицу) могу бити вођени и дисциплински и прекршајни поступак, те ни један од ових видова одговорности не искључује други, нити имају утицаја један на другог. Дакле, ради се о два потпуно независна поступка и о примјени различитих прописа на исти животни догађај, због чега, супротно наводима браниоца окривљеног М.Д., у конкретном случају нема мјеста примјени начела „*ne bis in idem*“.

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пр 143896 23 Пжп од 03.03.2023. године)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

СТВАРНО ПРАВО

25.

Стицање права власништва

Члан 22. Закона о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

УПИС ПРАВА ВЛАСНИШТВА НА ОСНОВУ ПРАВОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ ЈЕ ДЕКЛАРАТОРНОГ КАРАКТЕРА ЗА РАЗЛИКУ ОД УПИСА ПРАВА ВЛАСНИШТВА СТЕЧЕНОГ НА ОСНОВУ ПРАВНОГ ПОСЛА (УГОВОРА О ПОКЛОНУ) КОЈИ ЈЕ КОНСТИТУИРАЈУЋИ, ЈЕР СЕ ВЛАСНИШТВО У ТОМ СЛУЧАЈУ СТИЧЕ ТЕК УПИСОМ У ЗЕМЉИШНЕ КЊИГЕ.

Из образложења:

„Без утјецаја на правилност и законитост првостепене пресуде је и чињеница да је тужитељ тек по протеку четири године од доношења пресуде Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 021554 11 Гж од 20. марта 2015. године „предао пресуду на укњижбу“, код тога да није обавезан извршити provedбу одмах, при чему налазимо правилним закључак првостепеног суда да је такав упис деклараторног карактера за разлику од уписа права власништва стеченог на темељу правног посла (уговора о поклону), при чему је такав упис у земљишне књиге конституирајући, јер се власништво стјече тек уписом у земљишне књиге. Такођер, није од утјецаја нити навод тужених да је М.Л., у складу са издатим одобрењима надлежних органа (локацијски услови и грађевинска дозвола) саградио стамбени објекат. И сам М.Л. је потребна одобрења за грађење исходавао током 2017. године, одобрења надлежних тијела је добио за парцеле које су биле предмет Уговора о поклону, иако је знао да се поводом истих водио парнични поступак, те да је донесена правоснажна пресуда суда о том питању, да су условно формиране катастарске парцеле к.ч. ..., ..., ... и ..., а које околности га, супротно тврдњама, не чини савјесним градитељем.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 131649 23 Гж од 01.03.2023. године)

26.

Власништво на возилу

Члан 37. Закона о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИЗВОД ИЗ РЕГИСТРА ОРГАНА НАДЛЕЖНОГ ЗА ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ О РЕГИСТРОВАНИМ ВОЗИЛИМА И ВЛАСНИШТВУ НА ВОЗИЛИМА НИЈЕ НЕПОБИТАН ДОКАЗ ВЛАСНИШТВА НА ВОЗИЛУ И КАО И СВАКА ДРУГА ЈАВНА ИСПРАВА СЕ МОЖЕ ОСПОРАВАТИ, БУДУЋИ ДА ТА ЕВИДЕНЦИЈА НЕ МОРА НЕОПХОДНО ОДРАЖАВАТИ СТВАРНО СТАЊЕ ВЛАСНИШТВА, ШТО ЗНАЧИ ДА ЈЕ УПИСАНИ ВЛАСНИК ВОЗИЛА ОВЛАШТЕН ДОКАЗИВАТИ ДА НИЈЕ УЈЕДНО И СТВАРНИ ВЛАСНИК.

ИАКО ЈЕ УПИС ПРОМЈЕНЕ ВЛАСНИКА У ЈАВНОМ РЕГИСТРУ ЗА ВОЗИЛА ПО ЗАКОНУ ОБАВЕЗАН И КРШЕЊЕ ТЕ ОБАВЕЗЕ ПОВЛАЧИ ПРЕКРШАЈНУ ОДГОВОРНОСТ, ИСТИ УПИС НЕМА КОНСТИТУТИВАН, НЕГО ДЕКЛАРАТОРАН КАРАКТЕР.

Из образложења:

„На правилност одлуке првостепеног суда не утичу ни жалбени наводи да је првостепени суд на утврђену чињеницу да је тужена на дан паркирања била евидентирана као власник паркираног моторног возила пропустио примијенити правно релевантне одредбе члана 9. тачка (49) Закона о основама безбједности саобраћаја, којим је прописано да је „потврда о власништву возила јавна исправа коју је издао надлежни орган и којом се доказују власништво одређеног возила, његове техничке и друге карактеристике“, из разлога што је дао примат одредбама Закона о власништву и другим стварним правима, а који је хијерархијски подређен Закону о основама безбједности саобраћаја у смислу одредаба члана 1. став (4) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, те да се оваквом одлуком доводи у питање заштита принципа правне сигурности у међуентитетском саобраћају која, сходно одредбама члана III 1. и) представља искључиву надлежност институција Босне и Херцеговине.

Јер, иако је упис промјене власника у јавном регистру за возила по закону обавезан (члан 208. став (7) Закона о основама безбједности саобраћаја) и кршење те обавезе повлачи прекршајну одговорност (члан 236. став (1) тачка 30) истог Закона), исти упис нема конститутиван, него деклараторан карактер. Према томе, извод из регистра органа надлежног за вођење евиденције о регистрованим возилима и власништву на возилима није непобитан доказ власништва на возилу и као и свака друга јавна исправа се може оспоравати (члан 256. став (3) Закона о парничном поступку), будући да та евиденција не мора нужно одражавати стварно стање власништва, што значи да је уписани власник возила овлаштен доказивати да није уједно и стварни власник (што је тужена у овој парници и учинила), на који начин је конкретну ситуацију правилно резонувао и првостепени суд.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 130218 22 Гж од 13.03.2023. године)

27.

Право прече куповине

Члан 55. Закона о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СА ПОДНОШЕЊЕМ ТУЖБЕ РАДИ ПОНИШТЕЊА УГОВОРА О ПРОДАЈИ ЗБОГ ПОВРЕДЕ ПРАВА ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ ТУЖИЛАЦ ЈЕ У ОБАВЕЗИ ДА ТУЖЕНОМ ИСПЛАТИ ДОГОВОРЕНУ ЦИЈЕНУ ИЛИ ДА ТАЈ ИЗНОС ОДМАХ ПОЛОЖИ (ДЕПОНУЈЕ) КОД НАДЛЕЖНОГ СУДА.

Из образложења:

„Наиме, супротно жалбеном резонирању тужитеља, овај суд налази да је првоступањски суд правилно правно третирао околности конкретног случаја, налазећи да нису били испуњени (сви) увјети на страни тужитеља за пружање правне заштите темељем законског права прече куповине из чланка 533. ЗОО-а.

Ово из разлога што тужитељ занемарује или неутемељено релативизира утврђену чињеницу да са подношењем тужбе, коју овај суд цијени као изјаву да жели купити сувласнички дио некретнине од туженог Ф.Х., истоме није исплатио договорену цијену нити је код надлежног суда положио тај износ (депонирао), а што је, према стајалишту овог суда, био у обвези у смислу одредбе чланка 528. ставак (2) ЗОО-а.

У том смислу, не стоје жалбени наводи тужитеља да се на предметну правну ствар нису могла примијенити правна правила која вриједе за уговорено право прече куповине (и то чланак 528. ЗОО-а), него само искључиво одредбе чланака 532. и 533. ЗОО-а, код тога да је (управо) одредбом чланка 533. ставак (4) ЗОО-а прописана аналогна примјена уговорених правила прече куповине и на законско право прече куповине, па тако и правило из ставка (2) чланка 528. ЗОО-а да „истовремено са изјавом да он купује ствар, продавац је дужан исплатити цијену договорено са трећим лицем, или је положити код суда“, док се одредба чланка 532. ЗОО-а указује као ирелевантна за правилно рјешавање предметне правне ствари, обзиром да иста не искључује увјет прописан одредбом чланка 528. ставак (2) ЗОО-а.

На другачију одлуку овог суда нису били од утјецаја жалбени наводи тужитеља да је своју законску обвезу извршио тијеком поступка, по приједлогу од 29.10.2021. године а темељем рјешења Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 142649 21 В од 12.11.2021. године, обзиром да је наведено поступање тужитеља услиједило након више од годину и два мјесеца по подношењу тужбе, због чега се исто указује неправовремено у смислу одредбе чланка 528. ставак (2) ЗОО-а а које стајалиште првоступањског суда се, из горе наведених разлога, овом суду не чини за „апсурдним“ како то тужитељ у жалби неутемељено указује.

Такођер, ситуација није другачија ни са оним жалбеним наводима тужитеља којима се указује да се „правни основ предметног тужбеног захтјева“ заснива на одредби чланка 55. ставак (2) Закона о власништву и другим стварним правима те чланку 31. Закона о промету непокретности, обзиром да у конкретном случају није ни спорна примјена предметних одредби, нити је у том дијелу првоступањски суд неправилно примијенио материјално право, обзиром да и једна и друга законска одредба само начелно говоре о праву сувласника на (законско) право прече куповине и садржају тог права, при чему ниједна од њих не искључује правила која вриједе за законско (а аналогно и за уговорено) право прече куповине прописано одредбама ЗОО-а.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 131847 23 Гж 2 од 26.09.2023. године)

28.

Право грађења

Поништење јавног конкурса за продају права грађења

**Члан 80. и 81. Закона о власништву и другим стварним правима
Брчко дистрикта Босне и Херцеговине**

БРЧКО ДИСТРИКТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИМА ПРАВО ОДУСТАТИ ОД ПРОДАЈЕ ИЛИ ЗАКУПА ПОКРЕТНИХ И НЕПОКРЕТНИХ СТВАРИ У ВЛАСНИШТВУ ДИСТРИКТА „У БИЛО КОМ ДИЈЕЛУ ПОСТУПКА“, А ШТО СЕ ИМА ТУМАЧИТИ СВЕ ДО МОМЕНТА ЗАКЉУЧЕЊА УГОВОРА О ПРОДАЈИ ИЛИ ЗАКУПА КОЈИМ СЕ СУШТИНСКИ СТВАРНО РАСПОЛАЖЕ ЈАВНОМ ИМОВИНОМ.

С ОБЗИРОМ ДА СЕ ПРЕНОС ПРАВА РАСПОЛАГАЊА НА НЕКРЕТНИНАМА МОРА ВРШИТИ У ПИСМЕНОМ ОБЛИКУ, А КАКО НЕДОСТАТАК ПИСМЕНЕ ФОРМЕ ЗАКЉУЧЕНОГ УГОВОРА О ПРОДАЈИ ПРАВА ГРАЂЕЊА НА НЕКРЕТНИНИ НЕМА ПРАВНО ДЕЈСТВО, ПРЕДМЕТНА ПРОДАЈА БИ БИЛА ЗАВРШЕНА ЈЕДИНО У МОМЕНТУ САСТАВЉАЊА И ПОТПИСИВАЊА УГОВОРА О ПРОДАЈИ ПРАВА ГРАЂЕЊА, У ПИСМЕНОЈ ФОРМИ.

Из образложења:

„С друге стране, утврђење првостепеног суда, које правилним цијени и ово вијеће јесте да је јавним конкурсом за продају права грађења на некретнини путем усменог јавног надметања од 6. маја 2021. године, између осталог, одређено да Брчко дистрикт Босне и Херцеговине задржава право да у било којем дијелу поступка после објављивања Јавног конкурса може одустати од продаје, односно поништити Јавни конкурс без образложења (рубрика избор најповољнијег понуђача, тачка 16), на чему тужени оправдано инсистира својим жалбеним наводима.

Цијенећи чињенична утврђења овог суда (да градоначелник током поступка није донио одлуку о располагању јавном имовином дана 10. јуна 2021. године), у вези са онима која су правилно утврђена од стране првостепеног суда, ово вијеће сматра да се на правилно разрешење ове чињенично-правне ситуације имају примијенити одредбе материјалног права које правно нормирају располагање јавном имовином, а у вези са релевантним одредбама Закона о власништву.

Прије свега ваља подсјетити да је одредбом члана 8. Закона о јавној имовини прописано да Градоначелник располаже јавном имовином и то одлуком о располагању јавном имовином, као и да одлуку доноси на основу приједлога Канцеларије за управљање јавном имовином у року од 15 дана од дана достављања приједлога (став (3)), те да градоначелник може одбити доношење одлуке о располагању само ако у року од 15 дана донесе одлуку у писаној форми којом се утврђује да се располагање не може извршити из разлога прописаних законом.

Примијењено на конкретну правну ствар, Канцеларија за управљање јавном имовином је градоначелнику упутила приједлог нацрта одлуке о располагању јавном имовином дана 10. јуна 2021. године коју одлуку је

градоначелник одбио донијети дана 16. јуна 2021. године (дакле, унутар законом прописаног рока од 15 дана) са образложењем да постоје недоследности у прибављеном изводу из просторно-планске документације у односу на извод који је за исто земљиште прибављен у предмету који је Канцеларија водила у ранијем периоду под бројем: 30-000015/19, а што је утврђено садржајем дописа Канцеларије за управљање јавном имовином број акта: 16-1453ДП-065/21 од 4. октобра 2021. године.

Сам поступак, начин и услови редовног располагања односно продаје и закупа покретних и непокретних ствари у власништву Дистрикта уређен је Правилником о поступку редовног располагања јавном имовином Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 26/07 и 25/19 – у даљем тексту Правилник о поступку редовног располагања јавном имовином) гдје је у члану 5. став (1) тачка р), у погледу елемената које јавни конкурс садржи, садржана клаузула да Дистрикт задржава право да у било којем дијелу поступка послѣје објављивања јавног конкурса може одустати од продаје или закупа, тј. поништити јавни конкурс без образложења. Из наведеног слиједи да Брчко дистрикт Босне и Херцеговине има право одустати од предметне продаје или закупа „у било ком дијелу поступка“, а што се има разумијевати све до момента закључења уговора о продаји или закупа којим се суштински стварно располаже јавном имовином.

Одредба члана 80. став (1) Закона о власништву и другим стварним правима, на којој првостепени суд темељи своју одлуку, прописује правни основ установљавања права грађења (правним послом какав сигурно јесте уговор о продаји права грађења), на некретнини за коју је јавни конкурс и објављен, међутим, јавном имовином се располаже у складу са Законом о јавној имовини и по поступку прописаном посебним правилником (Правилник о поступку редовног располагања јавном имовином), па тако, тек по закључењу правног посла (уговора о продаји права грађења), установљава се право грађења на предметној некретнини које је било предметом продаје.

Првостепени суд погрешно закључује да је продаја права грађења у овој правној ствари завршена избором тужитеља као најповољнијег понуђача. Одредбом члана 81. Закона о власништву прописано је да се право грађења оснива ваљаним правним послом, извођењем из права власништва некретнине које се њиме оптерећује, а на начин одређен законом (став 1), при чему правни посао из става (1) овог члана мора садржавати одредбе о оснивању права грађења на одређеној некретнини, и мора бити у писменом облику (став 2). Дакле, с обзиром да се пријенос права располагања на некретнинама мора вршити у писменом облику, што је императивна одредба члана 81. став (2) Закона о власништву, а како недостатак писмене форме закљученог уговора о продаји права грађења на некретнини нема правно дјелство (одредбе чланова 67. став (1) и 70. став (1) Закона о облигационим односима), тада, према стајалишту овог вијећа, предметна продаја би била завршена једино у моменту састављања и потписивања уговора о продаји права грађења, у писменој форми, а како у овој ситуацији није дошло до закључења писменог уговора, тада није правилно правно резонување првостепеног суда да је продаја завршена јер је „изабран најповољнији понуђач“.

Ово и из разлога што је одредбом члана 22. став (1) Правилника о поступку редовног располагања јавном имовином прописано да се са учесником јавног надметања који је изабран као најповољнији понуђач закључује уговор о купопродаји односно уговор о закупу при чему сваки учесник јавног надметања (дакле у конкретном и сам тужитељ) може одустати од понуђеног купопродајног уговора (став 4), док је то право предвиђено и за Брчко дистрикт Босне и Херцеговине одредбом члана 5. став (1) тачка р) Правилника о поступку редовног располагања јавном имовином и то прије закључења уговора.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 143076 23 Гж 2 од 18.01.2024. године)

29.

Етажно власништво

Члан 58, 101. и 102. Закона о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

УЗАЈАМНИ ОДНОСИ ЕТАЖНИХ ВЛАСНИКА МОРАЈУ БИТИ УРЕЂЕНИ УГОВОРОМ КОЈИМ СЕ ПОБЛИЖЕ УРЕЂУЈЕ ОБИМ И НАЧИН КОРИШТЕЊА И ОДРЖАВАЊА ПОСЕБНИХ ДИЈЕЛОВА НЕКРЕТНИНЕ, А КОЈИ СЕ ЗАКЉУЧУЈЕ У ПИСМЕНОМ ОБЛИКУ ЧИЈИ СЕ ПОТПИСИ ЛИЦА КОЈА СУ УГОВОР ЗАКЉУЧИЛА, ОВЈЕРАВАЈУ ОД СТРАНЕ НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА.

ОДЛУКЕ КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА РЕДОВНО УПРАВЉАЊЕ ЗГРАДОМ, ПА ТАКО И ИЗБОР ЛИЧНОСТИ ЛИЦА КОЈЕМ СЕ УПРАВЉАЊЕ ПОВЈЕРАВА, ДОНОСЕ СЕ ВЕЋИНОМ ГЛАСОВА КОЈИ СЕ РАЧУНАЈУ САГЛАСНОШЋУ СУВЛАСНИКА ЧИЈИ ДИЈЕЛОВИ ЧИНЕ ВИШЕ ОД ЈЕДНЕ ПОЛОВИНЕ, ДАКЛЕ ПО ПОВРШИНИ СТАМБЕНОГ ПРОСТОРА.

Из образложења:

„Тужитељи, према утврђењу првостепеног суда, у конкретном спору, су етажни власници на посебним дијеловима зграде односно становима који представљају самосталну употребну цјелину, због чега се њихови међусобни односи, права и обавезе, имају процјењивати у складу са одредбама Закона о власништву, док сви остали дијелови некретнине који служе некретнини спадају у заједничке дијелове зграде (главни зидови, стубиште, таван, ходници, лифтови и слично). Законом о одржавању стамбених зграда уређује се одржавање стамбених зграда у Брчко дистрикту БиХ, при чему се стамбеном зградом сматра зграда намијењена становању, као и зграда у којој је најмање један посебан дио намијењен становању и с њом чини функционалну и грађевинску цјелину. Законодавац, приликом доношења овог закона, није имао намјеру да прави дистинкцију између приватно изграђених зграда и зграда које су раније биле у друштвеном власништву, како се то погрешно правно резонује у жалби, него је искључива намјера законодавца била регулисање одржавања стамбених зграда у смислу радова који се имају подузети на њеном одржавању, њиховим управљањем, средствима и трошковима одржавања, те надзора над примјеном ових прописа. Управљање стамбеним зградама уређено је како овим законом, тако и Законом о власништву, при чему је одредбом члана 105. ставови (1) и (2) Закона о власништву прописано да цијелом некретнином на

којој је основано етажно власништво управљају сувласници према општим правилима о управљању власничком ствари, као и обавеза сувласника да одреде лице које ће обављати послове заједничког управника и да оснују заједничку резерву. Одредбом члана 14. ставови (1) и (2) Закона о одржавању стамбених зграда прописано је да етажни власници управљају зградом у складу са одредбама Закона о власништву, да ће изабрати управника, одредити обим његових овлашћења у погледу располагања средствима заједничке имовине. Дакле, апсолутно је неспорно, с обзиром да се ради о сувласничкој некретнини (стамбеној згради) на којој је успостављено етажно власништво, да се управљање том некретнином мора повјерити управнику. Како би се то учинило, узајамни односи етажних власника морају бити уређени уговором којим се поближе уређује обим и начин кориштења и одржавања посебних дијелова некретнине, а који се закључује у писменом облику чији се потписи лица која су уговор закључила, овјеравају од стране надлежног органа Дистрикта (одредбе чланова 101. и 102. Закона о власништву). У послове редовног управљања некретнином, релевантно са аспекта предметне правне ствари, спадају послови редовног одржавања заједничких дијелова некретнине, стварање одговарајуће заједничке резерве за предвидиве будуће трошкове, именовање и опозив заједничког управника.

Значај уговора којим етажни власници уређују своје узајамне односе се огледа у томе да се њиме одређују увјети и начин управљања зградом, поближи подаци о изабраној особи којој је управљање повјерено, обим послова које ће таква особа обављати, увјети и начин располагања заједничком резервом, као и увјети и начин кориштења заједничких просторија. Овим уговором се могу и додатно прецизирати који послови се сматрају редовним, а који ванредним. Одлуке које се односе на редовно управљање зградом, па тако и избор личности особе којој се управљање повјерава, доносе се већином гласова који се рачунају сагласношћу сувласника чији дијелови чине више од једне половине, дакле по површини стамбеног простора. Другим ријечима, за доношење натполовичне одлуке потребни су гласови власника са више од половине вриједности свих посебних дијелова некретнине у квадратним метрима, а не како то тужитељи погрешно указују по броју станара/етажних власника (одредба члана 58. став (1) Закона о власништву).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 131784 23 Гж од 31.10.2023. године)

30.

Доказивање власништва након што је суд у поступку уређења међе обновио или исправио међу

Члан 189. став (6) Закона о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА СУД У ВАНПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ УТВРДИ МЕЂУ, ПРЕТПОСТАВКА ЈЕ ДА СУ УЧЕСНИЦИ ПОСТУПКА ВЛАСНИЦИ ЗЕМЉИШТА ДО МЕЂЕ, С ТИМ ДА СЕ ПРЕТПОСТАВКА ВЛАСНИШТВА МОЖЕ ОБАРАТИ У ПАРНИЦИ И ТО У РОКУ ОД ШЕСТ МЈЕСЕЦИ ОД ПРАВОСНАЖНОСТИ ОДЛУКЕ ВАНПАРНИЧНОГ СУДА, КОЈИ РОК ЈЕ ПРЕКЛУЗИВНОГ, МАТЕРИЈАЛНО-ПРАВНОГ КАРАКТЕРА.

Из образложења:

„Према томе, иако је суд у изванпарничном поступку утврдио међу, заинтересирана особа може у парници доказивати власништво и тражити да се међа одреди и усклади према томе. Уколико се успије са предметном тужбом, правоћна пресуда ће оповргнути законску претпоставку о власништву до меће која је била резултат правоћности рјешења о уређењу међа јер поступак уређења није спор о власништву каквог земљишног дијела, него о мећи тог дијела земљишта обзиром да је чињеница да је предлагатељ власник тог међашног земљишта, претпоставка а не и предмет поступка. Међутим, законодавац је такођер у ставку (6) чланка 189. Закона о власништву и другим стварним правима прописао и ограничења у погледу заштите и то на начин да сусјед који је судјеловао у поступку уређења меће више нема могућности да захтијева заштиту, по протеку рока од шест мјесеци, који је везан за дан правоћности судске одлуке донесене у поступу уређења меће. Наведени рок од шест мјесеци јесте преклузивни рок материјалног права, а што значи да се после истека тога рока не губи само захтјев на власничку тужбу, него престаје и само право на власништво које се тужбом тражи, све кад би га и било.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 123172 23 Гж од 27.03.2023. године)

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

31.

Трошкови обављања и полагања специјалистичког и субспецијалистичког стажа

Изјава воље

Члан 126. и 127. Закона о здравственој заштити у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине

Члан 28. Закона о облигационим односима

У СЛУЧАЈУ КАДА НИЈЕ ЗАКЉУЧЕН ПИСАНИ УГОВОР О РЕГУЛИСАЊУ МЕЃУСОБНИХ ПРАВА И ОБАВЕЗА ПО ОСНОВУ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ, ТАДА НЕМА МЈЕСТА ТУМАЧЕЊУ ДА „ТРОШКОВИ ПО ОСНОВУ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ“ ОБУХВАТАЈУ „СВЕ ТРОШКОВЕ ПОВОДОМ УПУЋИВАЊА СПЕЦИЈАЛИЗАНТА НА СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈУ ПА И ТРОШКОВЕ ИСПЛАТЕ БРУТО ПЛАТЕ ЗА ВРИЈЕМЕ СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ“, ЈЕР ТАКВО ШТО НИЈЕ БИЛО ПРЕДМЕТОМ УГОВОРА.

Из образложења:

„Даље, овај суд замјећује да тужитељ преосталим ревизијским наводима у битноме доводи у питање првоступањску пресуду кроз ревизијски разлог погрешне примјене материјалног права, налазећи да другоступањски суд није правилно примијенио релевантне одредбе Закона о здравственој заштити и Правилника о специјализацији у дијелу обвезе специјализанта/специјалисте за поврат утрошених новчаних средстава за његову специјализацију у ситуацији раскида радног односа као и одредби Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, у даљњем тексту: Закон о облигационим односима или ЗОО) у дијелу којим регулира неформалност уговора те конвалидацију уговора који нема потребну форму.

Међутим, супротно ревизијским наводима, правилно је другоступањски суд на утврђено чињенично стање (које је тужитељ само паушално доводио у питање у жалбеном поступку кроз жалбени разлог погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање) примијенио релевантне одредбе чланка Закона о здравственој заштити и Правилника о специјализацији.

Наиме, точни су наводи тужитеља да је одредбом чланка 126. ставак (8) као и одредбом чланка 127. ставак (2) Закона о здравственој заштити регулирано да трошкове обављања и полагања специјалистичког и субспецијалистичког стажа сноси подносилац захтјева, у овом случају тужитељ, као здравствена установа која је туженог упутила на специјализацију, а како је то регулирано одредбом чланка 2. Правилника о специјализацији.

Међутим, тужитељ занемарује или релативизира чињеницу да је и чланком 126. ставак (9) Закона о здравственој заштити, јасно регулирано да се увјети, начин и поступак одобравања специјализације, односно субспецијализације утврђују подзаконским актом који доноси водитељ Одјела за здравство и остале услуге, а што је у конкретном случају Правилник о специјализацији. Слиједом наведеног, а како преостале релевантне одредбе Закона о здравственој заштити не прописују нити у том дијелу наводе било које

критерије што се под трошковима упућивања и обављања специјализације точно подразумијева, то се предметно питање има искључиво тумачити кроз одредбе Правилника о специјализацији.

Наставно на претходно а за правилно рјешавање предметне правне ствари, од значај се указује управо одредба чланка 18. ставак (3) Правилника о специјализацији, на коју одредбу тужитељ у ревизији изричито и указује, а којом је регулирано да „у случају да специјалиста односно субспецијалиста раскине радни однос код подносиоца захтјева из ставка (1) и (2) овог чланка, обвезан је надокнадити подносиоцу захтјева проузроковане трошкове по основи упућивања на специјализацију односно субспецијализацију са законским каматама“.

Тумачећи наведену одредбу чланка 18. ставак (3) Правилника о специјализацији, не само језичним, него и логичким, суставним и телеолошким тумачењем и то у корелацији са одредбом чланка 13. наведеног Правилника, али и одредбом чланака 126. ставак (8) и 127. ставак (2) Закона о здравственој заштити, код тога да наведене одредбе, неспорно не регулирају конкретно што се точно подразумијева под трошковима обављања и полагања специјалистичког и субспецијалистичког стажа, правилно другоступањски суд закључује да се, у околностима конкретног случаја, управо *ratio legis* предметног законског и подзаконског рјешења, односио на обвезу специјалисте да надокнади трошкове који су у изравној и непосредној свези са трошковима који су проузроковани упућивањем на специјализацију, а то могу бити само они трошкови који по својој природи, карактеру и функцији неопходни како би специјализант уписао, обављао а потом и полагао специјалистички испит, а што јесу у конкретном случају управо они трошкови које је другоступањски суд досудио тужитељу побијаном пресудом и то трошкови уписнине, трошкови за године специјализације, уплате семестра и полагања специјалистичког испита, те накнаде за одвојени живот, а које трошкове тужитељ неспорно не би имао да туженог није упутио на специјализацију.

Стога, нема мјеста правном резонирању тужитеља да под појмом „трошкови по основи упућивања на специјализацију“, у одсуству других релевантних одредби прописа или уговорних одредби којима би се овај појам ближе регулирао, треба тумачити на начин да обухваћа и трошкове настале исплатом бруто (накнада) плаћа туженом за вријеме док је био на специјализацији, у конкретном случају у износу од 131.727,02 КМ, обзиром да ни Закон о здравственој заштити ни Правилник о специјализацији такву обвезу специјалисте конкретно не предвиђају, него одредбом чланка 13. Правилника предвиђају да подносиоца захтјева (здравствена установа) и специјализант склапају уговор о регулирању међусобних права и обвеза по основи специјализације и субспецијализације, а што даље имплицира да, код тога да ни одредба чланка 13. једнако као ни одредба чланка 18. ставак (3) Правилника не регулирају структуру трошкова по основи упућивања на специјализацију, баш као ни елементе односно садржај уговора о регулирању међусобних права и обвеза, уговорне стране (па тако и тужитељ као здравствена установа и тужени као лијечник), слободном вољом и сугласношћу воља, могу ближе регулирати и ово правно питање.

Међутим, како у конкретном случају, тужитељ и тужени нису закључили писани уговор о регулирању међусобних права и обвеза по основи специјализације, којим би се на неспоран начин утврдило да ли тужени као специјализант има за обвезу тужитељу као здравственој установи, у случају раскида радног односа по завршетку специјализације, вратити и бруто (накнаде) плаћа које је остварио за вријеме специјализације као једног од трошкова насталог обављањем специјалистичког стажа, то, у околностима конкретног случаја, нема мјеста ревизијским наводима тужитеља да је другоступањски суд уско тумачио одредбу чланка 18. ставак (3) Правилника и да је, према мишљењу тужитеља, наведену одредбу требало тумачити на начин да „трошкови по основу упућивања на специјализацију“ обухваћају „све трошкове поводом упућивања специјализанта на специјализацију па и трошкове исплате бруто плаће за вријеме специјализације“.

На другачију одлуку овог ревизијског вијећа, нису били од утјецаја ни они ревизијски наводима којима тужитељ указује на неформалност уговора и правила о конвалидацији уговора који нема потребну форму.

Тачно је да законодавац, кроз одредбу чланка 67. ставак (1) ЗОО-а, као правило прописао да закључење уговора не подлијеже никаквој форми, са изнимком ситуације када је законом другачије одређено, у ком случају се ради о законској форми (а која изнимка није регулирана Законом о здравственој заштити) као и са изнимком ситуације када то уговорне стране споразумно договоре (уговорена форма), а што такођер није случај у овом предмету.

Поред наведеног, за ово ревизијско вијеће је неспорно и да је одредбом чланка 73. истог закона регулирано да уговор за чије се закључење захтијева писмена форма сматра се пуноважним иако није закључен у тој форми ако су уговорне стране извршиле, у цјелини или претежитом дијелу, обвезе које из њега настају, осим ако из циља због кога је форма прописана, очигледно не произилази што друго.

Међутим, и ревизијско вијеће овог суда налази да према утврђеном чињеничном стању које не може бити предметом преиспитивања у ревизијском поступку, нема мјеста чињеничном а потом и правном закључку да су тужитељ и тужени, у смислу одредбе чланка 28. ставак (1) ЗОО-а, конклюдентним радњама, усмено уговорили да у случају раскида радног односа туженог по завршетку специјализације исти има за обвезу тужитељу исплатити (вратити) и трошак специјализације на име примљених бруто (накнада) плаћа, обзиром да утврђене чињенице пред првоступањским судом не дају основ за такав закључак, јер да би наведена чињенична тврдња била од значаја за правилно рјешавање предметног правног питања, неопходно је да је иста, тијеком првоступањског поступка и доказана у смислу одредбе 246. ставак (1) ЗПП-а, а што очито није ситуација у овом предмету.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 138400 23 Рев од 15.11.2023. године)

32.

Накнада штете

Члан 154. и 172. Закона о облигационим односима

У СИТУАЦИЈИ КАДА СЛУЖБЕНИЦИ ПОДОДЈЕЉЕЊА ЗА ЛИЧНА ДОКУМЕНТА НИСУ У ЦИЈЕЛОСТИ ПОСТУПАЛИ ПО УПУТСТВУ КОЈЕ НАЛАЖЕ ДА СЕ ПОНИШТАВАЊЕ ПУТНЕ ИСПРАВЕ ВРШИ ФИЗИЧКИМ УНИШТАВАЊЕМ ПУТНЕ ИСПРАВЕ И ОТИСКИВАЊЕМ ПЕЧАТА „ПОНИШТЕНО“ ПРЕКО УПИСАНИХ ПОДАТАКА У ПУТНОЈ ИСПРАВИ И ПРАЗНИМ СТРАНИЦАМА ПУТНЕ ИСПРАВЕ, ПРОПУСТ ДА СЕ ОТИСНЕ ТАКАВ ПЕЧАТ, КОД ТОГА ДА ЈЕ ФИЗИЧКИМ УНИШТАВАЊЕМ (БУШЕЊЕМ) ПОНИШТЕНА ВАЖЕЋА ВИЗА, НИЈЕ ОД ЗНАЧАЈА ЗА НАСТАНАК ШТЕТЕ У КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ, ЈЕР ЈЕ ШТЕТА НАСТАЛА ПОНИШТЕЊЕМ ВИЗЕ БУШЕЊЕМ, А НЕ ПРОПУСТОМ ДА СЕ ОТИСНЕ ПЕЧАТ, ЗБОГ ЧЕГА ПРАВИЛНО ПРВОСТЕПЕНИ СУД НИЈЕ УТВРДИО ДОПРИНОС РУКОВОДЕЋИХ СЛУЖБЕНИКА У НАСТАЛОЈ ШТЕТИ.

Из образложења:

„У коначном, тужена сматра да допринос насталој штети имају и руководећи службеници Пододјела за лична документа и то из разлога што се поништење путних исправа вршило само физичким уништавањем (бушењем), али не и стављањем отиска печата „ПОНИШТЕНО“, због чега се очигледно није проводило обавезујуће упутство.

Према ставу овог вијећа, а које је исказано и у првостепеној пресуди, није спорно да службеници Пододјела за лична документа нису у цијелости поступали по упутству које налаже да се поништавање путне исправе врши физичким уништавањем путне исправе и отискивањем печата „ПОНИШТЕНО“ преко уписаних података у путној исправи и празним страницама путне исправе. Међутим, пропуст да се отисне такав печат, код тога да је физичким уништавањем (бушењем) поништена важећа виза, није од значаја за настанак штете у конкретном случају, јер је штета настала поништењем визе бушењем, а не пропустом да се отисне печат, због чега правилно првостепени суд није утврдио допринос руководећих службеника у насталој штети.

С обзиром да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање, то није основан нити жалбени приговор погрешне примјене материјалног права и то одредби чланова 154. и 172. Закона о облигационим односима који је правилно примијењен од стране првостепеног суда, цијенећи да је штету проузроковала у свом раду службеница Пододјела за лична документа, овдје тужена, а за коју одговара према трећим лицима правно лице, у конкретном, овдје тужитељ, који сходно одредби члана 172. став (2) Закона о облигационим односима, остварује право на регресно потраживање исплаћене/саниране штете коју је радник проузроковао намјерно или из крајње непажње. Како тужена жалбом није оспоравала чињенично утврђење првостепеног суда да је поступала из крајње непажње, него је негирала да је уопште извршила поништење путних виза бушењем, то је неоснован и овај жалбени навод тужене.“

33.

Одговорност родитеља

Члан 165. и 166. Закона о облигационим односима

ОДРЕДБОМ ЧЛАНА 165. СТАВ (4) ЗАКОНА О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА ПРЕДВИЂЕНО ЈЕ ДА СЕ СТВАРНИМ ШТЕТНИЦИМА СМАТРАЈУ МАЛОЉЕТНИЦИ, А КАО ЗА ЊИХ ОДГОВОРНИ ПРЕСУМПТИВНИ ШТЕТНИЦИ УТВРЂЕНИ СУ ЊИХОВИ РОДИТЕЉИ, ПА КАКО РОДИТЕЉИ НИСУ УЧИНИЛИ НЕДОПУШТЕНО ДЈЕЛО, ЊИХОВА ОДГОВОРНОСТ СЕ ТЕМЕЉИ НА ПРАВНО-РЕЛЕВАНТНОМ ОДНОСУ РОДИТЕЉА И ДЈЕЦЕ КАО И ЧИЊЕНИЦИ ДА НАД СВОЈОМ МЛДБ. ДЈЕЦОМ НИСУ ДОВОЉНО БРИЖЉИВО ПОДУЗИМАЛИ ОДГОЈНЕ МЈЕРЕ И ВОДИЛИ НАДЗОР ЗБОГ ЧЕГА СЕ ПРЕТПОСТАВЉА ПОСТОЈАЊЕ ЊИХОВЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗА НАДЗОР.

ОШТЕЋЕНИК КАО ПОВЈЕРИЛАЦ МОЖЕ ЗАХТИЈЕВАТИ БИЛО ОД РОДИТЕЉА, БИЛО ОД ДЈЕТЕТА, БИЛО ОД СВИХ НАКНАДУ УЗРОКОВАНЕ ШТЕТЕ, ПА У СЛУЧАЈУ ДА РОДИТЕЉИ НАДОКНАДЕ ШТЕТУ У ЦИЈЕЛОСТИ, ИСТИ ИМАЈУ ПРЕМА ДЈЕТЕТУ РЕГРЕСНО ПРАВО, БАШ КАО ШТО И ДИЈЕТЕ АКО ЈЕ ПЛАТИЛО ИМА ПРАВО РЕГРЕСА ПРЕМА РОДИТЕЉИМА ОВИСНО ОД СТЕПЕНА ЊИХОВЕ КРИВИЦЕ.

Из образложења:

„Наиме, за правилно пресуђење у овој правној ствари, ваља напоменути да је одредбом чланка 165. ставак (4) ЗОО-а регулирано да родитељи одговарају за штету коју проузрокује другом њихово малолетно дијете које је навршило седам година осим ако докажу да је штета настала без њихове кривње, због чега се правилност и законитост утврђеног чињеничног стања у овом предмету има цијенити спрам ове одредбе материјалног права.

Овим чланком предвиђено је да се стварним штетницима сматрају малодобници, а као за њих одговорни пресумптивни штетници утврђени су њихови родитељи, па како родитељи нису учинили недопуштено дјело, њихова одговорност се темељи на правно-релевантном односу родитеља и дјеце као и чињеници да над својом млдб. дјецом нису довољно брижљиво подузимали одгојне мјере и водили надзор због чега се претпоставља постојање њихове одговорности за надзор.

Имајући у виду да је Ј.Г. у критично вријеме био млдб. особна старија од седам година, тужени као његови родитељи одговарају по начелу претпостављене кривње, при чему се ради о оборивој законској претпоставци, јер је ставком (4) чланка 165. ЗОО-а законодавац дао могућност родитељима да се ослободе од одговорности тако што ће доказати да је штета настала без њихове кривње која се састоји у необављању одговарајућег одгоја и надзора над поступцима њиховог дјетета.

Такођер, на овом мјесту ваља напоменути и на одредбу чланка 166. ЗОО-а којом је јасно регулирано да ако поред родитеља за штету одговара и дијете, њихова одговорност је солидарна, а што даље значи да оштећеник као вјеровник може захтијевати било од родитеља, било од дјетета, било од свих накнаду узроковане штете, па у случају да родитељи накнаде штету у цијелости, исти имају према дјетету регресно право, баш као што и дијете ако је платило има право регреса према родитељима овисно о ступњу њихове кривње, слиједом чега се жалбени наводи тужених да првоступањски суд „приликом доношења ожалбене пресуде уопште не цијени чињеницу да постоји и пресуда суда којом је Ј.Г. обавезан да тужитељици накнади насталу штету“ указују као ирелевантни. (...)

Ово из разлога што „прослава Нове године у дискотеци“ као изванредни догађај у животу свих а особито код дјеце и малољетника, не носи са собом само лијепе тренутке него и ризике и опасности услијед којих врло лако могу настати неугодна дешавања а неријетко и крајње социјално недопуштени догађаји који за посљедицу могу имати и казнену одговорност, каква и јесте ситуација са новогодишњом прославом 2014./2015. године када је (тада млдб.) Ј.Г. силовао тужитељицу, а на што су тужени као родитељи били у обвези претходно упозорити свог млдб. сина (без обзира да ли је он у ранијем периоду показивао девијантна понашања или не) јер се према редовитом тијеку ствари очекује да су им, као пунољетним особама са просјечним животним искуством, такви ризици и опасности који прате „прославе Нове године у дискотеци“ познати.

У том смислу, тужени, иако су начелно тврдили да су са сином обављали родитељске разговоре о разним темама, по оцјени и овог суда, нису са успјехом доказали да су у поводу новогодишње прославе у дискотеци, којој је неспорно назочио њихов син (тада млдб.) Ј.Г. по њиховом одобрењу (другачије тужени нису ни тврдили), јасно, образложено и за његов узраст схватљиво претходно указали који ризици и опасности прате новогодишњу прославу у дискотеци, почев од конзумирања алкохола и посљедица претјеривања у истоме, затим могућности вербалне и друге комуникације са особама у алкохолизираном стању те погрешкама у предоцби таквих комуникација, потреби сталног устрајавања у самоконтроли и по потреби пружања помоћи другима који се те згоде задесе у кризним ситуацијама из било којег разлога, итд. (...)

Такођер, правилност чињеничних утврђења и закључака првоступањског суда да су тужени били у обвези да уложи појачану пажњу у одгоју млдб. Ј.Г. посебно у сфери мушко-женских односа, нису доведена у питање ни оним жалбеним наводима да из исказа туженог М.Г. произилази да је исти водио са својим сином редовито „мушке разговоре“ у смислу како да се понаша и поступа према женама, код тога да редовити и неспорно потребни разговори оца и сина о мушко-женским односима у свакодневним животним ситуацијама (а који у конкретном случају очито нису уродили плодом код тога да је Ј.Г. учинио једно од најтежих казњених дјела против сполне слободе и морала, да је након тога тужитељицу оставио саму вани на температури испод 0 ступњева услијед чега је задобила низ озљеда а како то првоступањски суд наводи на деветој страници први пасус образложења ожалбене пресуде) не екскулпирају родитеље да свом млдб. дјетету којег пуштају на прославу Нове године у дискотеку додатно и са дужном пажњом укажу, не само на потребу поштивања особа женског пола него и на све друге ризике и опасности који прате тај изванредни догађај

(праћен, како то тужени у жалби наводе, „алкохолом, опуштајућим расположењем и новогодишњом еуфоријом присутних“) а који може нарушити ту равнотежу у мушко-женским односима.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 096392 23 Гж 4 од 21.12.2023. године)

34.

Одговорност за штету од опасне дјелатности

Члан 173. и 174. Закона о облигационим односима

ДИСТРИБУЦИЈА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ ЈЕ ОПАСНА ДЈЕЛАТНОСТ, ПА КАДА ЈЕ ШТЕТА УЗРОКОВАНА У ВЕЗИ СА ДИСТРИБУЦИЈОМ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ, ДИСТРИБУТЕР ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ ОДГОВАРА ЗА ШТЕТУ ПО ПРИНЦИПУ КАУЗАЛНЕ (ОБЈЕКТИВНЕ) ОДГОВОРНОСТИ.

Из образложења:

„Прије свега, по оцјени овог суда, ожалбена пресуда није донесена повредом одредаба поступка на које указује тужени, јер је противно његовим жалбеним наводима оцијенио да је првоступањски суд, обзиром на предмет спора (накнада штете узроковане испоруком електричне енергије), темељем изведених релевантних доказа правилно утврдио све чињенице и околности о којима се води спор. Све доказе првоступањски суд је правилно цијенио (онако како му то налаже одредба чланка 8. ЗПП-а), укључујући и исказ свједока М.Д. (развидно са странице 10. посљедњи пасус и са странице 12. пети пасус) али и Налаз и мишљење вјештака електротехничке струке Асима Хоџића у својству исправе (развидно са странице 13. први пасус образложења ожалбене пресуде) и дао им одговарајући значај са становишта релевантних одредби материјалног права о потраживању накнаде материјалне штете настале у свези с опасном ствари, односно опасном дјелатности и одговорности за штету и ослобађању од одговорности (одредбе чланака 173, 174. и 177. ЗОО-а у свези са одредбама Опћих увјета, обзиром на приговор туженог да је штета узрокована због неисправности унутрашњих инсталација) по којима се постављени тужбени захтјев у корелацији са приговорима туженог расправља и просуђује, дајући за то јасне, аргументиране и dostatне разлоге, све према стандарду образложене судске одлуке, због чега не стоји жалбени навод да је првоступањски суд повриједио одредбу чланка 311. ставак (4) ЗПП-а.

Наставно на претходно, не стоји ни жалбени навод туженог да је првоступањски суд „у образложењу пресуде био обвезан образложити разлоге због којих није прихваћен приједлог да се вјештачење проведе по вјештаку Хоџић Асиму из Тузле“. Ово из разлога што је одредбом чланка 311. ставак (5) ЗПП-а, у релевантном дијелу регулирано да ће се првоступањски суд, у образложењу изјаснити о приједлозима странака о којима није дао своје разлоге у одлукама које је већ донио тијekom поступка, па како је првоступањски суд на припремном рочишту од 22.6.2020. године, дао разлоге због којих није прихватио приједлог туженог за вјештачењем по вјештаку Асиму Хоџићу (као образложење донесеног процесног рјешења) а који разлози се

жалбом и не доводе у питање, то се жалбени наводи туженог и у овом дијелу указују као неутемељени.

Даље, правилно је у границама својих овлаштења прописаних у одредби чланка 246. ЗПП-а првоступањски суд прихватио као доказану тврдњу тужитеља да је пожар настао на вањским инсталацијама за чију исправност и каквоћу материјала одговара тужени будући да има упориште у налазу и мишљењу вјештака електротехничке струке Драге Арсенића за који доказ је ЗПП-а прописао да је квалифицирано доказно средство и, према мишљењу овог суда, има јачу доказну снагу од исказа свједока М.Д. (који исказ је првоступањски суд, супротно жалбеном резонирању туженог, довео у свезу са осталим релевантним доказима, у конкретном случају са исказима свједока који су говорили о настанку пожара и честим нестанцима струје – свједоци А.С. и М.Н.1 али и са налазом и мишљењем вјештака Драге Арсенића и свједоком Н.И., протупожарним инспектором, како се то наводи на страници 12. пети пасус образложења ожалбене пресуде).

Ово из разлога што се ангажирани вјештак ради реализирања одређеног предмета вјештачења оријентира на утврђивање или разјашњење чињеница за које је потребно стручно знање којим суд не располаже (у овом случају из области електро струке) и у којем смислу је дужан бранити свој налаз и мишљење на рочишту пред првоступањским судом када парничне странке и суд имају пригледу кроз конкретна питања исти доводити у питање, а што није ситуација са свједоком М.Д. Па како је вјештак Драго Арсенић дао одговоре на сва спорна питања гледе мјеста настанка пожара и што је узрок кратког споја на електричним инсталацијама, а који квалифицирани одговори су свакако у домену дипл. инг. електротехнике, то је, у контексту околности конкретног предмета, првоступањски суд имао основа да проведено вјештачење прихвати као објективно и стручно и у свему сачињено сукладно правилима и вјештинама електро-техничке струке. Тиме у правцу истакнутих жалбених разлога и навода у погледу основаности тужбеног захтјева нису учињени жалбом указани процесни пропусти, а ни пропусти чињеничне и материјално-правне нарави за које тужени тврди да су утјецали на правилност и законитост првоступањске пресуде.

Наиме, дистрибуција електричне енергије је опасна дјелатност, па када је тужитељу штета узрокована у свези са дистрибуцијом електричне енергије, тужени одговара за штету по принципу каузалне (објективне) одговорности (одредбе чланака 173. и 174. ЗОО-а), јер Закон о облигационим односима, именујући опасну ствар и опасну дјелатност, горе споменути одредбама, уређује објективну одговорност за повећану опасност и утврђује претпоставку узрочности, али уједно, одредбом „изузев ако се докаже да оне нису биле узрок штете“ (опасна ствар и опасна дјелатност) поставља је као обориву законску претпоставку. Дакле, иматељ опасне ствари и вршитељ опасне дјелатности могу се ослободити одговорности докажу ли да опасна ствар или опасна дјелатност нису биле узрок штете, или да је штета посљедица одређених околности: дјеловања више силе или радње самог оштећеног или треће особе (одредба чланка 177. истог Закона).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 120095 22 Гж од 24.2.2023. године)

35.

Одговорност у вези са обавезом закључења уговора

Члан 183. Закона о облигационим односима

У СЛУЧАЈУ КАДА УГОВОРНИ ОРГАН У ПОСТУПКУ ЈАВНЕ НАБАВКЕ ДОДИЈЕЛИ УГОВОР НАЈПОВОЉНИЈЕМ ПОНУЂАЧУ, А ОН БЕЗ ОСНОВАНОГ РАЗЛОГА ОДБИЈЕ ЗАКЉУЧЕЊЕ ТАКВОГ УГОВОРА, УГОВОРНИ ОРГАН У СЛУЧАЈУ НАСТАНКА ШТЕТЕ ИМА ПРАВО НА НАКНАДУ ИСТЕ.

Из образложења:

„У конкретном случају, код неспорне чињенице да је тужитељ туженом „ХИФА-РЕТРОЛ“ д.о.о. Сарајево доставио обавијест о Одлуци о избору најповољнијег понуђача, број захтјева: 16/20-180 од 25. новембра 2020. године са позивом на закључење уговора, овај суд закључује да је тужитељ у цијелости поступио у складу са својом законском обавезом која произилази из одредбе члана 72. став (3) тачка д) у вези са ставом (1) Закона о јавним набавкама.

Па како је понуда туженог „ХИФА-РЕТРОЛ“ д.о.о. Сарајево важила 120 дана од истека рока за подношење понуда (члан 27. Тендерске документације), те како су се понуде могле поднијети до 8. септембра 2020. године до 13,00 сати (члан 29. тендерске документације), те како тужени до истека рока за пријем понуда, своју понуду није измијенио, допунио, нити од ње одустао, а уважавајући да се понуда не може мијењати, допуњавати, нити повлачити након истека рока за пријем понуда (члан 43. Тендерске документације), то у конкретном значи да је туженог „ХИФА-РЕТРОЛ“ д.о.о. Сарајево његова понуда обавезивала све до 6. јануара 2021. године. Цијенећи даље да је ... за туженог издала банкарску гаранцију за озбиљност понуде 1. септембра 2020. године која важи до 6. јануара 2021. године, па како је тужени 25. новембра 2020. године позван на закључење уговора, код тога да своју понуду није повукао у прописаном року, нити је иста истекла, тада на страни туженог нису постојали оправдавајући разлози за одбијање закључења уговора дописом туженог број: ЈН-114/21 од 11. јануара 2021. године којим је обавијестио тужитеља да „пошто је сам поступак јавне набавке због жалби дуго трајао, а у међувремену је цијена предметне робе на тржишту знатно поскупјела, а на шта друготужени није могао утицати, то одустаје од потписивања уговора из економских разлога“.

Дакле, како је тужитељ, поступајући у складу са својим законским овлаштењима у поступку јавне набавке робе, додијелио уговор туженом „ХИФА-РЕТРОЛ“ д.о.о. Брчко, као најповољнијем понуђачу, док је тужени, иако је по закону био обавезан, без основаног разлога одбио закључење таквог уговора, те на тај начин повриједио одредбу члана 72. став (1) Закона о јавним набавкама, у односу на истог су испуњени услови за накнаду штете, а све сагласно одредби члана 183. Закона о облигационим односима.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пс 146785 24 Пж од 27.05.2024. године)

36.

Накнада материјалне штете

Члан 190. Закона о облигационим односима

У СЛУЧАЈУ КАДА ЈЕ ШТЕТА НА ВОЗИЛУ ПОПРАВЉЕНА ТАДА ЈЕ НОВЧАНА МАТЕРИЈАЛНА ШТЕТА (ОШТЕЋЕНИ И/ИЛИ УНИШТЕНИ ДИЈЕЛОВИ НА ВОЗИЛУ) ПРЕРАСЛА У НОВЧАНО ПОТРАЖИВАЊЕ (ТРОШАК КОНКРЕТНЕ ПОПРАВКЕ).

Из образложења:

„На концу, од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде није ни указивање тужиоца на одредбе материјалног права, односно, на чланове 154, 173. и 174. Закона о облигационим односима. Ово из разлога што у конкретном случају није спорно да је тужилац пасивно легитимисан и да у смислу одредби чланова 173. и 174. поменутог Закона постоји његова одговорност за предметну штету причињену од стране дивљачи (срне), међутим, ово само по себи у датим околностима (отклоњена штета на возилу), није било довољно за усвајање тужбеног захтјева у дијелу који се односи на накнаду трошкова поправке возила, како то правилно првостепени суд наводи у образложењу побијане пресуде.

У ситуацији када је тужилац свој тужбени захтјев коначно определијелио потражујући накнаду трошкова поправке возила, онда је првостепени суд правилно закључио да је тужилац, поправком оштећеног возила, успоставио пријашње стање, због чега је (првобитно) неновчана материјална штета (оштећени и/или уништени дијелови на возилу) прерасла у новчано потраживање (трошак конкретне поправке) чија се вриједност одређује према цијенама у вријеме учињених стварних издатака тј. у вријеме поправке ствари. Па с обзиром да у том случају, смањење имовине тужитеља више није изражено у оштећеном или уништеном предмету које треба поправити или замијенити, него се огледа у издавању одређене количине новца коју је тужилац заиста и дао/платио аутосервису или аутомеханичару за потребе санирања штете, тада тужитељ остварује право на поврат плаћеног, а за које плаћање, односно извршени поправак возила у аутосервису или код аутомеханичара, пред судом није извео нити један доказ.

То су све релевантне околности у смислу члана 190. Закона о облигационим односима које је првостепени суд правилно цијенио приликом супсимирања утврђеног чињеничног стања под правилну норму материјалног права, баш као што је и правилно примијенио одредбу члана 394. Закона о облигационим односима када је извео правни закључак да када обавеза има за предмет своту новца (у овом случају новчани издатак који је тужилац имао приликом поправке возила код мајстора) онда је дужник у обавези исплатити онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, због чега првостепени суд, у коначном, правилно и закључује да се тужиоцу може досудити накнада само до висине износа који је исти заиста и платио за поправку возила, а на коју одлучну чињеницу је тужилац морао претходно извести доказе.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 127927 24 Гж 2 од 29.05.2024. године)

37.

**Накнада штете, одговорност за штету – реконструкција путева
Закон о путевима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине**

ЗАКОНОДАВАЦ ЈЕ ПОСТАВИО ЈАСНУ ДИСТИНКЦИЈУ ИЗМЕЂУ ДЈЕЛАТНОСТИ ИЗГРАДЊЕ И РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ПУТЕВА КОЈЕ СУ У ОСНОВИ У НАДЛЕЖНОСТИ ОДЈЕЉЕЊА ЗА ЈАВНЕ ПОСЛОВЕ (ОСИМ АКО НИСУ ОДЛУКОМ СКУПШТИНЕ ПОВЈЕРЕНЕ ЈАВНОМ ПРЕДУЗЕЋУ) И ДЈЕЛАТНОСТИ ОДРЖАВАЊА ПУТЕВА КОЈА ЈЕ У НАДЛЕЖНОСТИ ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА, А ШТО СВАКАКО ОБУХВАТА И ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ПРОУЗРОКОВАНУ ТРЕЋИМ ЛИЦИМА.

Из образложења:

„Наиме, у дијелу II Закона о путевима нормирано је питање изградње и реконструкције путева, и то на начин да је одредбом члана 15. прописано да се под изградњом путева, у смислу овог закона, подразумијева изградња путева по новој траси (став 1), а под реконструкцијом путева подразумијевају радови на дијелу постојећег пута којим се мијењају његове основне карактеристике, а у циљу повећања капацитета пута или нивоа услуга (став 2), док је одредбом члана 15а истог Закона прописано да је изградња, реконструкција и развој јавних и дијела некатегорисаних путева, као и техничка регулација саобраћаја у надлежности Одјељења за јавне послове (став 1), да Скупштина Брчко дистрикта Босне и Херцеговине може изградњу и реконструкцију јавних путева одлуком повјерити Јавном предузећу „Путеви Брчко“ д.о.о. Брчко дистрикт Босне и Херцеговине (став 2) и да се у случају из става (2) одредбе овог закона које су везане за изградњу и реконструкцију путева примјењују и на наведено Јавно предузеће (став 3).

С друге стране, у дијелу III овог Закона нормирано је питање одржавања путева и то на начин да је одредбом члана 25. став (1) прописано да одржавање пута обухвата извођење радова којим се осигурава несметан и сигуран саобраћај и чува употребна и реална вриједност пута, а у које, између осталих, спада и постављање, поправка и замјена недостајућих и уништених, односно оштећених саобраћајних знакова и свјетлосне саобраћајне сигнализације (тачка 8), док је одредбом члана 25а прописано да јавно предузеће обавља дјелатност одржавања и заштите дијела магистралних и свих регионалних путева, на основу споразума с ентитетима Босне и Херцеговине и локалних путева, улица у насељу и граду Брчко и дијела некатегорисаних путева.

Даље, одредбом члана 50. истог Закона, која је систематизована у дијелу В, који нормира управљање путевима на подручју Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано је да управљање у смислу овог закона обухвата: планирање, вршење инвеститорске функције, уступање радова, организовање и обављање стручних послова, организовање стручног надзора, организовање и контролу наплате накнада за употребу пута, издавање сагласности и дозвола, техничку регулацију саобраћаја и вођење евиденције о путевима (став 1), да је управљање у оквиру дјелатности изградње и реконструкције путева у надлежности Одјељења за јавне послове (став 2) и да је управљање у оквиру дјелатности одржавања и заштите путева дјелатност Јавног предузећа (став 3), одредбом члана 51. да се изградња и реконструкција путева врши на основу

дугорочног, средњорочног и годишњег финансијског плана који доноси Влада на приједлог Одјељења за јавне послове, одредбом члана 52. да је јавно предузеће дужно да, у складу са годишњим планом одржавања и заштите и осигураним финансијским средствима за одржавање и заштиту путева, осигура трајно и квалитетно одржавање и заштиту путева и несметано одвијање саобраћаја на њима, а одредбом члана 54. да Одјељење за јавне послове или Јавно предузеће одговара за штету која настане корисницима путева који поступају у складу с прописима о безбједности саобраћаја на путевима, ако је штета настала због пропуштања благовременог извршавања појединих потребних радова и предузимања одговарајућих мјера на изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити путева (став 2), те да Одјељење за јавне послове или јавно предузеће има право на надокнаду средстава исплаћених за штету од извођача радова, ако је штета настала услед неизвршавања, односно некавалитетног, нестручног и неблаговременог извршавања радова (став 3).

Из горе цитираних законских одредби слиједи да је законодавац поставио јасну дистинкцију између дјелатности изградње и реконструкције путева које су у основи у надлежности Одјељења за јавне послове (осим ако нису одлуком Скупштине повјерене јавном предузећу) и дјелатности одржавања путева која је у надлежности јавног предузећа, односно туженог, а што свакако обухвата и одговорност за штету проузроковану трећим лицима, у конкретном случају тужиоцу.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 138499 23 Гж од 29.05.2024. године)

38.

Накнада нематеријалне штете

Члан 200. Закона о облигационим односима

ОКОЛНОСТ ДА ЈЕ ОШТЕЋЕНА У ПЕРИОДУ НАКОН КРИТИЧНОГ ДОГАЂАЈА УСПЈЕШНО ЗАВРШИЛА СРЕДЊУ ШКОЛУ, ДА ЈЕ УПИСАЛА ФАКУЛТЕТ НА КОЈЕМ ЈЕ РЕДОВНО ПОЛАГАЛА ИСПИТЕ, ДА ЈЕ ПОЛОЖИЛА ВОЗАЧКИ ИСПИТ, КАО И ДА ЈЕ У ТОМ ПЕРИОДУ ЗАСНОВАЛА И ВАНБРАЧНУ ЗАЈЕДНИЦУ, СУ ОКОЛНОСТИ КОЈЕ КАКО ПОЈЕДИНАЧНО ТАКО И У СВОЈОЈ СВЕУКУПНОСТИ, ПРЕДСТАВЉАЈУ ДОДАТНЕ КРИТЕРИЈЕ КОЈИ СЕ ИМАЈУ УЗЕТИ У ОБЗИР КОД КОРЕКЦИЈЕ ВИСИНЕ ПРАВИЧНЕ НАКНАДЕ.

ОКОЛНОСТИ ДА ЈЕ ОШТЕЋЕНА „КРИТИЧНЕ ВЕЧЕРИ БИЛА ИЗАЗОВНОГ ПОНАШАЊА, БИЛА ЈЕ ПОД ДЕЈСТВОМ АЛКОХОЛА, ЉУБИЛА СЕ И ГРЛИЛА СА МЛАДИЋИМА..., ПОСРТАЛА, ПАДАЛА НА ПОД, БИЛА ИЗАЗОВНО ОБУЧЕНА И ДОПРИНИЈЕЛА ЕМОТИВНО ЗАПАЉИВОЈ АТМОСФЕРИ“ НЕ МОГУ БИТИ ОД УТИЦАЈА НА ПОСТОЈАЊЕ БИЛО КАКВОГ ДОПРИНОСА ТУЖИТЕЉИЦЕ У НАСТАНКУ КРИТИЧНОГ ДОГАЂАЈА У КОЈЕМ ЈЕ ИСТА СИЛОВАНА.

Из образложења:

„Међутим, за разлику од горе наведеног, утемељено тужени указују да првоступањски суд код досуђења правичне новчане накнаде нематеријалне

штете за душевне болове због умањења животне активности и претрпљеног страха, није у цијелости правилно примијенио материјално право.

Ово из разлога што првоступањски суд код одређивања висине правичне новчане накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности и претрпљеног страха, иако се правилно позива на одредбу чланка 200. ЗОО-а и Оријентационе критерије за утврђивање правичне накнаде нематеријалне штете Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 1.4.2016. године (у даљњем тексту: Оријентациони критерији), не узима у обзир све околности конкретног случаја које могу бити од утјецаја на одређење висине накнаде штете у већем или мањем износу, а како то налажу одредбе наведених прописа.

Прије свега, а имајући у виду утврђено чињенично стање пред овим судом као и чињенице утврђене пред првоступањским судом (наведене и детаљно образложене на страници 11. и 12. образложења ожалбене пресуде), укључујући и резултате добивене проведеним медицинским вјештачењем по вјештаку неуропсихијатру др Девли Бараковић, за потребе правилног одређења висине накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности и претрпљеног страха ваља узети у обзир и околности да је тужитељица А.И. у периоду након критичног догађаја успјешно завршила средњу школу, да је уписала факултет на којем је редовно давала испите до момента када је свјedoкиња С.П. са њом обављала разговоре, да је положила возачки испит као и да је у том периоду засновала и изванбрачну заједницу са С.М., а које околности како појединачно тако и у својој свеукупности, по мишљењу овог суда, представљају додатне критерије који се имају узети у обзир код корекције висине правичне накнаде.

Стога, када је у питању правична накнада нематеријалне штете за душевне болове због умањења опће животне активности а полазећи од процента утврђеног медицинским (неуропсихијатријским) вјештачењем од 30%, затим околности које је првоступањски суд утврдио и правилно цијенио (да је код тужитељице, услјед штетног догађаја, дошло до раздјевичења, нарушавања здравственог стања које је довело и до умањења функционалности органа на психичком плану) али и околности које је овај суд нашао такођер утврђеним у конкретном случају (да је тужитељица након критичног догађаја успјешно завршила средњу школу, уписала факултет, положила возачки испит те засновала изванбрачну заједницу са С.М.), овај суд налази да у околностима конкретног случаја тужитељици на име правичне накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења опће животне активности припада укупан износ од 13.500,00 КМ, а не 15.000,00 КМ колико је то првоступањски суд досудио, обзиром да су износи одређени Оријентационим критеријима дати „оријентационо“ са напоменом да је корекција накнаде могућа према обиму и тежини утврђених трајних посљедица а да као додатне критерије треба цијенити животну доб, занимање оштећенице и друго. (...)

Када је у питању приговор тужених о постојању доприноса тужитељице настанку штете („иста је критичне вечери била изазовног понашања, била је под дејством алкохола, љубила се и грлила са младићима у друштву Ј.Г., посртала, падала на под, била изазовно обучена и допринијела емотивно запаљивој атмосфери“), овај суд, једнако као и првоступањски, категорично налази да

наведене околности ни на који начин не могу бити од утјецаја на постојање било каквог доприноса тужитељице у настанку критичног догађаја у којем је иста силована. Свако другачије размишљање и резонирање за посљедицу би имало изравну повреду чланка 30. ставак (1) Конвенције Вијећа Европе о спрјечавању и борби против насиља над женама и насиљу у обитељи („Службени гласник Босне и Херцеговине - Међународни уговори“, број 19/13) којим је јасно регулирано да ће чланице (па тако и Босна и Херцеговина) подузети неопходне законодавне односно друге мјере како би омогућиле жртвама право на накнаду од учинитеља за свако казнено дјело из ове конвенције (укључујући и казнено дјело силовања прописаног чланком 36. конвенције).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 096392 23 Гж 4 од 21.12.2023. године)

39.

Накнада нематеријалне штете

Члан 200. Закона о облигационим односима

ПРАВО ОШТЕЋЕНОГ НА ДОСУДУ ПРАВИЧНЕ НОВЧАНЕ НАКНАДЕ ЗА НЕМАТЕРИЈАЛНУ ШТЕТУ ЗАВИСИ ОД ОКОЛНОСТИ (КОНКРЕТНОГ) СЛУЧАЈА А ПОСЕБНО ИНТЕНЗИТЕТА БОЛОВА (И СТРАХА) И ЊИХОВОГ ТРАЈАЊА.

Из образложења:

„Даље, Оријентацијским критеријима Апелацијског суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине за утврђивање правичне накнаде нематеријалне штете број 097-О-Су-16-000250 од 1.4.2016. године, у релевантном дијелу је регулирано да је за накнаду штете за душевне болове због умањења животне активности, потребно да је овај облик штете трајног карактера, али да се новчана накнада може досудити и код смањења животне активности привремено, ако је јачег интензитета и дужег трајања, али ако то посебне околности оправдавају. У конкретном случају, а како то произилази из налаза и мишљења вјештака др. Даута Хаџића, умањена животна активност није била трајног карактера, нити је била јачег интензитета и дужег трајања, да би се оправдало досуђивање ове врсте накнаде штете. Ово стога што је из наведеног налаза и мишљења развидно да је умањење животне активности било 6%, те да је трајало шеснаест дана, а које чињенице је првоступањски суд правилно правно третирао на страници 6. трећи пасус образложења ожалбене пресуде. Слиједом наведеног, жалбени наводи тужитеља да је у конкретној правној ствари првоступањски суд погрешно примијенио одредбу чланка 200. ЗОО-а се такођер указују као неутемељени, тим прије што и одредба чланка 200. ЗОО-а јасно регулира да право оштећеника на досуђење правичне новчане накнаде за нематеријалну штету овиси од околности (конкретног) случаја а особито интензитета болова (и страха) и њиховог трајања, а које околности конкретног случаја је првоступањски суд испитао, нашавши да исте (интензитет и дуљина трајања) не оправдавају досуђење накнаде тужитељу за овај вид нематеријалне штете.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 138641 23 Гж од 22.02.2023. године)

40.

Накнада нематеријалне штете – душевни болови због наружености

Члан 200. Закона о облигационим односима

ПИТАЊЕ ПОСТОЈАЊА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ У ВИДУ ДУШЕВНИХ БОЛОВА ЗБОГ НАРУЖЕНОСТИ ОЦЈЕЊУЈЕ СЕ ПРЕМА ОБЈЕКТИВНИМ И СУБЈЕКТИВНИМ МЈЕРИЛИМА. ОБЈЕКТИВНА МЈЕРИЛА СУ ИЗМЈЕНЕ СПОЉАШНОСТИ ОШТЕЋЕНОГ, ЊИХОВА УОЧЉИВОСТ, ОДНОСНО ВИДЉИВОСТ, ОБИМ И МОГУЋНОСТ ПОКРИВАЊА, СТАРОСТ И ПОЛ ОШТЕЋЕНОГ, ДОК СУБЈЕКТИВНА МЈЕРИЛА ПРЕДСТАВЉАЈУ УТИЦАЈ НАВЕДЕНИХ ОБЈЕКТИВНИХ МЈЕРИЛА НА ПСИХИЧКУ РАВНОТЕЖУ ПОВРИЈЕЂЕНОГ, ОДНОСНО НА ЊЕГОВО ПСИХИЧКО СТАЊЕ У ЦЈЕЛИНИ.

Из образложења:

„Накнада нематеријалне штете по основу наружености се досуђује само у случају када се ради о трајним измјенама спољашности оштећеног (овдје тужиоца), а из налаза и мишљења, као и исказа др. Асмира Хрустића је утврђено да се у конкретном случају ради о наружености у средњем степену, односно наружености у предјелу лијеве руке (ожиљак 20x1 цм са стражње вањске стране подлактице) понекад уочљиве трећим лицима. Према томе, сам основ за признање новчане накнаде за наруженост није само у томе да ли и у којој мјери измијењена спољашност оштећеног изазива у околини гађење, сажаљење или друге негативне реакције, већ се узимају у обзир и субјективна мјерила о утицају свих елемената (измијењена спољашност, примјетност, обим и сл.) на психичку равнотежу оштећеног, односно на његово психичко стање у цјелини. При томе се и саме субјективне особине оштећеног узимају у обзир, наравно у разумној мјери, због чега се само питање постојања нематеријалне штете у виду душевних болова због наружености оцјењује према објективним и субјективним мјерилима. Објективна мјерила су измјене спољашности оштећеног, њихова уочљивост, односно видљивост, обим и могућност покривања, старост и пол оштећеног, док субјективна мјерила представљају утицај наведених објективних мјерила на психичку равнотежу повријеђеног, односно на његово психичко стање у цјелини. Како се у конкретном случају ради о особи релативно старе животне доби (тужилац је у вријеме повређивања имала 69 година, а у вријеме закључења главне расправе 72 године), а при томе имајући у виду мјесто на коме се ожиљак налази (стражња вањска страна подлактице лијеве недоминантне руке), његову уочљивост (понекад уочљив трећим лицима) и могућност покривања (већим дијелом годишњег доба се може покрити одјећом), то овај суд налази да наведене околности оправдавају утврђивање накнаде за претрпљене душевне болове због наружености у износу од 3.500,00 КМ, због чега је ваљало првостепеном пресудом досуђени износ накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због наружености сразмјерно умањити (умањити за износ од 500,00 КМ), односно одлучити као у изреци ове пресуде.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 129928 22 Гж 2 од 13.03.2023. године)

41.

**Накнада нематеријалне штете због претрпљених душевних болова
услијед повреде части и угледа**

Члан 200. Закона о облигационим односима

ЗА УТВРЂЕЊЕ СТЕПЕНА И ИНТЕНЗИТЕТА ДУШЕВНИХ БОЛОВА ЗБОГ
УВРЕДЕ У ПОСТУПКУ НИЈЕ ПОТРЕБНО ПРОВОДИТИ ВЈЕШТАЧЕЊЕ, ВЕЋ
СЕ ОВА РЕЛЕВАНТНА ОКОЛНОСТ ДОКАЗУЈЕ ДРУГИМ АДЕКВАТНИМ
ДОКАЗНИМ СРЕДСТВИМА.

Из образложења:

„Према томе, овај суд налази да спорно изражавање објективно посматрано за посљедицу није имало повреду права на приватност тужиоца која захтијева реакцију суда због увреде (чак и ако је то тужилац субјективно примио као увреду), већ израз сатире и критике (па и пародије) који је заштићен основним премисама слободе изражавања и тужилац га је дужан, уважавајући све релевантне околности (горе наведене), у конкретном контексту, толерисати и трпјети, па је ваљало жалбу туженог уважити и тужбени захтјев тужиоца у цјелости одбити као неоснован, без посебне анализе и оцјене проведених доказа и утврђених чињеница у погледу степена и интензитета душевних патњи које је тужилац трпио због овог изражавања. Међутим, овдје свакако треба нагласити и то да, једнако као и код клевете, за утврђење степена и интензитета душевних болова због увреде, према устаљеној судској пракси судова у Дистрикту која је потврђена и од стране Уставног суда Босне и Херцеговине, у поступку није потребно проводити вјештачење, већ се ова релевантна околност доказује другим адекватним доказним средствима (прије свега поузданим доказом о медицинском третману у актуелном временском периоду, а потом и другим доказима као што су искази свједока и сл.).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 131183 22 Гж од 22.03.2023. године)

42.

Стицање без основа

Члан 210. Закона о облигационим односима

УЛАГАЊЕ У СМISЛУ АДАПТАЦИЈЕ ПОРОДИЧНЕ СТАМБЕНЕ ЗГРАДЕ,
КОЈА ПРЕДСТАВЉА ПОСЕБНУ ИМОВИНУ ЈЕДНОГ БРАЧНОГ ДРУГА, А КОЈУ
СУ БРАЧНИ ДРУГОВИ ИЗВРШИЛИ У ТОКУ ТРАЈАЊА БРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
НЕ МОЖЕ БИТИ ОСНОВ ЗА СТИЦАЊЕ ПРАВА ВЛАСНИШТВА, ОДНОСНО
СУВЛАСНИШТВА ДРУГОГ БРАЧНОГ ДРУГА, ВЕЋ ЈЕ ОСНОВ ЗА
ОБЛИГАЦИОНОПРАВНО ПОТРАЖИВАЊЕ, О КОЈЕМ СЕ РАСПРАВЉА И
ОДЛУЧУЈЕ СХОДНОМ ПРИМЈЕНОМ ЗАКОНСКИХ НОРМИ КОЈЕ УРЕЂУЈУ
ИНСТИТУТ СТИЦАЊА БЕЗ ОСНОВА.

Из образложења:

„Није основано ни указивање у жалби тужене да је првостепени суд погрешно примијенио материјално право, с обзиром да је апсолутно исправан закључак првостепеног суда да адаптација породичне стамбене зграде, која представља посебну имовину једног брачног друга, коју су брачни другови извршили у току трајања брачне заједнице, не представља основ стицања права власништва, односно сувласништва другог брачног друга (ни по одредби члана 264. ПЗ СР БиХ, ни по одредби члана 228. ПЗ), а такав закључак не доводи у питање ни истицање у жалби „на правно стајалиште из првостепене пресуде Основног суда Брчко дистрикта БиХ број 96 о П 064220 15 П 2 од 27.05.2016. године“, будући да, осим што одлуке првостепеног суда не везују нити утичу на одлуке и изражене ставове Апелационог суда, у конкретном случају се не може правити корелација и стога што је чињенични основ другачији у овој парници у односу на предмет на који се тужена у жалби позива (овдје је један брачни партнер у заједницу унио земљиште и изграђене објекте на земљишту, док је у упоредном предмету унио земљиште, док је објекат на земљишту био порушен и током заједнице изграђен други).

Једнако као и тужена, и тужилац у жалби без основа истиче да је првостепени суд пропустио да утврди да је он у брак унио и „уштеђени новац у износу од 70.000,00 КМ и новац од продаје обитељског наслеђа у износу од 14.000,00 ЕУР – а те особни аутомобил“, да су „све наведено потврдили и саслушани свједоци“, те да је „нејасно из којих разлога суд није прихватио уштеђевину тужиоца као посебну имовину коју је стекао у вријеме кад је био радно способан пошто је инвалид рада од 2008. године на бироу рада је и прима социјалну помоћ“, код тога да је првостепени суд, оцјеном изведених доказа, правилно закључио да тужилац ове тврдње није доказао адекватним доказима (страна десета пасус посљедњи образложења побијане пресуде), дакле, да су остале на нивоу његове тврдње, а која тврдња, супротно жалбеном указивању, није потврђена нити изјавама саслушаних свједока (према садржају исказа саслушаних свједока и њиховој оцјени сагласно образложењу првостепене пресуде).

Надаље, како је то већ горе изложено, правилан је резон првостепеног суда везано за правне посљедице улагања у смислу адаптације породичне стамбене зграде, која представља посебну имовину једног брачног друга, а коју су брачни другови извршили у току трајања брачне заједнице, дакле, то не може бити основ за стицање права власништва, односно сувласништва другог брачног друга (ни по одредби члана 264. ПЗ СР БиХ, ни по одредби члана 228. ПЗ), али, супротно жалбеним наводима тужиоца, то јесте основ за облигационоправно потраживање, о којем се расправља и одлучује сходном примјеном законских норми које уређују институт стицања без основа (прописаних у дијелу првом, глави другој, одјељку трећем Закона о облигационим односима – „Службени лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 135276 24 Гж од 17.12.2024. године)

43.

Испуњење обавезе и посљедица неиспуњења

Примјена правила о терету доказивања

Члан 262. Закона о облигационим односима

Члан 249. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ТЕРЕТ ДОКАЗИВАЊА ТВРДЊИ ДА ЈЕ ДУГ ПЛАЋЕН ЈЕ НА ТУЖЕНОЈ А НЕ ТУЖИТЕЉУ, ТИМ ПРИЈЕ ШТО СЕ РАДИ О ДОКАЗИВАЊУ ЧИЊЕНИЦЕ КОЈА СПРЈЕЧАВА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ИЛИ УСЛИЈЕД КОЈЕ ЈЕ ПРАВО ПРЕСТАЛО.

Из образложења:

„Незадовољан првоступањском пресудом, тужитељ у жалби у битном наводи да је правилном примјеном чланка 246. ставак (1) Закона о парничном поступку, тужена требала да доказује да услуга није плаћена, а тужитељ је дужан да докаже само да је услуга извршена. Истиче да се тужена тијekom поступка није уопће бавила извођењем доказа чиме би доказала да је услуга плаћена, те да терет доказивања да ли је извршена услуга плаћена није на тужитељу већ на туженој.

Такве жалбене тврдње тужитеља по оцјени овог суда изравно утјечу на правилност и законитост првоступањске пресуде.

Утемељено тужитељ садржајем жалбених навода указује да је првоступањски суд погрешно примијенио одредбу чланка 249. ЗПП-а а што је било од утјецаја на правилност и законитост првоступањске пресуде, код тога да је погрешна примјена правила о терету доказивања, уз погрешно извођење правних закључака на темељу правилно утврђеног чињеничног стања, за посљедицу имало погрешну примјену материјалног права, у конкретном случају одредбе чланка 262. ставак (1) Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, у даљњем тексту: Закон о облигационим односима или ЗОО).

Наиме, вјеровник је у обвезном односу овлаштен од дужника тражити испуњење обвезе, а дужник је дужан обвезу савјесно испунити у цијелости како она гласи, како је то и прописано одредбом чланка 262. ставак (1) ЗОО-а. У том смислу, судионици у обвезном односу дужни су да изврше своју обвезу и одговарају за њено испуњење (чланак 17. ЗОО-а).

Дакле, неспорно су парничне странке биле у обвезном односу, темељем чињенице да је тужитељ туженој пружио услуге здравствене заштите (што тужена у бити и не спори), из чега произилази овласт тужитеља да захтијева испуњене обвезе, у конкретном исплату износа трошкова лијечења. Тужитељ је основ и висину тужбеног захтјева доказао провођењем доказа – рачуна број 199 од 28.12.2020. године, из кога је развидно да је тужитељ туженој пружио услуге здравствене заштите по цијени која се и тражи тужбеним захтјевом. Тужена се тијekom поступка није (активно) бавила оспоравањем рачуна о пруженој здравственој услузи нити доказивањем околности да је наведени рачун (услуга) тужитељу плаћен, а што је била дужна по одредби чланака 7. и 246. ставак (1)

Закон о парничном поступку, обзиром да је и по оцјени овог суда, терет доказивања тврдњи да је дуг плаћен на туженој а не тужитељу, како то првоступањски суд погрешно правно резонира, тим прије што се ради о доказивању чињенице која спрјечава остваривање права или услијед које је право престало.

Слиједом изнесеног, овај суд закључује да је тужитељ туженој пружио услуге здравствене заштите, из чега произилази дуг тужене према тужитељу, те обвеза да исти измири, а што тужена према стању изведених доказа није доказала да је урадила (платила), због чега посљедице неуспјеха у доказивању ове чињенице (да је дуг по рачуну плаћен), уз правилну примјену одредбе чланка 249. ЗПП-а, падају на терет тужене. Стога, неправилним се указује закључак првоступањског суда да је тужитељ био у обвези провести вјештачење по вјештаку економске струке или приложити овјерени извод из пословних књига, како би доказао да услуга није плаћена, јер у околностима конкретног случаја, тужитељ није био дужан доказивати предметну чињеницу.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 146067 23 Гж од 27.11.2023. године)

44.

Компензација, компензацијска противтужба

Члан 336. Закона о облигационим односима

Члан 197. и 327. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта БиХ

У СИТУАЦИЈИ КАДА МАТЕРИЈАЛНОПРАВНИ ОСНОВИ МЕЂУСОБНИХ ПОТРАЖИВАЊА СТРАНАКА НИСУ ИСТИ (НЕ РАДИ СЕ О ДВА ОБЛИГАЦИОНА ОДНОСА РЕГУЛИРАНА ЗАКОНОМ О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА, ВЕЋ СЕ РАДИ О ТУЖБЕНОМ ЗАХТЈЕВУ ЗА ИСПЛАТУ ДУГА И КОМПЕНЗАЦИЈСКОМ ПРИГОВОРУ ТУЖЕНЕ КОЈИМ СЕ ПОТРАЖУЈЕ ИСПЛАТА ПЛАТА), ОНДА НЕМА МЈЕСТА КОМПЕНЗАЦИЈИ.

ПРАВИЛА КОЈИМА СЕ РЕГУЛИШЕ ИНСТИТУТ ПРОТИВТУЖБЕ (ПА ТАКО И КОМПЕНЗАЦИЈСКЕ ПРОТИВТУЖБЕ), ПРЕМА ПРИНЦИПУ *MUTATIS MUTANDIS*, ИМАЈУ СЕ ПРИМИЈЕНИТИ И НА РЕГУЛИСАЊЕ ИНСТИТУТА ПРИГОВОРА КОМПЕНЗАЦИЈЕ (ОСИМ УКОЛИКО ОДРЕДБАМА ЗАКОНА О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ НИЈЕ ДРУГАЧИЈЕ РЕГУЛИСАНО).

Из образложења:

„Прије свега, нема мјеста оним жалбеним наводима тужене да је првоступањски суд повриједио одредбу чланака 300. и 311. ставак (3) ЗПП-а тиме што није одлучио о истакнутом приговору компензације тужене, па посљедично томе и о одредби чланка 311. ставци (4) и (5) ЗПП-а, јер у прилог своје одлуке није дао правно ваљане разлоге за такву своју одлуку.

Ово стога што једнако као и првоступањски суд, и овај суд налази да се тужбеним захтјевом потражује исплата дуга (темељем потраживања која произилазе из рачуна који је настао у поводу купопродаје возила) и који захтјев има облигационо-правни карактер регулиран искључиво одредбама ЗОО-а као

материјалним прописом и о којем се у овом поступку расправља темељем опћих процесних правила ЗПП-а. За разлику од наведеног, тужена компензацијским приговором потражује новчани износ за „9 мјесеци радног ангажмана код тужитеља“ као и за „неуплаћене доприносе“, а које потраживање тужене произилази из права из радног односа који је материјалноправно регулиран Законом о раду и релевантним законом који регулира уплату обвезних доприноса (као посебних закона – *lex specialis*) што имплицира да захтјев тужене има радно-правни карактер и да као такав не потпада под режим облигационог односа који је регулиран одредбама ЗОО, а о чијој утемељености захтјева за остваривањем права из радног односа се расправља према посебним процесно-правним правилима ЗПП-а регулираних у поглављу XXVII.

Дакле материјалноправни основи предметних потраживања тужитеља и тужене нису исти (не ради се о два облигациона односа регулирана ЗОО-ом), а и поступак одлучивања о истима у парници је формално регулиран различитим процесно-правним нормама ЗПП-а, код тога да је поступак у парницама из радних односа журне природе те да су парнициони рок и рок за изјављивање жалбе редуцирани на период од 15 дана, а што све није ситуација са парницом у којој се расправља о утемељености захтјева за наплатом потраживања по другим правним основама, као што је то наплата преосталог дијела неизмиреног дуговања из основа купопродаје возила. Код таквог стања ствари и код тога да је у смислу одредбе чланка 336. ЗОО-а на коју се тужена у жалби позива неопходно да се пребијају потраживања из барем два облигационо-правна односа, а што није ситуација у конкретном случају, то и није било мјеста примјени наведене одредбе на конкретну правну ствар.

Такођер а полазећи од чињенице да је првоступањски суд dostatно и аргументирано образложио своје правно стајалиште о неприхватању одлучивања о истакнутом приговору компензације у околностима конкретног случаја, без утјецаја су жалбени наводи да је првоступањски суд пропустом да се позове на релевантне законске одредбе које таквом стајалишту дају правну ваљаност, довео у питање правилност и законитост првоступањске пресуде, обзиром да би одлука првоступањског суда и у ситуацији да се изравно позвао на одредбе ЗПП-а које регулирају институт протутужбе (чланак 197. ЗПП-а) била иста.

Ово из разлога што се правила којима се регулира институт протутужбе (па тако и компензацијске протутужбе), према принципу *mutatis mutandis*, имају примијенити и на регулацију института приговора компензације (осим уколико одредбама ЗПП-а није другачије регулирано као што је то случај нпр. са чланком 327. ЗПП-а), обзиром да су правне посљедице, циљ и учинак истакнутог компензацијског приговора у битноме истовјетне са функцијом и правним домаћајем коју компензацијска протутужба остварује у парници, па како захтјев тужитеља није у свези са захтјевом компензацијског приговора тужене нити се исти због своје природе и садржаја могу пребити – нису компензибилна (из разлога које је суд већ образложио у претходном излагању), то у околностима конкретног случаја нису ни били испуњени увјети нити за компензацијску протутужбу па тако ни за компензацијски приговор, при чему првоступањски суд (а како се не ради о компензацијској протутужби него о компензацијском приговору који нема своју процесну самосталност) није био у

обвези доносити посебно одлуку да о компензацијском приговору неће расправљати.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 151151 23 Гж од 26.01.2024. године)

45.

Застарјелост, тужба за утврђење

Одјељак 4. Закона о облигационим односима

Члан 153. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ТУЖБА ЗА УТВРЂЕЊЕ ДА ЈЕ ЗБОГ ЗАСТАРЕ ПРЕСТАЛО ПРАВО ПРИНУДНИМ ПУТЕМ ОСТВАРИТИ ОДРЕЂЕНО ПОТРАЖИВАЊЕ ЈЕ ДОЗВОЉЕНА КАДА ТУЖИЛАЦ ИМА ПРАВНИ ИНТЕРЕС ЗА ПОДНОШЕЊЕ КОНКРЕТНЕ ТУЖБЕ.

Из образложења:

„Кључно питање са аспекта правилности побијане пресуде јесте питање да ли је предметна тужба дозвољена у складу са одредбом члана 153. Закона о парничном поступку, којом је, између осталог, прописано да тужилац у тужби може тражити да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности, или истинитост, односно неистинитост неке исправе (став 1), да се таква тужба може поднијети кад је то посебним прописима прописано или кад тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности или истинитост, односно неистинитост неке исправе прије доспјелости захтјева за чинидбу из тог односа (став 2) и да се тужба за утврђење може поднијети ради утврђивања постојања, односно непостојања чињенице, ако је то прописано посебним законом или другим прописом (став 3).

На питање да ли је оваква врста тужбе дозвољена (утврђење да је због застаре престало право принудним путем остварити потраживање), које је било спорно како у домаћем правном систему тако и у правним системима земаља у окружењу (са истом правном традицијом и сличним концептом парничног поступка), одговор је дао Уставни суд Босне и Херцеговине у својој Одлуци о допустивости и меритуму број АП-219/03 од 23.04.2004. године, на начин да одбацивање исте усљед формалног приступа односно рестриктивног тумачења дозвољености подношења овакве тужбе за утврђење, представља повреду права на приступ суду загарантованог Уставом Босне и Херцеговине (члан II/3.е)) и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 6. став 1.). При томе, тужилац због околности да му је тужени искључио испоруку електричне енергије, а да је то учињено због неплаћања застарјелог дуга по том основу, има правни интерес за подношење конкретне тужбе, па је његова тужба дозвољена сагласно ставу (2) одредбе члана 153. Закона о парничном поступку (утврђење да тужени нема право принудним путем остварити потраживање због застаре), на који начин је образложена дозвољеност тужбе и у одлуци Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 137135 22

Гж од 22.02.2022. године (на коју се позива и цитирајући њене дијелове оспорава изражене ставове тужени у жалби), а не на ставу (3) одредбе члана 153. Закона о парничном поступку (утврђење постојања односно непостојања чињенице), како је то неправилно наведено у образложењу побијане пресуде од стране првостепеног суда, када би било нужно да је дозвољеност тужбе прописана посебним законом или другим прописом, па се и жалбени наводи туженог у том смислу, показују неоснованим.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 142517 23 Гж од 17.05.2023. године)

46.

Рокови застарјелости код уговора о осигурању

Члан 380. Закона о облигационим односима

ПОТРАЖИВАЊА ОСИГУРАВАЧА ИЗ УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ ЗАСТАРИЈЕВАЈУ У РОКУ ОД ТРИ ГОДИНЕ, С ТИМ ДА СЕ, ПОЧЕТАК ТОКА ОВОГ РОКА, У СЛУЧАЈУ КАДА СЕ РАДИ О РЕГРЕСНОМ ПОТРАЖИВАЊУ ОСИГУРАВАЧА ИЗ УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ ОД АУТООДГОВОРНОСТИ ПРЕМА ОСИГУРАНИКУ У СИТУАЦИЈИ КАДА ЈЕ ОСИГУРАВАЧ ТРЕЋЕМ ЛИЦУ (ОШТЕЋЕНОМ) НАДОКНАДИО ПРОУЗРОКОВАНУ ШТЕТУ ЗА КОЈУ ЈЕ ОДГОВОРАН ОСИГУРАНИК, РАЧУНА ОД МОМЕНТА КАДА ЈЕ ОСИГУРАВАЧ ОБЕШТЕТИО ОШТЕЋЕНОГ.

Из образложења:

„Прије свега, са аспекта правилности побијане пресуде ирелевантно је указивање у жалби тужиоца да је првостепени суд починио повреду одредбе члана 8. Закона о парничном поступку, те посебно напомињање у жалби да су парничне странке „у овој правној ствари на припремном рочишту одржаном дана 06.10.2022. године учинили неспорним одговорност туженог за настанак предметне саобраћајне незгоде од 08.08.2016. године као и основ и висину регресног потраживања тако да није било потребе за извођењем доказа на ове околности нити их је било потребе посебно образлагати“, јер је тужбени захтјев у коначном одбијен код закључка првостепеног суда да је спорно потраживање тужиоца застарило, а тужени је током првостепеног поступка истакао приговор застаре потраживања (испуњен услов из члана 360. став (3) ЗОО-а).

При томе, правилан је став првостепеног суда да се застара конкретног потраживања има цијенити са аспекта одредбе члана 380. став (3) ЗОО-а (а не сходно одредби члана 218. ЗОО примјеном општег застарног рока, на чему тужилац и у жалби инсистира), која прописује да потраживања осигураваача из уговора о осигурању застаријевају у року од три године, с тим да се, почетак тока овог рока, како је то правилно резонувао и првостепени суд, у случају када се ради о регресном потраживању осигураваача из уговора о осигурању од аутоодговорности према осигуранику у ситуацији када је осигураваач трећем лицу (оштећеном) надокнадио проузроковану штету за коју је одговоран осигураник, рачуна од момента када је осигураваач обештетио оштећеног.

С тим у вези, исправно првостепени суд указује и зашто у датој ситуацији нема мјеста примјени одредбе члана 939. став (1) ЗОО-а (страна пета пасус четврти образложења побијане пресуде), која регулише законску суброгацију, односно прелаз потраживања осигураника према трећим лицима (одговорним за наступање осигураног случаја) на осигуравача, док се у конкретном случају ради о потраживању осигуравача према осигуранику који је одговоран за наступање осигураног случаја.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 130174 23 Гж од 08.06.2023. године)

47.

Солидарна обавеза, право испуниоца на накнаду, подјела на једнаке дијелове и изузетак

Чланови 423. и 424. Закона о облигационим односима

ЗАХТЈЕВ ЗА ИСПЛАТУ ПОЛОВИНЕ ИЗНОСА СОЛИДАРНЕ ОБАВЕЗЕ КОЈА ЈЕ ПОСТОЈАЛА ПРЕМА ТРЕЋЕМ ЛИЦУ, ЈЕДАН БРАЧНИ ПАРТНЕР ПРЕМА ДРУГОМ МОЖЕ ПРЕД СУДОМ (ИЛИ ВАНСУДСКИМ ПУТЕМ) ОСНОВАНО ПОТРАЖИВАТИ ТЕК НАКОН ПОТПУНОГ ИЗМИРЕЊА СОЛИДАРНЕ ОБАВЕЗЕ ПРЕМА ТРЕЋЕМ ЛИЦУ (ПОВЈЕРИОЦУ ТЕ ОБАВЕЗЕ).

Из образложења:

„Наиме, није основано указивање у жалби да је, полазећи од тога да породично право брачну тековину дефинише као имовину коју су брачни партнери стекли радом за вријеме трајања брачне заједнице, као и приходе из те имовине (одредба члана 228. Породичног закона), да имовину (према дефиницији која је прихваћена у општој правној теорији) чине „сва права чији су предмет ствари, као и она права која садрже тражбину, а могу се изразити у новцу“, да уређење имовинскоправних односа брачних другова не значи само развргнуће брачне тековине, него се ради о садржајно ширем поступку уређења укупних стварноправних и облигационоправних односа брачних другова, првостепени суд погрешно закључио да тужени нема правни интерес за утврђивање постојања дуга и његове висине и да је погрешно примијенио одредбу члана 232. Породичног закона, односно да је тужени доказао и основ и висину противтужбеног захтјева, а да интерес туженог посебно постоји „будући да се ради о дуговањима која се протежу и на будући временски период“, што је све у складу са ставовима и пресудама судова у Босни и Херцеговини (при томе, тужени се у жалби позива на став Грађанско одјељења Врховног суда Федерације БиХ заузет на сједници одржаној дана 12.06.2019. године у предмету број 43 о П 127257 18 Рев, те на пресуду Врховног суда Федерације БиХ број 25 о П 028491 16 Рев од 28.02.2017. године).

Ово стога јер је одредбом члана 228. став (1) Породичног закона прописано да брачну тековину чини имовина коју су брачни партнери стекли радом за вријеме трајања брачне заједнице, као и приход из те имовине, а одредбом члана 239. истог прописа да за обавезе које је један брачни партнер преузео ради подмирења текућих потреба брачне, односно породичне заједнице, као и за обавезе за које по закону одговарају заједнички оба брачна

партнера, одговарају брачни партнери солидарно како брачном тековином, тако и својом посебном имовином.

Тумачењем горе цитираних норми, овај суд закључује, да је првостепени суд у коначном, правилно одбио овај дио противтужбеног захтјева (који се односи на „утврђење да су парничне странке задужене укупним задужењима дуга у износу од 120.204,00 КМ и обавезивање тужиоца да туженом исплати 1/2 овог износа са законском затезном каматом“) с обзиром да закон јасно прописује солидарну одговорност брачних партнера према трећим лицима, док захтјев за исплату половине износа солидарне обавезе која је постојала према трећем лицу, један брачни партнер према другом може пред судом (или вансудским путем) основано потраживати тек након потпуног измирења солидарне обавезе према трећем лицу (повјериоцу те обавезе), будући да тек тада, сходно одредбама чланова 423. и 424. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85 и 57/85) настаје предметно потраживање између солидарних дужника односно исто доспијева (све док није измирено, ради се о солидарној обавези солидарних дужника према повјериоцу). На тај начин се јасно определијелила и упоредна судска пракса, па и правно схватање и судска одлука Врховног суда Федерације БиХ на коју се позива тужени у жалби (исто поступа и Врховни суд Републике Српске), уважавајући да, што се може јасно видјети прегледом Портала судске праксе у Босни и Херцеговини, правно схватање заузето на сједници Грађанског одјељења Врховног суда Федерације БиХ одржаној дана 12.06.2019. године (које је примијењено и у предмету истог суда број 43 о П 127257 18 Рев) у интегралу гласи:

„Неотплаћени износ кредита након престанка брачне заједнице је терет брачне стечевине који сnose оба брачна партнера на једнаке дијелове. Исплатом цјелокупног преосталог дуга од стране једног брачног партнера, он је уједно испунио и обавезу другог брачног партнера у подмирењу исте као дуга брачне стечевине, па исплатилац има право тражити поврат 1/2 износа, као доспјеле обавезе другог брачног партнера“.

У том контексту, првостепени суд је правилно одбио овај дио противтужбеног захтјева за утврђење и исплату 1/2 недоспјелог дуга, па се образлагање неоснованости истог и кроз непостојање правног интереса од стране првостепеног суда као и потенцирање у жалби таквог поступања у одлучивању, са аспекта правилности побијаног дијела првостепене пресуде, по стајалишту овог суда, показује ирелевантним.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 134520 23 Гж од 28.12.2023. године)

48.

Скривени недостаци

Члан 482. Закона о облигационим односима

ПРОДАВАЧ И ПРОИЗВОЂАЧ НЕ ОДГОВАРАЈУ ЗА ШТЕТУ КОЈУ ПРЕТРПИ КУПАЦ УСЛИЈЕД ОШТЕЋЕЊА КУПЉЕНЕ СТВАРИ ИЗАЗВАНОГ СКРИВЕНИМ НЕДОСТАТКОМ ЗА КОЈИ СТРАНКЕ НИСУ ЗНАЛЕ, АКО ЈЕ ДО

ШТЕТЕ ДОШЛО ПО ИСТЕКУ ШЕСТ МЈЕСЕЦИ ОД ПРЕДАЈЕ СТВАРИ И ПО ИСТЕКУ ГАРАНТНОГ РОКА, ОСИМ УКОЛИКО ЈЕ УГОВОРЕН ДУЖИ РОК.

Из образложења:

„Одредбом чланка 482. ЗОО-а прописано је да када се послије пријема ствари од стране купца покаже да ствар има неки недостатак који се није могао открити уобичајеним прегледом приликом преузимања ствари (скривени недостатак), купац је дужан, под пријетњом губитка права, да о том недостатку обавијести продавца у року од осам дана, рачунајући од дана када је недостатак открио, а код уговора у господарству без одлагања (ставак 1). Продавац не одговара за недостатке који се покажу пошто протекне шест мјесеци од предаје ствари, изузев када је уговором одређен дужи рок (ставак 2).

Није спорно ни за овај суд да описани квар на телефону туженог свакако представља скривени недостатак, код тога да су опћепознате чињенице (које се не требају доказивати према одредби чланка 248. ставак 4 ЗПП-а) да се уобичајеним прегледом приликом преузимања ствари (посебно телефонских уређаја), дакле прегледом са разумном пажњом каква се може очекивати од физичке особе као купца (просјечне наобразбе и животног искуства) не може уочити недостатак на ствари софтверске природе у том тренутку. Свакако сложена техничка ствар као што је и сам мобилни телефон (посебно они високо-технолошке разине) може у редовитом тијеку догађања (кориштења) приказати квар мјесецима или годинама од почетка употребе, као што је и овдје случај (након седамнаест мјесеци). Међутим, оно што првоступањски суд погрешно правно резонира односи се на примјену одредбе чланка 482. ставак (2) ЗОО-а, темељем које произилази да ни продавац ни произвођач не одговарају за штету коју претрпи купац услед оштећења купљене ствари изазваног скривеним недостатком за који странке нису знале, ако је до штете дошло по истеку шест мјесеци од предаје ствари и по истеку гарантног рока, а што је случај у овој правној ствари, осим уколико је уговорен дуљи рок, а што свакако не произилази из садржаја уговорних одредби Уговора о кориштењу мобилне телефоније.

Даље, и за овај суд је неспорно да је Законом о заштити потрошача (који се примјењује као *lex specialis* у односу на ЗОО) прописана заштита купца у случају недостатка на купљеном производу, као и модалитети заштите, као и да ако потрошач накнадно открије скривени недостатак захтјев треба у писаној форми поднијети у року од два мјесеца од дана када је скривени недостатак откривен односно у року од двије године од дана преузимања производа (чланак 18). Међутим, оно што првоступањски суд занемарује а тиче се правилне примјене одредбе ставка (3) чланка 18. наведеног закона којим је такођер прописано да се двогодишњи рок не односи на производе са гаранцијом, па када је то тако и код тога да је предметни мобилни телефон имао издану гаранцију у року од дванаест мјесеци, а која је као што је већ споменуто, истекла у моменту квара телефона, одредба чланка 18. Закона о заштити потрошача, због постојања гаранције, није ни могла послужити као правни темељ за одбијањем тужбеног захтјева тужитеља са позивом на исту, нити је одредба чланка 20. наведеног закона била примјењива у конкретном случају, код тога да су рокови за заштиту права потрошача, овдје туженог, како она која

проишлаго из гарантног листа, тако и она гледе скривеног недостатка, у моменту предаје телефона на дијагностику и евентуалну поправку, већ истекла.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 142905 23 Гж од 13.09.2023. године)

49.

Уговор о закупу

Члан 568. и 599. Закона о облигационим односима

Закон о закупу пословних зграда и просторија СР БиХ

ЧИЊЕНИЦА НАСТУПАЊА СМРТИ ЗАКОНСКОГ ЗАСТУПНИКА ЗАКУПОПРИМЦА КОЈЕ ЈЕ ПРАВНО ЛИЦЕ НИЈЕ ОД УТИЦАЈА НА ДАЉЕ ПОСТОЈАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ УГОВОРА О ЗАКУПУ.

Из образложења:

„У конкретном случају, чињеница наступања смрти законског заступника туженог коју тужени истиче као један од разлога за раскид уговора, није од утицаја на даљу опстојност и извршење уговора о закупу. Наиме, одредбом члана 568. Закона о облигационим односима прописано је да се одредбе главе XI. овог закона неће примјењивати на закупне односе уређене посебним прописима, па полазећи од тога да облигациони однос тужитеља и туженог темељем закљученог уговора о закупу пословног простора, магацинског простора и земљишта има све карактеристике и елементе закупног односа, то се на њихов међусобни однос, а како то првостепени суд правилно закључује, имају примарно примијенити одредбе Закона о закупу пословних зграда и просторија, као посебног прописа (*lex specialis*), обзиром да је предмет уговора давање на кориштење пословног простора, магацинског простора и земљишта, а у случају да наведеним посебним прописом није нормирана одређена правна ситуација, према принципу супсидијаритета, имају се примијенити одредбе главе XI. Закона о облигационим односима које закупни однос регулишу на општи начин. Како је одредбом члана 599. Закона о облигационим односима прописано да се у случају смрти закупапримца или закуподавца закуп наставља са његовим насљедницима, ако није друкчије уговорено, то је закупни однос између уговорних страна настављен.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пс 151654 24 Пж од 03.10.2024. године)

50.

Право на накнаду штете по основу аутоодговорности (сапутник у возилу)

Закон о осигурању о одговорности за моторна возила и осталим одредбама о обавезном осигурању од одговорности Федерације Босне и Херцеговине („Службени гласник ФБиХ“ број 24/05)

КАДА ЈЕ ВОЗИЛО, КОЈЕ ЈЕ УЧЕСТВОВАЛО У САОБРАЋАЈНОЈ НЕЗГОДИ У КОЈОЈ ЈЕ ОШТЕЋЕНА ЗАДОБИЛА ПОВРЕДЕ, БРАЧНА СТЕЧЕВИНА

ОШТЕЋЕНЕ И ЊЕНОГ СУПРУГА КОЈИ ЈЕ УПРАВЉАО ВОЗИЛОМ, ОНДА ОШТЕЋЕНА НЕМА СВОЈСТВО ТРЕЋЕГ ЛИЦА ОДНОСНО НИЈЕ АКТИВНО ЛЕГИТИМИСАНА ЗА ПОДНОШЕЊЕ ТУЖБЕ, КАКО БИ ОСТВАРИЛА ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ ПО ОСНОВУ АУТООДГОВОРНОСТИ КАО САПУТНИК У ВОЗИЛУ.

Из образложења:

„Наиме, из образложења побијане пресуде и навода истакнутих у жалби, слиједи да је, са аспекта рјешавања конкретног спора, кључно питање да ли је тужитељица доказала основ и висину самог тужбеног захтјева, односно да ли она уопште може имати положај трећег лица у овој парници (да ли је уопште активно легитимисана за подношење предметне тужбе), како би остварила право на накнаду штете по основу аутоодговорности као сапутник у возилу, те да ли јој припада право на исплату осигуране суме за случај инвалидитета као путнику у возилу (право на осигурану суму за случај инвалидитета путника од посљедица незгоде).

У вези са напријед наведеним, на другачију одлуку првостепеног суда нису били од утјецаја нити наводи тужитељице да се на конкретан правни однос (имајући у виду вријеме и мјесто настанка саобраћајне незгоде), имају примјенити одредбе Закона о осигурању од одговорности за моторна возила и осталим обавезним осигурањима од одговорности Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 17/05 и 64/06). Ово из разлога што се према Налогу Супервизора за Брчко дистрикт Босне и Херцеговине од 04. аугуста 2006. године, укидају сви ентитетски закони на подручју Брчко дистрикта када је проглашен и престанак правног значаја међуентитетске границе у Дистрикту, те наложено да сви закони Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске (ентитета), и свих институција које су саставни дио било ког ентитета, одмах престају да имају правно дејство у било ком дијелу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, у мјери у којој су на снази у Брчко дистрикту, као и да се сви такви закони укидају даном издавања овог Налога Супервизора (став 1.), док ништа из овог Налога Супервизора неће имати утјецаја на законе и прописе који су на снази у Брчко дистрикту на дан издавања овог Налога Супервизора, а који се, у складу са допуном Налога Супервизора од 17. јануара 2008. године, између осталог, односе и на област осигурања, укључујући, али не ограничавајући се на оснивање, надзор, пословање и управљање осигуравајућим друштвима, као и обавезна осигурања (став (7) тачка г)), па ниједан нови ентитетски закон или пропис у вези са, између осталих области, поменутом области, неће имати било какво правно дејство у Дистрикту.

Тужитељица испушта из вида чињеницу да је тужени „Централ осигурање“ д.д. Сарајево, дакле осигуравајуће друштво са сједиштем у Сарајеву, Федерацији Босне и Херцеговине, а не осигурање из Републике Српске, нити осигурање из Републике Српске чија филијала осигуравајућег друштва обавља своју дјелатност у Брчком, као нити осигуравајуће друштво са сједиштем у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине које би било слободно да одабере ентитетску агенцију за осигурање код које жели да се региструје, при чему би се, на правила пословања и надзора над њиховим пословањем, примјењивала правила или Републике Српске или Федерације Босне и Херцеговине, овисно о

избору ентитетске агенције осигурања, а све сукладно тачкама 2. и 3. Допуна Налога Супервизора од 17. јануара 2008. године, због чега у конкретном, нема мјеста примјени закона на који се тужитељица позива.

Према томе, правилно је првостепени суд као материјални пропис примијенио Закон о осигурању о одговорности за моторна возила и осталим одредбама о обавезном осигурању од одговорности Федерације Босне и Херцеговине („Службени гласник ФБиХ“ број 24/05) по којем пропису тужени организује свој рад и за законитост истог одговара, па код тога да је одредбом члана 22. став (3) прописано да осигураватељ не може уложити приговоре који произилазе из уговора о осигурању против треће особе која је претрпјела штету, осим уколико особа која је претрпјела штету није уговарач осигурања или друга особа покривена полисом, или под увјетом да скупа живе, супружник и рођаци до другог степена крвног сродства или тазбинског сродства, било уговарача осигурања или осигураника, тада се у односу на квалитативни обим (опсег) покрића прописан чланом 8. ставови (1) и (2) истог закона, тужитељица не сматра трећом особом јер осигурање од ауто одговорности покрива грађанску одговорност власника, корисника и било којег возача моторног возила према трећим особама које имају захтјев за одштету од осигураника сукладно одредбама Закона о облигационим односима. Како је тужитељица сувласница предметног возила које је учествовало у саобраћајној незгоди и које је осигурано полисом осигурања код туженог, а који закључак се изводи из законске претпоставке да брачну стечевину чини имовина коју су брачни партнери стекли радом за вријеме трајања брачне заједнице, па код тога да тужитељица није доказала да исто возило представља посебну имовину њеног супруга, то се иста не може сматрати трећом особом, а што је у сагласју и са ставовима исказаним од стране Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (пресуда број 96 о П 099242 17 Гж), Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине (пресуда број 32 о П 168996 19 Рев) и Врховног суда Републике Српске (пресуда број 80 о П 042256 20 Рев 2).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 129572 23 Гж од 27.04.2023. године)

51.

Опозив уговора о поклону

Параграф 947. Општег аустријског грађанског законика

У СЛУЧАЈУ ОПОЗИВА УГОВОРА О ПОКЛОНУ ЗБОГ ОСИРОМАШЕЊА, МОТИВИ ОДНОСНО ПОБУДЕ НИСУ РЕЛЕВАНТНИ СА АСПЕКТА ПРУЖАЊА ОВЕ ВРСТЕ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ПОКЛОНОДАВЦУ У СУДСКОМ ПОСТУПКУ.

Из образложења:

„На другачију одлуку суда у свези правилности чињеничних утврђења и чињеничних закључака првоступањског суда нису били од утјецаја жалбени наводи туженог у којем указује на мотиве тужитељице и „стварне“ разлоге због којих је „устала са овом тужбом“ а који су по туженом у изравној свези за судским поступком који се водио пред првоступањским судом под пословним бројем 96 о П 105520 17 П (по тужби В.Е. против А.Х. ради утврђења

недостојности за наслеђивање иза њихове мајке Д.Е.) обзиром да са стајалишта правилне примјене материјалног права за рјешавање предметне правне ствари (опозива даровног уговора због осиромашења темељем правног правила из параграфа 947. ОГЗ-а) мотиви односно побуде нису предвиђени као материјално-правни увјет пружања ове врсте правне заштите поклонодаватељу пред судом и код тога да тужитељица свој тужбени захтјев заснива управо на чињеницама које се искључиво и односе на осиромашење, слиједом чега се инсистирање на постојање „стварних“ мотива или побуда указује ирелевантним за правилно рјешавање предметне правне ствари.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 126341 22 Гж од 30.01.2023. године)

52.

Опозив уговора о поклону

Параграф 947. Општег аустријског грађанског законика

ОБРАЋАЊЕ СУДУ ЗАХТЈЕВОМ ЗА ОПОЗИВ УГОВОРА О ПОКЛОНУ НИЈЕ УСЛОВЉЕНО ПРЕТХОДНИМ ОБРАЋАЊЕМ ПОКЛОНОПРИМЦУ ЗА ПОМОЋ ПРИ ИЗДРЖАВАЊУ.

Из образложења:

„Прије свега, правно правило из параграфа 947. ОГЗ-а не предвиђа као увјет обраћања суду захтјевом за опозивом даровног уговора то да се поклонодаватељ претходно обраћао поклоноприматељу за помоћ при уздржавању. Правилним тумачењем правног правила из параграфа 947. ОГЗ-а у релевантном дијелу („властан је ... искати од обдареника сваке године законите камате од дароване суме ...)“ може се закључити да је интенција законодавца у конкретном случају била давање овласти поклонодаватељу („властан је“) тј. (додатног) права да од поклоноприматеља тражи помоћ у уздржавању али не и обвезу да то учини и сигурно не тако да то обраћање поклоноприматељу буде увјет обраћања суду ради опозива даровног уговора и разлог ускраћивања опозива у ситуацији изостанка таквог обраћања поклоноприматељу, него као једна од могућности која поклонодаватељу стоји на располагању и која је по својој природи извансудског и алтернативног карактера и као таква омогућава поклонодаватељу да своју насталу „оскудност“ (уколико он то жели) ријеши мирним путем са поклоноприматељем. У ситуацији када поклонодаватељ не искористи своје право алтернативног рјешавања стања „оскудности“ са поклоноприматељем, то истога не онемогућава да своја права тражи и судским путем, а што јесте ситуација у конкретном случају.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 126341 22 Гж од 30.01.2023. године)

ПОРОДИЧНО ПРАВО

53.

Издржавање малољетне дјеце и родитеља

Чланови 194. и 198. Породичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СВАКО ЛИЦЕ ИМА ОБАВЕЗУ ИЗДРЖАВАТИ СВОЈЕ РОДИТЕЉЕ КОЈИ СУ НЕСПОСОБНИ ЗА РАД, А НЕМАЈУ ДОВОЉНО СРЕДСТАВА ЗА ЖИВОТ, ТЕ ИМАЈУ И МОРАЛНУ ОБАВЕЗУ ДА СЕ О ЊИМА БРИНУ, МЕЋУТИМ, НАВЕДЕНА ОБАВЕЗА СВАКАКО НЕ МОЖЕ ИЋИ НА УШТРБ ДАВАЊА ДОПРИНОСА ЗА ИЗДРЖАВАЊЕ ВЛАСТИТОГ ДЈЕТЕТА.

Из образложења:

„Тачан је навод туженог да свако дијете има обавезу издржавати своје родитеље који су неспособни за рад, а немају довољно средстава за живот (одредба члана 198. став (1) Породичног закона), да имају и моралну обавезу да се о њима брину, међутим, и према стајалишту овог суда, наведена обавеза свакако не може ићи на уштрб давања доприноса за издржавање властитог дјетета према ком тужени, као родитељ, има приоритетну обавезу у давању издржавања.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 134362 22 Гж од 19.01.2023. године)

54.

Издржавање малољетног дјетета, одлука суда о издржавању

Чланови 194, 198, 214, 215. и 222. Породичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ВИСИНА ДОПРИНОСА ЗА ИЗДРЖАВАЊЕ ДЈЕТЕТА УТВРЂУЈЕ СЕ НА ОСНОВУ ИНДИВИДУАЛНИХ ПОТРЕБА ДЈЕТЕТА, ЊЕГОВОГ УЗРАСТА, ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА, ПОТРЕБА ЗА ШКОЛОВАЊЕ, А СВЕ У СКЛАДУ СА ЊЕГОВИМ НАЈБОЉИМ ИНТЕРЕСИМА, А КОЈОМ ПРИЛИКОМ СЕ ИМА ВОДИТИ РАЧУНА О МАТЕРИЈАЛНИМ ПРИЛИКАМА И МОГУЋНОСТИМА РОДИТЕЉА КОЈИ СЕ ОБАВЕЗУЈЕ НА ИЗДРЖАВАЊЕ, ТЕ ДА СУ ОБА РОДИТЕЉА, ЗАЈЕДНИЧКИ, ДУЖНИ ДА ДОПРИНОСЕ ЊЕГОВОМ ИЗДРЖАВАЊУ.

Из образложења:

„Нужно је подсјетити да се висина доприноса за издржавање дјетета утврђује на основу, прије свега, индивидуалних потреба дјетета, његовог узраста, здравственог стања, потреба за школовање, а све у складу са његовим најбољим интересима, а којом приликом се има водити рачуна о материјалним приликама и могућностима родитеља који се обавезује на издржавање, те да су оба родитеља, заједнички, дужни да доприносе његовом издржавању, што је сагласно правилној примјени одредби члана 194, 214, 215. и 222. Породичног

закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“ број 23/07 – у даљем тексту Породични закон).

Наиме, обавеза издржавања дјеце јесте заједничка обавеза оба родитеља и родитељи су ти који помажу дјечи на начин да их одгајају, образују, издржавају и тако припремају за самосталан живот.

У извршавању те обавезе, одговорност родитеља је ограничена, овисно о околностима појединачног случаја, односно о доби дјетета, његовом здравственом стању, начину живота, жељи и способностима дјетета да се школује, па је стога првостепени суд правилно вредновао све релевантне чињенице на страни малодобног дјетета (тужитељице Млдб1) које су се измијениле, што тужитељице, као и тужени, жалбом и не оспоравају.

Са друге стране, у складу са одредбом члана 214. став (3) Породичног закона, првостепени суд је имао у виду да су примања туженог 950,00 Еура (према његовој изјави), а просјечно 700,00 Еура, сагласно подацима службено достављеним од стране надлежног министарства правосуђа Републике Словеније, затим да су туженикове мјесечне обавезе плаћања станарине и режија 500,00 Еура, да је тужени и додатно ангажован, те да понекад остварује повећану зараду (до 1.600,00 Еура), поред своје редовне плате, па тако помаже мајку која је пензионер (чија су примања 277,07 КМ мјесечно).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 134362 22 Гж од 19.01.2023. године)

55.

Одлука суда о издржавању

Члан 214. Породичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СУД ЋЕ ПРИЛИКОМ УТВРЂИВАЊА МОГУЋНОСТИ ЛИЦА КОЈЕ ЈЕ ДУЖНО ДАВАТИ ИЗДРЖАВАЊЕ УЗЕТИ У ОБЗИР СВА ЊЕГОВА ПРИМАЊА, У КОЈА СПАДАЈУ И БОРАЧКИ ДОДАТАК И ДОДАТАК НА ТУЋУ ЊЕГУ И ПОМОЋ.

Из образложења:

„Није у праву тужени нити када износи тврдњу да се борачки додатак и додатак на туђу помоћ и његу, као његови „лични додаци“ нису могли урачунати у његове приходе. Ово из разлога јер је одредбом члана 214. став (3) Породичног закона одређено да ће суд, приликом утврђивања могућности особе која је дужна давати издржавање узети у обзир „сва“ њена примања и стварне могућности да стјече повећану зараду, као и њене властите потребе и законске обавезе издржавања. Дакле, нити једним прописом није одређено да се ти приходи не узимају у обзир у поступку издржавања. Ово посебно и из разлога што је одредбом члана 157. став (4) Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано да се може провести извршење на примањима инвалида по основу новчане надокнаде за физичко оштећење и додатуку за туђу помоћ и његу ради наплате потраживања по основу законског издржавања. Па како иста примања могу бити предметом извршења за реализацију потраживања по основу законског издржавања, тада се тим прије

узимају у обзир приликом утврђивања могућности брачног супружника да даје супружанско издржавање.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 152315 23 Гж од 25.01.2024. године)

56.

Измјена одлуке о издржавању

Члан 222. Породичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИЗМЈЕНУ ОДЛУКЕ О ИЗДРЖАВАЊУ МОГУ ТРАЖИТИ САМО „ИЗДРЖАВАНА ЛИЦА, КАО И ОБВЕЗНИК ИЗДРЖАВАЊА“, А НЕ И ДРУГА ЛИЦА.

Из образложења:

„Међутим, основаном се указује жалба туженог у дијелу да тужитељица Т.Т.1 рођена Е. није имала активну легитимацију за подношење тужбе, него је иста могла поступати као законска заступница млдб. Млдб.1, прије свега јер је одредбом члана 222. став (1) Породичног закона одређено да „издржавана особа, као и обвезник издржавања“ могу тражити да суд измијени ранију одлуку о издржавању, дакле не и друга особа, у овом случају мајка издржаваног дјетета која је могла бити само законска заступница малодобне Млдб.1, али не и тужитељица, због чега је ово вијеће, сходно одредби члана 350. Закона о парничном поступку донијело одлуку као у изреци пресуде.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 134362 22 Гж од 19.01.2023. године)

57.

Брачна тековина

Члан 228. и 229. Породичног закона Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

АКО ЈЕДАН СУПРУЖНИК ПРИБАВИ НОВЧАНА СРЕДСТВА ОТУЂЕЊЕМ СВОЈЕ ПОСЕБНЕ ИМОВИНЕ И ТИМ НОВЧАНИМ СРЕДСТВИМА ЗА ВРИЈЕМЕ БРАКА ПРИБАВИ ДРУГУ ПОКРЕТНУ СТВАР, ОНДА ОНА ЧИНИ ПОСЕБНУ ИМОВИНУ ТОГ СУПРУЖНИКА УКОЛИКО ИЗ УСЛОВА, НАЧИНА, МОТИВА И ОКОЛНОСТИ ПОД КОЈИМА ЈЕ ПОКРЕТНА СТВАР ПРИБАВЉЕНА НЕ ПРОИЗИЛАЗИ ШТА ДРУГО.

Из образложења:

„Даље, не стоје ни они жалбени наводи тужитељице у којима истрајава на тврдњи да се постојање брачне стечевине огледа и у продаји ПМВ „Audi“ тијеком брачне заједнице.

Наиме, и за овај суд је неспорно да је тужени тијеком брачне заједнице купио ПМВ „Audi“ и да га је тијеком заједнице и „пренио“ на свог оца М.М. Међутим, ако један супружник прибави новчана средства отуђењем своје

посебне имовине и тим новчаним средствима прибави другу покретну ствар, онда она чини посебну имовину тог супружника уколико из увјета, начина, мотива и околности под којима је покретна ствар прибављена не произилази што друго (нпр. да новокупљена покретна ствар буде заједничка имовина брачних партнера тј. брачна стечевина).

Како је тужитељ започео брачну заједницу као власник три путничка моторна возила која су чинила његову посебну имовину и то у конкретном случају „Mercedes“ (вјештачењем утврђена вриједност од 6.165,75 КМ), „Volkswagen Golf“ (вјештачењем утврђена вриједност од 8.034,62 КМ) и „Volkswagen“ непознате вриједности и код тога да је (спорно) путничко моторно возило „Audi“ (које је тужени неспорно купио тијеком брачне заједнице) од стране вјештака процијењено на износ од 14.190,15 КМ, и овај суд, једнако као и првоступањски, налази да је вриједност посебне имовине туженог превазилазила вриједност ПМВ „Audi“, због чега и нема остварене нове вриједности која би представљала брачну стечевину.

У том смислу, ваља указати да је тужитељица тијеком првоступањског поступка (на главној расправи од 22.9.2022. године) између осталог изјавила да је тужени тијеком брачне заједнице често спомињао да аутомобил „преведе“ на оца, а што јој је засметало. Наведене околности, у својој свеукупности, указују да је све вријеме брака намјера туженог била да ПМВ „Audi“ остане у режиму његове посебне имовине, а не и заједничке, а који терет доказивања да је намјера туженог била да посебну имовину преведе у режим заједничке као брачне стечевине је, по оцјени овог суда, била на тужитељици, а што тужитељица, према стању изведених доказа, није доказала тј. није доказала да је „намјера и воља туженог била да своју посебну имовину претвори у заједничку (како то у жалби тужитељица неутемељено наводи да је „аутомобил купљен у браку за потребе цјелокупне породице“).

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 139454 23 Гж од 20.10.2023. године)

НАСЉЕДНО ПРАВО

58.

Уговор о доживотном издржавању

Члан 120. став (2) и (3) Закона о насљеђивању СР БиХ

У СИТУАЦИЈИ ОЧИТЕ НЕУСАГЛАШЕНОСТИ ПРОПИСА (ЗАКОНА О НАСЉЕЂИВАЊУ СР БИХ И ЗАКОНА О НОТАРИМА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ), ИСПУЊЕНОСТ ЗАХТИЈЕВАНЕ ФОРМЕ УГОВОРА О ДОЖИВОТНОМ ИЗДРЖАВАЊУ ИМА СЕ ЦИЈЕНИТИ СА АСПЕКТА ПРОВЈЕРЕ ВАЉАНОСТИ ФОРМЕ УГОВОРА НА НАЧИН КАКО ЈЕ ПРОПИСАНО ЗАКОНОМ О НАСЉЕЂИВАЊУ СР БИХ.

Из образложења:

„Напосљетку, овај суд је испитао и жалбени разлог погрешне примјене материјалног права а који се према жалбеним наводима тужитељице у битном огледа у томе да је првоступањски суд погрешно примијенио материјално право када је утврђено чињенично стање подвео под одредбу чланка 120. ставци (2) и (3) Закона о насљеђивању СР БиХ, јер тужитељица сматра да је у вријеме закључења уговора о доживотном уздржавању (20.1.2016. године) и у вријеме овјере уговора пред судом (16.2.2016. године) на снази био Закон о биљежницима чија одредба чланка 47. ставак (1) прописује да су правни послови за чију је правну ваљаност неопходна биљежничка обрада исправа, а то су између осталог и правни послови чији је предмет пријенос или стјецање власништва или других стварних права на некретнинама, ништави, ако нису обрађени као биљежничке исправе, темељем чега је одредба чланка 47. ставак (1) Закона о биљежницима дерогирала одредбу чланка 120. Закона о насљеђивању СР БиХ.

Прије свега, овај суд подсјећа да уговор о доживотном уздржавању, по својој природи, функцији и садржају, јесте строго формалан правни посао (као што то жалбеним наводима тужитељица у коначници и указује). Као такав, исти има квалификације уговора о отуђењу уз накнаду, двострано обвезујућег и наплатног уговора, код кога се једна уговорна страна обвезује на одређено давање и чињење радњи из којих се састоји уздржавање (даваатељ уздржавања), а друга страна на уступање власништва имовине са даном своје смрти (приматељ уздржавања).

Надаље, овај суд такођер налази да је првоступањски суд приликом одлучивања о утемељености тужбеног захтјева цијенио чињеницу да је у вријеме закључења Уговора о доживотном уздржавању на правној снази био Закон о биљежницима, а на коју тужитељица жалбом указује, као и то да је одредбом чланка 47. ставак (1) точка 4) Закона о биљежницима прописано да је за правну ваљаност правног посла, чији је предмет стјецање или пријенос власништва или других стварних права на некретнинама, неопходна биљежничка обрада, те да су правни послови закључени супротно томе ништави (чланак 47. ставак (2) Закона о биљежницима).

Међутим, тужитељица занемарује или релативизира чињеницу да је у вријеме закључења Уговора о доживотном уздржавању на правној снази

такођер био и Закон о наслеђивању СР БиХ, којим су, као посебним законом који уређује наследно право јасно прописани увјети за пуноважност уговора о доживотном уздржавању (одредбама чланака од 120. до 125.), па тако и да уговор о доживотном уздржавању за своју пуноважност мора бити закључен у писменом облику и овјерен од суца, док је судца дужан приликом овјере прочитати уговор и упозорити уговоратеље на посљедице уговора, како то произилази из одредбе чланка 120. ставци (2) и (3) Закона о наслеђивању СР БиХ.

Код таквог стања ствари, а имајући при томе у виду и чињеницу да Законом о биљежницима, конкретно пријелазним и завршним одредбама, није регулирано питање сукоба тог закона са Законом о наслеђивању СР БиХ или евентуално другим законима, као и чињеницу да је тек даном почетка примјене Закона о наслеђивању Бд БиХ престао да вриједи Закон о наслеђивању СР БиХ (одредба чланка 278. ставак (1) Закона о наслеђивању Бд БиХ) те да ће се до дана примјене Закона о наслеђивању Бд БиХ ваљаност уговора о уступању и расподјели имовине за живота, уговора о доживотном уздржавању, уговора о одрицању од наслијеђа и уговора о пријеносу наследног дијела прије диобе примјењивати одредбе Закона о наслеђивању СР БиХ, како то произилази из одредбе чланка 274. ставак (2) Закона о наслеђивању Бд БиХ), према мишљењу овог суда, првоступањски суд је правилно закључио да се испуњеност захтијеване форме спорног уговора о доживотном уздржавању који су тужени и његов отац М.К. закључили дана 20.1.2016. године, а судски овјерили дана 16.2.2016. године, има цијенити са аспекта Закона о наслеђивању СР БиХ (одредбе чланка 120. ставци (2) и (3) тог закона), односно за пуноважност предметног уговора није било потребно да је исти имао и биљежничку обраду, већ само да је био састављен у писменом облику и овјерен од суца, те да је приликом овјере судца прочитао уговор и упозорио уговоратеље на посљедице уговора, а што јесте ситуација у конкретном случају.

Стога, супротно жалбеним наводима тужитељице, првоступањски суд је испуњеност захтијеване форме спорног уговора о доживотном уздржавању правилно цијенио са аспекта Закона о наслеђивању СР БиХ, у конкретном случају темељем одредбе чланка 120 ставци (2) и (3) наведеног закона, као *lex specialis* закона, који се у конкретном случају има примијенити те исти има приоритет над опћим законима, конкретно Закона о биљежницима. У том смислу, овај суд се начелно слаже са жалбеним наводима тужитељице да је одредбом чланка 47. ставак (1) точка 4) Закона о биљежницима предвиђена обавезна биљежничка обрада исправе за правне послове чији је предмет пријенос или стјецање власништва и других стварних права на некретнинама. Међутим исти закон прописује опћу форму престације за пријенос или стјецање права на некретнинама, док Закон о наслеђивању Бд БиХ садржи посебне одредбе о садржају и форми уговора о доживотном уздржавању, па у одсуству хијерархијске субординације у конкуренцији закона исте важности, специјалне одредбе једног закона имају примат над опћим одредбама другог закона примјеном правила *lex specialis derogat legi generali*.

На правилност правног резонирања првоступањског суда, а сада и правног стајалишта овог суда, указује и судска пракса Уставног суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд БиХ) који, подржавајући властиту праксу у предметима који су с овог аспекта (непрецизност законских норми)

покретали слична правна питања, навео да „јавна власт, односно органи који проводе поступак, неспорно морају водити рачуна о досљедној примјени позитивних прописа. Међутим, уколико имају дилеме у вези с примјеном, у таквој ситуацији закон требају тумачити у корист странке која је у питању (*mutatis mutandis* Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 4101/09 од 30. марта 2012. године, тачка 54)“.

Надаље, с обзиром на улогу и значај суда, његову неовисност која се испољава кроз призму владавине права, од судова се очекује да тумаче и примјењују законске одредбе на начин који ће осигурати правну сигурност, предвидљивост и једнообразност у тумачењу и примјени закона у држави. Стога, овај суд запажа да су тужени и његов отац М.К., као уговорне странке, сукладно обвези закључења уговора о доживотном уздржавању у писменој форми и овјери од стране суца, приступили у Основни суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине са повјерењем у судску власт док је поступајући судца правилно, с обзиром на законске овласти које је црпио из тог посебног закона, као и Закона о изванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, приступио обављању своје судачке дужности и тако поступио по приједлогу странака.

Стога, код овако изражене улоге суда, а у ситуацији очевидне неусуглашености прописа (Закона о насљеђивању СР БиХ и Закона о биљежницима), испуњеност захтијеване форме уговора о доживотном уздржавању у конкретном се имала цијенити са аспекта провјере ваљаности форме уговора на начин како је прописано Законом о насљеђивању СР БиХ, а све цијенећи напријед изнесене разлоге овог суда.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 152322 23 Гж од 14.09.2023. године)

59.

Изјава о прихватању законског насљедног дијела

Члан 139. Закона о насљеђивању СР Босне и Херцеговине

ПРАВНА ВАЉАНОСТ ЈЕДНОМ ДАТЕ ИЗЈАВЕ О ПРИХВАТАЊУ ЗАКОНСКОГ НАСЉЕДНОГ ДИЈЕЛА НЕ МОЖЕ БИТИ ДОВЕДЕНА У ПИТАЊЕ НИ У СЛУЧАЈУ ДА НАСЉЕДНИЧКА ИЗЈАВА - ИЗЈАВА О ПРИХВАТАЊУ/ПРИМАЊУ ЗАКОНСКОГ НАСЉЕДНОГ ДИЈЕЛА/НАСЉЕЂА САДРЖИ И ДОДАТНИ НАВОД О „УСТУПАЊУ“ (ИЛИ НАВОД О „ПРИЗНАЊУ ПРАВНЕ ВАЉАНОСТИ ПИСМЕНОГ ТЕСТАМЕНТА ПРЕД СВЈЕДОЦИМА“), ЗА КОЈИ СЕ УТВРДИ ДА НИЈЕ ЗАКОНИТ.

Из образложења:

„Наиме, иако првоступањски суд правилно утврђује чињеницу да је законска насљедница М.Љ.2 доставила у спис оставинског предмета насљедничку изјаву овјерену од стране Миодрага Пајића, биљежника из Брчког од 1.12.2015. године, према којој се иста прихватила свог законског насљедног дијела а потом исти уступила М.Љ.2, првоступањски суд погрешно правно третира наведену насљедничку изјаву са закључком да иста у цјелини није

правно ваљана зато што у себи садржи дио навода о уступању законског насљедног дијела особи којој се по закону не може уступити насљедни дио јер не улази у круг законских насљедника.

Ово из разлога што је одредбом чланка 139. ставак (1) Закона о насљеђивању СР БиХ јасно регулирано да се изјава о примању насљеђа не може опозвати, па како је законска насљедница М.Љ.2 (прву) насљедничку изјаву дала пред биљежничком дана 1.12.2015. године и која као таква испуњава увјете форме из чланка 123. ставак (2) Закона о изванпарничном поступку, при чему из садржаја исте, у релевантном дијелу произилази изјава законске насљеднице М.Љ.2 о прихватању свог насљедног дијела („Ја М.Љ.2 (...) у оставинском поступку који се води код Основног суда у Брчко дистрикту БиХ под бројем 96 о О 029928 11 О изјављујем да се у цјелости прихватам свог насљедног дијела који ми припада иза умрлог и прихватам се насљедних дијелова које ми евентуално уступе остали насљедници (...)“) а како се једном дана насљедничка изјава о примању (прихватању) законског насљедног дијела (насљеђа) не може опозвати у смислу одредбе чланка 139. ставак (1) Закона о насљеђивању СР БиХ, то законска насљедница М.Љ.2 није могла опетовано давати насљедничке изјаве о прихватању законског насљедног дијела након што је исту већ једном дала 1.12.2015. године.

Наставно на претходно, ситуација о правној ваљаности једном дане изјаве о прихватању законског насљедног дијела не може бити доведена у питање ни у случају да, каква је конкретна, насљедничка изјава - изјава о прихватању/примању законског насљедног дијела/насљеђа садржи и додатни навод о „уступању М.Љ.3“ (или навод о „признању правне ваљаности писмене опорукe пред свједоцима“), обзиром да такав (додатни) навод законске насљеднице, чак и у ситуацији да је незаконит, не дерогира (већ) раније дану (правно ваљану) изјаву о прихватању законског насљедног дијела, него може једино за посљедицу имати немогућност да у правном промету такав (незаконит додатни) навод (о уступању законског насљедног дијела) производи правне посљедице али без правног учинка на (правно ваљану) изјаву којом се законски насљедник (већ) прихватио свог насљедног дијела, како то првоступањски суд у коначници погрешно правно резонира.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о О 029928 24 Гж од 28.05.2024. године)

60.

Улагање у имовину оставитеља

Члан 35. став (1) Закона о насљеђивању СР Босне и Херцеговине (члан 39. Закона о насљеђивању Брчко дистрикта Босне и Херцеговине)

УЛАГАЊА НАКОН СМРТИ ОСТАВИОЦА НЕМАЈУ КАРАКТЕР УЛАГАЊА У ИМОВИНУ ОСТАВИОЦА (ОСТАВШТИНУ) НЕГО УЛАГАЊА У ИМОВИНУ НАСЉЕДНИКА (ЗАЈЕДНИЧАРА) КОЈА СВЕ ДО ОКОНЧАЊА ОСТАВИНСКОГ ПОСТУПКА (И ОДРЕЂИВАЊА НАСЉЕДНИХ ДИЈЕЛОВА) ИМА СТАТУС ЗАЈЕДНИЧКЕ ИМОВИНЕ.

Из образложења:

„Напоследку, у околностима конкретног случаја, није остварен ни жалбени разлог погрешне примјене материјалног права који се према жалбеном резонирању тужитеља огледа у „слободној интерпретацији члана 35. Закона о наслеђивању СР БиХ од стране првостепеног суда“ код тога да је према мишљењу тужитеља „потпуно ирелевантно да ли су нека од улагања у оставину извршена прије или након смрти оставиоца“ обзиром да „члан 35. Закона о наслеђивању СР БиХ ни на једном мјесту не спомиње да допринос увећавању оставиочеве имовине нужно мора бити за оставиочевог живота“.

Прије свега, не стоји жалбено резонирање тужитеља да одредба чланка 35. Закона о наслеђивању СР БиХ „не спомиње да допринос увећавању оставиочеве имовине нужно мора бити за оставиочевог живота“.

Ово стога што одредба чланка 35. ставка (1) Закона о наслеђивању СР БиХ у релевантном дијелу регулира да потомци и усвојеници оставитеља који су живјели у заједници са оставитељем и својим радом, зарадом или „му“ на други начин помогли у привређивању, имају право захтијевати да им се из заоставштине издвоји дио који одговара њиховом доприносу у повећању вриједности оставитељеве имовине, па како законодавац, као један од материјално-правних увјета за остварење права на издвајање у корист имовине потомака који су привређивали са оставитељем (како у коначници чланак 35. Закона о наслеђивању СР БиХ и носи назив) предвиђа и обвезу да је оставитељу („му“) својим радом, зарадом или на други начин помогао у привређивању, то се логичним закључује да се право из чланка 35. ставак (1) наведеног закона може остварити само у случају „улагања“ у имовину оставитеља за вријеме док је оставитељ био жив тј. док су живјели у заједници живота.

На правилност правног стајалишта првоступањског суда додатно указује и чињеница да у смислу одредбе чланка 126. Закона о наслеђивању СР БиХ смрћу оставитеља отвара се његово наслеђе и у том тренутку насљедници стјечу право власништва на имовини оставитеља како то у коначници регулира одредба чланка 40. Закона о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 11/01, 8/03, 40/04, 19/07, 26/21 и 44/22, у даљњем тексту: Закон о власништву и другим стварним правима) а која одредба је у битноме истовјетна са одредбом чланка 36. Закона о основним власничко-правним односима („Службени лист СФРЈ“, број 6/80 и 36/90), па када је то тако, онда „улагања након смрти оставитеља“ више немају карактер улагања у имовину оставитеља (оставштину) него улагања у имовину насљедника (заједничара) која све до окончања оставинског поступка (и одређивања насљедних дијелова) има статус заједничке имовине.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 134736 24 Гж од 16.09.2024. године)

61.

Недостојност за насљеђивање

Члан 163. и 164. Закона о насљеђивању Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ЗА РАЗЛИКУ ОД ИСКЉУЧЕЊА ИЗ НАСЛИЈЕЂА НАСЉЕДНИКА КОЈЕ МОРА БИТИ ИЗРАЖЕНО НЕСУМЊИВО У ТЕСТАМЕНТУ ИЛИ УГОВОРУ О НАСЉЕЂИВАЊУ ОД СТРАНЕ ОСТАВИОЦА, НА НЕДОСТОЈНОСТ ОСТАВИНСКИ СУД У ПРАВИЛУ, СА ЗАКОНОМ ПРОПИСАНИМ ИЗУЗЕТКОМ, ВОДИ РАЧУНА ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ.

Из образложења:

„Супротно жалбеним тврдњама тужиоца, које се свODE на истицање повреде одредбе члана 8. Закона о парничном поступку и погрешну примјену одредбе члана 163. Закона о насљеђивању, правилан је закључак првостепеног суда и у погледу постојања недостојности на страни туженог Ђ.Д. да наслиједи свога оца М.

Одредбом члана 163. Закона о насљеђивању прописано је да је недостојан да наслиједи, како на основу закона тако и на основу тестаментa и уговора о насљеђивању, као и да добије ма шта на основу тестаментa или уговора о насљеђивању:

- a) ко је с умишљајем лишио или покушао да лиши живота оставиоца,
- b) ако је принудом или пријетњом натјерао или преваром навео оставиоца да сачини или опозове тестамент, односно уговор о насљеђивању, или неку одредбу тестаментa, односно уговора о насљеђивању, или га је спријечио да то учини,
- c) ко је уништио или сакрио оставиочев тестамент или уговор о насљеђивању у намјери да спријечи остварење посљедње воље оставиоцеве, као и онај ко је фалсификовао оставиочев тестамент или уговор о насљеђивању,
- d) ко се теже огријешо о обавезу издржавања према оставиоцу према коме је имао законску обавезу издржавања, као и онај ко није хтио указати оставиоцу нужну помоћ коју му је могао пружити без опасности по властити живот, или га је оставио без помоћи у приликама које су опасне по живот или здравље,
- e) грађанин који је побјегао из земље да би избјегао осуду за теже кривично дјело,
- f) ко је кривичним дјелом с умишљајем довео оставиоца у стање сталне неспособности за сачињавање тестаментa или уговора о насљеђивању, или је кривичним дјелом с умишљајем стекао повољнији насљедноправни положај.

А, одредбом члана 164. истог Закона прописано је да недостојност не смета потомцима недостојног и они насљеђују као да је он умро прије оставиоца (став 1), да недостојност престаје опроштајем оставиоца у форми прописаној за пуноважност тестаментa, односно уговора о насљеђивању (став 2), да се опроштај не може дати ако је недостојни насљедник побјегао из земље да би избјегао осуду за теже кривично дјело или је вршио непријатељску дјелатност против Босне и Херцеговине, па се до смрти оставиоца не врати у земљу (став 3)

и да постојање недостојности суд утврђује по службеној дужности осим у случају из тачке д) претходног члана (став 4).

Према томе, за разлику од искључења из наслијеђа наследника (одредбе чланова од 49. до 51. Закона о наслеђивању) које мора бити изражено несумњиво у тестаменту или уговору о наслеђивању од стране оставиоца, на недостојност оставински суд у правилу, са законом прописаним изузетком, води рачуна по службеној дужности. Изузетак се односи на тачку д) одредбе члана 163. Закона о наслеђивању, на којој, позивом на пресуду Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 096-0-K-06-000227 од 10.10.2006. године, а са тврдњом да је „довео оца у прилике које су опасне по живот или здравље“, тужилац заснива своје тражење у погледу утврђења недостојности туженог Ђ.Д. да наслиједи правног претходника парничних странака Ђ.М.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 122884 23 Гж од 02.10.2024. године)

62.

Остваривање права из заоставштине

Члан 256. Закона о наслеђивању Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

У СЛУЧАЈУ КАДА ЈЕДАН ОД НАСЛЕДНИКА НИЈЕ УЧЕСТВОВАО У ОСТАВИНСКОМ ПОСТУПКУ КОЈИ ЈЕ ОКОНЧАН ДОНОШЕЊЕМ РЈЕШЕЊА О НАСЛЕЂИВАЊУ, ОН СВОЈА ПРАВА ИЗ ЗАОСТАВШТИНЕ МОЖЕ ОСТВАРИТИ ЈЕДИНО У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ.

Из образложења:

„Коначно, правилно је првостепени суд оцијенио неоснованим и приговор туженог да парнични суд није надлежан да расправља о предметном тужбеном захтјеву, на којем приговору тужени истрајава и у жалби наводима да се „у конкретном случају ради о евентуално накнадно пронађеној имовини па тужитељица као наследница је овлаштена да у складу са одредбом члана 254. став (3) Закона о наслеђивању Брчко дистрикта БиХ захтијева расправљање евентуално пронађене покретне имовине који је припао оставитељу искључиво у ванпарничном поступку“.

Јер, осим што М.С.Н. није учествовала у оставинском поступку који је окончан доношењем рјешења о наслеђивању Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број О-465/05 од 22.08.2005. године, па стога, као нови наследник, своја права из заоставштине може остварити једино у парничном поступку сходно одредби члана 256. Закона о наслеђивању Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 36/17), у конкретном случају се и не ради о накнадно пронађеној имовини обзиром да пресудом Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број Гж-489/04 од 23.02.2010. године Брчко дистрикт Босне и Херцеговине није обавезан на исплату М.М., ради чега нема мјеста тврдњи туженог да се конкретна ствар треба ријешити доношењем допунског рјешења о наслеђивању односно искључиво у ванпарничном поступку

расправљања заоставштине (једини правни пут је покретање редовног парничног поступка пред надлежним судом).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 107939 22 Гж од 27.02.2023. године)

РАДНО ПРАВО

63.

Висина и начин остваривања права на топли оброк

Члан 96. став (4) Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

У СИТУАЦИЈИ КАДА ПОСЛОДАВАЦ СВОЈИМ ОПШТИМ АКТОМ НИЈЕ УТВРДИО ВИСИНУ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРАВА НА ТОПЛИ ОБРОК ТАДА ТАКАВ ПРОПУСТ ПОСЛОДАВЦА НЕ МОЖЕ ИМАТИ НЕГАТИВНЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ НА ПРАВО РАДНИКА ДА ОСТВАРИ СВОЈЕ ЗАКОНОМ ПРИЗНАТО ПРАВО НА ТОПЛИ ОБРОК.

ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ПОРЕЗУ НА ДОХОДАК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ МОГУ СЕ КОРИСТИТИ, ПРЕМА ПРИНЦИПУ ЗАКОНСКЕ АНАЛОГИЈЕ ЗА ПОПУЊАВАЊЕ ПРАВНЕ ПРАЗНИНЕ УЗРОКОВАНЕ НЕДОНОШЕЊЕМ ОПШТЕГ АКТА ПОСЛОДАВЦА КОЈИМ ЋЕ СЕ РЕГУЛИСАТИ ВИСИНА ТОПЛОГ ОБРОКА.

Из образложења:

„Наиме, у конкретној правној ствари је неспорно утврђено да тужени није донио било какав опћи акт нити је на други начин регулирао висину топлог obroка, нити је водио евиденцију о дневном раду уписаног, па полазећи од тога да је одредбом чланка 52. ставак (4) ЗОР-а, у релевантном дијелу регулирано да је послодавац дужан (између осталог) водити и дневну евиденцију о присуству радника на раду, док је одредбом чланка 96. ставак (1) точка е) истог закона регулирано да послодавац раднику исплаћује и друга примања темељем рада, па тако и трошкове једног топлог obroка за вријеме једног радног дана, а висина и начин остваривања овог примања радника се утврђује опћим актом (ставак 4. чланка 96. ЗОР-а), у ситуацији каква је конкретна (непостојање евиденције о присуству уписаника на раду), овај суд закључује да послодавац није извршавао своју обвезу прописану чланком 52. ставак (4) ЗОР-а а које посљедице кршења закона се ни на који начин не могу приписати у одговорност радника, због чега ни посљедице таквог поступања послодавца не могу бити на штету радника, овдје тужитеља. Такођер, ни чињеница да послодавац својим опћим актом није утврдио висину и начин остваривања права на топли оброк у смислу ставак 4. чланка 96. ЗОР-а не може имати негативне импликације на право уписаника (тужитеља) да оствари своје законом признато право на топли оброк, јер се ради о очитом неиспуњавању обвезе послодавца прописане ставком 4. чланка 96. ЗОР-а. (...)

Наиме, одредбама Закона о порезу на доходак Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 60/10, 14/17 и 24/20) регулирана је најнижа висина топлог obroка коју би послодавац раднику исплаћивао без да, гледе предметног трошка, има и додатне трошкове на име порезних давања, па се наведени пропис може користити, према принципу законске аналогије (ради се о битно истој чињеничној и правној ситуацији), за попуњавање правне празнине узроковане недоношењем опћег акта којим ће се регулирати висина топлог obroка, па у околностима конкретног случаја, има мјеста одређивању висине истог у износу

од 5,00 КМ, за вријеме проведено на раду до 3.7.2020. године, те 7,00 КМ за вријеме проведено на раду од 3.7.2020. године, за 22 радна дана у мјесецу, како је то у коначници и потврдила вјештакиња у усменом изјашњењу пред првоступањским судом на упит опуномоћеника тужитеља.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Рс 137866 24 Рсж 2 од 25.09.2024. године)

64.

Штета проузрокована од стране радника

Члан 102. став (2) Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

РАДНИК ЈЕ ОДГОВОРАН ЗА ШТЕТУ ПОСЛОДАВЦУ У СЛУЧАЈУ КУМУЛАТИВНОГ ИСПУЊЕЊА СЉЕДЕЋИХ УСЛОВА: ДА ЈЕ У МОМЕНТУ ПРЕДУЗИМАЊА ШТЕТНЕ РАДЊЕ ИМАО СВОЈСТВО РАДНИКА; ДА ЈЕ ШТЕТУ УЧИНИО НА РАДУ ИЛИ У ВЕЗИ СА РАДОМ; ДА ЈЕ ШТЕТУ РАДНИК ПРОУЗРОКОВАО НАМЈЕРНО ИЛИ ИЗ КРАЈЊЕ НЕПАЖЊЕ; ДА ИЗМЕЂУ ШТЕТНЕ РАДЊЕ И ПОСЉЕДИЦЕ ПОСТОЈИ УЗРОЧНО-ПОСЉЕДИЧНА (КАУЗАЛНА) ВЕЗА КАО И УКОЛИКО НЕ ПОСТОЈЕ РАЗЛОЗИ ЗА ИСКЉУЧЕЊЕ ОДГОВОРНОСТИ РАДНИКА.

Из образложења:

„Даље, а када су у питању преостали жалбени разлози из којих тужитељ побија првоступањску пресуду, овај суд подсјећа да када је у питању накнада штете коју упосленик на раду или у свези са радом проузрокује послодавцу, одговорност за овај облик штете прописана је посебним законом и то Законом о раду, у конкретном случају одредбом чланка 102. ставак (2) а према којој упосленик одговара ако ју је проузроковао намјерно или из крајње непажње. Дакле, упосленик је одговоран за штету послодавцу у случају кумулативног испуњења сљедећих увјета: да је у моменту подузимања штетне радње имао својство упосленика; да је штету учинио на раду или у свези са радом; да је штету упосленик проузроковао намјерно или из крајње непажње; да између штетне радње и посљедице постоји узрочно-посљедична (каузална) свеза као и уколико не постоје разлози за искључење одговорности упосленика. Стога, уколико послодавац тврди да је оштећеник услијед протуправних радњи његовог упосленика, дужан је да докаже постојање свих кумулативно одређених увјета.

Враћајући се на конкретан предмет, овај суд, једнако као и првоступањски, налази значајним чињеницу да тужена није имала својство запослене особе у периоду када је за тужитеља, према његовим тврдњама, настала штета (истеком рока у коме је захтјев најкасније требао бити поднесен). Неспорно је и за овај суд да је тужена дана 17.5.2021. године престала са радом код тужитеља, а ради преласка у друго подузеће, што је свакако њено темељно радничко, али и људско право, а рок за подношење захтјева за порезне олакшице је истекао дана 30.6.2021. године. Дакле, од момента престанка рада тужене код тужитеља па до момента истека споменутог рока, протекло је више од педесет дана. Тај период је, и по оцјени овог суда, био сасвим довољан да

упосленица код тужитеља која је преузела обављати послове реферата тужене (свједокиња Д.Ч.) подузме све административно - техничко -рачуноводствене активности а потом и да до краја истека рока преда захтјев за порезне олакшице у смислу чланка 22. а у свези са чланком 8. ставак (1) точка и) Закона о потицају у господарству Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 23/16, у даљњем тексту: Закон о потицају) како то у коначници правилно закључује и првоступањски суд. Овакав закључак првоступањског суда додатно је потврђен и кроз казивање свједокиње Д.Ч. да је била упућена у начин састављања и предаје захтјева за порезне олакшице, па када је то тако и код тога да из Одлуке о раскида уговора о раду од 11.5.2021. године неспорним произилази навод тужитеља да је тужена са даном престанка радног односа уредно завршила „све радне обавезе и послове“, по оцјени овог суда тужитељ жалбеним наводима (онако како их је он изложио) није довео у питање правилност закључка првоступањског суда да, у околностима конкретног случаја и спрам чињеница на којима је тужитељ заснивао свој тужбени захтјев, није било могуће обвезати бившу упосленицу да накнади наводну штету коју је тужитељ претрпио у износу од 33.834,00 КМ тиме што захтјев за порезну олакшицу за 2020. године није поднесен до истека законом прописаног рока (до 30. липња 2020. године) у којем периоду (од 18.5.2021. године до 30.6.2021. године) тужена није ни била у радном односу код тужитеља.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 147213 23 Гж од 26.01.2024. године)

65.

Одговорност послодавца за штету проузроковану раднику

Члан 154. Закона о облигационим односима

Члан 105. Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ЧИЊЕНИЦА ДА ЈЕ ШТЕТА НАСТАЛА НА РАДУ ИЛИ У ВЕЗИ СА РАДОМ НЕ ЗНАЧИ ДА ЈЕ ПРОЦЕС РАДА БИО УЗРОК ШТЕТЕ И ДА ЈЕ ЗА ШТЕТУ ОДГОВОРАН ПОСЛОДАВАЦ, ВЕЋ ЈЕ РАДНИК У СВАКОМ КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ ДУЖАН ДОКАЗАТИ ДА МУ ЈЕ ШТЕТУ ПРОУЗРОКОВАО ПОСЛОДАВАЦ.

ХРОНИЧНИ УМОР И ИСЦРПЉЕНОСТ РАДНИКА, КАО ПОСЉЕДИЦА ПРОПУСТА ПОСЛОДАВЦА У ОРГАНИЗАЦИЈИ РАДА, ОДНОСНО НЕПОШТОВАЊУ ОГРАНИЧЕЊА У ОДРЕЂИВАЊУ ПРЕКОВРЕМЕНОГ (НОЋНОГ) РАДА, МОЖЕ БИТИ ОСНОВ ЗА ОДГОВОРНОСТ ПОСЛОДАВЦА ЗА ШТЕТУ ПРОУЗРОКОВАНУ РАДНИКУ С ТИМ У ВЕЗИ, А ПО ПРИНЦИПУ ДОКАЗАНЕ УЗРОЧНОСТИ (СУБЈЕКТИВНА ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ).

Из образложења:

„Најприје, неопходно је истаћи да је важећом одредбом члана 105. Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, бр. 34/19, 02/21, 06/21 – у даљем тексту Закон о раду), која суштински одговара раније важећој одредби члана 71. Закона о раду и на коју се, у конкретном, првостепени суд требао позвати узимајући у

обзир временски период настанка штетног догађаја, односно облигационо – правног односа међу парничним странкама (01.07.2020. године) и ступања на снагу Закона о раду усвојеног на 57. редовној сједници Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине одржаној 18.12.2019. године (исти објављен у Службеном гласнику дана 24.12.2019. године, а ступио на снагу осмог дана од дана објављивања, дакле, дана 01.01.2020. године) прописано да је послодавац дужан, у складу са одредбама облигационог права, раднику надокнадити штету коју је претрпио на раду или у вези с радом (став 1), а да се право на накнаду штете из става (1) овог члана односи и на штету коју је послодавац узроковао раднику повредом његових права из радног односа (став 2).

Полазећи од садржаја напријед цитиране одредбе Закона о раду и правног схватања усвојеног на редовној сједници грађанског -привредно-управног одјељења Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине дана 24. и 25.05.2022. године, под бројем 097-0-Су-22-000338, у погледу тумачења и примјене одредбе члана 71. Закона о раду (сада важећа одредба члана 105. Закона о раду), одговорност послодавца за штету коју радник претрпи на раду или у вези са радом се цијени према општим одредбама Закона о облигационим односима о одговорности за штету, односно зависно од тога да ли је штета настала због скривљеног понашања послодавца (члан 154. став (1) Закона о облигационим односима) или потиче од опасне ствари или опасне дјелатности послодавца (члан 154. став (2) Закона о облигационим односима). Дакле, не ради се о претпостављеној узрочности, па сама чињеница да је штета настала на раду или у вези са радом не значи да је процес рада био узрок штете и да је стога за штету одговоран послодавац, већ је радник у сваком конкретном случају дужан доказати да му је штету проузроковао послодавац, а које ће чињенице доказивати зависи од тога да ли је штета настала у вези са опасном ствари или опасном дјелатности послодавца (када послодавац одговора по принципу претпостављене узрочности-објективна одговорност за штету) или из других разлога (када послодавац одговора по принципу доказане узрочности-субјективна одговорност за штету). С тим у вези, у првом случају радник је дужан доказати само да је штета настала у вези са опасном ствари или опасном дјелатности његовог послодавца, јер у том случају важи законска пресумпција узрочности, односно да су опасна ствар или опасна дјелатност послодавца биле узрок штете и да је стога за штету одговоран послодавац као ималац опасне ствари, односно особа која се опасном дјелатношћу бави, док је у другом случају (као у конкретном), поред тога да је штета коју је претрпио везана за процес рада, дужан доказати да је тако настала штета у узрочној вези са скривљеним понашањем његовог послодавца (пропустима у организацији процеса рада).

Имајући у виду напријед наведено, а код тога да је одредбом члана 154. став (1) Закона о облигационим односима прописано да, ко другоме проузрокује штету дужан је надокнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице, те код чињеничног утврђења првостепеног суда, а које у потпуности прихвата и овај суд, да је до штетног догађаја дошло због умора и исцрпљености тужиоца, обзиром да је у периоду од 18.06.2020. године до 01.07.2020. године, односно 15 дана који су претходили штетном догађају, радила у просјеку више од 10 радних сати дневно у ноћним смјенама са једним даном одмора (што у коначном међу парничним странкама није ни спорно), то није дошло до погрешне примјене материјалног права када је на основу свега наведеног услиједио закључак о основаности тужбеног захтјева.

У складу са горе изнесеним, сви остали жалбени наводи којима се, у суштини, указује да је тужени у свему поступио онако како то налажу одредбе Закона о сигурности и заштити здравља радника на раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (да је проведена обука радника и да је тужилац обучен за самосталан и правилан рад, као и да су били истакнути знакови упозорења који указују на клизаве површине), по стајалишту овог суда, су ирелевантни са аспекта правилности побијане пресуде, управо из разлога јер је одговорност послодавца (овдје туженог) заснована на начелу доказане узрочности, а која се огледа у првостепеном поступку утврђеном пропусту послодавца у организацији рада, односно непоштовању ограничења у одређивању прековременог (ноћног) рада, тј. повреди права радника на максимално ограничен број радних сати утврђених Законом о раду, али и другим прописима о радним односима што је у коначном због хроничног умора и исцрпљености тужиоца резултирало настанком штетног догађаја (засновано и на извјештају инспектора рада садржаног у пријави о несрећи на послу).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 140679 23 Гж од 15.12.2023. године)

66.

Заштита права из радног односа Исплата доприноса

КАДА ЈЕ РАДНИКУ ТОКОМ ТРАЈАЊА РАДНОГ ОДНОСА КОЈИ ЈЕ ПРЕДМЕТОМ УТУЖЕНОГ ПЕРИОДА ИСПЛАЋИВАН ВЕЋИ ИЗНОС НЕТО ПЛАТЕ НЕГО ШТО ЈЕ БИЛО ПРЕТХОДНО ПИСМЕНО УГОВОРЕНО И КАДА ЈЕ ТАКАВ (ВЕЋИ) ИЗНОС НЕТО ПЛАТЕ СХОДНО ПОРЕСКИМ ПРОПИСИМА ЕВИДЕНТИРАН КОД ПОРЕСКИХ И ДРУГИХ МЈЕРОДАВНИХ ЈАВНИХ ТИЈЕЛА, А КОЈИ ПОДАЦИ О ВИСИНИ НЕТО ПЛАТЕ СЛУЖЕ КАО ПОРЕСКА ОСНОВИЦА ЗА ОБРАЧУН ПРИПАДАЈУЋИХ ДОПРИНОСА И ДРУГИХ ЈАВНИХ ДАВАЊА, ТО РАДНИКУ У ОКОЛНОСТИМА КОНКРЕТНОГ СЛУЧАЈА ПРИПАДА ПРАВО НА УПЛАТУ МЈЕРОДАВНОМ ПЕНЗИОНОМ ФОНДУ ОНОГ ИЗНОСА ДОПРИНОСА ЗА ПЕНЗИОНО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ КОЈИ ЈЕ ВЈЕШТАК ОБРАЧУНАО НА ТЕМЕЉУ СТВАРНО ИСПЛАЋЕНИХ НЕТО ПЛАТА РАДНИКУ У УТУЖЕНОМ ПЕРИОДУ.

Из образложења:

„Напосљетку, неутемељени су и они жалбени наводи тужене којима, опреза ради, указује да је доприносе „у најгорем случају“ требало обрачунати само на износ нето плаће који је био уговорен између тужитељице и тужене пригодом закључења уговора о раду у 2004. години (350,00 КМ) и сукладно томе тужену обвезати на уплату само износа од 8.339,62 КМ, а ово стога што је проведеним вјештачењем утврђено да је тужитељици тијеком утуженог периода исплаћивана већа нето плаћа него што је то био износ који су претходно тужитељица и тужена уговорили (а који износ уговорене плаће је у одређеном периоду био и испод законом загарантиране минималне плаће), а што је неспорно била добра воља послодавца у наведеном периоду (очито као резултат усменог договора тужитељице и тужене), па када је тужитељици тијеком трајања радног односа који је предметом утуженог периода исплаћиван већи

износ нето плаће него што је било претходно писмено уговорено и да је такав (већи) износ нето плаће сукладно порезним прописима евидентиран код порезних и других мјеродавних јавних тијела, све на темељу захтјева и образаца које је тужена као послодавац истима достављала (наводећи у истима стварно стање гледе висине нето плаће коју је тужитељица остварила а потом и наплатила од послодавца), а који подаци о висини нето плаће служе као порезна основица за обрачун припадајућих доприноса и других јавних давања, то тужитељици у околностима конкретног случаја припада право на уплату мјеродавном мировинском заводу оног износа доприноса за мировинско и инвалидско осигурање који је вјештак обрачунао на темељу стварно исплаћених нето плаћа тужитељици у угуженом периоду.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Рс 150433 23 Рсж од 30.01.2024. године)

67.

Исплата неисплаћених плата

Закон о платама и накнадама у органима јавне управе и институцијама Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА ПРОПИС КОЈИМ ЈЕ РЕГУЛИСАН РАДНОПРАВНИ СТАТУС САРАДНИКА У НАСТАВИ, НЕ ПРАВИ ДИСТИНКЦИЈУ ИЗМЕЂУ САРАДНИКА У НАСТАВИ СА ВКВ СТРУЧНОМ СПРЕМОМ И САРАДНИКА У НАСТАВИ СА ВИШОМ ШКОЛСКОМ (СТРУЧНОМ) СПРЕМОМ У НАГРАЂИВАЊУ (ПЛАТИ) ЗА ЈЕДНАК РАД, ТЕ КАКО ЈЕ ЗАКОНОМ О ОБРАЗОВАЊУ У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ПРОПИСАНО ДА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ ИЗВОДЕ САРАДНИЦИ У НАСТАВИ СА СТРУЧНОМ СПРЕМОМ УТВРЂЕНОМ НАСТАВНИМ ПЛАНОМ И ПРОГРАМОМ, А КОЈИМ ЈЕ (КАО И У ОРГАНИЗАЦИОНОМ ПЛАНУ) ОДРЕЂЕНО ДА СУ ТО ЛИЦА СА ВКВ СТРУЧНОМ СПРЕМОМ И ЛИЦА СА ВИШОМ ШКОЛСКОМ СПРЕМОМ, ПА КАКО ЈЕ ТУЖИТЕЉИЦА ЈЕДНАКО УСПЈЕШНО, БЕЗ ПРИМЈЕДБИ И СА УСПЈЕШНИМ ОЦЈЕНАМА, КАО И САРАДНИЦИ У НАСТАВИ СА ВИШОМ ШКОЛСКОМ СПРЕМОМ ИЗВОДИЛА ПРАКТИЧНУ НАСТАВУ, ОНДА ТУЖИТЕЉИЦИ ПРИПАДА И ИСТА ПЛАТА СХОДНО НАЧЕЛУ „ИСТА ПЛАТА ЗА ИСТИ ИЛИ СЛИЧАН ПОСАО“.

Из образложења:

„Када пропис којим је регулисан радноправни статус сарадника у настави, не прави дистинкцију између сарадника у настави са ВКВ стручном спремом и сарадника у настави са вишом школском (стручном) спремом у награђивању (плати) за једнак рад, те како је одредбом члана 93. став (3) Закона о образовању у основним и средњим школама прописано да практичну наставу изводе сарадници у настави са стручном спремом утврђеном наставним планом и програмом, а којим је (као и у Организационом плану) одређено да су то лица са ВКВ стручном спремом и лица са вишом школском спремом, па како је тужитељица једнако успјешно, без примједби и са успјешним оцјенама, као и сарадници у настави са вишом школском спремом изводила практичну наставу, онда тужитељици припада и иста плата сукладно начелу „иста плата за исти или сличан посао“ које начело се протеже кроз одредбе поменутих прописа и

које је као начело уграђено и у Закон о платама и накнадама у органима јавне управе (члан 3. став (1) тачка а), сукладно којем пропису се и сарадницима у настави, као јавним службеницима, одређује плата. Без утјецаја је позивање туженог на измјену Организационог плана Одјељења за образовање (2018), када је неспорно утврђено да је тужитељица, и након те измјене, наставила обављати идентичан посао и радне задатке, под истим увјетима и са истим резултатима рада као и сарадници у настави са ВШС, а што на концу ни сам тужени жалбом не оспорава.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 148500 23 Гж од 01.03.2023. године)

68.

Исплата неисплаћених плата, терет доказивања

Члан 52. став (4) Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

Члан 7. и члан 246. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ТЕРЕТ ДОКАЗИВАЊА (НЕ)ПРИСУСТВА ЗАПОСЛЕНИКА НА РАДНОМ МЈЕСТУ, ОДНОСНО ЊЕГОВОГ (НЕ)ДОЛАСКА НА ПОСАО ЈЕ НА ПОСЛОДАВЦУ.

Из образложења:

„Наиме, у конкретној правној ствари је неспорно утврђено да тужени није донио било какав опћи акт нити је на други начин регулирао висину топлог obroка, нити је водио евиденцију о дневном раду упосленог, па полазећи од тога да је одредбом чланка 52. ставак (4) ЗОР-а, у релевантном дијелу регулирано да је послодавац дужан (између осталог) водити и дневну евиденцију о присуству радника на раду, док је одредбом чланка 96. ставак (1) тачка е) истог закона регулирано да послодавац раднику исплаћује и друга примања темељем рада, па тако и трошкове једног топлог obroка за вријеме једног радног дана, а висина и начин остваривања овог примања радника се утврђује опћим актом (ставак 4. чланка 96. ЗОР-а), у ситуацији каква је конкретна (непостојање евиденције о присуству упосленика на раду), овај суд закључује да послодавац није извршавао своју обвезу прописану чланком 52. ставак (4) ЗОР-а а које посљедице кршења закона се ни на који начин не могу приписати у одговорност радника, због чега ни посљедице таквог поступања послодавца не могу бити на штету радника, оvdје тужитеља. Такођер, ни чињеница да послодавац својим опћим актом није утврдио висину и начин остваривања права на топли оброк у смислу ставак 4. чланка 96. ЗОР-а не може имати негативне импликације на право упосленика (тужитеља) да оствари своје законом признато право на топли оброк, јер се ради о очитом неиспуњавању обвезе послодавца прописане ставком 4. чланка 96. ЗОР-а.

Код таквог нормирања обвезе послодавца, као што то у коначници првоступањски суд правилно резонира, терет доказивања (не)присуства тужитеља на радном мјесту, односно његовог (не)доласка на посао, од чега изравно овиси право тужитеља на трошак топлог obroка (у даљњем тексту: право на топли оброк), сукладно одредби чланка 7. и чланка 246. ЗПП-а, управо

је на туженом (послодавцу), обзиром да је тужени (као послодавац) дужан водити дневну евиденцију о присутности уписаника. У случају спора да ли је и колико дана тужитељ био на послу (ефективно радио), послодавац је дужан доказати да је уписаник изостајао са посла, слиједом чега у те дане одсуства не би имао право на топли оброк, а што у околностима конкретног случаја очито није ситуација (тужени као послодавац није доказивао па тиме ни доказао колико радних дана тужитељ евентуално није радио сваког конкретног мјесеца, па како је тужени тужитељу исплаћивао плаћу без умањења, то се принципом *argumentum a contrario* закључује да је тужитељ сваког мјесеца у релевантном раздобљу радио сваки радни дан без изостанака).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Рс 137866 24 Рсж 2 од 25.09.2024. године)

69.

Раскид уговора о специјализацији

СПЕЦИЈАЛИЗАНТ ЗА ВРИЈЕМЕ ОБАВЉАЊА СПЕЦИЈАЛИСТИЧКОГ РАДА КОД ДРУГЕ ЗДРАВСТВЕНО-ОБРАЗОВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ИМА ПРАВО НА НАКНАДУ ПЛАТЕ, А НЕ И НА ПЛАТУ.

КАДА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА ТУЖБЕНИМ ЗАХТЈЕВОМ ОД СПЕЦИЈАЛИЗАНТА ПОТРАЖУЈЕ ИСПЛАТУ (ПОВРАТ) ИСПЛАЋЕНИХ БРУТО ПЛАТА, А ПРАВИЛНО БИ БИЛО ПОВРАТ ИСПЛАЋЕНИХ БРУТО НАКНАДА ПЛАТА, ТО САМО ПО СЕБИ НЕМА УТИЦАЈ НА ОДРЕЂЕНОСТ ТУЖБЕНОГ ЗАХТЈЕВА.

ЗДРАВСТВЕНОЈ УСТАНОВИ НЕ ПРИПАДА ПРАВО НА ПОВРАТ ИСПЛАЋЕНИХ НОВЧАНИХ СРЕДСТАВА НА ИМЕ ПРИПРАВНОСТИ И ДЕЖУРСТВА КОЈЕ ЈЕ СПЕЦИЈАЛИЗАНТ ОСТВАРИО РАДЕЋИ КАО ОРДИНИРАЈУЋИ ЛЕКАР ЗА СВОЈУ МАТИЧНУ ЗДРАВСТВЕНУ УСТАНОВУ.

Из образложења:

„Одредбом чланка 61. ставак (1) Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 19/06 – прочишћени текст, 19/07, 25/08, 20/13, 31/14 и 1/15, у даљњем тексту: стари Закон о раду или стари ЗОР), а који је био на снази у вријеме закључења Уговора о специјализацији, регулирано је да уписаник има право на накнаду плаће за раздобље у којем не ради због оправданих случајева предвиђених овим законом, колективним уговором или правилником, укључујући годишњи одмор, привремену неспособност за рад, родилски допуст, плаћени допуст и слично. Наведена одредба је у битноме сукладна са одредбом чланка 94. ставак (1) важећег Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 34/19, 2/21 и 6/21, у даљњем тексту: Закон о раду или ЗОР) којом је регулирано да уписаник има право на накнаду плаће за вријеме одсуствовања с рада у случајевима предвиђеним овим законом, опћим актом и уговором о раду.

Слиједом наведеног, упосленик има право на накнаду плаће само у ситуацији када му закон, подзаконски акт као и уговор о раду признаје право одсуства од обвезе изравног рада код/за послодавца, а што свакако јесте одсуство ради стручног оспособљавања и усавршавања за рад у виду специјализације у другој здравствено-образовној институцији, какав је био случај и са туженим, обзиром да је туженом, темељем рјешења Одјела за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 05-1148СЦ-0002/17 од 24.8.2017. године и Уговора о специјализацији, признато право одсуства са редовитог рада код тужитеља уз обвезу континуираног и временски точно одређеног рада (стручног усавршавања) при Медицинском факултету Универзитета у Београду.

Стога, и овај суд налази да је тужени, за вријеме обављања специјалистичког рада код друге здравствено-образовне институције, имао право на накнаду плаће, а не и на плаћу (које право произилази из изравног и непосредног обављања рада код/за послодавца), у конкретном случају у висини пуне плаће коју је исти остваривао на радном мјесту које је обављао код тужитеља прије упућивања на специјализацију, а како то произилази из одредбе чланка 3. Уговора о специјализацији којом је уговорено да специјализанту за цијело вријеме специјалистичког стажа траје радни однос код тужитеља на радном мјесту на којем је био до момента упућивања на специјализацију, а што укључује и остварење истих оних права које је тужени остварио прије одласка на специјализацију, како у квалитативном тако и квантитативном смислу (висина и исплата накнаде плаће коју је тужени остваривао за вријеме специјализације нису ни спорни у овом предмету).

Међутим, иако је тужитељ тужбеним захтјевом потраживао од туженог, између осталог и исплату (поврат) исплаћених бруто плаћа, а правилно би било поврат исплаћених бруто накнада плаћа, то само по себи нема утјецај на одређеност тужбеног захтјева у овом дијелу, обзиром да је тужитељ свој тужбени захтјев управо и заснивао на чињеници да је тужени за вријеме специјализације примао „накнаду плате у цијелости (...) а све према Уговору о регулирању права и обавеза за вријеме специјализације“, а које потраживање тужитеља као такво (значи као накнада плаће а не и плаћа) је у коначности потврђено и кроз платне листе туженог у којима се особни доходак туженог приказивао не као редовити рад него кроз ставку „плаћено одсуство“ када упосленику неспорно и припада право на накнаду плаће. (...)

Даље, правилно првоступањски суд налази да тужитељу не припада право на поврат исплаћених новчаних средстава на име приправности и дежурства које је тужени остварио радећи као ординирајући лијечник за тужитеља (у конкретном случају у износу од 12.660,50 КМ) без обзира што се, и за овај суд, неспорно ради о додацима на плаћу.

Ово из разлог што се у конкретном случају не ради о приходима које је тужитељ остварио обављајући специјалистички стаж (кроз рад и едукацију на Медицинском факултету Универзитета у Београду), него се ради о награди (заради) коју је тужитељ остварио за свој лијечнички рад код тужитеља (у Брчком, у правилу тијеком викенда) и за тужитеља (као своју матичну здравствену установу), а које активности тужитеља нису подузимане ни изравно ни неизравно у свези са одобреном специјализацијом, па награде остварене у

свези са истим не могу ни бити третиране као трошкови настали у свези са обављањем специјалистичког стажа.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 138142 23 Гж од 24.10.2023. године)

70.

Пензијско и инвалидско осигурање

КАКО ЗАКОНИ О ПЕНЗИЈСКО-ИНВАЛИДСКОМ ОСИГУРАЊУ ОБА ЕНТИТЕТА (ЧИЈА ПРИМЈЕНА ЈЕ НА ТЕРИТОРИЈИ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ОМОГУЋЕНА НА ОСНОВУ НАЛОГА СУПЕРВИЗОРА ЗА БРЧКО ДИСТРИКТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ОД 04.08.2006. ГОДИНЕ) ПРОПИСУЈУ ДА ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКО-ИНВАЛИДСКОГ ОСИГУРАЊА НЕ МОГУ ЗАСТАРЈЕТИ, ТО СЕ У СИТУАЦИЈИ КАДА СЕ РАСПРАВЉА О ЗАСТАРИ НАВЕДЕНИХ ПРАВА НЕ МОГУ ПРИМИЈЕНИТИ ЗАСТАРНИ РОКОВИ ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О РАДУ АЛИ НИ ПРЕКЛУЗИВНИ РОКОВИ ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА ИЗ РАДНОГ ОДНОСА ПРОПИСАНИ ЗАКОНОМ О ЗАБРАНИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ.

Из образложења:

„Наиме, везано за правилност примјене материјалног прописа и то Закона о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број: 7/00, 08/03, 33/04, 29/05, 19/06 - прочишћени текст, у даљњем тексту: Закон о раду), чијом одредбом чланка 88. је прописано да упосленик који вјерује да му је повријеђено право, односно права која су му дата уговором о раду од послодавца, може поднијети тужбу суду због повреде права из радног односа у року од три (3) године од датума на који је, по тврђењу упосленика, дошло до повреде права, односно у року од три (3) године од дана сазнања упосленика да му је повријеђено право, односно права утврђена уговором о раду, ваља имати у виду и одредбу чланка 91. Закона о раду која прописује да застаријевање потраживања из радног односа наступа три (3) године од дана настанка потраживања, осим ако неки посебан случај не предвиђа други рок застаријевања у складу са овим или неким другим законом Дистрикта, па како се закони о мировинско-инвалидском осигурању ентитета на подручју Брчко дистрикта Босне и Херцеговине примјењују на темељу налога Супервизора за Брчко дистрикт Босне и Херцеговине од 4.8.2006. године, те како је одредбом чланка 5. Закона о МИО РС прописано да права из мировинско-инвалидског осигурања не могу застарјети, а која одредба је идентична одредби чланка 101. ставак (2) Закона о мировинском и инвалидском осигурању Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“ број 29/98, 49/00, 32/01, 73/05 и 59/06), то се застарни рокови прописани Законом о раду, у конкретном, на чињенична и материјална питања у овој правној ствари, не примјењују сходно одредби Закона о МИО РС као *lex specialis*.

Супротно наводима жалбе, овај суд налази да, код тога да права из мировинског и инвалидског осигурања не застаријевају, у конкретном случају нема мјеста примјени, не само одредби Закона о раду, него и одредби Закона о

забрани дискриминације који прописују преклузивне рокове за заштиту права из радног односа (заштиту права због дискриминације) код тога да је Закон о МИО РС, као специјални пропис, искључио примјену одредаба Закона о раду и Закона о забрани дискриминације о наступању преклузије за заштиту права, при чему, исти не праве дистинкцију у погледу тога да ли је то право већ „утврђено”.

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о РС 154115 24 РСж од 23.09.2024. године)

ПРИВРЕДНО ПРАВО

71.

Протест мјенице

Члан 107. Закона о мјеници

ЗБОГ КЛАУЗУЛЕ НА МЈЕНИЦИ „БЕЗ ПРОТЕСТА“ НЕ ПОСТОЈИ ОБАВЕЗА ПРОТЕСТОВАЊА ПРЕДМЕТНЕ МЈЕНИЦЕ ПРИЈЕ ПОДНОШЕЊА ПРИЈЕДЛОГА ЗА ДОЗВОЛУ ИЗВРШЕЊА.

Из образложења:

„Полазећи од тога да је приједлог за дозволу извршења поднесен суду дана 28.12.2009. године, на основу сопствене мјенице без протеста серије ... од 17.07.2007. године, коју је дана 17.07.2007. године издао (у својству трасанта) Н.М. и тиме се безусловно обавезао да ће по наредби МКФ „ЕКИ“ д.о.о. Сарајево, Филијала Б. (као ремитента) по доспјелости (на мјеници уписан као датум доспјелости дан 28.12.2009. године) истом платити износ од 14.961,00 КМ, те да су предметну мјеницу као авалисти потписали П.М., Н.М. и Т.Ч. (овдје тужени), а код оцјене

да због клаузуле на мјеници „без протеста“ не постоји обавеза протестовања предметне мјенице прије подношења приједлога за дозволу извршења (за заснивање потраживања није нужно подизање протеста);

да предметна мјеница садржи све елементе прописане одредбом члана 107. Закона о мјеници („Сл. лист СФРЈ“, бр. 16/65, 54/70 и 57/89), јер је у истој назначено мјесто и датум издавања, износ који треба да се плати, датум доспјелости, подаци о ремитенту и потписи мјеничних дужника;

да је у мјеници правилно уписан датум доспјелости мјеничног потраживања (28.12.2019. године) уважавајући садржај одредбе члана 7. Уговора о кредита број: 0719400063 ДДА 404117 од 17.07.2007. године (подношењем приједлога раскинут уговор о кредиту и у том моменту је доспио на наплату предметни дуг);

и да приговор застаре није основан, имајући у виду одредбу члана 31. став (1) у вези са одредбом члана 111. Закона о мјеници, односно код закључка да потраживање у односу на туженог застаријева у року од три године од дана доспјелости мјенице, док је у „конкретном случају мјеница доспјела за наплату 28.12.2009. године и тај исти дан је и поднесен приједлог за дозволу извршења овом суду“,

првостепени суд је одлучио као у ставу првом изреке побијане пресуде (приговор изјављен против рјешења о извршењу одбио и рјешење о извршењу оставио на снази), док је ставом другим изреке, примјеном одредбе члана 120. Закона о парничном поступку, одлучио о трошковима парничног поступка.

По оцјени овог суда, тужени жалбом није довео у питање правилност и законитост побијане пресуде.

Наиме, тужени у жалби прије свега истиче да је у конкретном случају изостала оцјена проведених доказа од стране првостепеног суда у складу са одредбом члана 8. Закона о парничном поступку „а нарочито је изостала оцјена исправа за које у поступку није могло бити утврђено да су правно ваљане“, да се то „односи на мјеницу на основу које је и донесена ожалбена пресуда и која

исправа није задовољила услове за ваљаност мјенице као строго формалне исправе а који услови су прописани Законом о мјеници“, те да су „релевантне одредбе Закона о мјеници погрешно и неправилно примјењене“.

Такве, међутим, тврдње овај суд налази прије свега паушалним (јер се у жалби не наводи децидно који елемент мјенице недостаје и сходно којој законској норми такав пропуст има утицај на ваљаност предметне мјенице), али и неоснованим, с обзиром да је првостепени суд онако како му налаже одредба члана 8. Закона о парничном поступку извршио оцјену проведених доказа током поступка, те у погледу мјенице на основу које се и води овај спор (претходно дозвољено извршење) у образложењу своје пресуде дао потпуне и правилне разлоге зашто конкретна мјеница (сопствена мјеница без протеста серије РС420225927 од 17.07.2007. године) садржи све елементе неопходне (обавезне) за њену правну ваљаност, који су као такви прописани одредбом члана 107. Закона о мјеници.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 005416 22 Гж од 27.02.2023. године)

ЗАШТИТА ОД КЛЕВЕТЕ

72.

Изузеци од одговорности од клевете

Закон о заштити од клевете Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ДИРЕКТОР ЈАВНЕ УСТАНОВЕ ИМА СТАТУС ЈАВНЕ ЛИЧНОСТИ, ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ ПОДЛОЖАН ДОДАТНОЈ ДОЗИ КРИТИКЕ У ДОМЕНУ СВОГ РАДА.

Из образложења:

„Даље, неутемељено тужитељица жалбом указује да је првоступањски суд погрешно закључио како је тужитељица као јавни дјелатник дужна сносити додатну дозу критике, као и да тужена није изнијела мишљење о тужитељици, већ је исказала чињеничну тврдњу.

Наиме, на овом мјесту ваља подсјетити да право на слободу изражавања свакако представља темељно људско право зајамчено, не само домаћим прописима (Закон о заштити од клевете, Статут Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и Устав Босне и Херцеговине) него и међународним правним прописима (Еуропска конвенција о заштити људских права и темељних слобода), па полазећи од тога да је спорна изјава тужене изречена тужитељици као равнатељици ... за вријеме радног времена и у свези обављања радних дужности а не као приватној особи у редовитој изванпословној комуникацији, то и овај суд, једнако као и првоступањски, налази да тужитељица обављањем дужности/функције равнатељице јавне установе има статус јавне личности, због чега је подложна додатној дози критике у домену свог рада (став изражен у пресуди Еуропског суда за људска права у Стразбуру од 20.11.2007. године, предмет *Филиповић против Србије* (број представке 27935/05).

Слиједом наведеног, а како то произилази из утврђења првоступањског суда (која се као таква жалбеним наводима нису довела у питање), развидно је да је тужена имала легитиман разлог да вјерује да је „тужитељица над њом вршила радњу мобинга“, а која изјава, иако садржи озбиљне тврдње, није безразложан приватни напад упућен тужитељици (како то тужитељица жалбом неутемељено указује), већ напротив, мишљење (властити вриједносни суд) изражено на затвореном састанку колега из ... (а не „у средини у којој живи и ради“), а на ком састанку се расправљало управо о тужитељици као равнатељици споменуте институције и управо је тужитељица подстицала присутне да изнесу своја мишљења о питању рада тужитељице као равнатељице, значи строго у пословном својству и такво мишљење није доступно широј јавности. У том смислу ваља такођер указати да у околностима конкретног случаја разликовање облика вербализације изношења вриједносног суда кроз „врши мобинг“ од „мислим да врши мобинг“ (на коме тужитељица устрајава у жалби) није од значаја за другачију одлуку овог суда код тога да и један и други облик усменог казивања представља изношење мишљења о правној квалификацији начина на који тужитељица врши надзор и контролу над њеним радом (при чему је тужена правни лаик) а о чијој чињеничној и правној утемељености коначну одлуку може донијети парнични суд у другом предмету.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 139635 24 Гж од 07.05.2024. године)

73.

Клевета путем друштвених мрежа

Члан 6. и члан 7. Закона о заштити од клевете Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

У СИТУАЦИЈИ КАДА СЕ У ОБЈАВИ ТУЖЕНЕ НА *FACEBOOK* ПРОФИЛУ НАВЕДЕ ДА ЈЕ ТУЖИТЕЉ КРИВИЧНО ОСУЂИВАН АЛИ УЗ НАВОЂЕЊЕ ПОГРЕШНЕ ПРАВНЕ КВАЛИФИКАЦИЈЕ (ПОГРЕШНО НАВЕДЕНО ЗА КРИВИЧНО ДЈЕЛО „СИЛОВАЊЕ“ А ТРЕБА ЗА КРИВИЧНО ДЈЕЛО „БЛУДНЕ РАДЊЕ“) ТАКВА ОБЈАВА ТУЖЕНЕ У СЕБИ НЕ САДРЖИ НЕИСТИНИТЕ ЧИЊЕНИЦЕ НЕГО ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ СУ У СУШТИНИ ИСТИНИТЕ АЛИ САМО У НЕБИТНИМ ЕЛЕМЕНТИМА НЕТАЧНЕ.

Из образложења:

„Наиме, неспорно је и за овај суд да тужитељ није осуђиван за казнено дјело „силовање“ него за казнено дјело „блудне радње“. Међутим, једнако као и првоступањски суд, и овај суд цијени важним чињеницу да је тужитељ осуђиван за казнено дјело против сполне слободе и морала (оба казнена дјела спадају/ли су у ову главу КЗ Бд БиХ) и то у конкретном случају на тијелу малолетнице (дијете од 13 година) па у ситуацији када се објавом тужене (која није правни субјект који редовиту дјелатност обавља упорабом строгог, формалистичког правничког језика) на *Facebook* профилу указује да је тужитељ 2005. године осуђиван (а јесте) због (казненог дјела) учињеног на штету 13-годишње дјевојчице (а јесте) онда навођење погрешне правне квалификације (за казнено дјело „силовање“ а треба „блудне радње“) којом се (очито) не указује на казнено дјело из неке друге главе КЗ Бд БиХ односно на казнено дјело које има у виду заштиту неког другог добра, сама по себи није достатна за закључак да се ради о неистинитим чињеницама, већ напротив чињеницама које су у бити истините али само у небитним елементима неточне (небитним за овај контекст објаве на *Facebook* профилу), па када је то тако и код тога да су разлози које је првоступањски суд разложно образложио и аргументирао на страници 10, први пасус образложења побијане одлуке, а које разлоге овај суд прихвата као правилне и законите (и које тужитељ жалбом конкретним разлозима и не доводи у питање), онда се жалбени наводи тужитеља у овом дијелу указују као неутемељени.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 146892 24 Гж од 16.09.2024. године)

ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА

74.

Скривени недостаци

Члан 18. Закона о заштити потрошача у Босни и Херцеговини

ЗАКОНОМ О ЗАШТИТИ ПОТРОШАЧА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ (КОЈИ СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ КАО *LEX SPECIALIS* У ОДНОСУ НА ЗАКОН О ОБЛИГАЦИОНИМ ОДНОСИМА) ПРОПИСАНА ЈЕ ЗАШТИТА КУПЦА У СЛУЧАЈУ НЕДОСТАТКА НА КУПЉЕНОМ ПРОИЗВОДУ, КАО И МОДАЛИТЕТИ ЗАШТИТЕ, ПА ИАКО ЈЕ ОДРЕДБОМ ЧЛАНА 18. НАВЕДЕНОГ ЗАКОНА РЕГУЛИСАН СУБЈЕКТИВНИ РОК ОД ДВА МЈЕСЕЦА КАО И ОБЈЕКТИВНИ РОК ОД ДВИЈЕ ГОДИНЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЗАШТИТЕ У СЛУЧАЈУ СКРИВЕНОГ НЕДОСТАТКА, НЕМА МЈЕСТА ЊИХОВОЈ ПРИМЈЕНИ НА СИТУАЦИЈЕ КАДА СЕ РАДИ О СКРИВЕНОМ НЕДОСТАТКУ НА КУПЉЕНОМ ПРОИЗВОДУ ЗА КОЈУ ЈЕ ИЗДАТА ГАРАНЦИЈА.

Из образложења:

„Даље, и за овај суд је неспорно да је Законом о заштити потрошача (који се примјењује као *lex specialis* у односу на ЗОО) прописана заштита купца у случају недостатка на купљеном производу, као и модалитети заштите, као и да ако потрошач накнадно открије скривени недостатак захтјев треба у писаној форми поднијети у року од два мјесеца од дана када је скривени недостатак откривен односно у року од двије године од дана преузимања производа (чланак 18). Међутим, оно што првоступањски суд занемарује а тиче се правилне примјене одредбе ставка (3) чланка 18. наведеног закона којим је такођер прописано да се двогодишњи рок не односи на производе са гаранцијом, па када је то тако и код тога да је предметни мобилни телефон имао издану гаранцију у року од дванаест мјесеци, а која је као што је већ споменуто, истекла у моменту кvara телефона, одредба чланка 18. Закона о заштити потрошача, због постојања гаранције, није ни могла послужити као правни темељ за одбијањем тужбеног захтјева тужитеља са позивом на исту, нити је одредба чланка 20. наведеног закона била примјењива у конкретном случају, код тога да су рокови за заштиту права потрошача, овдје туженог, како она која произилазе из гарантног листа, тако и она гледе скривеног недостатка, у моменту предаје телефона на дијагностику и евентуалну поправку, већ истекла.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 142905 23 Гж од 13.09.2023. године)

75.

Терет доказивања

Члан 8. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИАКО СЕ КВАР НА УРЕЂАЈУ ДОГОДИО У ОКВИРУ ГАРАНТНОГ РОКА, КОД ТОГА ДА ЈЕ ТУЖИТЕЉ ИЗВЕО ДОКАЗЕ ДА ЈЕ ИЗВРШИО ЗАМЈЕНУ КОМУНИКАЦИЈСКЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ПЛОЧИЦЕ, КОЈА ЈЕ ИЗГОРЈЕЛА УСЛИЈЕД УЧЕСТАЛОГ НЕСТАНКА, ТЕ ПАДОВА НАПОНА ЕЛЕКТРИЧНЕ

ЕНЕРГИЈЕ ТЗВ. ПРОБИЈАЊА НАПОНА, ТЕРЕТ ДОКАЗИВАЊА ДА НЕСТАНАК ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЛИ ПАД У НАПОНУ, НИЈЕ УЗРОК ПРЕГОРИЈЕВАЊУ КОМУНИКАЦИЈСКЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ПЛОЧИЦЕ ПРЕШАО ЈЕ НА ТУЖЕНУ.

Из образложења:

„Надаље, правилно је првостепени суд закључио да, иако се квар на уређају догодио у оквиру гарантног рока, тужена, код тога да је тужитељ извео доказе да је извршио замјену комуникацијске електричне плочице, која је изгорјела услјед учесталог нестанка, те падова напона електричне енергије тзв. пробијања напона, што је констатовано на сервисни извјештај број 88/20, као и извјештај 32/20, код тога да су упосленици тужитеља и тужене комуницирали у вези рестартовања уређаја увијек након престанка напајања уређаја електричном енергијом, на тужену је прешао терет доказивања да нестанак електричне енергије или пад у напону, није узрок прегоријевању комуникацијске електричне плочице, а које доказе тужена није изводила.

Тужена је приликом куповине предметног уређаја уговорила гаранцију за недостатке на купљеној ствари (гарантни рок на испоручену робу - опрему је 29 мјесеци), али из садржине посредно изведеног доказа, уговора о набави робе, не произилази од којих недостатака је гаранција уговорена, а како тужена није као доказ користила, нити приложила гарантни лист ради увида у њен садржај, то првостепени суд није могао сам претпоставити, нити утврдити да ли гаранција „покрива“ замјену дијелова продатог уређаја до чијег оштећења настане услјед дјеловања више силе какав је нестанак електричне енергије.

Погрешно тужена наводи да је супротно Закону о заштити потрошача и темељним начелима Закона о облигационим односима изведен погрешан закључак да потрошач у чију корист је установљена гаранција мора доказивати да нису наступиле околности које анулирају гаранцију. Неспорно је да потрошачима припадају права зајамчена, како одредбама Закона о заштити потрошача, тако и одредбама Закона о облигационим односима, међутим, у корист тврдњи тужене којима се супротставила тврдњама тужитеља је било, у конкретном, код већ изведених доказа, извести доказе супротне тврдњама тужитеља, па тако и доказати да предметна гаранција на коју се позива, покрива и квар/оштећење које је наступило на дијелу купљеног медицинског уређаја, те на одговарајући начин, било вјештачењем по вјештаку одговарајуће струке или неки други начин који је сматрала прикладним, доказати да узрок квара није нестанак или пад у напону електричне енергије, а што у конкретном тужена није учинила.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пс 141540 22 Пж од 30.01.2023. године)

АУТОРСКО ПРАВО

76.

Претпоставка пријеноса права на послодавца

Члан 100. Закона о ауторским и сродним правима Босне и Херцеговине

КАДА ПРАВНО ЛИЦЕ НИЈЕ ДОКАЗАЛО ДА СУ ЛИЦА КОЈА СУ РАДИЛА НА ИЗРАДИ СПОРНОГ ЗНАКА КАО АУТОРСКОГ ДЈЕЛА БИЛИ ЊЕГОВИ ЗАПОСЛЕНИЦИ У ТРЕНУТКУ ИЗРАДЕ СПОРНОГ АУТОРСКОГ ЗНАКА, ТАДА ИСТИ НЕ МОЖЕ ОСТВАРИТИ ПРАВНУ ЗАШТИТУ.

Из образложења:

„Имајући у виду горе наведене одлучне чињенице које се, као такве, жалбом у бити и не доводе у питање (тужитељ штовише и не спори – признаје да С.Б. и Н.М.1 није био „послодавац у формалном смислу“), правилно је првоступањски суд закључио да у околностима конкретnog случаја нема мјеста пружању тражене судске заштите тужитељу према одредбама Закона о ауторским и сродним правима код тога да тијеком доказног поступка није доказао испуњеност било којих од законом прописаних модалитета пријеноса ауторских имовинских права са аутора на њега (поглавље IV. Посебни дио ауторског уговорног права регулиран одредбама чланака 85. – 101. Закона о ауторским и сродним правима), па тако ни постојање уговора о стварању дјела по наруџби (чланак 98.) нити да су ауторско дјело створили његови упосленици у извршавању радних обвеза или према упутствима тужитеља као послодавца (чланак 100.) обзиром да С.Б. и Н.М.1 као особе које су (изравно или неизравно) судјеловале у осмишљавању идеје и акронима кампање „ЦАТ“ никада нису ни биле упосленици код тужитеља нити са тужитељем закључили било какав уговор гледе пријеноса имовинских ауторских права.

Овдје ваља такођер указати да ситуацију не мијења ни чињеница о евентуалној аутентичности писаних изјава С.Б. и Н.М.1 којима „уступају израђени лого тужитељу“ на којим наводима тужитељ устрајава у жалби код тога да писана изјава као материјална исправа није препозната од стране Закона о ауторским и сродним правима као модус пријеноса ауторских имовинских права на трећу особу нити као таква може послужити доказивању било каквих материјално-правних претпоставки из чланка 100. Закона о ауторским и сродним правима обзиром да С.Б. и Н.М.1 (међу странкама неспорно) нису никада били упосленици код тужитеља због чега њихов рад на осмишљавању идеје и акронима кампање „ЦАТ“ нема правни третман „извршавања радних обвеза“ нити се упуте тужитеља према њима (чак и да су као такве доказане) не могу изједначити са упутама које послодавац издаје својим упосленицима.

Поред наведеног, ирелевантним се указују и они жалбени наводи којима тужитељ указује да „сви проведени докази тужене стране не указују нити потврђују права тужене на власништво знака – жига ЦАТ“ код тога да тужитељ занемарује да је у конкретној правној ствари, сукладно одредби чланка 7. ставак 1. а у свези са чланком 246. ЗПП, на њему била обвеза да доказује утемељеност свог тужбеног захтјева којим је, између осталог тражио да се пресудом суда

утврди да је идејно рјешење знака „ЦАТ“ његово власништво а не и да тужени доказује супротно, како то тужитељ погрешно правно резонира, па у ситуацији када тијеком првоступањског поступка тужитељ изведеним доказима није успио доказати своје чињеничне и правне тврдње, такав процесни неуспјех иде на терет искључиво тужитеља.

Дакле, а како је првоступањски суд правилно утврдио да С.Б. и Н.М.1 нису били упосленици код тужитеља односно да волонтер Н.М.1 није имао статус упосленика код тужитеља у тренутку израде спорног знака „ЦАТ“ као ауторског дјела, правилно је примијенио одредбу чланка 100. Закона о ауторским и сродним правима, али и одредбу чланка 98. наведеног закона, обзиром да тужитељ није доказао постојање уговора о стварању ауторског дјела по наруџби, због чега се у околностима конкретног случаја и спрам чињеница на којима је тужитељ заснивао свој тужбени захтјев није му се ни могла пружити заштита права предвиђена наведеним одредбама.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пс 142803 24 Пж од 07.05.2024. године)

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

77.

Примјена материјалног права

Члан 2. став (3) Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ЗАВОЂЕЊЕ ПРЕДМЕТА У СУДСКИ УПИСНИК „П – ПАРНИЦА“ УМЈЕСТО У УПИСНИК „РС – РАДНИ СПОР“, НИЈЕ ОД УТЈЕЦАЈА НА ПРАВИЛНОСТ ПОСТУПАЊА ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА.

Из образложења:

„Чињеница јесте да је тужитељица заштиту права тражила као државна службеница органа јавне управе, дакле заштиту свог радноправног статуса односно права за које сматра да јој по том основу припада, међутим, завођење предмета у судски уписник „П – парница“ умјесто у уписник „РС – радни спор“, није од утјецаја на правилност поступања првостепеног суда код тога да се у оба поступка примјењују одредбе Закона о парничном поступку, док материјално право суд примјењује сходно чињеничним утврђењима током првостепеног поступка, и није везан приједлозима странака у погледу правног основа односно правилне примјене материјалног права (члан 2. став (3) Закона о парничном поступку). Ово посебно стога што је одредбом члана 1. Закона о државној служби у органима управе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ бројеви 09/14, 37/15, 48/16, 09/17, 50/18, 14/19, 24/20, 41/20 и 02/21- у даљем тексту Закон о државној служби), прописано да се овим законом прописује радно-правни статус државних службеника, јавних службеника и намјештеника, запошљавање, стручно усавршавање и образовање, оцјењивање службеника, одговорност за повреде радних дужности и за штете, заштита на раду, као и друга питања од значаја за остваривање права и обавеза по основу рада службеника и намјештеника, па је тако тужитељица, као виша стручна сарадница за правне послове, у складу са дефиницијом из одредбе члана 2. став (1) тачка а) и члана 24. став (9) тачка д) Закона о државној служби, државна службеница, те јој као таквој, у складу са одредбом члана 6. став (1) тачке б) и ц) истог закона, припада право на плату и друга материјална права, као и право на једнако поступање и једнаке могућности напредовања и награђивања, у складу са резултатима свог рада. Према томе, првостепени суд је полазећи од чињеничних навода у тужби, те утврђених чињеница током поступка, разматрао пружање правне заштите тужитељице, коју је захтијевала, у оквиру постављеног тужбеног захтјева и то у оном обиму у коме то омогућавају прописи материјалног права.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 138623 23 Гж од 01.03.2023. године)

78.

Достава писмена – промјена адресе

Члан 104. став (5) Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ДОСТАВА ПУТЕМ ОБЈАВЉИВАЊА ПИСМЕНА НА ОГЛАСНОЈ ТАБЛИ СУДА ЗБОГ ПРОМЈЕНЕ АДРЕСЕ МОЖЕ СЕ ВРШИТИ САМО ЗА ДАЉЕ ДОСТАВЕ У ПАРНИЦИ.

Из образложења:

„Према томе, када достава туженом тужбе на адресу назначену у тужби (која је идентична адреси која је евидентирана код надлежног регистра привредних субјеката) није могла бити извршена, јер тужени не послује више на тој адреси (у конкретном случају ова околност је утврђена како посредством судског достављача, тако и посредством Судске полиције Брчко дистрикта БиХ), правилно је првостепени суд, сходно горе цитираним законским нормама, прије свега, тужбу вратио тужиоцу на уређење (исправку) уз остављање рока за поступање и упозорење на посљедице непоступања, а потом, како тужилац није поступио по налогу суда за исправку тужбе у том смислу, у коначном, сагласно одредби члана 74. став (3) Закона о парничном поступку, одбацио тужбу.

При томе, за разлику од ентитетских закона, Закон о парничном поступку (Дистрикта) не прописује могућност достављања тужбе путем објављивања у дневним новинама, како је то правилно закључио и првостепени суд, а у датој ситуацији, супротно наводима жалбе, не може се примијенити ни одредба члана 104. Закона о парничном поступку, односно нису били испуњени услови ни да се тужба туженом достави путем огласне табле суда, будући да сходно одредби става (5) те законске одредбе, достава путем објављивања писмена на огласној табли суда због промјене адресе може се вршити само за даље доставе у парници, дакле, само у ситуацији да је парница покренута (парница почиње доставом тужбе на одговор) – тј. да је претходно тужба (као иницијални акт којим се покреће парнични поступак) туженом достављена на одређеној адреси (по правилима о личном достављању) и да је након тога тужени промијенио адресу, а о тој чињеници пропустио обавијестити поступајући суд.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 151353 23 Гж од 18.01.2024. године)

79.

Парнични трошкови

Члан 117. став (1) Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ТРОШКОВИ САСТАВА ОДШТЕТНОГ ЗАХТЈЕВА ПО ПУНОМОЋНИКУ АДВОКАТУ, УПУЋЕНОГ ОСИГУРАВАЈУЋОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ЗА НАКНАДУ НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ ПО ОСНОВУ АУТООДГОВОРНОСТИ, УЛАЗЕ У ПАРНИЧНЕ ТРОШКОВЕ СТРАНKE, ЈЕР СЕ У КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ РАДИ

О НЕУСПЈЕЛОМ ПОКУШАЈУ ЗАКЉУЧЕЊА ВАНСУДСКЕ НАГОДБЕ ОДНОСНО О ТРОШКОВИМА КОЈИ СУ УЧИЊЕНИ ПОВОДОМ ПОСТУПКА.

Из образложења:

„Такође, трошкови састава одштетног захтјева (у виду трошкова састава захтјева за вансудску нагодбу по пуномоћнику-адвокату), као захтјева упућеног туженом (као осигуравајућој организацији) у погледу накнаде нематеријалне штете по основу аутоодговорности су управо они трошкови које има у виду одредба члана 117. став (1) Закона о парничном поступку и као такви улазе у парничне трошкове тужиоца, јер се у конкретном случају радило о неуспјелом покушају закључења вансудске нагодбе, односно о трошковима који су учињени поводом поступка, због чега исте, како је то правилно учинио и првостепени суд, треба признати тужиоцу. Међутим, имајући у виду одредбу члана 2. Тарифни број 8. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката Републике Српске, којом је одређено да адвокату-пуномоћнику за састав опомене противној странци да плати одређени износ, испуни неку обавезу или изведбу припада право на 50% награде по Тарифном броју 2. или Тарифном броју 3. зависно од врсте захтијевааног поступања, исте не треба признати у износу од 267,00 КМ, како је то учинио првостепени суд (првостепени суд је фактички признао у пуном износу, односно у износу од 320,00 КМ, увећано за износ од 10% на име пореза, а сразмјерно успјеху тужиоца), већ у износу од 133,50 КМ, односно 50% од првостепеном пресудом признатог и у коначном досуђеног износа.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 129928 22 Гж 2 од 13.03.2023. године)

80.

Трошкови поступка

Члан 120. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ТУЖИТЕЉУ НЕ ПРИПАДА ПРАВО НА НАГРАДУ ОПУНОМОЋЕНИКУ ЗА САСТАВ ПОДНЕСКА КОЈИМ СЕ УРЕЂУЈЕ ТУЖБА КАДА ЈЕ ТУЖИТЕЉ (ЊЕГОВ ПУНОМОЋНИК) НАВЕДЕНУ ПРОЦЕСНУ РАДЊУ МОГАО БЕЗ СМЕТЊИ ИЗВРШИТИ НА РОЧИШТУ ЗА ГЛАВНУ РАСПРАВУ.

Из образложења:

„Одредбом чланка 121. ставак (1) Закона о парничном поступку прописано је да ће суд, при одлуци о тому који ће се трошкови надокнадити странци као и о њиховој висини, узети у обзир само оне трошкове који су били потребити ради вођења парнице оцјењујући брижљиво све околности случаја.

Сукладно цитираној одредби Закона о парничном поступку овај суд налази да је првоступањски суд правилно поступио када је тужитељу, сукладно Тарифном броју 1. точка (1) и Тарифном броју 2. точка (2) Закона о судским таксама Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 5/01, 12/02 и 23/03), признао право на

накнаду трошкова парничног поступка на име пристојбе на тужбу у износу од 200,00 КМ и пристојбе на пресуду у износу од 300,00 КМ, као и трошкове вјештачења (вјештачења обављена по вјештацима грађевинске и електротехничке струке) у износу од 1.065,00 КМ, обзиром да је тужени оспоравао како основ тако и висину постављеног тужбеног захтјева, односно суkladно одредби чланка 13. тачке 1, 3, 20. и 21. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад одвјетника у Федерацији Босне и Херцеговине („Службени гласник Федерације Босне и Херцеговине“, број 22/04, у даљњем тексту: ОТ Ф БиХ), право на трошак награде одвјетнику за састав тужбе, за заступање на припремном рочишту одржаном 2.6.2020. године и рочишту за главну расправу одржаном 9.2.2021. године у пуном износу (100% награде за правну радњу), те 50% награде за наставак припремног рочишта одржаног 22.6.2020. године, односно сваки сљедећи дан настављене главне расправе (рочишта од 14.4.2021 године, 26.4.2021. године, 16.11.2021. године, 27.4.2022. године и 9.5.2022. године).

Међутим, суkladно одредби чланка 12. у свези са чланком 33. ОТ Ф БиХ, а према вриједности спора у износу од 10.001,00 КМ - 30.000,00 КМ, тужитељу припада право на трошак награде одвјетнику за састав тужбе, затим за заступање на припремном рочишту одржаном дана 2.6.2020. године и за заступање на рочишту за главну расправу одржаном 9.2.2021. године у износу од по 720,00 КМ, док за наставак припремног рочишта одржаног 22.6.2020. године и наставке главних расправа одржаних 14.4.2021 године, 26.4.2021. године, 16.11.2021. године, 27.4.2022. године и 9.5.2022. године тужитељу припада право на трошак награде одвјетнику у износу од по 360,00 КМ, односно укупан износ од 5.885,00 КМ.

С друге стране тужитељу не припада право на награду опуномоћенику за састав поднеска од 27.4.2022. године, јер наведени поднесак представља уређење (прецизирање) тужбе, које је тужитељ (његов опуномоћеник) могао усмено уредити (прецизирати) на рочишту за главну расправу које је одржано исти дан (27.4.2022. године).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 120095 22 Гж од 24.02.2023. године)

81.

Тужба за утврђење

Члан 153. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

АКО ЗАКОН ИЗРИЧИТО ДОПУШТА ОДРЕЂЕНУ ТУЖБУ РАДИ УТВРЂЕЊА, СУД ЈЕ ДУЖАН САМО ИСПИТАТИ ЈЕСУ ЛИ ИСПУЊЕНЕ ЗАКОНОМ ПРОПИСАНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ТУЖБУ, ОДНОСНО ДА ЛИ ЈЕ САДРЖАЈ ДЕКЛАРАТОРНОГ ТУЖБЕНОГ ЗАХТЈЕВА ТАКАВ ДА СЕ ЊИМЕ ТРАЖИ УТВРЂЕЊЕ ЗАКОНОМ ДОПУШТЕНОГ САДРЖАЈА И ДА ЛИ ЈЕ ТУЖИТЕЉ ДОКАЗАО ПРАВНИ ИНТЕРЕС ЗА ПРАВНУ ЗАШТИТУ ДЕКЛАРАТОРНОМ ТУЖБОМ.

Из образложења:

„Међутим, оправдано тужитељ указује да је тужбом тражио да се утврди да он има право на новчана средства туженог по програму туженог, док су му јавни позив из 2019. године и 2021. године, као и акти из та два позива „само послужили као доказ да је већ аплицирао код туженог и тражио то своје право“.

Прије свега, овај суд сматра значајним указати да се деклараторном или утврђујућом тужбом тражи утврђивање садржаја неког права или правног односа. Претпоставке за поступање по деклараторној тужби прописане су одредбом члана 153. Закона о парничном поступку према којој тужитељ може тражити да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности, или истинитост, односно неистинитост неке исправе (члан 153. став (1)). Таква тужба се може поднијети кад је то посебним прописима прописано или кад тужитељ има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности или истинитост, односно неистинитост неке исправе прије доспјелости захтјева за чинидбу из тог односа (став (2) члана 153.), док се тужба за утврђење може поднијети ради утврђивања постојања, односно непостојања чињенице, ако је то прописано посебним законом или другим прописом (став (3) члана 153.).

Дакле, ако закон изричито допушта одређену тужбу ради утврђења, суд је дужан само испитати јесу ли испуњене законом прописане претпоставке за тужбу, односно да ли је садржај деклараторног тужбеног захтјева такав да се њиме тражи утврђење законом допуштеног садржаја и да ли је тужитељ доказао правни интерес за правну заштиту деклараторном тужбом.

Правни интерес у процесном смислу неопходан је чинилац деклараторне правне заштите која се у правилу пружа прије него што је до повреде уопште дошло. За допустивост деклараторне тужбе тужитељ мора изнијети тврдње да тражи правну заштиту одређеног садржаја јер је његово субјективно право повријеђено или угрожено, те учинити вјероватним да ће његов тужбени захтјев, ако буде усвојен, за њега представљати остварење одређене правне користи коју без судске одлуке не би могао остварити.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 148262 24 Гж од 27.05.2024. године)

82.

Тужба за утврђење

Члан 153. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ТУЖБА ЗА УТВРЂЕЊЕ ДА ЈЕ ЗБОГ ЗАСТАРЕ ПРЕСТАЛО ПРАВО ПРИНУДНИМ ПУТЕМ ОСТВАРИТИ ОДРЕЂЕНО ПОТРАЖИВАЊЕ ЈЕ ДОЗВОЉЕНА КАДА ТУЖИЛАЦ ИМА ПРАВНИ ИНТЕРЕС ЗА ПОДНОШЕЊЕ КОНКРЕТНЕ ТУЖБЕ.

Из образложења:

„Кључно питање са аспекта правилности побијане пресуде јесте питање да ли је предметна тужба дозвољена у складу са одредбом члана 153. Закона о парничном поступку, којом је, између осталог, прописано да тужилац у тужби може тражити да суд само утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности, или истинитост, односно неистинитост неке исправе (став 1), да се таква тужба може поднијети кад је то посебним прописима прописано или кад тужилац има правни интерес да суд утврди постојање, односно непостојање неког права или правног односа, повреду права личности или истинитост, односно неистинитост неке исправе прије доспјелости захтјева за чинидбу из тог односа (став 2) и да се тужба за утврђење може поднијети ради утврђивања постојања, односно непостојања чињенице, ако је то прописано посебним законом или другим прописом (став 3).

На питање да ли је оваква врста тужбе дозвољена (утврђење да је због застаре престало право принудним путем остварити потраживање), које је било спорно како у домаћем правном систему тако и у правним системима земаља у окружењу (са истом правном традицијом и сличним концептом парничног поступка), одговор је дао Уставни суд Босне и Херцеговине у својој Одлуци о допустивости и меритуму број АП-219/03 од 23.04.2004. године, на начин да одбацивање исте усљед формалног приступа односно рестриктивног тумачења дозвољености подношења овакве тужбе за утврђење, представља повреду права на приступ суду загарантованог Уставом Босне и Херцеговине (члан II/3.е)) и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 6. став 1.). При томе, тужилац због околности да му је тужени искључио испоруку електричне енергије, а да је то учињено због неплаћања застарјелог дуга по том основу, има правни интерес за подношење конкретне тужбе, па је његова тужба дозвољена сагласно ставу (2) одредбе члана 153. Закона о парничном поступку (утврђење да тужени нема право принудним путем остварити потраживање због застаре), на који начин је образложена дозвољеност тужбе и у одлуци Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 137135 22 Гж од 22.02.2022. године (на коју се позива и цитирајући њене дијелове оспорава изражене ставове тужени у жалби), а не на ставу (3) одредбе члана 153. Закона о парничном поступку (утврђење постојања односно непостојања чињенице), како је то неправилно наведено у образложењу побијане пресуде од стране првостепеног суда, када би било нужно да је дозвољеност тужбе прописана посебним законом или другим прописом, па се и жалбени наводи туженог у том смислу, показују неоснованим.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 142517 23 Гж од 17.05.2023. године)

83.

Наставак прекинутог поступка

Члан 173. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИЗЈАВЉИВАЊЕ РЕВИЗИЈЕ ПРОТИВ ПРАВОСНАЖНЕ ОДЛУКЕ ПАРНИЧНОГ СУДА, КОЈА ПРЕДСТАВЉА ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ ЗА РЈЕШАВАЊЕ ОДРЕЂЕНЕ ВАНПАРНИЧНЕ СТВАРИ, НИЈЕ РАЗЛОГ ЗБОГ КОЈЕГ ВАНПАРНИЧНИ СУД НЕЋЕ НАСТАВИТИ ПРЕКИНУТИ ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК.

Из образложења:

„Након прекида ванпарничног поступка до ког је дошло из разлога што је првостепени суд одлучио да сам не рјешава претходно питање (одредба члана 171. став (1) тачка 1) Закона о парничном поступку), поступак се наставља када се правоснажно заврши поступак пред судом или другим надлежним органом који је ријешио претходно питање од значаја за наставак ванпарничног поступка или кад суд установи да више не постоје разлози да се чека на његов завршетак (одредба члана 173. став (2) Закона о парничном поступку).

Овај суд налази за сходним указати да сама могућност изјављивања/изјављивање ванредног правног лијека (у конкретном ревизије) нема утјецаја на наступање формалне правоснажности судске одлуке, а која правоснажност у формалном смислу представља искључење могућности изјављивања редовног правног средства/лијека, па тако и могућности да по редовном правном лијеку одлука буде измијењена односно укинута или преиначена.

Стога, изјављена ревизија у правоснажно окончаном парничном поступку под бројем 96 о П 104298 17 П, као ванредно правно средство, није разлог за даљњи прекид поступка, односно није од утјецаја за другачије одлучивање у овом (ванпарничном) поступку.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 108285 23 Гж од 25.01.2024. године)

84.

Побијање нагодбе

Члан 215. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СУДСКА НАГОДБА КАО МЈЕШОВИТИ ПРОЦЕСНОПРАВНИ И ГРАЂАНСКОПРАВНИ УГОВОР, КАО И СВАКИ ДРУГИ УГОВОР МОЖЕ СЕ ПОБИЈАТИ ЗБОГ МАНА ВОЉЕ ЈЕДНЕ ОД УГОВОРНИХ СТРАНА, А КОЈЕ МАНЕ ВОЉЕ (УГОВОР ЗАКЉУЧЕН У ЗАБЛУДИ ИЛИ ПОД УТЈЕЦАЈЕМ ПРИНУДЕ ИЛИ ПРЕВАРЕ) СУ РЕЗУЛТАТ ДЈЕЛОВАЊА СУПРОТНЕ СТРАНЕ ИЛИ ТРЕЋЕГ ЛИЦА, А НЕ ПУНОМОЋНИКА САМЕ СТРАНКЕ.

ДА БИ ПОСТОЈАЛА ЗАБЛУДА КАО ОСНОВ ЗА УТВРЂЕЊЕ НИШТАВОМ ЗАКЉУЧЕНЕ СУДСКЕ НАГОДБЕ У ВАНПАРНИЧНОМ ПРЕДМЕТУ, НА ТУЖИТЕЉУ ЈЕ ТЕРЕТ ДОКАЗИВАЊА ДА ЈЕ ТРЕЋЕ ЛИЦЕ (КОЈЕ НИЈЕ ПУНОМОЋНИК ТУЖЕНОГ), ЗНАО ИЛИ МОГАО ЗНАТИ ДА ЈЕ ПУНОМОЋНИК ТУЖИТЕЉА ИЗАШАО ВАН ОКВИРА ОВЛАШТЕЊА ЗА ЗАСТУПАЊЕ И ПОДУЗИМАЊЕ ПРАВНИХ РАДЊИ, КАО И ЊЕГОВИХ УПУТСТАВА, ПА ЈЕ СУПРОТНО ТОМЕ, ДОШЛО ДО ЗАКЉУЧЕЊА СУДСКЕ НАГОДБЕ.

Из образложења:

„Овдје је нужно подсјетити да се судска нагодба може побијати само ако је закључена у заблуди или под утјецајем принуде или преваре између странака или трећег лица. Из чињеничног основа поднесене тужбе, произилази тврдња тужитеља да је он био у заблуди у погледу предмета судске нагодбе, која је поред исплате у новцу, требала да обухвати и пут који није „уврштен“ у судску нагодбу, а у коју заблуду је доведен од стране свог пуномоћника Ј.В. Дакле, према чињеничним тврдњама тужитеља, исти није био доведен у заблуду од стране супротне стране, иста га није лажним приказивањем чињеница довела у заблуду, па тако и навела да закључи судску нагодбу.

Судска нагодба као мјешовити процесноправни и грађанскоправни уговор, као и сваки други уговор може се побијати због мана воље једне од уговорних страна, а које мане воље (уговор закључен у заблуди или под утјецајем принуде или преваре) су резултат дјеловања супротне стране или трећег лица, а не пуномоћника саме странке.

Тужитељ у овом поступку није, као доказ, предложио читање дате пуномоћи за заступање тужитеља, њен садржај и обим овлаштења нису утврђени током првостепеног поступка. Надаље, тужитељ не оспорава чињеницу да је његов пуномоћник био овлаштен закључити судску нагодбу у његово име као властодавца. Тужитељ није нити тврдио да је његов пуномоћник Ј.В. доведен у заблуду поступањем супротне стране или неке треће особе, него напротив, да је тужитељ био у заблуди изазваној од стране његовог пуномоћника, због чега, према стајалишту овог суда, правиан је закључак и правно резонување првостепеног суда да „интерни однос између странке и његовог пуномоћника не може бити релевантан за судбину судске нагодбе“ код тога да нити једним наводом у тужби, нити на главној расправи није истакао да га је предлагач Н.К., његов пуномоћник или треће лице довело у заблуду или преварило, све с циљем закључења судске нагодбе.

Одредбом члана 91. став (1) Закона о облигационим односима прописано је да пуномоћник може подузимати само оне правне послове за чије је подузимање овлаштен. Како је тужитељ тужбени захтјев поставио на чињеничним тврдњама да је закључена судска нагодба ништава, а коју је његов пуномоћник закључио са супротном страном, и то из разлога што се његов пуномоћник није кретао у границама датих овлаштења и упутстава, а као што је напријед изнесено, тужитељ није као доказ предложио, нити извео читање пуномоћи, њеног садржаја и обима, тужбу је засновао на чињеничним тврдњама да је доведен у заблуду и преварен само од стране свог пуномоћника, а не тога и да је супротна странка, Н.К. или његов пуномоћник, евентуално

преварно дјеловао у односу на тужитеља, тако што је знао или могао знати да је пуномоћник Ј.В. изашао ван оквира овлаштења која је имао, ово вијеће жалбени навод да је тужитељ преварен од стране треће особе, налази да његов пуномоћник (Ј.В.) није трећа особа, како то погрешно тужитељ закључује.

Да би у конкретном постојала заблуда као основ за утврђење ништавом закључене судске нагодбе у ванпарничном предмету, на тужитељу је био терет доказивања да је треће лице (које није пуномоћник туженог И.К.), знао или могао знати да је пуномоћник тужитеља изашао ван оквира овлаштења за заступање и подузимање правних радњи, као и његових упутстава, па је супротно томе, дошло до закључења судске нагодбе, а које доказе, у том правцу, тужитељ није нити у тужби, нити на припремном рочишту предлагао, па тако нити изводио. Идентичног стајалишта је и вијеће Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине које је исказано у пресуди на коју се тужитељ позвао, а у ком је разматрана заблуда односно преварна радња евентуално учињена од стране купца (као треће особе) при закључењу купопродајног уговора са пуномоћником тужитеља.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 145772 22 Гж од 16.01.2023. године)

85.

Доказивање чињеница

Члан 248. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПОДАЦИ О ВИСИНИ ПОТРОШАЧКЕ КОРПЕ, КОРИШТЕНИ ЗА ПОТРЕБЕ ОБРАЧУНА НУЖНИХ ТРОШКОВА ЖИВОТА, ПРЕДСТАВЉАЈУ ОПШТЕПОЗНАТЕ СТАТИСТИЧКЕ ПОДАТКЕ.

КАДА СЕ ПРИЛИКОМ ОБРАЧУНА НУЖНИХ ТРОШКОВА ЖИВОТА РАДИ О ЈЕДНОСТАВНИМ МАТЕМАТИЧКИМ ОПЕРАЦИЈАМА (САБИРАЊЕ И ОДУЗИМАЊЕ), НИЈЕ ПОТРЕБНО ПРОВОДИТИ ВЈЕШТАЧЕЊЕ ПО ВЈЕШТАКУ ЕКОНОМСКЕ СТРУКЕ, ОБЗИРОМ ДА НИЈЕ ПОТРЕБНО СТРУЧНО ЗНАЊЕ КОЈИМ СУД НЕ РАСПОЛАЖЕ, А ШТО ЈЕ ПРЕДУВЈЕТ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ВЈЕШТАЧЕЊА.

Из образложења:

„Када су у питању статистички подаци о висини потрошачке корпе које је првоступањски суд користио за потребе обрачуна нужних трошкова живота тужитељице, овај суд, супротно резонирању туженог из жалбе, налази да се одиста ради о опће-познатим статистичким подацима које на мјесечној разини сачињава и као такве објављује Савез самосталних синдиката Босне и Херцеговине (путем службене интернет странице и саопћењима за медије) на који начин их чини јавно доступним свим грађанима и правним особама у Босни и Херцеговини, не само за потребе информирања јавности него и за све друге потребе у којима ови статистички подаци могу бити од значаја, каква је сада ситуација и у овом судском поступку. У том смислу, предметни статистички подаци о висини потрошачке корпе због своје јавне доступности, континуитета

у објављивању, реномираности издаватеља и структуралног приказа, у конкретном случају, имају значај опћепознатих чињеница у смислу ставка (4) чланка 248. ЗПП-а и као такви се не требају доказивати. Такођер, овај суд подсјећа да је тијеком првоступањског поступка, почев од припремног рочишта па до рочишта за главну расправу од 21.1.2022. године, опуномоћеник тужитељице указивао на значај предметних статистичких података о висини потрошачке корпе и потребе да суд има исте у виду код доношења пресуде (за које потребе је у спис предмета прилагао принтане прегледе јавно објављених података), као опћепознате чињенице које се као такве јавно објављују, а чему се опуномоћеник туженог није противио, нити је на било који начин доводио у питање релевантност истих.

Наставно на претходно, овај суд такођер цијени да за потребе обрачуна нужних трошкова живота тужитељице, није требало, како то тужени жалбом погрешно указује, проводити вјештачење по вјештаку економске струке, обзиром да се ради о једноставним математичким операцијама (сабирање и одузимање) за које није потребно стручно знање којим суд не располаже а што је предувјет за одређивање вјештачења у смислу одредбе чланка 271. ЗПП-а.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 126341 22 Гж од 30.01.2023. године)

86.

Вјештачење

Акредитација здравствених установа

АКРЕДИТАЦИЈА ЈЕ ДОБРОВОЉНИ ПРОЦЕС И ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА КОЈА НИЈЕ АКРЕДИТОВАНА МОЖЕ ДА ОБАВЉА ВЈЕШТАЧЕЊЕ АКО ИМА ДОЗВОЛУ ЗА РАД, АДЕКВАТНУ СТРУЧНУ ОСПОСОБЉЕНОСТ И ОПРЕМУ ЗА ТО, А У СКЛАДУ СА ПОЗИТИВНИМ ПРОПИСИМА.

Из образложења:

„Тужитељи, како током првостепеног, тако и у жалбеном поступку, акцентирају да Завод за судску медицину није акредитована установа за обављање ДНК вјештачења, међутим, првостепени суд је јасно изложио разлоге зашто сматра да та чињеница није од утјецаја на вјеродостојност налаза, које разлоге као правилне и логичне прихвата и ово вијеће, нарочито код тога да тужитељи својим тврдњама, а нити изведеним доказима, нису довели у сумњу стручност вјештакиње која је обавила вјештачење у конкретној правној ствари, стандардизирану процедуру по којој се поступало приликом обављања ДНК вјештачења, нити су доводили у питање ваљаност опреме и материјала који су кориштени приликом вјештачења. Ваља подсјетити да је акредитација добровољни процес који се спроводи од стране независне агенције која оцјењује да ли здравствена установа испуњава одређене критерије и норме за квалитет и безбједност здравствене заштите (одредба члана 201. став (2) Закона о здравственој заштити Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 57 /22). Акредитација није исто што и сертификација. Разлика између акредитовања и сертификације је у томе што се акредитовањем доказује компетентност за обављање одређених испитивања, мјерења, сертификације

или инспекције, док се сертификацијом добија потврда (сертификат) о усклађености система управљања, производа или особа са одређеним стандардом или техничком спецификацијом, која је обавезна сходно одредби члана 201. став (1) Закона о здравственој заштити Републике Српске. Из напријед наведеног произилази да је акредитација добровољни процес, да здравствена установа која није акредитована може да обавља вјештачење ако има дозволу за рад, адекватну стручну оспособљеност и опрему за то, а у складу са позитивним прописима. Свакако да обављено вјештачење може бити оспорено приговорима парничних странака на начин да се докаже да је вјештачење обављено противно правилима, процедурама, непотпуно или некавалитетно. Међутим, како тужитељи нису истицали такве приговоре, дакле оне којима би се ваљано могла довести у питање вјеродостојност налаза и мишљења, нити су доказе у том правцу изводили, тада нема мјеста жалбеном приговору „недостатка акредитације“ установе која је вјештачење обавила с обзиром на све напријед изнесено.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 148975 23 Гж од 27.09.2023. године)

87.

Писмена израда пресуде

Члан 309. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПРОПУСТ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА ДА ПИСМЕНИ ОТПРАВАК ПРЕСУДЕ ИЗРАДИ У РОКУ ОД 30 ДАНА ОД ДАНА ЗАКЉУЧЕЊА ГЛАВНЕ РАСПРАВЕ У ПРАВИЛУ НЕ ДОВОДИ У ПИТАЊЕ ПРАВИЛНОСТ И ЗАКОНИТОСТ ОЖАЛБЕНЕ ПРЕСУДЕ.

Из образложења:

„Прије свега, супротно резонирању тужитеља, овај суд налази да пропуст првоступањског суда да писмени отправак пресуде изради у року од 30 дана од дана закључења главне расправе није довео у питање правилност и законитост ожалбене пресуде обзиром да непоштивање рока за израду писменог отправка пресуде као процесни пропуст у правилу нема ону квалитету жалбеног разлога повреде одредаба парничног поступка која се тражи одредбом чланка 329. ставак (1) ЗПП-а јер као такав у правилу и није од утјецаја на правилност и законитост пресуђења правне ствари која је у питању.

С тим у свези, разлози које је тужитељ у жалби наводио у прилог свом стајалишту (да је смисао рока од 30 дана у томе да суд пресуду уради „док постоји свјеже памћење и утисак о непосредно изведеним доказима“) нису dostatни за другачију одлуку овог суда код тога да тужитељ занемарује чињеницу да се суђења пред првоступањским судом аудио снимају па у ситуацији да првоступањски суд изради писменог отправка пресуде приступи после истека рока од 30 дана, поступајућем суцу остаје могућност да сва суђења, по потреби, преслуша у циљу подсјећања на поједине дијелове исказа саслушаних парничних странака, свједока, вјештака итд. С друге стране, овај суд замјећује да тужитељ, иако доводи у питање објективну могућност

првоступањског суда да се након „скоро двије године“ сјети свих детаља о којима су говорили свједоци тијеком поступка, не конкретизира који то детаљ/е у исказу/има свједока је првоступањски суд неправилно интерпретирао у образложењу побијане пресуде односно у коначници погрешно оцијенио, па када је то тако, онда се жалбени наводи тужитеља у овом дијелу указују као неутемељени.

Ситуација није другачија ни са жалбеним наводом да је процесни пропуст првоступањског суда да писмени отправак одлуке изради у законом прописаном року за посљедицу имао да „странка по правилу бива закинута у најмању руку на право на образложену одлуку“ обзиром да тужитељ ни у овом случају не конкретизира у ком дијелу образложење првоступањске пресуде не задовољава стандарде образложености судске одлуке прописане чланком 311. ставци (4) и (5) ЗПП-а и због чега је такав (евентуални) пропуст био од утјецаја на доношење правилне и законите пресуде, због чега се жалбени наводи у овом дијелу указују као паушални.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 134736 24 Гж од 16.09.2024. године)

88.

Пресуђена ствар

Члан 316. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

НЕОСНОВАН ЈЕ ПРИГОВОР ПРЕСУЂЕНЕ СТВАРИ КАДА СУ ТУЖБЕНИ ЗАХТЈЕВИ ЗАСНОВАНИ НА РАЗЛИЧИТИМ ЧИЊЕНИЧНИМ ОСНОВАМА, ОДНОСНО КАДА У КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ СТРАНКА СВОЈ ЗАХТЈЕВ ЗАСНИВА НА ПРАВНОМ ИНСТИТУТУ СТИЦАЊА ПРАВА ВЛАСНИШТВА ГРАЂЕЊЕМ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ, БУДУЋИ ДА ЈЕ У ПОСТУПКУ, КОЈИ ЈЕ ВОЂЕН И ПРАВОСНАЖНО ОКОНЧАН ПРЕД СУДОВИМА, ОДБИЈЕН ЊЕН ЗАХТЈЕВ ЗА УТВРЂЕЊЕ ВАЉАНОГ ПРАВНОГ ОСНОВА ЗА СТИЦАЊЕ СПОРНИХ НЕКРЕТНИНА ПО ОСНОВУ ЗАКЉУЧЕНОГ УГОВОРА.

Из образложења:

„Код таквих чињеничних утврђења, првостепени суд је оцијенио неоснованим истакнути приговор пресуђене ствари у односу на противтужбени захтјев (јер се поступак који је вођен и правоснажно окончан пред Основним судом Брчко дистрикта БиХ под бројем 96 о П 027924 11 П у односу на конкретни разликује „јер су тужбени захтјеви у наведеним поступцима засновани на различитим чињеничним основама“ и „стицање права власништва чије се утврђење тражи, засновано је на различитим правним основама“, код тога да у овом поступку „тужена свој противтужбени захтјев првенствено заснива на стицању права власништва темељем грађења на туђем земљишту“)“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 089340 22 Гж 2 од 27.02.2023. године)

89.

Дозвољеност ревизије

Члан 359. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ИЗУЗЕТНА РЕВИЗИЈА НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА ПРОТИВ ОДЛУКА СУДА ПРОТИВ КОЈИХ РЕВИЗИЈА УОПШТЕ НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА, ПА ТАКО И ПРОТИВ ПРАВОСНАЖНЕ ОДЛУКЕ ДРУГОСТЕПЕНОГ СУДА (РЈЕШЕЊА) КОЈОМ ЈЕ ОДЛУЧЕНО О ТРОШКОВИМА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА.

Из образложења:

„Дакле, ревизија против правомоћне одлуке другоступањског суда (рјешења) којом је одлучено о трошковима парничног поступка, који се увијек квалифицирају као споредни захтјев (не могу се остваривати ни самостално изван парнице у којој су настали, јер се протеком преклузивних рокова у којима се тијekom парнице могу истицати захтјеви за њихову накнаду, гаси право странке на накнаду трошкова поступка), није допуштена (не представља рјешење из одредбе чланка 375. ставак 1.) Закона о парничном поступку), па када је то тако, онда у конкретном случају није допуштена ни изузетна ревизија коју је, у смислу одредбе чланка 359. ставак (3) Закона о парничном поступку, у овом случају изјавио тужитељ (изузетна ревизија није допуштена на одлуке против којих ревизија уопће није допуштена).

Стога је ваљало ревизију тужитеља, изјављену против другоступањског рјешења којим је одлучено о трошковима парничног поступка (потврђено рјешење о трошковима поступка садржано у изреци пресуде првоступањског суда), на темељу одредбе чланка 369. Закона о парничном поступку одбацити као недопуштену.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Мал 152893 24 Рев од 24.07.2024. године)

90.

Ревизија против рјешења

Члан 375. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СТРАНКАМА У ПОСТУПКУ НИЈЕ ДОЗВОЉЕНО ДА САМОСТАЛНО РЕВИЗИЈОМ ПОБИЈАЈУ ПРАВОСНАЖНУ ОДЛУКУ ДРУГОСТЕПЕНОГ СУДА О ТРОШКОВИМА ПОСТУПКА.

Из образложења:

„Ревизија туженог, којом побија одлуку о трошковима поступка садржану у ставу другом изреке другостепене пресуде, није дозвољена.

Наиме, одлука о трошковима поступка има карактер рјешења, без обзира да ли је садржана у пресуди којом се завршава поступак пред судом, а одредбом члана 375. Закона о парничном поступку је прописано да странке могу изјавити

ревизију и против рјешења жалбеног вијећа Апелационог суда којим је поступак правоснажно завршен (став 1), да ревизија против рјешења из става (1) овог члана није дозвољена у споровима у којима не би била дозвољена ревизија против правоснажне пресуде (став 2), да је ревизија увијек дозвољена против рјешења жалбеног вијећа Апелационог суда којим се поднесена жалба одбацује, односно којим се потврђује рјешење Основног суда о одбацивању ревизије (став 3) и да се у поступку поводом ревизије против рјешења сходно примјењују одредбе овог закона о ревизији против пресуде (став 4). Међутим, рјешење о трошковима поступка, по својој правној природи није рјешење којим се поступак правоснажно завршава (као нпр. правоснажно рјешење другостепеног суда о одбацивању тужбе), јер се истим не одлучује о главном захтјеву (предмету спора), већ само о споредном потраживању процесног карактера, ради чега странкама у поступку, по оцјени овог суда, није дозвољено да самостално ревизијом побијају правоснажну одлуку другостепеног суда о трошковима поступка (имајући при томе у виду и одредбу члана 65. Закона о парничном поступку која јасно уређује питање утврђивања вриједности предмета спора на начин да се у обзир узима само вриједност главног захтјева, а вриједност споредних тражења једино у ситуацији ако чине главни захтјев у парници).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Пс 011642 24 Рев од 27.12.2024. године)

РЈЕШАВАЊЕ СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА

91.

Спорно правно питање

Члан 161. – 166. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„Одбија се рјешавање спорног правног питања садржаног у захтјеву Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у предмету број 96 о Малс 152208 22 Малс, који гласи:

Да ли се адвокатска канцеларија може појавити као странка у поступку (односно да ли адвокатска канцеларија има својство правног лица или то има само адвокат као физичко лице и адвокатско друштво као правно лице)?“

Из образложења:

„На сједници Грађанско-привредног и управног одјела Апелацијског суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, одржаној дана 13.11.2023. године размотрен је предметни захтјев Основног суда и одлучено је као у изреци ове одлуке, а из разлога који слиједе:

Одредбом чланка 161. Закона о парничном поступку прописано је да ако у поступку пред Основном судом Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у већем броју предмета, постоји потреба да се заузме стајалиште о спорном правном питању које је од значаја за одлучивање о предмету поступка пред Основним судом, да ће Основни суд по службеној дужности или на приједлог странке, захтјевом покренути поступак пред Апелацијским судом ради рјешавања спорног правног питања и застаје са поступком док се не оконча поступак пред Апелацијским судом.

Даље, одредбом чланка 162. Закона о парничном поступку прописано је да захтјев из чланка 161. овог закона треба да садржи кратак приказ утврђеног стања ствари, наводе странака о спорном правном питању и разлоге због којих се Основни суд обраћа са захтјевом за рјешавање спорног правног питања, а уз захтјев се прилаже и властито тумачење спорног правног питања (ставак 1), да се захтјев из ставка (1) овог чланка не доставља странкама на изјашњење (ставак 2), да суд, ако странка предложи покретање поступка за рјешавање спорног правног питања, а противна странка није била у могућности изјаснити се о приједлогу, доставља приједлог противној странци на изјашњење у року од осам дана од дана достављања приједлога (ставак 3) и да је Основни суд дужан уз захтјев за рјешавање спорног правног питања доставити предмет Апелацијском суду (ставак 4).

Такођер, ваља подсјетити и да је одредбом чланка 163. Закона о парничном поступку прописано да Апелацијски суд одбацује непотпун и недопуштен захтјев за рјешавање спорног правног питања, а захтјев је недопуштен, ако је о таквом захтјеву Апелацијски суд већ донио одлуку, док је одредбом чланка 164. прописано да Апелацијски суд рјешава спорно правно питање по правилима поступка за усвајање правних стајалишта, те да ће одбити

ријешити спорно правно питање ако оно није од значаја за одлучивање у већем броју предмета.

Слиједом наведеног, овај суд налази да предметни захтјев Основног суда садржи све елементе прописане одредбом чланка 162. ставак (1) Закона о парничном поступку.

Међутим, прије свега ваља истаћи да се у захтјеву (а прије тога и у поднеску тужитеља од 27.12.2022. године којим је инициран овај поступак) не указује нити доказује (навођењем пословних бројева парничних предмета и прилагањем адекватних исправа) да је одговор на постављено спорно правно питање од значаја за одлучивање у већем броју парничних предмета који се воде пред Основним судом, па се о конкретном захтјеву не може мериторно одлучити по правилима за усвајање правних стајалишта, већ је суд у обвези одбити да ријешити спорно правно питање.

С друге стране Основни суд у захтјеву којим је покренут овај поступак, садржајем навода у дијелу у којем образлаже властито тумачење спорног правног питања, у бити указује да за првоступањски суд и нема спорног правног питања у овом конкретном случају, код тога да тумачећи одредбе чланка 40. ЗПП-а, чланка 2. ставак (1) точка б) и чланка 5. ставак (3) Закона о одвјетничкој дјелатности Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 14/19) као и чланка 31. ставак (3) Закона о одвјетништву Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број 40/02 и 29/03), изводи правни закључак да „адвокатска канцеларија не представља нити физичко а нити правно лице, тако да адвокатска канцеларија не може бити странка у поступку“.

Код таквог правног резонирања Основног суда, нужно је нагласити да исти није био дужан на приједлог тужитеља (па ни на поновљени приједлог) покренути поступак за рјешавање спорног правног питања, већ је предметни приједлог требао одбити, а разлоге за такво управљање парницом изнијети у одлуци о главној ствари.“

(Одлука Грађанско-привредно-управног одјељења Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Малс 152208 23 Спп од 13.11.2023. године)

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

92.

Одузимање пословне способности

Члан 28. став (2) Закона о ванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА ЈЕ ПОСТУПАК ЗА ОДУЗИМАЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ ПОКРЕНУТ ПО ПРИЈЕДЛОГУ НЕОВЛАШТЕНЕ ОСОБЕ, ПОСТУПАК СЕ НЕЋЕ ОБУСТАВИТИ ЈЕР СЕ ИСТИ МОЖЕ ПОКРЕНУТИ И ДАЉЕ ВОДИТИ ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ ОД СТРАНЕ СУДА.

Из образложења:

„Правилно противник предлагача у жалби указује да је ванпарнични поступак за одузимање пословне способности противнику предлагача покренут по приједлогу неовлаштене особе, каква је његова сестра А.К. Наиме, одредбом члана 28. став (1) тачка 4) Закона о ванпарничном поступку прописано је да приједлог за покретање поступка за одузимање пословне способности, између осталих, може поднијети и сестра, али само уколико трајно живи у истом породичном домаћинству са особом за коју се предлаже одузимање, односно враћање пословне способности. Из списка предмета, односно прилога достављених као саставни дио приједлога, произилази да у приједлогу нигдје није назначена адреса становања (пребивалиште/боравиште) А.К., да из налаза проф. др. Абдулаха Кучукалића произилази да А.К. живи у Њ. од 1992. године, док из земљишно-књижног извода ... к.о. Б. 1. произилази да је А.К. са адресом у Њ., ..., ..., носитељица права грађења са одређеним дијелом на некретнинама уписаним у А пописни лист.

Међутим, цијенећи да је Основни суд Брчко дистрикта БиХ, након поднесеног приједлога за одузимање пословне способности и сам упознат са чињеницама које се односе на здравствено стање противника предлагача, те да сходно одредби члана 28. став (2) Закона о ванпарничном поступку исти поступак може покренути и суд по службеној дужности, то повреда процесног закона на коју је жалбом указано, није била од утјецаја на правилност и законитостведеног поступка, па тако, иако је овај поступак покренут по приједлогу неовлаштене особе, није било мјеста да се првостепени поступак обустави код тога да се исти може покренути и даље водити по службеној дужности од стране суда.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 152044 23 Гж од 28.02.2023. године)

93.

Одређивање накнаде за експроприсане некретнине

Чланови 142. и 148. став (1) Закона о ванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ОШТЕЋЕНОМ ЗА ИЗВЛАШТЕНЕ САДНИЦЕ ВОЋА ДОСУЂУЈЕ СЕ НАКНАДА У ВИДУ НОВЧАНОГ ЕКВИВАЛЕНТА ЗА ИЗГУБЉЕНУ ДОБИТ НА ИМЕ

ПЛОДОВА КОЈЕ БИ ТАЈ ВОЋНИ ЗАСАД ДАВАО У БУДУЋНОСТИ, АЛИ САМО ЗА ОНОЛИКО ГОДИНА КОЛИКО ЈЕ ПОТРЕБНО ЗА ПОДИЗАЊЕ ТЕ ВРСТЕ ВОЋНОГ СТАБЛА И ЊЕГОВ РАЗВОЈ ДО СТАДИЈА ДАВАЊА ПЛОДОВА У ВРИЈЕМЕ КАДА ЈЕ ИЗВЛАШТЕН.

Из образложења:

„Није у праву нити противник предлагача када цијени стајалиште Апелационог суда изражено у судској одлуци број 96 о В 122567 22 Гж неправилним. Ово стога што и сам у жалби правилно наводи да је одредбом члана 190. Закона о облигационим односима прописано начело потпуне реституције при чему имовина оштећеног, прије штетне радње, мора бити доведена у ситуацију/стање у ком је била прије наступања штетног догађаја. Управо на овом принципу је и засновано стајалиште Апелационог суда да се оштећеном за извлаштене саднице воћа досуђује накнада у виду новчаног еквивалента за изгубљену добит на име плодова које би тај воћни засад давао у будућности, али само за онолико година колико је потребно за подизање те врсте воћног стабла и његов развој до стадија давања плодова у вријеме када је извлаштен, при чему неправилним овај суд цијени захтјев противника предлагача да му се накнада има одредити за добит од „уроода шљиве за десет година“ (онолико колико година остаје за давање приноса од момента извлаштења). Ово из разлога што се накнада одређује на начин да се ранији власник доведе у исто стање, а обзиром да су му стабла изузета у 15-ој години старости, у фази пуног плодоношења, исти се мора довести у ту фазу, фазу пуног плодоношења, а што је седма година у којој је стабло пуне приносне снаге, а до ког периода (до седме године) му припада накнада за пуно плодоношење прве три године (обзиром да стабло тада не даје род), те за преостале три године 60% од максималног приноса цијенећи да стабло од четврте до седме године старости даје 40% од максималног приноса.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 122567 24 Гж 2 од 19.05.2024. године)

94.

Диоба ствари и некретнина у заједничком сувласништву

Члан 157. и члан 158. Закона о ванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК ДИОБЕ СТВАРИ И НЕКРЕТНИНА У ЗАЈЕДНИЧКОМ СУВЛАСНИШТВУ НЕ МОЖЕ СЕ ВОДИТИ РАДИ ДИОБЕ ПОСЈЕДА, ТЈ. САМО НА ОСНОВУ ПОДАТАКА О ПОСЈЕДУ НА НЕПОКРЕТНОСТИ ОДНОСНО СТВАРИМА КОЈЕ СУ ПРЕДМЕТ ДИОБЕ.

Из образложења:

„При томе, у конкретном случају, правилно је првостепени суд примијенио одредбу члана 158. став (2) Закона ванпарничном поступку (у вези са свим осталим одредбама Закона о ванпарничном поступку које уређују диобу некретнина) када је сагласно одредби члана 74. Закона о парничном поступку позвао предлагаче да свој приједлог уреде и допуне тако да доставе

земљишнокњижне податке за некретнине уписане у Пл. Бр. 110 к.о. К. и доказ о праву власништва на тим некретнинама (у приједлогу су наведени само подаци из катастра односно подаци о посједницима предметних некретнина).

Наиме, одредбом члана 157. Закона о ванпарничном поступку прописано је да у поступку диобе ствари и некретнина у сувласништву суд одлучује о диоби и начину диобе тих ствари и некретнина, а одредбом члана 158. да поступак диобе ствари и некретнина у сувласништву може приједлогом покренути сувласник и да приједлог мора обухватити све сувласнике (став 1) и да приједлог садржи податке о предмету диобе, величини удјела и о другим стварним правима сваког сувласника, да се за непокретности морају навести земљишнокњижни или катастарски подаци и приложити одговарајући писмени доказ о праву власништва, праву службености и другим стварним правима, као и о посједу непокретности (став 2).

Стога, овај посебан ванпарнични поступак којим се уређују имовински односи учесника води се ради диобе ствари и некретнина у сувласништву (а не у супосједу), па полазећи од тога да позитивни прописи Дистрикта уређују да се право власништва доказује изводом из земљишнокњижне евиденције (а не из катастарске), те како према горе цитираног одредби члана 158. Закона о ванпарничном поступку, поступак покреће сувласник и мора приједлогом обухватити све сувласнике (а не посједнике) као и да се за непокретности прије свега мора приложити одговарајући писмени доказ о праву власништва, слиједи јасан закључак да се овај ванпарнични поступак не може водити ради диобе посједа, тј. само на основу података о посједу на непокретности односно стварима које су предмет диобе (ради се о устаљеној пракси овог суда). А, предлагачи имају могућност да, начин управљања и коришћења са ствари чији су супосједници, уреде сходно поступку који је такође прописаном Законом о ванпарничном поступку и то у поглављу 3. главе IV (Уређење имовинских односа) које носи наслов „Управљање и коришћење заједничким стварима“ (одредбе чланова од 150. до 156. Закона о ванпарничном поступку).“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 159087 24 Гж од 02.10.2024. године)

95.

Уређење међе

Чланови 4, 165. и 172. Закона о ванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СВОЈСТВО ПОСЈЕДНИКА У ПОСТУПКУ УРЕЂЕЊА МЕЂЕ НЕ МОРА СЕ НЕЖИТНО ДОКАЗИВАТИ УПИСОМ НОСИОЦА ПРАВА ПОСЈЕДА У ОДГОВАРАЈУЋИМ ЕВИДЕНЦИЈАМА КОД НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА (КАТАСТАР), ВЕЋ ИСТО СВОЈСТВО МОЖЕ БИТИ ДОКАЗАНО И КРОЗ ФАКТИЧКО СТАЊЕ.

Из образложења:

„И поред тога ваља указати, да се својство посједника не мора нужно доказивати уписом носиоца права посједа у одговарајућим евиденцијама код

надлежног органа (катастар), већ исто својство може бити доказано и кроз фактичко стање, а из налаза и мишљења вјештака геодетске струке јасно слиједи да је земљишна парцела к.п. бр. 2306/1 у фактичком посједу (између осталих) и предлагача, да се на истој налази стамбени објект са стамбеном јединицом коју је откупио предлагач и који је као власник са дијелом 1/1 уписан у књигу положених уговора број 32, подулошку број 1592 (трособан стан површине 64 м² који се налази у улици ... бр. ...), те да се дограђени дио објекта предлагача налази дијелом на тој земљишној парцели, а дијелом на к.п. бр. 3821 (на којој ни противници предлагача нису уписани ни као власници ни као посједници, већ као носиоци права грађења на земљишту и права власништва на објектима).

Међутим, да у конкретном случају нису испуњени услови да суд уређује међу (осим што је иста између к.ч. бр. 2306/1 и к.ч. бр. 3849/2 резултат парцелације), слиједи прије свега због чињенице да у нарави и на лицу мјеста постоји међна граница – ограда од фасадних блокова, између земљишта у фактичком посједу предлагача и земљишта у фактичком посједу противника предлагача, што је и констатовано на скици лица мјеста од 07.11.2013. године (саставни дио налаза и мишљења вјештака геодетске струке), па стога није испуњена претпоставка за поступање у складу са одредбом члана 164. Закона о ванпарничном поступку (на лицу мјеста међа је већ обиљежена и уређена уочљивим међашњим знацима), а што представља разлог за одбијање приједлога за уређење међе (какову одлуку је у коначном и донио првостепени суд). Али, то свакако не значи да предлагач, заштиту својих права не може тражити по другом правном основу у редовном парничном поступку пред надлежним судом, ако сматра да је у уживању својих права ускраћен или ограничен од стране противника предлагача.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 038112 22 Гж 2 од 28.02.2023. године)

96.

Накнада за експроприсану некретнину давањем друге одговарајуће некретнине

Члан 33. Закона о експропријацији некретнина у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине

ПОД ОДГОВАРАЈУЋОМ НЕКРЕТНИНОМ СЕ ПОДРАЗУМИЈЕВА ЗГРАДА ИЛИ СТАН У ИСТОМ МЈЕСТУ ИЛИ ЗЕМЉИШТЕ У ИСТОЈ КАТАСТАРСКОЈ ОПШТИНИ НА УДАЉЕНОСТИ ПОГОДНОЈ ЗА КОРИШТЕЊЕ, ЧИМЕ СЕ РАНИЈЕМ ВЛАСНИКУ ОБЕЗБЈЕЂУЈУ ИСТИ УСЛОВИ КОРИШТЕЊА КАКВЕ ЈЕ ИМАО НА НЕКРЕТНИНИ КОЈА СЕ ЕКСПРОПРИШЕ, ДАКЛЕ СА ИСТОМ ИЛИ ПРИБЛИЖНО ИСТОМ НАМЈЕНОМ.

Из образложења:

„Одговор на питање која је некретнина одговарајућа има дати суд који одлучује о утврђивању висине новчане накнаде за експроприсану некретнину у ситуацији када је такав приједлог постављен, а руководећи се свим оним околностима које су од значаја за упоредбу некретнине која се експроприше и

некретнине која се у замјену тражи обзиром да Закон о експропријацији није дефинисао појам „одговарајуће некретнине“. Поред наведеног, према оцјени овог суда, поменуто одредбу члана 33. Закона о експропријацији свакако треба цијенити и са аспекта примјене Закона о власништву и другим стварним правима обзиром да се у поступку експропријације власник лишава права власништва на некретнинама, а које право ужива заштиту зајамчену одредбом члана II став 3. тачка к) Устава Босне и Херцеговине и одредбом члана 1. Протокола I Еуропске конвенције о заштити људских права и основних слобода која према одредби члана II став 2. Устава Босне и Херцеговине има директну примјену у Босни и Херцеговини и која има приоритет над свим осталим законима. Дакле, фактичко је питање да ли се одређена некретнина коју противник предлагача тражи у замјену може сматрати одговарајућом некретнином, при чему се, у случају да ово питање за суд који о накнади одлучује, буде спорно, имају провести докази, прије свега они који се односе на стручни налаз и мишљење вјештака одговарајуће струке (агронома, грађевинског стручњака и слично).

Враћајући се на конкретну правну ствар, под одговарајућом некретнином се, према оцјени овог суда, подразумијева зграда или стан у истом мјесту или земљиште у истој катастарској општини на удаљености погодној за кориштење, чиме се ранијем власнику обезбјеђују исти услови кориштења какве је имао на некретнини која се експроприше, дакле са истом или приближно истом намјеном. Цијенећи да се експроприсане некретнине означене као к.ч. бр. 2333/141, површине 1.600 м² и к.ч.бр. 2333/143, површине 919 м², уписане у зк.ул.бр. 2799, налазе у катастарској општини Б. 3 у насељу Ч., које је ван језгре града Б., да се некретнине које се траже у замјену означене као к.ч.бр. 3980/2, површине 818 м² и 4227/5, површине 59 м², уписане у зк.ул.бр. 1 налазе у катастарској општини Б. 1, у урбаној градској зони насеља „Х“, да је на експроприсаним некретнинама планирана градња објеката индивидуалног становања, дакле породичних кућа спратности П+СП+ПОТ, док је на некретнинама које се у замјену траже предвиђена градња стамбено пословних објеката колективног становања са пословним просторима спратности П+4СП+М и П+3СП+ М, тада по оцјени овог вијећа, предметне некретнине које се у замјену траже не задовољавају законски услов „одговарајуће некретнине“ иако је вриједност истих за износ од 7.802,47 КМ мања од вриједности некретнина које се експропришу, а као резултат мање новчане вриједности по метру квадратном у насељу Ч. које некретнине противника предлагача имају укупну површину од 2.519 м², а веће новчане вриједности по метру квадратном у насељу „Х“ чија површина некретнина које се у замјену траже је 877 м².“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о В 142151 24 Гж 2 од 19.05.2024. године)

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

97.

Трошкови извршног поступка

Члан 16. ставови (6) и (7) Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

НАКОН ШТО ПРВОСТЕПЕНИ СУД ПРОВЈЕРИ ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ЗАВРШЕТАК ИЗВРШЕЊА, ОД КОЈЕ ОДЛУКЕ ОВИСИ ОПРАВДАНОСТ И НЕОПХОДНОСТ ПРЕДУЗЕТИХ РАДЊИ ИЗВРШЕЊА ПА СЛИЈЕДОМ ТОГА И ОСНОВАНОСТИ ТРОШКОВА КОЈИ СУ У ПОВОДУ ИСТИХ НАСТАЛИ, ОДЛУЧУЈЕ О СВИМ ТРОШКОВИМА ПОСТУПКА КОЈИ СУ НАСТАЛИ У ВЕЗИ ПРОВОЂЕЊА ИЗВРШЕЊА ОДРЕЂЕНОГ РЈЕШЕЊЕМ О ИЗВРШЕЊУ.

Из образложења:

„Погрешно тражитељ оврхе истиче да је овршни поступак у овој правној ствари обустављен. Наиме, одредбом чланка 57. Закона о овршном поступку регулирана је обустава оврхе, а одредбом чланка 58. истог Закона регулирано је довршење оврхе. Из побијаног рјешења развидно је да првоступањски суд није обуставио овршни поступак, већ утврдио да се оврха има сматрати завршеном. Овршни поступак представља шири појам од поступка саме оврхе, и он означава цијели поступак у овој правној ствари, а поступак оврхе представља само овршну радњу у овршном поступку. Како овршни поступак у овој правној ствари и даље траје то се приговорни наводи тражитеља оврхе у овом дијелу указују неутемељеним.

Наставно на претходно, овај суд подсјећа да је одредбом чланка 16. ставци (6) и (7) старог ЗОП-а, у релевантном дијелу регулирано да се захтјев за накнаду трошкова подноси најкасније у року од петнаест дана од дана завршетка поступка (ставак 6.) као и да о трошковима поступка одлучује суд у овршном поступку и у том поступку одређује, на приједлог странке, оврху ради њиховог остварења.

Правилним тумачењем чланка 16. ставци (6) и (7) старог ЗОП-а (а које законско рјешење је истовјетно и са одредбом чланка 18. ставци (6) и (7) новог ЗОП-а) овај суд налази да, након што првоступањски суд провјери испуњеност увјета за завршетак оврхе, од које одлуке овиси оправданост и нужност предузетих радњи оврхе па слиједом тога и утемељеност трошкова који су у поводу истих настали, одлучује о свим трошковима поступка који су настали у свези провођења оврхе одређене рјешењем о оврси у конкретном предмету, када доноси одлуку о основаности и висини тих трошкова као и о предложеном начину провођења оврхе ради принудне наплате тих досуђених трошкова, с тим да нема сметњи да се истом одлуком одлучи и о завршетку поступка оврхе и о трошковима поступка.

Слиједом наведеног неутемељеним се указују они приговорни наводи тражитеља оврхе да је доношењем ожалбеног рјешења „тражитељ оврхе ускраћен за трошкове овршног поступка чиме долази до повреде његовог права на имовину“ код тога да у конкретном случају тражитељ оврхе приговором и не доводи у питање закључак првоступањског поступка да је потраживање

тражитеља оврхе темељем којег је донесено рјешење о оврси у цијелости намирено, с тим да ће првоступањски суд, у околностима конкретне процесне ситуације, у наставку овршног поступка донијети посебну одлуку о постављеном захтјеву за накнадом трошкова поступка.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 048012 23 Гж 2 од 11.05.2023. године)

98.

Прелаз потраживања

Члан 37. Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СУД МОЖЕ ОДРЕДИТИ (ДОЗВОЛИТИ) ИЗВРШЕЊЕ У ОДНОСУ НА ЛИЦЕ КОЈЕ НИЈЕ ОЗНАЧЕНО КАО ПОВЈЕРИЛАЦ У ИЗВРШНОЈ ИСПРАВИ САМО АКО ЈЕ ДО ПРЕНОСА ПОТРАЖИВАЊА ДОШЛО ПРИЈЕ ПОДНОШЕЊА ПРИЈЕДЛОГА ЗА ИЗВРШЕЊЕ И АКО ТО ЛИЦЕ УЗ ПРИЈЕДЛОГ ЗА ДОЗВОЛУ ИЗВРШЕЊА ПРИЛОЖИ ОДГОВАРАЈУЋУ ИСПРАВУ КОЈОМ ДОКАЗУЈЕ ПРЕЛАЗ ПОТРАЖИВАЊА.

Из образложења:

„Неосновано се у жалби указује да је првостепени суд погрешно примијенио одредбу члана 37. Закона о извршном поступку (техничком грешком у жалби наведено члана 47.). Наиме, питање прелаза потраживања или обавезе у извршном поступку јасно је регулисано одредбом члана 37. Закона о извршном поступку гдје је ставом (1) прописано да се извршење одређује и на приједлог и у корист лица које у извршној исправи није означено као тражитељ извршења ако оно јавном или овјереном приватном исправом докаже да је потраживање на њега пренесено или да је на њега на други начин прешло.

Слиједом изнесеног, нити за овај суд није спорно да је потраживање пренесено са тражитеља извршења на Г.Б. Уговором о уступању потраживања од 3. новембра 2022. године, те да првобитном извршном исправом на темељу које је дозвољено извршење Г.Б. није био означен као повјеритељ/тражитељ извршења, међутим, супротно правном резонувању тражитеља извршења, правилно је првостепени суд закључио да из садржине законске формулације „извршење се одређује“ до промјене на страни тражитеља извршења не може доћи након што је првостепени суд већ донио рјешење о извршењу и подузео друге радње на његовом извршењу. То значи да суд може одредити (дозволити) извршење у односу на лице које није означено као повјеритељ у извршној исправи, само ако је до преноса потраживања дошло прије подношења приједлога за извршење и ако то лице уз приједлог за дозволу извршења приложи одговарајућу исправу којом доказује прелаз потраживања.

Стога, правилно је првостепени суд закључио да у току провођења извршења, без обзира што је тражитељ извршења своје потраживање Уговором о уступању потраживања од 3. новембра 2022. године пренио на треће лице, нису испуњени увјети за промјену тражитеља извршења.

На овај начин лицу на које је потраживање прешло (у овом случају Г.Б.) није ускраћен приступ суду, с обзиром да исти има могућност да поднесе нови извршни приједлог на основу исте извршне исправе у ком ће себе означити као тражитеља извршења и приложити доказ да је предметно потраживање на њега пренесено, а при чему наводе о начелу економичности извршног поступка, у овом конкретном случају, вијеће цијени без утјецаја на правилност одлучивања првостепеног суда код изричите и јасне законске одредбе да до промјене на страни тражитеља извршења може доћи прије подношења приједлога за извршење, односно прије но што је рјешење о извршењу донесено и извршење одређено.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Ип 145460 24 Пж од 26.09.2024. године)

99.

Прекид извршног поступка

Члан 41. Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

СУД НЕ МОЖЕ ПРЕКИНУТИ ИЗВРШНИ ПОСТУПАК ДА БИ САЧЕКАО ОДЛУКУ НАДЛЕЖНОГ СУДА ИЛИ ДРУГОГ ТИЈЕЛА О ПРЕТХОДНОМ ПИТАЊУ.

Из образложења:

„У погледу приједлога овршеника да суд прекине овај овршни поступак, првоступањски суд није усвојио, обзиром на то да је одредбом чланка 41. ставак (1) Закона о овршном поступку прописано да суд не може прекинути овршни поступак да би сачекао одлуку надлежног суда или другог органа о претходном питању.

Одлука првоступањског суда је правилна.

Наиме, одредбом чланка 41. ставак (1) Закона о овршном поступку је прописано да суд не може прекинути овршни поступак да би сачекао одлуку надлежног суда или другог тијела о претходном питању, па како је поднеском од 18.10.2022. године (доказ о покренутом парничном поступку достављен 26.10.2022. године) овршеник предложио да се предметни овршни поступак прекине до окончања парничног поступка који су овршеници покренули ради утврђења права власништва на некретнинама које су предмет овог овршног поступка, онда је, имајући у виду горе споменућу одредбу чланка 41. ставак (1) Закона о овршном поступку која је императивног карактера, по оцјени овога суда, правилно одлучио првоступањски суд када је приједлог овршеника за прекид овршног поступка одбио.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 145318 23 Гж од 27.04.2023. године)

100.

Изјава извршеника са пописом имовине

Члан 45. Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ДА БИ СЕ УДОВОЉИЛО ПРИЈЕДЛОГУ ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЛИЧНОГ ПОПИСА ИМОВИНЕ ИЗВРШЕНИКА ПОТРЕБНО ЈЕ ДА ТРАЖИЛАЦ ИЗВРШЕЊА СУДУ ДОСТАВИ ДОКАЗ ДА СЕ ОБРАЋАО НАДЛЕЖНИМ ТИЈЕЛИМА И ДРУГИМ ПРАВНИМ СУБЈЕКТИМА И ДА НИЈЕ МОГАО ПРИБАВИТИ ПОДАТКЕ О ИМОВИНИ ИЗВРШЕНИКА.

Из образложења:

„Неосновано тражитељ оврхе оспорава правилност и законитост првоступањског рјешења наводима да је испунио увјете за удовољавање приједлогу за давање проказне изјаве, јер поменути поднесцима није предложио да овршеник да проказну изјаву (која је прописана одредбом чланка 45. ставак (1) Закона о овршном поступку и односи се на предмете у којима се оврха води ради предаје или испоруке одређене ствари, када у случају да се те ствари нису успјеле пронаћи код овршеника, овршеник, на приједлог тражитеља оврхе, мора дати изјаву о томе гдје се оне налазе, односно да их нема или да не зна гдје се налазе). Међутим, тражитељ оврхе је поменути поднесцима, предложио да овршеник поднесе особни попис своје имовине, а које право тражитеља оврхе односно обвеза овршеника је регулирана одредбом чланка 45. ставак (2) ЗОП-а и односи се на овршне предмете у којима је оврха ради наплате новчаног потраживања остала без успјеха зато што се нису нашли предмети оврхе на којима би се оврха могла провести, какав је конкретан, када овршеник, на приједлог тражитеља оврхе, мора поднијети суду особни попис своје имовине уз испуњеност и других законом прописаних увјета.

Наиме, за удовољавање приједлогу за подношење особног пописа имовине овршеника није dostatно да се тражитељ оврхе обраћао надлежним тијелима и другим правни субјектима ради доставе података о имовини овршеника, него је тражитељ оврхе дужан доказе о томе (да се надлежним тијелима и другим правним субјектима из чланка 44. ЗОП-а обраћао и да није могао прибавити податке о имовини овршеника) доставити уз приједлог првоступањском суду, а како је то регулирано чланком 45. ставак (3) а у свези са чланком 44. ЗОП-а (новелираног 2021. године).

С обзиром да је тражитељ оврхе у поменути поднесцима предложио да овршеник поднесе особни попис своје имовине из ставка (2) чланка 45. ЗОП-а, али није доставио одређену материјалну документацију као доказ да је (у цијелости) поступио по одредби чланка 44. ЗОП-а, онда је правилно првоступањски суд поступио када је одбио приговор тражитеља оврхе.

Наиме, тражитељ оврхе није тијekom првоступањског поступка доставио суду доказе да се обратио свим потребним тијелима из чланка 44. ЗОП-а (иако је од њега то затражено закључком првоступањског суда од 31.8.2022. године), у овом случају тијелима из ставка (1), (2) и (4) наведеног чланка, већ само финансијским институцијама из ставка (3) чланка 44. ЗОП-а а што није dostatно са аспекта испуњености увјета прописаних одредбом чланка 45. ставак

(3) ЗОП-а, који неспорно прописује да је тражитељ оврхе дужан (одредба императивног карактера) уз приједлог из ставка (3) истог чланка доставити доказе о поступању по одредби чланка 44. ЗОП-а, а што није ситуација у конкретном случају.

На другачију одлуку овог суда нису били од утјецаја жалбени наводи тражитеља оврхе, које први пут истиче у жалби, и то да се обраћао свим потребним тијелима из чланка 44. ЗОП-а и за што је уз жалбу (први пут) доставио одређене доказе, обзиром да се у конкретном случају ради о новим чињеницама и новим доказима које тражитељ оврхе није наводио односно прилагао тијekom првоступањског поступка, а тражитељ оврхе није доказао претпоставке прописане одредбом чланка 327. Закона о парничном поступку, односно да те чињенице без своје кривње није могао истаћи у ранијем тијeku поступка (штовиме, ради се о актима датираним на 2021. годину а што имплицира да су тражитељу оврхе исти били доступни у вријеме када је првоступањски суд исте тражио од њега закључком од 31.8.2022. године).“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 136290 23 Гж 2 од 30.03.2023. године)

101.

Наставак одложеног извршења

Члан 77. Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ОДЛОЖЕНО ИЗВРШЕЊЕ НАСТАВЉА СЕ НА ПРИЈЕДЛОГ ТРАЖИОЦА ИЗВРШЕЊА ПОДНЕСЕНИМ ПРИЈЕ ИСТЕКА ИЛИ ПО ИСТЕКУ РОКА ЗА КОЈЕ ЈЕ ОДЛОЖЕНО, РАДИ ЧЕГА СЕ ПРИЈЕДЛОГ ЗА НАСТАВАК ОДЛОЖЕНОГ ИЗВРШЕЊА НЕ МОЖЕ ПОСТАВИТИ У САМОМ ПРИЈЕДЛОГУ ЗА ОДЛАГАЊЕ ИЗВРШЕЊА.

Из образложења:

„По оцјени овог жалбеног вијећа, нема мјеста жалбеном наводу којим се указује да је првостепени суд требао у конкретном случају примијенити одредбу члана 61. став (1) Закона о извршном поступку Републике Српске. Законом о судовима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 18/20 – пречишћени текст), одредбом члана 3. став (2) је прописано да судови Дистрикта суде непристрасно у складу са одлукама Арбитражног трибунала за спор око међуентитетске линије разграничења у области Брчког и налозима супервизора који су донесени у складу са њима, Уставом и законима Босне и Херцеговине, Статутом и законима Брчко дистрикта БиХ. Обзиром да је извршни поступак покренут пред судом Брчко дистрикта БиХ приједлогом за извршење од 26. аугуста 2022. године, а која материја, поступак провођења принудног остварења потраживања на основу извршних и вјеродостојних исправа и обезбјеђење потраживања је правно нормирана Законом о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, то судови Брчко дистрикта Босне и Херцеговине нису овлаштени примјењивати законе ентитета на територији његове мјесне надлежности.

Надаље, одредбом члана 76. став (1) Закона о извршном поступку прописано је да ће суд одложити извршење за вријеме које је тражитељ извршења одредио, или на вријеме које, према околностима случаја, сматра оправданим, али не на дуже од шест мјесеци (што је у конкретном случају вријеме до 14. септембра 2023. године), док је одредбом члана 77. истог закона прописано да се одложено извршење наставља на приједлог тражитеља извршења прије истека или по истеку рока на које је одложено (став 1), а ако тражитељ извршења не предложи наставак извршног поступка ни по истеку рока од тридесет дана од дана истека времена на које је извршење одложено, суд ће обуставити извршење (став 2).

Имајући у виду цитиране законске одредбе, чињеницу да је извршење било одложено до 14. септембра 2023. године (а по приједлогу тражитеља извршења), затим да тражитељ извршења ни по истеку рока од 30 дана од истека времена на које је извршење одложено, није предложио наставак извршног поступка, а код тога да је рјешењем о одлагању извршења упозорен на посљедице пропуштања предлагања наставка провођења извршења, тада је и по ојени овог суда, правилно поступио првостепени суд када је извршење обуставио.

Тачним се указује тврдња да је тражитељ извршења у приједлогу за одлагање извршења предложио „да у случају да у предложеном року не затражи обуставу извршења, да се по истеку рока настави са извршним поступком“, међутим, првостепени суд није имао такву могућност с обзиром на изричитост законске одредбе члана 77. Закона о извршном поступку да се одложено извршење наставља на приједлог тражитеља извршења поднесеним прије истека или по истеку рока на које је одложено, а најкасније истеком рока од 30 дана од истека времена на које је извршење одложено, па како такав приједлог у том времену није поднесен, тада нити правилност одлучивања првостепеног суда није доведена у питање.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Ип 150099 24 Пж од 20.9.2024. године)

102.

Извршење на сувласничком дијелу некретнине

Члан 86. став (2) Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА ТРАЖИЛАЦ ИЗВРШЕЊА ПРЕДЛАЖЕ ПРОВОЂЕЊЕ ИЗВРШНОГ ПОСТУПКА (САМО) НА ИДЕАЛНОМ СУВЛАСНИЧКОМ ДИЈЕЛУ НЕКРЕТНИНЕ НА КОЈОЈ ЈЕ УСПОСТАВЉЕНО СУВЛАСНИШТВО, ОНДА НЕ ПОСТОЈИ ОБАВЕЗА ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА ДА ПРИБАВИ САГЛАСНОСТ СУВЛАСНИКА ЗА ПРОДАЈУ ИДЕАЛНОГ ДИЈЕЛА ИЗВРШЕНИКА.

Из образложења:

„Прије свега, овај суд сматра битним нагласити да нису утемељени наводи из жалбе овршеника да суд није у овом поступку прибавио сугласност сувласника за продају идеалног дијела овршеника и да такво поступање

представља сметњу за дозвољавањем и даљњим провођењем овршног поступка. Ово из разлога што је одредбом чланка 86. ставак (2) Закона о овршном поступку прописано да сувласнички дио непокретности може бити самосталан предмет оврхе у погледу којег се на одговарајући начин примјењују правила овог закона о оврси на непокретностима, па како је у конкретном случају у свези непокретности ближе описане у приједлогу за оврху успостављено сувласништво (идеални сувласнички дио) и како су предметне некретнине у сувласништву (и) овршеника са дијелом од 1/3, односно како конкретан идеални сувласнички дио непокретности у складу са раније споменутом одредбом чланка 86. ставак (2) Закона о овршном поступку може бити самосталан предмет оврхе, онда није нити постојала обвеза првоступањског суда да прибави сугласност сувласника за продају идеалног дијела овршеника у смислу ставка (3) чланка 86. ЗОП-а (другачија би ситуација била да је тражитељ оврхе, овршеник или други сувласник тражио да се на продају понуди, не само сувласнички дио него и цјелокупна непокретност, а што није ситуација у конкретном случају), како то неутемељено у жалби наводи овршеник.

Даље, овај суд налази ирелевантним оне жалбене наводе овршеника у којима указује „да је већ покренут поступак физичке диобе предметне некретнине, па би исти утицао на овај извршни поступак“. Наиме, овај суд подсјећа да је поступак диобе ствари на којој постоји сувласништво могућ на два начина, како физичком тако и цивилном диобом. Физичка диоба не би била од утјецаја у овој правној ствари, обзиром да се овај овршни поступак води на идеалном сувласничком удјелу овршеника од 1/3, а не и на некретнини као цјелини. Цивилна диоба се врши када физичка диоба није могућа и у нарави представља продају цјелокупне ствари из чије продајне цијене се намирују сви сувласници, сходно величини свог сувласничког удјела. У том смислу, ни цивилна диоба не би имала утјецаја на одлуку у овој правној ствари, обзиром да би се тражитељица оврхе свакако намирила из дијела продајне цијене који би припао овршенику као сувласнику, тим прије што из рјешења Регистра земљишта Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 096-0-ДН-22-001847 (1682/22) од 12.4.2022. године произилази да је дозвољена забиљежба оврхе у ЗК улошку број ... к.о. Б. 1, на 1/3 дијела некретнина М.Д. из Б., уписаних у А листу. У том смислу, ваља напоменути и да је одредбом чланка 41. ставак (1) Закона о овршном поступку прописано да суд не може прекинути овршни поступак да би сачекао одлуку надлежног суда или другог тијела о претходном питању, па тако ни одлуке у изванпарничном поступку гледе физичке диобе предметне некретнине.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 140059 23 Гж од 17.07.2023. године)

103.

Промјена предмета и средства извршења

Члан 143. Закона о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

УСЛОВ ЗА ПРОМЈЕНУ ПРЕДМЕТА И СРЕДСТАВА ИЗВРШЕЊА ЈЕСТЕ ДА НАМИРЕЊЕ НИЈЕ МОГУЋЕ ПРОВЕСТИ ИЗ ПРЕДМЕТА КОЈИ СУ ВЕЋ ОДРЕЂЕНИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ, А ПРИ ЧЕМУ ЈЕ, ПОРЕД ЗАМЈЕНЕ ПРЕДМЕТА

(ПОКРЕТНИХ СТВАРИ НЕПОКРЕТНИМ СТВАРИМА), МОГУЋЕ И ДОДАВАЊЕ НОВИХ ПРЕДМЕТА ИЗВРШЕЊА, ПА И ПОКРЕТНИХ, ПА СЛИЈЕДОМ ТОГА И ПРЕДЛОЖИТИ НОВО СРЕДСТВО ИЗВРШЕЊА.

Из образложења:

„Како је Законом о извршном поступку у бити негативно нормиран појам „предмета извршења“ на начин што је одређено које ствари не могу бити предметом извршења, то ово вијеће цијени да је предмет извршења објекат радње извршења, односно све ствари и права над којима је могуће провести извршење ради остваривања потраживања, а како се у конкретном случају, ради о новчаном потраживању тражитеља извршења, то је неспорно да предметом извршења могу бити, између осталих, како покретне, тако и непокретне ствари. Услов за промјену предмета и средстава извршења (одредба члана 143. Закона о извршном поступку) јесте да намирење није могуће провести из предмета који су већ одређени за извршење, а при чему је, поред замјене предмета (покретних ствари непокретним стварима), могуће и додавање нових предмета извршења, па и покретних, које је тражитељ извршења јасно у свом приједлогу прецизирао и поближе навео, па слиједом тога и предложити ново средство извршења.

Треба имати у виду и да тражитељ извршења има овлаштење у приједлогу за промјену предмета и средстава извршења, предложити и више предмета извршења ради остварења истог потраживања, ако су потребна за потпуно намирење тражитеља извршења, а на који начин се остварује сврха извршног поступка, као и диспозиција овлаштења тражитеља извршења у избору предмета и средстава извршења (одредба члана 9. став (2) Закона о извршном поступку), па слиједом наведеног није од значаја, нити утјецаја на обуставу извршног поступка чињеница да је тражитељ извршења, прије подношења иницијалног приједлога за извршење, располагао подацима о возилима извршеника Ш.Ш., посебно код тога да у приједлогу за извршење на покретним стварима не морају бити назначене те ствари (одредба члана 43. став (3) Закона о извршном поступку, због чега није оправдан став првостепеног суда да тражитељ извршења није поступао са дужном пажњом у циљу наплате свог потраживања.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 145314 23 Гж 2 од 16.01.2024. године)

104.

Литиспенденција и пресуђена ствар

НЕОТКЛОЊИВЕ ПРОЦЕСНЕ СМЕТЊЕ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА ПОПУТ ЛИТИСПЕНДЕНЦИЈЕ И ПРЕСУЂЕНЕ СТВАРИ, НЕМАЈУ СХОДНУ ПРИМЈЕНУ У ПОСТУПКУ ИЗВРШЕЊА.

Из образложења:

„Прије свега ваља истаћи да неотклоњиве процесне сметње парничног поступка попут литиспенденције и пресуђене ствари, немају сходну примјену у поступку оврхе, обзиром да Закон о овршном поступку не познаје

литиспенденцију и пресуђену ствар у смислу Закона о парничном поступку, стога, тражитељ оврхе има право водити више овршних поступака на темељу исте овршне исправе, све до потпуног намирења потраживања. Доношењем рјешења о оврси отвара се могућност за провођење оврхе и дефинитивно намирење тражитеља оврхе уз употребу принуде, али се не гарантира и успјех у томе. Уколико поступак оврхе није окончан остваривањем овршног потраживања тражитеља оврхе, јер из различитих разлога није проведено рјешење о оврси, не може се говорити о пресуђеној ствари, посљедично чему, све док материјално-правно овлаштење тражитеља оврхе егзистира и ако ранији поступак оврхе није дао резултате или је обустављен, допуштено је подношење поновног приједлога за оврху у неограниченом броју пута у оквиру законом прописаних рокова за тражење оврхе, па када је то тако, онда се неутемељеним указују жалбени наводи овршеника којима доводи у питање правилност ожалбеног рјешења у овом дијелу.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 137230 23 Гж од 26.01.2024. године)

105.

Трошкови привременог заступника

Члан 46. у вези са чланом 43. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА ЈЕ У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ ИЗВРШЕНИКУ ПОСТАВЉЕН ПРИВРЕМЕНИ ЗАСТУПНИК ИЗ РЕДА АДВОКАТА, ЊЕГОВЕ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЈЕ ИМАО У ТОМ ПОСТУПКУ ДУЖАН ЈЕ ДА НАДОКНАДИ ТРАЖИЛАЦ ИЗВРШЕЊА.

Из образложења:

„Према одредби чланка 46. а у свези са чланком 43. Закона о парничном поступку, привремени заступник у поступку за који је постављен има сва права и дужности законског заступника и може у име странке, подузимати све радње у поступку, па тако изјавити приговор и жалбу. То даље значи да је улога привременог заступника да штити права и интересе странке којој је постављен.

Имајући у виду да приговор против рјешења о оврси, те жалба на првоступањско рјешење, представљају темељна правна средства за заштиту права и интереса овршеника у овршном поступку, првенствено његовог права на имовину, јер једино у приговору овршеник може истаћи разлоге који спрјечавају оврху (одредба чланка 59. ЗОП-а), а жалба је правни лијек који омогућава да суд вишег ступња изврши инстанциону контролу законитости и правилности првоступањских одлука, па када је то тако, онда трошкови састава приговора и жалбе свакако представљају трошкове који су потребни за вођење поступка у интересу овршеника.

Такођер, имајући у виду да је у овом овршном поступку туженом (овдје овршенику) постављен привремени заступник из реда одвјетника и да је његове трошкове које је имао у овом поступку дужан да надокнади тужитељ (овдје тражитељ оврхе), све у смислу одредбе чланка 133. ставци (1) и (2) ЗПП-а, како

је и одлучено диспозитивом ожалбеног рјешења (тражитељ оврхе жалбом не доводи у питање висину досуђених трошкова), а да те трошкове тужитељ (тражитељ оврхе) може накнадно остварити као дио (укупних) парничних (овршних) трошкова према успјеху у поступку (одредба чланка 132. ставак (3) ЗПП-а), у овом случају, привременом заступнику овршеника припадају досуђени трошкови на терет тражитеља оврхе.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о И 138638 22 Гж 2 од 19.12.2022. године)

ЗЕМЉИШНОКЊИЖНИ ПОСТУПАК

106.

Брисање забиљежбе спора у земљишним књигама

Чланови 80. – 83. Закона о регистру земљишта и права на земљиштима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПОСТУПАК ПО АПЕЛАЦИЈИ ПРОТИВ ПРАВОСНАЖНОГ РЈЕШЕЊА О ОДБАЦИВАЊУ ТУЖБЕ НИЈЕ СМЕТЊА ЗА БРИСАЊЕ ЗАБИЉЕЖБЕ СПОРА У ЗЕМЉИШНОЈ КЊИЗИ.

Из образложења:

„Према томе, како је предлагач приједлог (захтјев) за брисање уписаних забиљежби (због покретања спора пред Основним судом Брчко дистрикта БиХ под бројем 96 о Пс 143523 21 Пс), засновао на правоснажном рјешењу суда којим је одбачена тужба као недозвољена (рјешење Основног суда Брчко дистрикта БиХ број: 96 о Пс 143523 21 Пс од 09.05.2022. године које је потврђено рјешењем Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ број: 96 о Пс 143523 22 Пж од 23.03.2023. године), испуњени су услови за брисање забиљежби спора сагласно горе цитираној законској одредби, па пропуст првостепеног суда да у уводу побијаног рјешења наведе и одредбу члана 82. став (1) Закона о регистру земљишта, исто не чини незаконитим.

У том контексту, будући да је основ за брисање забиљежби спора правоснажно рјешење суда о одбацивању тужбе као недозвољене, неоснованим се показују и тврдње изнесене у жалби „да је везано за парнични поступак, на који се суд позива, покренута Апелација пред Уставним судом БиХ, те жалитељ сматра да Апелациони суд, приликом одлучивања о жалби, треба да има у виду ову чињеницу, те одбије приједлог за брисање забиљежбе спора, јер поступак није окончан“.

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о Дн 002614 23 Гж од 18.01.2024. године)

УПРАВНО ПРАВО

107.

Инспекцијски надзор урбанистичко-грађевинског инспектора

Члан 131. у вези са чланом 130. став (1) Закона о просторном планирању и грађењу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПРОВЕДЕНИМ ИНСПЕКЦИЈСКИМ НАДЗОРОМ У ПОСТУПКУ ПРОВЈЕРЕ ДА ЛИ СУБЈЕКАТ ИМА ОДОБРЕЊЕ ЗА ГРАЂЕЊЕ ЈЕ У ЦИЈЕЛОСТИ РИЈЕШЕНА ГЛАВНА СТВАР У ТРЕНУТКУ КАДА ЈЕ ТУЖИТЕЉИМА НАЛОЖЕНО ПРИБАВЉАЊЕ ОДОБРЕЊА ЗА ГРАЂЕЊЕ.

Из образложења:

„Поред тога, правилним се указује и правно резонирање туженог у дијелу у којем у жалби указује да поступци којима се рјешава имовинско-правно питање код Уреда за управљање јавном имовином нису претходно питање поступку инспекцијског надзора, а које стајалиште је тужени изразио и у образложењу коначног управног акта. Ово из разлога што се предмет инспекцијског надзора урбанистичко-грађевинског инспектора, у смислу одредбе чланка 131. а у вези са чланком 130. ставак (1) Закона о просторном планирању и грађењу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 29/08, 18/17, 48/18, 54/18, 10/20, 29/20 и 40/20, у даљњем тексту: Закон о просторном планирању и грађењу или ЗППГ), огледа у провјери и утврђивању да ли субјекти који судјелују у пословима просторног планирања и грађења извршавају обвезе и испуњавају увјете утврђене овим законом и подзаконским актима.

У конкретном случају, предметним инспекцијским надзором је утврђено да тужитељи немају одобрење за грађење за уличну ограду, а што су, у смислу одредбе чланка 94. ЗППГ-а били у обвези исходovati прије изградње предметног грађевинског објекта (уличне ограде), због чега је поступајући урбанистичко-грађевински инспектор и наложио тужитељима прибављање одобрења за грађење. Код таквог чињеничног и правног стања (да тужитељи немају одобрење за грађење и да су исто били обвезни исходovati прије изградње уличне ограде), provedеним инспекцијским надзором је у цијелости ријешена главна ствар у тренутку када је тужитељима наложено прибављање одобрења за грађење. То даље имплицира да поступајући урбанистичко-грађевински инспектор, тијеком поступка инспекцијског надзора, није наишао на питање без чијег (претходног) рјешења није могао ријешити саму ствар (да ли је субјект грађења извршио све обвезе утврђене ЗППГ-ом и подзаконским актима). Управо супротно, у предметном поступку инспекцијског надзора у цијелости су били испуњени чињенични и правни разлози за спровођење и окончање инспекцијског надзора и налагање законом прописаних управних мјера.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 142163 22 Уж од 17.02.2023. године)

108.

Заинтересирана странка у поступку, локацијски услови, одобрење за грађење

Члан 51. став (1) тачка ф) Закона о просторном планирању и грађењу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ВЛАСНИК СУСЈЕДНОГ ОБЈЕКТА ИМА ПРАВНИ ИНТЕРЕС ДА У СВОЈСТВУ (ЗАИНТЕРЕСИРАНЕ) СТРАНKE УЧЕСТВУЈЕ У ПОСТУПКУ ИЗДАВАЊА ЛОКАЦИЈСКИХ УСЛОВА АЛИ НЕ И У ПОСТУПКУ ЗА ИЗДАВАЊЕ ОДОБРЕЊА ЗА ГРАЂЕЊЕ.

Из образложења:

„Враћајући се на конкретан предмет, а како то тужени правилно жалбом указује, статус (активне, пасивне и заинтересиране) странке у поступку издавања одобрења за грађење (управна ствар) може имати само она физичка и правна особа о чијим правима, обвезама или интересима одлучује надлежни Одјел за јавну сигурност Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Одјел за јавну сигурност) у смислу релевантних одредби Закона о просторном планирању и грађењу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 29/08, 18/17, 48/18, 54/18, 10/20, 29/20 и 40/20, у даљњем тексту: Закон о просторном планирању и грађењу или ЗППГ) односно одредби чланака 94. до 109. наведеног закона којима је детерминиран поступак за издавање одобрења за грађење.

С тим у свези, погрешним се указује правно резонирање првоступањског суда да тужитељ, као власник сусједног стамбеног објекта, у конкретној управној ствари (у поводу одлучивања о захтјеву за издавањем одобрења за грађење) има статус заинтересиране странке (првоступањски суд погрешно термиолошки означава тужитеља у управном поступку као „заинтересирану особу“ у ситуацији када говори о заинтересираној странци као особи са правним интересом којој је надлежно тијело у управном поступку признало статус странке) само зато што му то право (право судјеловања) припада у поступку издавања локацијских увјета у којем, према стању списка предмета, тужитељ није судјеловао (није био укључен) нити му је то право на било који други начин омогућено у том поступку. Ово из разлога што, а како то тужени у жалби правилно указује, ни једна релевантна одредба Закона о просторном планирању и грађењу (одредбе чланака 94. до 109.) не предвиђа одлучивање о правима, обвезама или интересима било ког другог судионика осим инвеститора који је поднио захтјев за издавањем одобрења за грађење.

За разлику од горе наведеног, у поступку издавања локацијских увјета који је такођер регулиран Законом о просторном планирању и грађењу, али другим мјеродавним одредбама (чланци од 46. до 54.), законодавац је јасно нормирао да се урбанистичко-техничким увјетима утврђују, између осталог и обвезе које се морају испоштовати у односу на сусједне објекте (чланак 51. ставак (1) тачка ф) ЗППГ-а), па код таквог стања ствари, за овај суд се неспорним указује да тужитељ, као власник сусједног објекта, темељем наведене одредбе ЗППГ-а црпи свој правни интерес да у својству (заинтересиране) странке судјелује (али само) у поступку издавања локацијских

увјета (о чему се овај суд већ изјашњавао у свој ранијој судској пракси – предмет број 96 о У 146522 23 Уж) али не и у поступку за издавање одобрења за грађење, како то тужитељ и првоступањски суд погрешно закључују.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 149455 23 Уж од 30.01.2024. године)

109.

**Остваривање права на ослобађање пореза на добит
Закон о порезу на добит Брчко дистрикта Босне и Херцеговине**

ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ОСЛОБАЂАЊЕ ПОРЕЗА НА ДОБИТ НА ОСНОВУ ИЗВОЗА РОБА И УСЛУГА, ПОРЕЗНИ ОБВЕЗНИК ЈЕ ДУЖАН, НЕ САМО ПОДНИЈЕТИ ГОДИШЊУ ПРИЈАВУ НА ПОРЕЗ НА ПРОПИСАНОМ ОБРАСЦУ (У КОЈОЈ ЋЕ НАВЕСТИ ОДГОВАРАЈУЋЕ ФИНАНСИЈСКЕ ПОДАТКЕ РЕЛЕВАНТНЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРЕДМЕТНЕ ВРСТЕ ПОРЕЗНЕ ОЛАКШИЦЕ), НЕГО ИСТОВРЕМЕНО И ДОСТАВИТИ ОДГОВАРАЈУЋЕ ДОКАЗУЈЕ КОЈИМА ПОТКРЕПЉУЈЕ ОСНОВАНOST ИСТЕ.

Из образложења:

„Слиједом наведеног, тумачењем одредбе чланка 39а. Закона о порезу на добит и то не само појединачно и језичним принципом, него и логичким, суставним и телеолошким тумачењем а у корелацији са горе наведеним одредбама Правилника и Закона о порезној управи, правилно тужени у образложењу коначног управног акта и Порезна управа у образложењу првоступањског управног акта (а које разлоге је првоступањски суд у цијелости прихватио као правилне и законите а како то произилази из првог пасуса на 5. страници образложења ожалбене пресуде) резонира да кориштење законских порезних олакшица није обвеза него право порезног обвезника, што имплицира да је на његовој диспозицији да ли ће законску могућност (умањење порезне основице темељем одређеног правног основа порезне олакшице) користити или не и којим доказима ће њену основаност доказивати пред Порезном управом.

У конкретном случају, за остваривање права на ослобађање пореза на добит темељем извоза роба и услуга (чланак 39а. Закона о порезу на добит), порезни обвезник је дужан, не само поднијети годишњу пријаву на порез на прописаном обрасцу (у којој ће навести одговарајуће финансијске податке релевантне за остваривање предметне врсте порезне олакшице), него истодобно и доставити одговарајуће доказе којима поткрепљује утемељеност исте а како то и произилази из одредбе чланка 60а) ставак (3) Правилника. У том смислу, тужитељ је за релевантни порезни период (2015. – 2018.) правовремено достављао годишње порезне пријаве али без исказивања намјере и навођења података у порезним пријавама релевантних за остваривање порезне олакшице темељем извоза услуга (тужитељ у порезним пријавама није уносио приход од извоза услуга у порезну олакшицу а што се жалбом и не доводи у питање), па када је то тако, онда и није било мјеста да у поступку порезне контроле (тијеком 2020. године), првоступањско тијело „накнадно“ и „по службеној дужности“ утврђује чињенице гледе тога да ли је тужитељ за релевантни порезни период

контроле, остварио и предметну порезну олакшицу темељем извоза услуга (из чланка 39а. Закона о порезу на добит), како то правилно резонирају првоступањско тијело и тужени али и првоступањски суд у коначници.

На правилност наведеног правног закључка, према мишљењу овог суда, указује и сама природа и циљ порезних контрола које се проводе над порезним обвезницама у смислу одредбе чланка 30. ставак (1) Закона о порезној управи а то је, између осталог и провјера точности и правовремености обрачуна и уплате порезних и других прописаних обвеза порезног обвезника путем пореске пријаве, значи не и провјера да ли контролирани порезни обвезник испуњавања неку од законом прописаних порезних олакшица (коју није искористио а околности пословања указују на могућност њеног кориштења), како то тужитељ жалбом погрешно указује, јер да би порезни обвезник остварио право на предметну порезну олакшицу, потребно је да сам, у смислу одредби чланка 15. ставак (1) точка 3. и чланка 20. Закона о порезној управи у свези са одредбом чланка 60а. ставак (3) Правилника, правовремено поднесе одговарајућу порезну пријаву (са точно исказаном врстом порезне олакшице коју користи и у точно одређеном износу), након чега ће надлежно порезно тијело тијеком порезне контроле а на темељу конкретне (већ поднесене) порезне пријаве и достављене материјалне документације, испитати испуњеност увјета за остварењем порезног ослобађања, у овом случају, темељем судјеловања прихода од извоза у укупном приходу, у ком случају тек има мјеста примјени одредбе чланка 39а. Закона о порезу на добит на коју се тужитељ све вријеме и позива, али са погрешним тумачењем исте.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 133190 23 Уж од 27.03.2023. године)

110.

Враћање депоноване возачке дозволе

Правилник о возачкој дозволи

ВРАЋАЊЕ ДЕПОНОВАНЕ ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ, НАКОН ИСТЕКА ТРАЈАЊА ИЗРЕЧЕНЕ МЈЕРЕ ОДУЗИМАЊА ИСТЕ, НИЈЕ УСЛОВЉЕНО ПЛАЋАЊЕМ СВИХ У РЕГИСТРУ ЕВИДЕНТИРАНИХ НОВЧАНИХ КАЗНИ И ТРОШКОВА, ВЕЋ ЈЕ ТО САМО УСЛОВ ЗА ИЗДАВАЊЕ И ПРОДУЖЕЊЕ ВАЖНОСТИ ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ.

Из образложења:

„Стога, исправно тумачење и примјена горе цитираних релевантних норми закона и Правилника, доводи до закључка да враћање депоноване возачке дозволе због извршења мјере одузимања исте, а након истека трајања изречене мјере, није условљено плаћањем свих у Регистру евидентираних новчаних казни и трошкова (већ је то услов само за издавање и продужење важности возачке дозволе), те да је надлежни орган (у овом случају првостепени управни орган) био у обавези по службеној дужности након истека трајања времена забране управљања моторним возилом (изречене мјере) позвати возача ради враћања депоноване возачке дозволе (захтјев возача релевантан је само у ситуацији када му је изречена мјера забране управљања за

одређену категорију, а исти има право управљати и другим категоријама сходно одредбама ставова (5) и (6) члана 27. Правилника).

При томе, неосновано је и позивање тужене у жалби на одредбу члана 186. став (5) Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 8/17, 89/17 и 9/18), која прописује да се возачка дозвола неће издати ни продужити њен рок важења лицу које има неплаћену новчану казну или трошкове прекршајног поступка или друге обавезе евидентираних у Регистру новчаних казни у складу са важећим законима о прекршајима у Босни и Херцеговини, имајући у виду да ова законска одредба упућује на примјену закона о прекршајима, односно одредбу члана 87. Закона о прекршајима, а начин примјене исте је горе децидно образложен.

Правилно је првостепени суд у коначном закључио и да је без утицаја на правилност побијаних управних аката указивање на садржај Упутства о начину приступа информацијама о току поступка издавања идентификационих докумената путем *web*-портала Агенције за идентификациона документа, евиденцију и размјену података Босне и Херцеговине и *web*-портала надлежних органа број: 15-03-02-2-409-2/16 од 23.02.2016. године, јер се „сигнално упозорење“ у електронском систему који користи првостепени управни орган, може односити само на поступак издавања возачке дозволе, а не и на враћање депоноване возачке дозволе након истека времена трајања изречене забране управљања моторним возилом.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 157003 23 Уж од 24.04.2024. године)

111.

Усмено рјешење, инспекцијски надзор, заштита становништва од заразних болести

Закон о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

Закон о заштити становништва од заразних болести Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ЗДРАВСТВЕНИ РАДНИЦИ ИЛИ СЛУЖБЕНА ЛИЦА ПОДОДЈЕЉЕЊА ЗА ЈАВНО ЗДРАВСТВО БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, У ЦИЉУ СТАВЉАЊА ЛИЦА ПОД ЗДРАВСТВЕНИ НАДЗОР, НЕ МОГУ ДОНОСИТИ УПРАВНЕ АКТЕ У ФОРМИ РЈЕШЕЊА, НЕГО СУ ИСКЉУЧИВО ОВЛАШТЕНИ ЗА ДАВАЊЕ ПРЕПОРУКА, МЈЕРА, НАЛОГА И ЗАХТЈЕВА, А КОЈИ АКТИ/РАДЊЕ ПО СВОЈОЈ ПРИРОДИ НЕМАЈУ ЕЛЕМЕНТЕ УПРАВНОГ АКТА И СТОГА НЕ МОГУ НИ БИТИ ПРЕДМЕТОМ УСМЕНОГ РЈЕШЕЊА.

КАДА НАДЛЕЖНИ ИНСПЕКТОР НИЈЕ ИЗДАО УСМЕНО РЈЕШЕЊЕ (УСМЕНО САОПШТИО СТАВЉАЊЕ ПОД ЗДРАВСТВЕНИ НАДЗОР И НАЛАГАЊЕ ОГРАНИЧАВАЊА КРЕТАЊА) ПРИЈЕ НЕГО ШТО ЈЕ ДОНИО (ПИСМЕНО) РЈЕШЕЊЕ, ТАДА СТРАНКА НИЈЕ НИ МОГЛА ПОСТУПИТИ ПО (ДИЈЕЛУ) НАЛОГА НАДЛЕЖНОГ ИНСПЕКТОРА КОЈИМ МУ ЈЕ НАЛОЖЕНО ОГРАНИЧЕЊЕ КРЕТАЊА У ДАНЕ ПРИЈЕ ДОНОШЕЊА (ПИСМЕНОГ) РЈЕШЕЊА.

ОВЛАШТЕНО СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ, У ЦИЉУ ПРЕДУЗИМАЊА НАРОЧИТО ХИТНИХ МЈЕРА РАДИ (ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ И) УКЛАЊАЊА НЕПОСРЕДНЕ ОПАСНОСТИ ПО ЖИВОТ И ЗДРАВЉЕ ЉУДИ (А ШТО НЕСПОРНО ЈЕСТЕ СИТУАЦИЈА СА ВИРУСОМ SARS-COV-2), МОЖЕ ДОНИЈЕТИ РЈЕШЕЊЕ УСМЕНО И НАРЕДИТИ ЊЕГОВО ИЗВРШЕЊЕ БЕЗ ОДГАЂАЊА.

Из образложења:

„Враћајући се на конкретан предмет, неспорним се указује да је рјешењем санитарног инспектора тужитељу наложено „ограничавање кретања у трајању од минимално 10 дана почевши од дана 11.12.2021. године (...)“, а што даље имплицира да је тужитељу санитарни инспектор наложио одређено поступање (ограничење кретања) са точно одређеним роком (периодом од минимално 10 дана), при чему се и први, други и трећи дан тог рока односе на период прије доношења рјешења санитарног инспектора (рјешење донесено 14.12.2021. године и исти дан уручено тужитељу). Наведени налог инспектора о поступању (код тога да овај суд налази да не стоје ни они жалбени наводи туженог да је тужитељ усмено стављен под здравствени надзор - изолацију од 11.12.2021. године обзиром да је исти „био у контакту са мајком законском заступницом која је позитивна на заразну болест *COVID 19* а која је тестирана дана 11.12.2021. године, а о чему ће бити више ријечи у даљњем излагању), у околностима конкретног случаја, има повратно (ретроактивно) дјеловање и као такав (у дијелу првог, другог и трећег дана периода ограничења кретања) је у супротности са темељним правилима која детерминирају поступак извршности управних аката обзиром да управни акт своју извршност стјече најраније моментом саопћавања односно усменог налагања (доношењем усменог рјешења) или доставом акта (писменог рјешења), па како је тужитељу рјешење санитарног инспектора достављено (уручено) 14.12.2021. године, то није било мјеста налагању тужитељу било каквих мјера које се протежу уназад (тј. прије доношења рјешења). Ово особито из разлога што санитарни инспектор тужитељу, према стању списка предмета, није ни издао усмено рјешење (усмено саопћио стављање под здравствени надзор и налагање ограничавања кретања) прије него што је донио (писмено) рјешење од 14.12.2021. године, а што јасно имплицира да тужитељ није ни могао фактички поступити по (дијелу) налога санитарног инспектора којим му је наложено ограничење кретања у дане 11.12, 12.12. и 13.12.2021. године, због чега је рјешење, у дијелу првог, другог и трећег дана периода ограничења кретања, у супротности и са начелом законитости из чланка 4. ЗУП-а и као такво представља разлог за (дјеломично) оглашавање рјешења ништавим из чланка 247. ставак (1) точка 3) а у свези са чланком 248. ставак (2) ЗУП-а. Такођер, овај суд подсјећа да предметни налог инспектора о ограничењу кретања обухвата период од 10 дана, при чему сваки дан у оквиру наведеног периода, по природи ствари, има своју појединачну одређеност, самосталност и функцију, све у циљу остварења наложене мјере, па као такав, може бити предметом (дјеломичног) оглашавања рјешења ништавим обзиром да се ништавост једног или више дана у периоду ограничења кретања може изолирати без утјецаја на законитост преосталог дијела периода ограничења кретања у овом случају.

Даље, точни су наводи туженог да је одредбом чланка 199. ЗУП-а регулирано да овлаштена службена особа, у циљу подузимања нарочито журних

мјера ради (између осталог и) уклањања непосредне опасности по живот и здравље људи (а што неспорно јесте ситуација са вирусом *Sars-Cov-2*), може донијети рјешење усмено и наредити његово извршење без одгађања, с тим што је дужна донијети писмено рјешење најкасније у року од осам дана од дана доношења усменог рјешења, при чему садржај писменог рјешења мора одговарати садржају усменог рјешења. Међутим, тужени (иако цитира) не придаје правни значај дијелу одредбе чланка 199. ЗУП-а којим је регулирано да „садржај писменог рјешења мора одговарат садржају усменог рјешења“. Овако законско рјешење, поред регулације да писмени отправак рјешења мора у садржајном смислу одговарати свему ономе што је било предметом усменог рјешења, неспорно обухвата и обвезу да писмени отправак рјешења може донијети само оно тијело/овлаштена службена особа која је усмено рјешење и донијело/а.

У конкретном случају, тужени у жалби неспорним указује да је, према његовом мишљењу, Пододјел за јавно здравство Брчко дистрикта Босне и Херцеговине тужитеља „ставио у изолацију од 11.12.2021. године када је донесено усмено рјешење“ док „рјешење у писменој форми датира од 14.12.2021. године“ и исто је донесено од стране Инспектората Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, што имплицира да су „усмено рјешење од 11.12.2021. године“ и писмено рјешење од 14.12.2021. године донијела два различита јавно-правна тијела, а које поступање није предвиђено одредбом чланка 199. ЗУП-а нити било којом другом законском одредбом.

Наставно на претходно, а када је у питању надлежност за одређивање мјере изолације, ограничења кретања и здравственог надзора, овај суд подсјећа да је чланком 1. Наредбе Градоначелника Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број предмета: 02-000049/20, број акта: 01.1-1149АД-422/20 од 16.11.2020. године (у даљњем тексту: Наредба Градоначелника од 16.11.2020. године) јасно регулирано да се особи обољелој од заразне болести изазване корона вирусом (*COVID-19*) рјешењем Инспектората Брчко дистрикта Босне и Херцеговине одређује мјера изолације и здравственог надзора, баш као и мјера ограничења кретања и здравственог надзора у случају да се ради о особи која је била изложена случају заразне болести на такав начин да је постојала могућност заражавања, а која одредба у цијелости кореспондира са одредбом чланка 60. ставак (1) точка н) Закона о заштити становништва од заразних болести којом је регулирано да надлежни инспектор, у вршењу надзора над примјеном Закона о заштити становништва од заразних болести, рјешењем налаже особи (између осталог и) изолацију и стављање у карантену.

Код таквог стања ствари, неутемељеним се указују они жалбени наводи туженог којима поступање здравствених радника и службених особа Пододјела за јавно здравство Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у поступку тестирања на заразну болест *COVID-19*, обраде добивених резултата, анкетања и налагања поступања по препорукама, мјерама и упутствима здравствених установа и доктора медицине у циљу спрјечавања преношења заразне болести, покушава подвести под одредбу чланка 199. ЗУП-а и таквом поступању медицинских радника дати карактер управног акта донесеног у усменој форми.

Ово из разлога што одредбама Закона о заштити становништва од заразних болести, као ресорним законом који регулира предметну област, није

ни регулирано да здравствени радници или службене особе Пододјела за јавно здравство Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, у циљу стављања особа под здравствени надзор, могу доносити управне акте у форми рјешења (штовише, искључиву мјеродавност за доношење рјешења у циљу вршења надзора над provedбом одредби овог закона и прописа донесених на темељу истог има надлежни инспектор у смислу чланка 59. ставак (2) и чланка 60. наведеног закона).

Друго, ситуацију не мијења ни позивање туженог на одредбе чланка 4. ставци (2), (3) и (4) те чланка 29. ставак (1) Закона о заштити становништва од заразних болести, обзиром да наведене одредбе, у својој свеукупности (само) нормирају обвезе грађана Брчко дистрикта Босне и Херцеговине да се лијече од заразне болести која може угрозити здравље других особа сукладно „препорукама“ надлежних тијела, затим да је особа обољела од заразне болести (или носитељ узрочника заразне болести) дужна придржавати се одређених „мјера и упута“ здравствене установе односно „налога“ доктора медицине као и да је особа обољела од заразне болести дужна се изолирати у адекватним увјетима по „захтјеву“ доктора медицине, при чему непоступање по „захтјеву“ доктора медицине за изолацијом, хоспитализацијом и лијечењем од заразне болести повлачи за собом одговорност и могућност новчаног кажњавања у смислу одредбе чланка 64. ставак (1) точка а) овог закона, а за које је, према одредби чланка 59. ставак (2) Закона о заштити становништва од заразних болести, опетовано надлежан инспектор.

Међутим, ниједна од наведених одредби, нити било која друга одредба Закона о заштити становништва од заразних болести, а како је то већ речено у претходном излагању, не даје медицинским радницима у здравственим установама нити другим службеним особама у Пододјелу за јавно здравство Брчко дистрикта Босне и Херцеговине овласт за доношење рјешења (о стављању под здравствени надзор или за одређивање мјере изолације / мјере ограничења кретања), као управног акта које може бити предметом принудног административног овршног поступка, него су искључиво овлаштени за давање препорука, мјера, налога и захтјева, а који акти/радње по својој природи немају елементе управног акта и стога не могу ни бити предметом усменог рјешења како то тужени у жалби погрешно правно резонира.

На другачију одлуку овог суда нису били од утјецаја ни они жалбени наводи туженог којима указује да је одредбом чланка 4. ставак (1) Наредбе Градоначелника од 16.11.2020. године регулирано да је почетак трајања мјера из чланка 1. ове наредбе датум тестирања (узимања узорка), обзиром да наведеном одредбом није дата (нити би то било правно ваљано) могућност надлежним инспекторима у Инспекторату Брчко дистрикта Босне и Херцеговине да доносе рјешења (о мјери изолације / мјери ограничења кретања) са повратним дјеловањем, него је овакво регулирање налагало упосленицима здравствених установа и Пододјела за јавно здравство Брчко дистрикта Босне и Херцеговине изузетно журно поступање у поводу тестирања, обраде и анкетаирања грађана (какво поступање је неспорно захтијевала ситуација са пандемијом *Sars-Cov-2*) и у случају добивања позитивног резултата истодобно контактирање надлежног инспектора који би у том случају имао право али и обвезу донијети усмено рјешење и исто одмах усмено приопћити

његовом адресату (а потом, најкасније у року од осам дана, сачинити његов писани отправак), а што у конкретном случају није била ситуација.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 152507 23 Уж од 19.01.2024. године)

112.

Пуномоћ

Члан 45. Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ КОЈЕ ВОДИ УПРАВНИ ПОСТУПАК ДОПУСТИ ДА НЕКУ РАДЊУ У ИМЕ СТРАНКЕ, КАО ЊЕН ПУНОМОЋНИК, ИЗВРШИ ОДРЕЂЕНО ЛИЦЕ КОЈЕ НИЈЕ ПОДНИЈЕЛО ПУНОМОЋ (НПР. ЧЛАН ПОРОДИЦЕ), ДУЖНО ЈЕ ДА ИСТОВРЕМЕНО НАРЕДИ ТОМ ЛИЦУ ДА НАКНАДНО У ОДРЕЂЕНОМ РОКУ ПОДНЕСЕ ОДГОВАРАЈУЋУ ПУНОМОЋ ЗА ТУ РАДЊУ (ОПРАВДА ПРЕДУЗЕТУ РАДЊУ ПО ПРАВИЛИМА УПРАВНОГ ПОСТУПКА СХОДНОМ ПРИМЈЕНОМ ПРАВИЛА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА), КОЈИ ПРОПУСТ СЕ НЕ МОЖЕ ОТКЛОНИТИ ИЗЈАВОМ ЗАИНТЕРЕСОВАНОГ ЛИЦА У ОДГОВОРУ НА ТУЖБУ У УПРАВНОМ СПОРУ, ВЕЋ ИСКЉУЧИВО ПРЕД НАДЛЕЖНИМ УПРАВНИМ ОРГАНОМ.

Из образложења:

„У конкретном случају, наводи жалбе тужиоца који се тичу заступања заинтересованог лица у управном поступку (предузимања одређених управних радњи за заинтересовано лице од стране неког трећег лица), као и учешћа другог сувласника сусједног објекта у управном поступку пред првостепеним управним органом, те да ли је састављени записник о вршењу одређене управне радње прочитан лицима која су учествовала у поступку (предузимању одређене управне радње) и да ли су та лица ставили примједбе на записник, јесу наводи који се тичу правила поступка која могу бити од утицаја на рјешавање ствари („би била од утицаја на рјешавање ствари“). Ово стога што, када службено лице које води поступак, сходно одредби члана 45. Закона о управном поступку, допусти да неку радњу у име странке, као њен пуномоћник, изврши одређено лице које није поднијело пуномоћ (нпр. члан породице), дужно је да истовремено нареди том лицу да накнадно у одређеном року поднесе одговарајућу пуномоћ за ту радњу (оправда предузету радњу по правилима управног поступка сходном примјеном правила парничног поступка), који пропуст се, супротно резонувању тужене, не може отклонити изјавом заинтересованог лица у одговору на тужбу у управном спору, већ искључиво пред надлежним управним органом. Такође, поставља се питање зашто је у управном поступку који је претходио управном спору, омогућено учешће тужиоцу, а није њеном сину који је такође (по њеној тврдњи) сувласник сусједног објекта (да ли је по истом принципу требало омогућити сваком сувласнику учешће у поступку), а чињеница да ли је записник прочитан странкама (што је императивна обавеза службеног лица који у име органа води поступак), да ли су странке ставиле евентуално примједбе на сачињени записник, односно да ли је записник састављен у свему сагласно одредбама чланова од 60. до 64. Закона о управном поступку, јесте веома битна околност

са аспекта предузимања управних радњи и утврђења релевантних чињеница у циљу рјешавања одређене управне ствари, с обзиром да исти (ако је сачињен на законит начин) представља јавну исправу и доказ је о току и садржају радњи у поступку и датих изјава, осим у оним дијеловима записника на које је саслушано лице ставило примједбе да нису правилно састављени.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 143193 23 Уж од 26.07.2023. године)

113.

Трошкови управног поступка

Члан 99. Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КОД ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ О НАКНАДИ ТРОШКОВА ПРАВНОГ ЗАСТУПАЊА СЛУЖБЕНИКА ИЛИ НАМЈЕШТЕНИКА У ОРГАНИМА ЈАВНЕ УПРАВЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ДИСЦИПЛИНСКОМ ПОСТУПКУ, СХОДНОМ ПРИМЈЕНОМ ПРАВИЛА КОЈА УРЕЂУЈУ ОПШТИ УПРАВНИ ПОСТУПАК, НАДЛЕЖНИ УПРАВНИ ОРГАН МОРА УЗЕТИ У ОБЗИР ОДНОСНО УТВРДИТИ И РАЗМОТРИТИ СЛИЈЕДЕЋЕ ОКОЛНОСТИ: НАЧИН ПОКРЕТАЊА ПОСТУПКА, ВРСТУ И ТЕЖИНУ ПОВРЕДА СЛУЖБЕНИХ ДУЖНОСТИ КОЈЕ СУ ТУЖИОЦУ СТАВЉЕНЕ НА ТЕРЕТ, ОЗБИЉНОСТ МОГУЋИХ ПОСЉЕДИЦА КОЈЕ СУ ТУЖИОЦУ ПРИЈЕТИЛЕ ОКОНЧАЊЕМ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА, СЛОЖЕНОСТ ЧИЊЕНИЧНИХ И ПРАВНИХ ПИТАЊА КОЈА СУ БИЛА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА, А СВАКАКО И КАКАВ ЈЕ КОНАЧАН ИСХОД ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА, ТЕ ОКОЛНОСТИ КОЈЕ СЕ ТИЧУ СПОСОБНОСТИ СЛУЖБЕНИКА ИЛИ НАМЈЕШТЕНИКА ДА САМ АДЕКВАТНО УЧЕСТВУЈЕ И ЗАШТИТИ СВОЈА ПРАВА У ДИСЦИПЛИНСКОМ ПОСТУПКУ.

Из образложења:

„Према томе, како су то у суштини правилно закључили и надлежни управни органи који су рјешавали ову управну ствар, Закон о управном поступку у дијелу који детерминише ову материју, прије свега прави јасну дистинкцију у погледу поступака који су покренути по службеној дужности и поступака који су покренути на захтјев странке (одредба члана 98.), док у погледу трошкова правног заступања (за разлику од парничног поступка гдје је основни принцип и у погледу тих трошкова принцип успјеха у спору), у правилу, одређује да ти трошкови падају на терет саме странке, односно да се накнађују само у случајевима кад је такво заступање било нужно и оправдано (одредба члана 99.). А, питање нужности и оправданости, се у сваком поједином случају цијени узимајући у обзир како карактер управне ствари (врсту, предмет и разлоге покретања управног поступка, затим сложеност управне ствари и озбиљност могућих посљедица које могу наступити према странци), а потом и околности које се тичу начина поступања надлежних управних органа (предузимања управних радњи у циљу рјешавања предметне управне ствари и у коначном начин како је одређена ствар ријешена) као и околности на страни саме странке односно учесника у поступку (да ли се ради о лаику, тј. да ли је

странка способна сама да заштити односно оствари своја права у адекватном капацитету спрам предмета управног поступка).

У конкретном случају, те околности од стране управних органа (примарно првостепеног) нису утврђиване и правилно разматране у циљу примјене одредбе члана 99. став (3) Закона о управном поступку и доношења оспореног дијела првостепеног управног акта (одлуке о трошковима поступка), како је то исправно закључио и првостепени суд доносећи побијану пресуду, већ је само позивом на правила дисциплинског поступка (одредбе чланова 5, 24. и 60. Правилника) и основна начела Закона о управном поступку (начело материјалне истине и помоћи неукој странци – одредбе чланова 7. и 15. Закона о управном поступку) констатовано да исте нису испуњене.

Јер, није спорно да Правилник као општи акт који уређује дисциплински поступак не садржи посебне одредбе о накнади трошкова поступка правног заступања по квалификованом пуномоћнику у случају ослобађања од одговорности службеника или намјештеника, затим, да одређује да службеник или намјештеник има право да се брани сам или уз стручну помоћ браниоца кога изабере и да може у року од осам дана од пријема, поднијети писани одговор на захтјев за покретање дисциплинског поступка, као и да су основна начела управног поступка (која се примјењују на сва питања која нису регулисана Правилником) начело материјалне истине и помоћи неукој странци, међутим, то само по себи, по аутоматизму не значи да трошкови заступања тужиоца у овом дисциплинском поступку нису били нужни и оправдани.

Ово стога што, код доношења одлуке о трошковима поступка, првостепени управни орган мора узети у обзир (а што је пропустио учинити доносећи побијани дио првостепеног управног акта), односно прије свега утврдити и размотрити слиједеће околности: начин покретања поступка (да ли је поступак покренут поводом захтјева странке или по службеној дужности), врсту и тежину повреда службених дужности које су тужиоцу стављене на терет (да ли се ради о лакшим или тежим повредама и бројност истих), озбиљност могућих посљедица које су тужиоцу пријетиле окончањем дисциплинског поступка (да ли је као казна могла бити изречена и најтежа казна, односно престанак радног односа), сложеност чињеничних и правних питања која су била предмет дисциплинског поступка (укључујући сложеност и бројност проведених доказа и активност ангажованог квалификованог пуномоћника приликом провођења ових доказа), а свакако (не мора бити одлучујућа околност, али је по оцјени овог суда релевантна) и какав је коначан исход дисциплинског поступка (да ли је службеник оглашен кривим или је ослобођен и из којих разлога), те околност која се тиче способности тужиоца да сам адекватно учествује и заштити своја права у дисциплинском поступку (да ли се ради о правном лаику или лицу које има одговарајуће квалификације у том смислу). При томе, треба имати у виду и да се право на правично суђење из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, мора према свим учесницима у поступку (како пред судом тако и пред управним органом) остварити на дјелотворан и практичан начин, што у суштини значи да је кључно да странке могу ефектно и дјелотворно расправљати у поступку и да су у односу на противну страну (овдје би то био дисциплински тужилац) у стању на једнак начин бранити своја права и интересе. У том контексту, ваља рећи и да би рестриктивно тумачење одредбе члана 99. став (3) Закона о управном

поступку, у поводу давања одговора на питање да ли је правно заступање било нужно и оправдано, имало за посљедицу обесхрабтивање правно неуких странака лошијег материјалног стања да ради заштите својих права и интереса у поступку (нарочито у случају када су поступци покренути по службеној дужности и у којима коначан исход поступка може имати озбиљне негативне импликације на имовинска, радна, статусна и друга права и интересе) ангажују стручну (квалификовану) правну помоћ, у ситуацији када би и поред повољног исхода поступка по њих били у обавези сносити трошкове заступања квалификованог пуномоћника (адвоката), а што би неминовно довело до кршења принципа правичног суђења које укључује и право на правично вођење управног поступка у којима се одлучује о правима, обавезама и интересима странке јер би правно неукој странци, без стручне правне помоћи, фактички било онемогућено да штити своја права и интересе у поступку.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 152794 24 Уж од 02.10.2024. године)

114.

Прекид поступка, претходно питање, грађевинска инспекција

Члан 129. став (1) Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КОД (ФАКУЛТАТИВНОГ) ПРЕКИДА ПОСТУПКА ПОТРЕБНО ЈЕ ДА СЕ ПРЕД НАДЛЕЖНИМ ТИЈЕЛОМ ПОЈАВИ ОДРЕЂЕНО ПИТАЊЕ КОЈЕ ЗАДОВОЉАВА СВЕ КУМУЛАТИВНЕ УВЈЕТЕ ЗА „ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ“ И ТО ДА СЕ РАДИ О ПИТАЊУ КОЈЕ СЕ ПОЈАВИЛО ТОКОМ УПРАВНОГ ПОСТУПКА И БЕЗ ЧИЈЕГ РЈЕШЕЊА СЕ НЕ МОЖЕ РИЈЕШИТИ УПРАВНА СТВАР, ЗАТИМ ДА СЕ РАДИ О ПИТАЊУ КОЈЕ ЧИНИ САМОСТАЛНУ ПРАВНУ ЦЈЕЛИНУ, КАО И ДА ЈЕ ЗА РЈЕШАВАЊЕ ТОГ ПИТАЊА НАДЛЕЖАН СУД ИЛИ НЕКО ДРУГО ТИЈЕЛО КОЈЕ ЈОШ УВИЈЕК НИЈЕ О ТОМ ПИТАЊУ ДОНИЈЕЛО ОДЛУКУ.

Из образложења:

„Одредом чланка 129. ставак (1) ЗУП-а регулирано је да ако тијело које води поступак најђе на питање без чијег се рјешења не може ријешити сама ствар, а то питање чини самосталну правну цјелину за чије је рјешење надлежан суд или неко друго тијело (претходно питање), он може, под увјетима из овог закона, сам расправити то питање или поступак прекинути док надлежно тијело то питање не ријеши (факултативни прекид). О прекиду поступка доноси се закључак против којег је допуштена посебна жалба, осим ако је закључак донијела жалба.

Одредбом чланка 130. ставак (1) ЗУП-а регулирано је да тијело које води поступак мора прекинути поступак када се претходно питање односи на постојање казненог дјела, постојање брака, утврђивање очинства или када је то законом одређено (обвезни прекид).

Стога, за потребе (факултативног) прекида поступка у смислу одредбе чланка 129. ставак (1) ЗУП-а (ситуација када се поступак не мора по сили закона

обвезно прекинути у смислу чланка 130. ставак (1) ЗУП-а), потребно је да се пред надлежним тијелом појави одређено питање које задовољава све кумулативне увјете за „претходно питање“ и то да се ради о питању које се појавило тијеком управног поступка и без чијег рјешења се не може ријешити управна ствар, затим да се ради о питању које чини самосталну правну цјелину (у правилу постојање неког права или правног односа о којем се одлучује примјеном материјалног права) као и да је за рјешавање тог питања надлежан суд или неко друго тијело које још увијек није о том питању донијело одлуку.

Наиме, првоступањски суд незаконитост коначног управног акта налази у томе да тужена у истоме није дала јасне и аргументиране одговоре на жалбене наводе тужитеља у смислу одредбе чланка 226. ставак (2) ЗУП-а а који се у битноме односе на тврдњу да је у инспекцијском поступку било мјеста за поновним прекидом поступка због чињенице да су се исти поновно обратили Уреду за управљање јавном имовином у свези откупа дијела некретнине означене као к.ч. број ... К.О. У. Б.1 власништво Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и који поступак (који још увијек није окончан) представља претходно питање поступку инспекцијског надзора у којем је тужитељима наложено прибављање одобрења за грађење.

Међутим, супротно резонирању првоступањског суда, овај суд налази да је тужени у оспореном коначном управном акту, када су у питању жалбени наводи тужитеља гледе прекида поступка због постојања претходног питања, дао достатне разлоге због којих сматра да у предметном поступку инспекцијског надзора од стране урбанистичко-грађевинског инспектора није било мјеста (поновном) прекиду поступка, обзиром да „је за инспекцијски надзор, претходно питање постојање или непостојање одобрења за грађење“ а не, како то тужитељи у бити закључују, провођење поступака којима се рјешава имовинско-правно питање код Уреда за управљање јавном имовином. С тим у свези, тужени је у коначном управном акту такођер навео и да „су неосновани наводи жалбе да се стање промијенило у односу на стање прије прекида поступка инспекцијског надзора ... (јер) нису промијењене релевантне чињенице у погледу посједовања одобрења за грађење јер жалитељи и даље немају одобрење за грађење уличне ограде“.

Поред тога, правилним се указује и правно резонирање туженог у дијелу у којем у жалби указује да поступци којима се рјешава имовинско-правно питање код Уреда за управљање јавном имовином нису претходно питање поступку инспекцијског надзора, а које стајалиште је тужени изразио и у образложењу коначног управног акта. Ово из разлога што се предмет инспекцијског надзора урбанистичко-грађевинског инспектора, у смислу одредбе чланка 131. а у свези са чланком 130. ставак (1) Закона о просторном планирању и грађењу Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 29/08, 18/17, 48/18, 54/18, 10/20, 29/20 и 40/20, у даљњем тексту: Закон о просторном планирању и грађењу или ЗППГ), огледа у провјери и утврђивању да ли субјекти који судјелују у пословима просторног планирања и грађења извршавају обвезе и испуњавају увјете утврђене овим законом и подзаконским актима.

У конкретном случају, предметним инспекцијским надзором је утврђено да тужитељи немају одобрење за грађење за уличну ограду, а што су, у смислу

одредбе чланка 94. ЗППГ-а били у обвези исходovati прије изградње предметног грађевинског објекта (уличне оgrade), због чега је поступајући урбанистичко-грађевински инспектор и наложио тужитељима прибављање одобрења за грађење. Код таквог чињеничног и правног стања (да тужитељи немају одобрење за грађење и да су исто били обвезни исходovati прије изградње уличне оgrade), проведеним инспекцијским надзором је у цијелости ријешена главна ствар у тренутку када је тужитељима наложено прибављање одобрења за грађење. То даље имплицира да поступајући урбанистичко-грађевински инспектор, тијekom поступка инспекцијског надзора, није наишао на питање без чијег (претходног) рјешења није могао ријешити саму ствар (да ли је субјект грађења извршио све обвезе утврђене ЗППГ-ом и подзаконским актима). Управо супротно, у предметном поступку инспекцијског надзора у цијелости су били испуњени чињенични и правни разлози за спровођење и окончање инспекцијског надзора и налагање законом прописаних управних мјера.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 142163 22 Уж од 17.02.2023. године)

115.

Странка

Члан 35. Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПИТАЊЕ КО ИМА СВОЈСТВО СТРАНKE У УПРАВНОМ ПОСТУПКУ, ОДНОСНО КО РАДИ ЗАШТИТЕ СВОЈИХ ПРАВА ИЛИ ПРАВНИХ ИНТЕРЕСА ИМА ПРАВО ДА УЧЕСТВУЈЕ У ПОСТУПКУ ПРЕВАСХОДНО СЕ ЦИЈЕНИ ПРЕМА МАТЕРИЈАЛНОПРАВНОМ ПРОПИСУ КОЈИМ СЕ РЈЕШАВА ОДРЕЂЕНА УПРАВНА СТВАР.

Из образложења:

„Наиме, одредбом члана 230. став (1) тачка 8) Закона о управном поступку прописано је да ће се поступак окончан рјешењем или закључком против којег нема редовног правног лијека у управном поступку (коначно у управном поступку) поновити ако лицу које је требало да учествује у својству странке није била дата могућност да учествује у поступку, а одредбом члана 35. да је странка лице по чијем је захтјеву покренут поступак или против кога се води поступак, или које ради заштите својих права или правних интереса има право да учествује у поступку. Дакле, основ за понављање поступка, односно разлог да надлежни орган то дозволи, сама по себи је околност да странка која је требала није учествовала у управном поступку, док, сходно одредбама чланова од 236. до 241. Закона о управном поступку, када дозволи понављање поступка, надлежни орган (након проведених управних радњи због којих је поступак обновљен) не мора нужно пријашње рјешење измијенити или поништити, већ исто може и оставити на снази, што значи да је апсолутно неодржива теза тужене истакнута у жалби да у ситуацији када би свим сусједима било дозвољено учешће у поступку издавања локацијских услова, да би тада „сваки (дословно сваки) носилац права грађења на сусједној парцели могао, по својој личној вољи или жељи, условљавати издавање локацијских

услова без обзира на важеће одредбе Закона о просторном планирању и грађењу просторно планске акте“, односно да право учешћа у поступку у својству странке одређеног лица по аутоматизму значи да се имају у потпуности уважити сви његови захтјеви и приједлози у рјешавању конкретне управне ствари.

А, питање ко има својство странке у управном поступку, односно ко ради заштите својих права или правних интереса има право да учествује у поступку, како то правилно закључује и тужена у образложењу рјешења број предмета: УП-П-22-000029/22, број акта: 01.7-0171JK-002/22 од 13.07.2022. године (чију фотокопију у прилог својих тврдњи уз одговор на жалбу доставља тужилац), превасходно се цијени према материјалноправном пропису којим се рјешава одређена управна ствар, у конкретном случају то је Закон о просторном планирању и грађењу („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, бр. 18/17, 48/18, 54/18, 10/20, 29/20 и 40/20), који у одредби члана 51. став (1) тачка ф) јасно нормира да урбанистичко-технички услови (као састави дио локацијских услова) утврђују и обавезе које се морају испоштовати у односу на сусједне објекте, из чега тужилац у суштини и црпи правни интерес да у својству странке учествује у том поступку, дакле, да би евентуално указао да локацијским условима нису у складу са релевантним материјалноправним прописима утврђене обавезе инвеститора у односу на његов (сусједни) објект (његово право учешћа не значи да су његови разлози оспоравања издатих локацијских услова *a priori* основани, већ дужност надлежног органа да исте оцијени и о њима одлучи у складу са релевантним материјалноправним прописима који уређују ову материју).“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 146522 23 Уж од 20.11.2023. године)

116.

Стварна надлежност, претходно питање

ПИТАЊЕ СТВАРНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ЗА ОДЛУЧИВАЊЕ О ИЗЈАВЉЕНОМ ВАНРЕДНОМ ПРАВНОМ ЛИЈЕКУ У УПРАВНОМ ПОСТУПКУ НИЈЕ ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ ЗА РЈЕШАВАЊЕ ГЛАВНЕ СТВАРИ У УПРАВНОМ СПОРУ.

Из образложења:

„У конкретном случају, темељни разлог због којих је тужитељица поднијела приједлог за прекид поступка заснива и који је првоступањски суд, према разлозима образложеним у ожалбеном рјешењу, уважио као правилним и законитим, огледа се у томе да тужитељица сматра да тужени није био стварно надлежан да одлучује о приједлогу за оглашавање рјешења ништавим, него да је то био санитарни инспектор као првоступањско тијело, па како је рјешење којим се одбија приједлог за оглашавање рјешења ништавим донио стварно ненадлежно тијело и против којег је покренут управни спор, тужитељица и првоступањски суд, сматрају да рјешавање овог правног питања у управном спору у предмету број 96 о У 145646 22 У (питање стварне надлежности туженог за одлучивање о изјављеном изванредном правном

лијеку) представља претходно питање за рјешавање главне ствари у овом управном спору.

Међутим, супротно резонирању првоступањског суда, овај суд цијени да рјешавање стварне надлежности туженог за одлучивање о изјављеном изванредном правном лијеку није нити може бити претходно питање за рјешавање главне ствари у овом управном спору. Ово стога што се ради о питању правилног тумачења и примјени процесне одредбе којом је ријешено питање стварне надлежности тијела управе за одлучивање о изванредном правном лијеку оглашавања рјешења ништавим (чланак 248. ставак (3) ЗУП-а) и које као такво, не само што није сметња за одлучивање о главној ствари у овом управном спору (законитости рјешења туженог којим је одбијена жалба због шутње администрације), него се исто и не односи на постојање неког права или правног односа као самосталне правне цјелине која се у правилу расправља темељем материјално-правне а не и процесне норме.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 145645 23 Уж од 13.02.2023. године)

117.

Исправљање грешака у рјешењу

Члан 204. Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ОЧИГЛЕДНУ ГРЕШКУ У ПИСАЊУ КОНАЧНОГ УПРАВНОГ АКТА НАДЛЕЖНИ УПРАВНИ ОРГАН МОЖЕ У СВАКО ДОБА (ПА И НАКОН НАСТУПАЊА ПРАВОСНАЖНОСТИ АКТА) И БЕЗ ПРИЈЕДЛОГА СТРАНKE ИСПРАВИТИ.

Из образложења:

„Стога, када је тужена доносићи коначни управни акт у уводу и диспозитиву, а и у образложењу навела тачан број предмета, број акта и датум доношења првостепеног управног акта, када се из образложења истог може закључити о жалби против којег управног акта је одлучивала (о жалби сада тужиоца изјављеној против рјешења градоначелника којим је одбијен његов захтјев за поступање по рјешењу Апелационе комисије број: УП-П-01.7-33-000712/09 од 06.11.2009. године и Препоруци Омбудсмена за људска права Босне и Херцеговине број: Ж-БР-04-49/10 од 13.07.2010. године), пропуст који се огледа у томе да у диспозитиву (и у уводу и у првом пасусу образложења) наведе да је првостепени управни акт донијело „Одјељење за стручне и административне послове Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, умјесто „градоначелник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, по стајалишту овог суда, представља очигледну грешку у писању, која се сходно одредби члана 204. Закона о управном поступку, може у свако доба (па и након наступања правоснажности рјешења) и без приједлога странке исправити, ради чега не може бити основ за уважавање тужбе у управном спору.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 149772 23 Уж од 27.02.2024. године)

118.

Укидање рјешења по праву надзора

Члан 243. став (2) Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

УВЈЕРЕЊЕ, КАО ПОСЕБНА ВРСТА ЈАВНИХ ИСПРАВА, НИЈЕ УПРАВНИ АКТ И КАО ТАКВО НЕ МОЖЕ БИТИ ПРЕДМЕТОМ УКИДАЊА ПО ПРАВУ НАДЗОРА.

Из образложења:

„Међутим, код тога да тужени жалбом не доводи у питање правно стајалиште првоступањског суда да увјерење, као посебна врста јавних исправа, није управни акт (а посебице не коначно рјешење у управном поступку) и да као такво не може бити предметом укидања по праву надзора (предметом одлучивања у поводу овог изванредног правног лијека могу бити искључиво коначна рјешења донесена у управном поступку), онда се ирелевантним указују жалбени наводи туженог којима се доводи у питање правилност правног резонирања првоступањског суда да је тужени био у обвези диспозитивом рјешења одлучити и о рјешењу о локацијским увјетима од 3.9.2013. године, а не само у образложењу рјешења дати разлоге због чега налази да нема мјеста укидању истог по праву надзора (у овом случају због истека преклузивног рока), јер ситуација не би била другачија за коначан исход управног спора (да се рјешење туженог има поништити) чак и да су жалбени наводи туженог правилни.

На овом мјесту ваља указати да овај суд у цијелости прихваћа разлоге првоступањског суда гледе правног закључка да увјерење, као материјални акт управе који настаје у поводу документирања као једне од управних радњи, нема непосредно правно дјеловање (каква је ситуација са управним актима којима се ствара нека правна ситуација у правном промету – нпр. признаје право, утврђује обвеза итд.) код тога да се овом врстом јавне исправе (само формално) потврђује постојање или непостојање неке чињенице која је релевантна за одређену правну ситуацију односно потврђује да неко право или обвеза односно нека друга чињеница или околност постоји и да се о њима води евиденција, због чега увјерење, иако одиста због своје писмене форме „врло често личи“ на декларативни управни акт, ипак, није управни акт, а како то тужитељ а потом и првоступањски суд правилно правно резонирају.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 145801 23 Уж од 30.01.2024. године)

119.

Начело материјалне истине

Члан 7. Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

У УПРАВНОМ ПОСТУПКУ ДИРЕКТНО СЕ ОСТВАРУЈЕ ПРИНЦИП МАТЕРИЈАЛНЕ ИСТИНЕ ЧИМЕ СЕ УПРАВНОМ ТИЈЕЛУ (ПА ТАКО И ДРУГОСТЕРЕНОМ ТИЈЕЛУ) УТВРЂУЈЕ ОБАВЕЗА ДА УТВРДИ ПРАВО СТАЊЕ

СТВАРИ И У ТОМ ЦИЉУ СЕ МОРАЈУ УТВРДИТИ СВЕ ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ СУ ОД ВАЖНОСТИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНИТОГ И ПРАВИЛНОГ РЈЕШЕЊА.

Из образложења:

„Наставно на претходно, овај суд подсјећа да је чланком 7. Закона о управном поступку јасно предвиђено да се у управном поступку изравно остварује принцип материјалне истине чиме се управном тијелу (па тако и туженој као другоступањском тијелу) утврђује обвеза да утврди право стање ствари и у том циљу се морају утврдити све чињенице које су од важности за доношење законитог и правилног рјешења.

У том смислу, од одлучног значаја за правилно и законито одлучивање по жалби тужитеља јесте управо провјера утемељености његових навода којима садржајно у битном указује да водопривредни инспектор приликом доношења првоступањског управног акта није извео све неопходне доказе ради потпуног утврђивања чињеничног стања иако се управни (инспекцијски) поступак неспорно спроводи и према принципу материјалне истине. Како је тужитељ жалбеним наводима указивао да је водопривредни инспектор у поступку вршења инспекцијског надзора пропустио да детаљно и са дужном пажњом прегледа расположиву документацију те утврди које точно радове је извео субјект надзора те да ли је за извођење истих посједовао одређену техничку документацију, услијед чега је пропустио да потпуно и правилно утврди чињенично стања те на темељу истог изведе правилан закључак да ли су од стране субјекта надзора изведени радови на реконструкцији канализационог колектора и изградњом обалогтврде поред истог или се у конкретном случају радило о подузимању хитних санационих радова услијед утврђене дефектаже на излазној подземној цијеви одводног канализационог цјевовода коју је ријека Сава откинула (услијед подизања и спуштања нивоа воде) у сврху спречавања настанка штете по обалу као и неометаног функционирања канализационе инфраструктуре, те да ли је њиховом извођењу требало претходити прибављање водопривредне сугласности, тужени, као инстанционо управно тијело, је било дужно дати оцјену чињеничне и правне (не)утемељеност предметних жалбених навода, односно тужени је био дужан да јасно наведе разлоге због којих напријед наведене жалбене наводе тужитеља није усвојио, како то правилно цијени и закључује првоступањски суд (страница 6. први пасус ожалбене пресуде) а које чињенице (на којима тужитељ истрајава у управном поступку и у овом управном спору) јесу од значаја за правилну примјену одредби чланка 16. ставци (1), (2) и (3) те чланка 23. Закона о водама те правилно и законито рјешавање предметне управне ствари.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 142519 23 Уж од 29.11.2023. године)

120.

Ништавост рјешења

Члан 247. Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

НИШТАВОСТ ЈЕ НАЈТЕЖА ВРСТА НЕЗАКОНИТОСТИ КОЈА МОЖЕ ПОСТОЈАТИ КОД РЈЕШЕЊА ДОНЕСЕНОГ У УПРАВНОМ ПОСТУПКУ, ЗБОГ ЧЕГА СЕ НА НИШТАВОСТ ПАЗИ ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ, КАКО У ЖАЛБЕНОМ ПОСТУПКУ, ТАКО И У УПРАВНО-СУДСКОМ ПОСТУПКУ, С ТИМ ДА ПРЕТПОСТАВКА ЗАКОНИТОСТИ ВАЖИ И ЗА НИШТАВА РЈЕШЕЊА – СВЕ ДОК СЕ ОДНОСНА ГРЕШКА НЕ УТВРДИ И РЈЕШЕЊЕ ОГЛАСИ НИШТАВИМ (СА ДЕЈСТВОМ *EX TUNC*).

Из образложења:

„Члан 247. Закона о управном поступку предвиђа да се нека одлука може огласити ништавом у слиједећим случајевима: када је рјешење донесено у ствари из судске надлежности или у ствари о којој се уопште не може рјешавати у управном поступку; које би својим извршењем могло проузроковати неко дјело кажњиво по кривичном закону; чије извршење уопште није могуће; које је донио орган без претходне сагласности странке (странка није накнадно изричито или прешутно пристала) и које садржи неправилности које су по изричитој законској одредби предвиђене као разлог ништавости.

Ништавост је најтежа врста незаконитости која може постојати код рјешења донесеног у управном поступку, због чега се на ништавост пази по службеној дужности, како у жалбеном поступку (члан 222. став (1) Закона о управном поступку), тако и у управно-судском поступку (члан 30. став (2) Закона о управним споровима). Претпоставка законитости важи, међутим, и за ништава рјешења – све док се односна грешка не утврди и рјешење огласи ништавим (са дејством *ex tunc* – члан 249. став (1) Закона о управном поступку). Због тежине грешке коју ништави акт садржи, његово оглашавање ништавим није везано за било какав рок, дакле може се учинити у свако доба. Цитираном одредбом Закона о управном поступку (члан 247.), таксативно су наведени случајеви у којима се рјешење оглашава ништавим, па стога управни органи не могу оглашавати ништавим рјешења изван случајева наведених у тој законској одредби.

Правилним подвођењем чињеничног стања у конкретној правној ствари под релевантну законску одредбу која омогућава оглашавање ништавим донесеног рјешења, ово вијеће правилним оцјењује закључак првостепеног суда о правилности одлучивања управних органа. Наиме, у поднесеном приједлогу тужитељице за оглашавање ништавим рјешења Одјела за јавну сигурност од 30. јула 2007. године као разлог је наведено то да је фирми „Зејћировић“ д.о.о. издато одобрење за употребу изграђеног објекта, иако је исти изграђен супротно одобрењу за грађење односно јер су током изградње објекта извршене измјене на објекту без претходних измјена и допуна одобрења за грађење, при чему је тужитељица цитирала одредбу члана 119. Закона о просторном планирању и грађењу са акцентом на став (1) тачку б) која прописује „да ће се захтјев за издавање одобрења за употребу одбити ако су током грађења извршене измјене и допуне на грађевини без измјене и допуне одобрења за

грађење“. Тужитељица се посебно позвала и на садржај одредбе члана 8. став (3) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине која прописује да је било који акт, било којег органа власти у Дистрикту ништаван у мјери у којој није у складу са законима који се примјењују у Дистрикту.

Свеобухватном анализом свих одредби Закона, како о просторном планирању и грађењу (на темељу ког и није донесен оспоравани управни акт), тако и одредби о просторном уређењу, ово вијеће није нашло да је и једном одредбом поменутих закона предвиђена изричита одредба о ништавости рјешења о одобрењу употребе изграђеног објекта уколико је исти изграђен супротно грађевинској дозволи односно да је рјешење којим се одобрава употреба изграђеног објекта донесена повредом одредби чланова од 101. до 109. Закона о просторном уређењу, ништаво, због чега нема мјеста нити примјени ове одредбе закона, код примјене института оглашавања ништавости у цијелости или дјелимично одлуке о одобрењу употребе изграђеног објекта.

Према одредби члана 247. тачка 5) Закона о управном поступку, код оглашавања рјешења ништавим, од значаја је да је „изричитом законском одредбом“ неправилност у рјешењу предвиђена као разлог ништавости, што у конкретном није случај. Одредбом члана 8. став (3) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“ број 2/10 – пречишћени текст) на коју се тужитељица позива, као највишим правним актом уређења, устројства и организације Брчко дистрикта Босне и Херцеговине као административне јединице локалне самоуправе која је под суверенитетом Босне и Херцеговине, генерално, у оквиру надлежности јавних власти у Дистрикту је прописано да било који акт било ког органа власти у Дистрикту је ништаван у мјери у којој није у складу са законима који се примјењују у Дистрикту при чему су Законом о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (као законом по ком поступају одјели Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и други органи када у управним стварима, непосредно примјењујући прописе, рјешавају о правима, обавезама или правним интересима физичких и правних лица или других странака), посебном одредбом (члан 347.) прописани разлози за ништавост аката донесених у управном поступку. Стога, одредба члана 8. став (3) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине не указује, нити прописује санкционисање ништавошћу сваког акта који је донесен повредом одређене одредбе посебног закона односно њеном погрешном примјеном (погрешна примјена материјалног права се санкционише кроз одлуке по жалбама као редовним и поништењем и укидањем рјешења по праву надзора, као ванредним правним средством), при чему се правоснажно рјешење не би могло огласити ништавим због повреде закона приликом његовог доношења, јер то није разлог за кориштење овог ванредног правног средства. Дакле, према стајалишту овог суда, није свако рјешење у ком је погрешно примијењена материјална одредба неког закона ништаво, него се иста правилност примјене одређене одредбе има преиспитивати у другим, законом прописаним поступцима. Као примјер правилне примјене одредбе о ништавости управних аката указујемо на одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-1421/10 којом приликом је разматрано питање кориштења додијељеног стана према рјешењима надлежних органа донесених након ступања на снагу Закона о престанку примјене Закона о напуштеним становима („Службене новине ФБиХ“ бројеви 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 37/01, 56/01, 15/02, 24/03, и 29/03) у ком је изричитом законском одредбом прописано да „Уговор о коришћењу

стана који је у складу са прописима из члана 1. став 1. овог закона проглашаван напуштеним, као и други акти о додјели стана на коришћење, а који су закључени односно донесени након 7. фебруара 1998. године, ништави су. Одредба из става 1. овог члана односи се и на уговоре о коришћењу стана закључене прије 7. фебруара 1998. године а по њима није извршено усељење у стан“. Управо наведени примјер илустрира ситуацију када је посебним законом, којим се правно нормира одређена друштвена област живота, доношење аката супротно одредбама тог закона изричито прописано ништавим.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 149799 23 Уж од 04.08.2023. године)

121.

Ванредни правни лијек

КАДА ЈЕ У ПОСТУПКУ ИСПИТИВАЊА ОЦЈЕНЕ СТАТУТАРНОСТИ УТВРЂЕНО ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ НА ОСНОВУ КОЈЕГ ПРОИЗИЛАЗИ ДА ЈЕ УПРАВНИ ПОСТУПАК ПРОВЕДЕН СУПРОТНО ЗАКОНУ ЗБОГ КРШЕЊА ОСНОВНИХ ПОСТУПОВНИХ ПРИНЦИПА (ОВДЈЕ ПРИНЦИПА САСЛУШАЊА СТРАНKE), ОНДА НЕМА МЈЕСТА ПРЕДУЗИМАЊУ БИЛО КАКВИХ ДАЉЊИХ УПРАВНО-ПРАВНИХ РАДЊИ НА ОСНОВУ УПРАВНОГ АКТА КОЈИ ЈЕ РЕЗУЛТАТ ТОГ НЕЗАКОНИТО ПРОВЕДЕНОГ УПРАВНОГ ПОСТУПКА, ОСИМ УПРАВНО-ПРАВНИХ РАДЊИ КОЈИМА СЕ ТАКАВ УПРАВНИ АКТ УКЛАЊА ИЗ ПРАВНОГ ПРОМЕТА (У ПРАВИЛУ, ПУТЕМ ВАНРЕДНИХ ПРАВНИХ ЛИЈЕKOVA).

Из образложења:

„Међутим, тужитељ занемарује чињеницу да је пресудом Апелацијског суда БД БиХ од 8.10.2020. године, у релевантном дијелу утврђено да „у поступку који је претходио доношењу рјешења о локацијским условима на захтјев Одјелења за јавне послове, власницима непокретности (а тиме и иницијатору) није омогућено да учествују у поступку, да се изјасне о свим релевантним чињеницима, те да остваре и заштите своја имовинска права и интересе“ нити је „поменуто рјешење о локацијским условима (...) достављено власницима предметних некретнина“ чиме је „орган управе грубо повриједио једно од основних начела управног поступка, односно начело саслушања странке (...)“.

Стога, у ситуацији када је овај суд у поступку испитивања оцјене статутарности утврдио чињенично стање темељем којег произилази да је управни поступак проведен супротно закону (овдје ЗУП-а), прије свега због кршења темељних поступовних принципа (овдје принципа саслушања странке), онда нема мјеста подузимању било каквих даљњих управно-правних радњи на темељу управног акта који је резултат тог незаконито проведеног управног поступка, осим управно-правних радњи којима се такав управни акт уклања из правног промета (у правилу, путем изванредних правних лијекова). Другачије правно резонирање, укључујући и издавање увјерења да издати локацијски увјети нису промијењени из чланка 54. ставак (2) ЗППГ, према мишљењу овог суда, имало би за посљедицу продужење незаконитости и на друге правне акте.

Ово из разлога што би се увјерење о непромијењености локацијских увјета заснивало на управном акту у чијем поступку доношења странци (овдје тужитељу) није дана могућност да судјелује (чиме му је ускраћено и право на редован правни лијек), а које поступање првоступањског тијела неспорно не би било у интересу тужитеља (који је као иницијатор у поступку испитивања оцјене статутарности тврдио да није судјеловао у поступку издавања локацијских увјета из 2017. године) јер би у таквој ситуацији (и) поступак издавања увјерења неизравно био захваћен повредама гаранција из чланка II/3. е) Устава Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Устав БиХ) и чланка 6. Еуропске конвенције за заштиту људских права и темељних слобода (у даљњем тексту: ЕКЉП), које процесне гаранције странке уживају и када је у питању управни поступак.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 137339 23 Уж од 18.05.2023. године)

122.

Непоступање по упутама управног суда

Чланови 29. став (3), 31. став (4) и 35. Закона о управним споровима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА НАДЛЕЖНИ УПРАВНИ ОРГАНИ (ПРВЕНСТВЕНО ПРВОСТЕПЕНИ УПРАВНИ ОРГАН) ПРИЛИКОМ ПОНОВНОГ РЈЕШАВАЊА УПРАВНЕ СТВАРИ НИСУ ПОСТУПИЛИ ПО УПУТАМА УПРАВНОГ СУДА, УПРАВНИ СУД ЈЕ ДУЖАН САМ НА РАСПРАВИ УТВРДИТИ ЧИЊЕНИЧНО СТАЊЕ И НА ПОДЛОЗИ ТАКО УТВРЂЕНОГ ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА РИЈЕШИТИ УПРАВНУ СТВАР ПРЕСУДОМ ИЛИ РЈЕШЕЊЕМ, А КОЈА СУДСКА ОДЛУКА У СВЕМУ ЗАМЈЕЊУЈЕ ПОНИШТЕНИ УПРАВНИ АКТ, ТЕ ИСТОВРЕМЕНО ПОКРЕНУТИ ЈАСНО ПРОПИСАН МЕХАНИЗАМ САНКЦИОНИСАЊА ОДГОВОРНИХ ОСОБА У НАДЛЕЖНОМ УПРАВНОМ ОРГАНУ.

Из образложења:

„Међутим, одступање од правила да суд спор рјешава на бази чињеница утврђених у управном поступку без присуства странака и јавности прописано је (осим ако се ради о тужби којом се тражи повраћај ствари или накнада штете) и одредбом члана 29. ставови (3) и (4) ЗУС-а на начин да је суд обавезан на расправи сам утврдити чињенично стање и на подлози тако утврђеног чињеничног стања ријешити управну ствар пресудом или рјешењем:

- 1) ако би поништење оспореног управног акта по ставу (2) овог члана и поновно вођење поступка код надлежног органа изазвало за тужиоца штету која би се могла тешко надокнадити,
- 2) ако је на основу јавних исправа или других доказа у списима предмета очевидно да је чињенично стање другачије од оног утврђеног у управном поступку,
- 3) ако је у истом управном спору већ једном поништен управни акт, а посебно ако надлежни орган није у потпуности поступио по пресуди.

Стога, за разлику од претходно описане процесне ситуације, овдје се ради о императивној норми која (алтернативно) прописује ситуације када је суд обавезан, након што на расправи сам утврди чињенично стање, на подлози тако

утврђеног чињеничног стања ријешити управну ствар пресудом или рјешењем, а таква судска одлука у свему замјењује поништени управни акт.

Смисао оваквог законског рјешења је потпуно остварење улоге суда у поступку управносудске контроле поступања надлежних управних органа, а прије свега примјена принципа (начела) загарантованог највишим правним актима који су у примјени у Босни и Херцеговини (Устав Босне и Херцеговине и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода), односно права на правично суђење и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним законом установљеним судом (право на приступ суду и суђење у разумном року као елементи права на правично суђење).

У конкретном случају, полазећи од правилног закључка да надлежни управни органи (превасходно првостепени управни орган) приликом поновног рјешавања ове управне ствари нису поступили по упутама управног суда (у складу са правним схватањем и примједбама у погледу поступка), првостепени суд је морао (био обавезан) одлучити сагласно одредби члана 29. став (3) Закона о управним споровима односно сам на расправи утврдити чињенично стање и на подлози тако утврђеног чињеничног стања ријешити ову управну ствар пресудом (поступити сагласно одредби члана 31. став (4) Закона о управним споровима), те истовремено покренути јасно прописан механизам санкционисања одговорних особа у надлежном управном органу сходно одредби члана 35. Закона о управним споровима, те обавијестити градоначелника у складу са одредбом члана 36. истог Закона.

Доносећи побијану пресуду на основу одредбе члана 31. ставови (1) и (2) Закона о управним споровима којом је, и поред закључка да надлежни управни органи нису поступили по децидним упутама управног суда поново (други пут) поништио оспораване управне акте и предмет вратио првостепеном управном органу на поновно одлучивање, првостепени суд је поступио супротно одредби члана 31. став (4) у вези са одредбом члана 29. став (3) Закона о управним споровима, чиме је у коначници повриједио право тужиоца на правично суђење из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода која се у смислу одредбе члана II став 2. Устава Босне и Херцеговине непосредно примјењује у Босни и Херцеговини и има приоритет над свим домаћим прописима, а што по оцјени овог суда представља довољан разлог да овај суд сходном примјеном одредбе члана 347. став (1) тачка б) Закона о парничном поступку (јер је суштински, повредом права на приступ суду и суђење у разумном року као елементи права на правично суђење, онемогућио тужиоца да расправља пред судом) првостепену пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 143200 23 Уж од 15.12.2023. године)

123.

Сходна примјена одредби Закона о парничном поступку

Члан 32. Закона о управним споровима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

У ПОСТУПКУ ПО ПРАВНИМ ЛИЈЕКОВИМА И КОД ОСТАЛИХ ПРОЦЕДУРАЛНИХ ПИТАЊА КОЈА НИСУ УРЕЂЕНА ОДРЕДБАМА ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ СХОДНО СЕ ПРИМЈЕЊУЈУ ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, С ТИМ ДА СЕ РАДИ О „СХОДНОЈ“ А НЕ О ЦЈЕЛОВИТОЈ ПРИМЈЕНИ ПРАВИЛА ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА, ОБЗИРОМ НА САМУ ПРИРОДУ УПРАВНОГ СПОРА И СВИХ ЊЕГОВИХ СПЕЦИФИЧНОСТИ.

Из образложења:

„Овдје ваља напоменути да се, темељем одредбе чланка 32. ЗУС-а, у управном спору (прије свега у поступку по правним лијековима, али и код осталих процедуралних питања која нису уређена одредбама ЗУС-а) сходно примјењују одредбе ЗПП-а, с тим да овај суд наглашава да се ради о „сходној“ а не о цјеловитој примјени правила парничног поступка, обзиром на саму природу управног спора и свих његових специфичности које се, између осталог огледају и кроз одредбу чланка 30. ставак (1) ЗУС-а према којој првоступањски суд законитост оспореног управног акта испитује у границама захтјева из тужбе, а да при томе није везан за разлоге тужбе, али и кроз одредбу чланка 29. ставак (1) ЗУС-а према којој суд у управном спору, по правилу, рјешава на подлози чињеница које су утврђене у управном поступку, а што свакако није ситуација са редовитим парничним поступком, због чега управни спор по својој природи (и) није контрадикторан поступак, на што тужитељ садржајем жалбених навода неутемељено указује.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 149354 23 Уж од 20.07.2023. године)

124.

Надлежност за поступање

Члан 124. Закона о државној служби у органима јавне управе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

КАДА СЕ РАДИ О КОНКУРСНОЈ ПРОЦЕДУРИ ЗА ИЗБОР СЛУЖБЕНИКА И НАМЈЕШТЕНИКА У ДРЖАВНОЈ СЛУЖБИ КОЈУ ПРОВОДИ ОДБОР ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ (ПОСРЕДСТВОМ ИМЕНОВАНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ), ТАДА СЕ КОНТРОЛА ЗАКОНИТОСТИ КОНАЧНЕ ОДЛУКЕ АПЕЛАЦИОНЕ КОМИСИЈЕ ПО ЖАЛБИ ИЗЈАВЉЕНОЈ ПРОТИВ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ, ВРШИ У УПРАВНОМ СПОРУ ПРЕМА ОДРЕДБАМА ЗАКОНА О УПРАВНИМ СПОРОВИМА.

Из образложења:

„Међутим, организација и надлежност судова у Дистрикту, за разлику од ентитета у Босни и Херцеговини (по узору на чије прописе је нормиран и Закон о парничном поступку Дистрикта), уређена је на начин да је Основни суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, стварно надлежан у првом степену да одлучује и у грађанскоправним споровима по правилима парничног поступка и у управним споровима по правилима Закона о управним споровима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ бр. 4/00 и 1/01 – у даљем тексту Закон о управним споровима), док је у ентитетима Босне и Херцеговине у грађанскоправним споровима у првом степену надлежан да поступа и одлучује опћински односно основни суд, а у управним споровима у првом степену кантонални односно окружни суд. Стога, у ситуацији када током парничног поступка, Основни суд утврди да предмет спора није надлежан да расправи и одлучи по правилима парничног поступка, већ у управном спору по правилима Закона о управном спору, тада није дужан да се оглашава ненадлежним, већ да, аналогном примјеном горе цитираних одредаба Закона о парничном поступку, предмет само уступи на управни реферат и поступак проведе по правилима која уређују управни спор.

У конкретном случају, предмет овог спора (поништење коначних Одлука о избору на радно мјесто професионални ватрогасац, које је на приједлог Одбора за запошљавање донио градоначелник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине), се има ријешити у управном спору, сагласно правилима уређеним Законом о управним споровима.

Наиме, када се ради о конкурсној процедури за избор службеника и намјештеника у државној служби коју проводи Одбор за запошљавање (посредством именоване Комисије за запошљавање) у складу са Законом о државној служби у органима јавне управе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 17/22 – у даљем тексту Закон о државној служби), односно, сагласно нормама садржаним у поглављима VI, VII и VIII тог Закона (и подзаконског акта који је на основу њега донесен), тада се сходно одредби члана 124. Закона о државној служби, контрола законитости коначне одлуке Апелационе комисије по жалби изјављеној против Одлуке о избору, врши у управном спору према одредбама Закона о управним споровима. У том смислу постоји и устаљена пракса судова Дистрикта, која није дерогирана ни правним схватањем Грађанско-привредно-управног одјељења Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ број 097-0-Су-17-452 од 05.07.2017. године, нити одлуком на коју се у образложењу побијане пресуде позвао првостепени суд (пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ број 96 о У 121334 19 Уж од 18.11.2019. године). Ово стога јер се правни став Грађанско-привредно-управног одјељења овог суда од 05.07.2017. године односи на надлежност суда за преиспитивање законитости и правилности одлука о избору кандидата поводом јавног конкурса за пријем у радни однос у ЈЗУ „Здравствени центар Брчко“ Брчко дистрикта БиХ, односно јавне здравствене установе коју је основао Дистрикт и законитости и правилности одлука о избору чланова Управног одбора Фонда здравственог осигурања Брчко дистрикта БиХ, дакле чланова Управног одбора посебног правног лица који је основао Дистрикт (а не службеника и намјештеника у органима јавне управе Дистрикта), а у предмету овог суда број

96 о У 121334 19 Уж (на који се првостепени суд позива у образложењу побијане пресуде) одлучивано је о законитости и правилности коначних одлука о избору кандидата за предсједника, замјеника предсједника и члана Комисије за хартије од вриједности Брчко дистрикта БиХ, односно правног лица који је основао Дистрикт (а не службеника и намјештеника у органима јавне управе Дистрикта).“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Рс 136227 22 Рсж од 23.01.2023. године)

125.

Повреда правила управног поступка

Члан 226. став (2) у вези са чланом 194. став (2) Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

ПОВРЕДА ПРАВИЛА УПРАВНОГ ПОСТУПКА, КАО РАЗЛОГ ЗА ПОНИШТЕЊЕ, МОРА БИТИ ТАКВОГ ЗНАЧАЈА ДА ЈЕ БИЛА ОД УТЈЕЦАЈА НА РЈЕШАВАЊЕ ПРЕДМЕТНЕ ПРАВНЕ СТВАРИ, А ШТО СЕ У ПРАВИЛУ ОСТВАРУЈЕ (И) У СИТУАЦИЈИ КАДА УПРАВНО ТИЈЕЛО ПРОПУСТИ УТВРДИТИ СВЕ ОКОЛНОСТИ И ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ СУ ОДЛУЧНЕ СА АСПЕКТА ПРАВИЛНОГ И ЗАКОНИТОГ РЈЕШАВАЊА УПРАВНЕ СТВАРИ ИЛИ КАДА ЖАЛБЕНО УПРАВНО ТИЈЕЛО ПРОПУСТИ САНКЦИОНИРАТИ ТАКАВ ПРОПУСТ ИЛИ СЕ У ВЕЗИ ТИХ ЖАЛБЕНИХ НАВОДА НЕ ОЧИТУЈЕ ИЛИ СЕ НЕДОВОЉНО КРИТИЧКИ ОЧИТУЈЕ О ИСТИМА.

Из образложења:

„Овај суд налази да првоступањски суд правилно указује да је чланком 226. ставак (2) Закона о управном поступку, у релевантном дијелу регулирано да се „у образложењу Апелационог повјеренства морају оцијенити и сви наводи жалбе“, а што и по мишљењу овог суда имплицира да је тужени, без обзира на релевантност или ирелевантност жалбених навода, дужан сваки (па и ирелевантан) жалбени навод размотрити, а да ли ће га, као таквог, оцијенити важним за одлучивање или не, овиси од квалитете сваког конкретног жалбеног навода у контексту конкретне управне ствари о којој се одлучује. У том смислу, чак и у ситуацији да одређени жалбени навод тужени оцијени за ирелевантан, дужан је, према стандарду образложене одлуке из чланка 194. ставак (2) ЗУП-а у свом образложењу изнијети јасне и аргументиране разлоге због чега конкретан жалбени навод цијени за неважан са аспекта одлучивања у конкретној управној ствари, а како то у коначници правилно правно резонира првоступањски суд, јер у супротном, одлука би била мањкава и као таква не би се могла испитати, а што би у коначници представљало повреду права странке на правично одлучивање (суђење) из одредбе чланка II ставак (3) тачке е) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. Еуропске конвенције о људским правима и темељним слободама.

Међутим, у случају да управно тијело поступи супротно одредби чланка 226. ставак (2) ЗУП-а у вези са чланком 194. ставак (2) ЗУП-а, то не значи, по аутоматизму, да наведени пропуст има ону квалитету повреде која се тражи за поништење из чланка 29. ставак (2) ЗУС-а. Ово из разлога што повреда правила

управног поступка, као разлог за поништење, мора бити таквог значаја да је била од утјецаја на рјешавање предметне правне ствари, а што се у правилу остварује (и) у ситуацији када управно тијело пропусти утврдити све околности и чињенице које су одлучне са аспекта правилног и законитог рјешавања управне ствари или када жалбено управно тијело пропусти санкционирати такав пропуст или се у свези тих жалбених навода не очитује или се недостатно критички очитује о истима.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о У 142519 23 Уж од 29.11.2023. године)

СТАТУТАРНО ОДЈЕЉЕЊЕ

1.

Оцјена усклађености одредбе члана 1. Закона о измјени и допуни Закона о платама и другим накнадама судија и тужилаца у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине и одредбе члана 2. и члана 3. Закона о измјенама и допунама Закона о платама и другим накнадама судија и тужилаца у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине са одредбама члана 1. став (4), члана 19, члана 66. став (1) и члана 67. став (1) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„УТВРЂУЈЕ СЕ ДА ОДРЕДБА ЧЛАНА 1. ЗАКОНА О ИЗМЈЕНИ И ДОПУНИ ЗАКОНА О ПЛАТАМА И ДРУГИМ НАКНАДАМА СУДИЈА И ТУЖИЛАЦА У БРЧКО ДИСТРИКТУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ”, БРОЈ 31/21) И ОДРЕДБЕ ЧЛАНА 2. И ЧЛАНА 3. ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПЛАТАМА И ДРУГИМ НАКНАДАМА СУДИЈА И ТУЖИЛАЦА У БРЧКО ДИСТРИКТУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ”, БРОЈ 21/22) НИСУ У СКЛАДУ СА ОДРЕДБАМА ЧЛАНА 1. СТАВ (4), ЧЛАНА 19, ЧЛАНА 66. СТАВ (1) И ЧЛАНА 67. СТАВ (1) СТАТУТА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ – ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 2/10) И ДА ПРЕСТАЈУ ДА ВАЖЕ ДАНОМ ОБЈАВЉИВАЊА ОВЕ ПРЕСУДЕ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ”.“

Из образложења:

„МЕРИТУМ

С обзиром на садржину иницијативе, одговора доносиоца оспораваних општих аката и мишљења на иницијативу, а имајући у виду наведене статутарне и законске одредбе, те полазећи од принципа владавине права, подјеле власти и независности правосуђа (судства/тужилаштва), овај Суд налази неусклађеност одредбе члана 1. оспораваног Закона („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”, број 31/21) и одредби чланова 2. и 3. оспораваног Закона („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”, број 21/22), прије свега са члановима 66. став (1) и 67. став (1) Статута, а посљедишно томе и са чланом 1. став (4) и чланом 19. Статута.

Наиме, правна начела уопштено представљају фундаментална правила и руководеће идеје, односно, систем вриједности, циљева и идеја, који чине саставни дио међународног и унутрашњег националног права. Тако, владавина права, подјела власти и независност правосуђа (судства/тужилаштва) представљају начела која су гарантована највишим правним актима који се примјењују у Дистрикту, односно, начела гарантована Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, Уставом Босне и Херцеговине и Статутом. Дакле, јасно је да се ради о универзалним начелима, због чега су за правилно схватање и дефинисање значења које ова статутарна начела имају у Дистрикту, свакако од значаја ставови Уставног суда, те прецедентно право Европског суда за људска права, али и међународни стандарди, нарочито када

је у питању принцип независности правосуђа. Са друге стране, супротно наводима Скупштине из одговора на иницијативу, то не значи да ће Суд у овом поступку непосредно да оцјењује усклађеност одредби оспораваних Закона са „Уставом или међународним инструментима“ у смислу одредбе члана 2. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, већ насупрот томе, исти ће служити за боље схватања тога шта ови статутарни принципи представљају, уважавајући њихов универзални карактер.

Иако су правна начела према важности и значењу хоризонтално умрежена, ипак се за начело владавине права може рећи да представља темељно и „највише“ начело, будући да се ради о интегралном појму који обухвата кључне статутарне (самим тиме и уставне и конвенцијске) постулате, међу којима су, између осталих, подјела власти и независност правосуђа, а у смислу члана III/3.б) Устава општа начела међународног права су саставни дио правног поретка Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. У свјетлу става Уставног суда израженог поводом схватања сегмента владавине права (види одлуке Уставног суда број У 6/06 од 29.03.2008. године и број У 7/12 од 30.01.2013. године), Суд истиче да статутарни принцип владавине права значи да Дистрикт функционише у складу са постојећим законима и прије свега Статутом (као и Уставом, одлукама Трибунала за спор око међуентитетске линије разграничења у области Брчког и свим налозима супервизора за Брчко), те да се ова обавеза односи једнако на законодавна, извршна и судска овлашћења Дистрикта. Унутрашње уређење Дистрикта засновано је на принципу подјеле власти између законодавне, извршне и судске власти (члан 19.), који принцип је битан за концепт владавине права, с нагласком на независност правосуђа, односно независност судова (члан 66. став (1)) и независност тужилаштва (члан 67. став (1)), упућујући на постојање механизма међусобне контроле и равнотеже власти, што је и суштина принципа подјеле власти као услова за владавину права. С обзиром на садржину поднесене иницијативе, овдје је важно нагласити да су ирелевантни наводи Скупштине којима позивом на став Уставног суда из одлуке број У 4/19 од 05.07.2019. године указује на то да одредбе оспораваних Закона садржински задовољавају стандард „квалитета закона“, будући да у вези са тим аспектом принципа владавине права (формалним и материјалним) иницијатор и не доводи у питање усклађеност одредби оспораваних Закона, већ насупрот томе, иницијатор неусклађеност истих прије свега доводи у везу са повредом статутарног принципа независности правосуђа (судства/тужилаштва), а посљедишно томе и принципа подјеле власти, те принципа владавине права који, како је претходно наведено, јесте интегрални принцип чији неодвојиви дио представљају претходно поменута два принципа.

Суд наглашава да експлицитно наведени статутарни принцип независности правосуђа (судства/тужилаштва) представља општи принцип који мора бити поштован јер је неодвојив од принципа владавине права. Статутарни принцип владавине права и независности правосуђа као његов неодвојиви дио, а нарочито принцип подјеле власти, не значи да законодавац не може регулисати законима и прописима питања која су од важности за функционисање правосуђа Дистрикта (као што је између осталог и учињено законом којим су регулисане плате и друге накнаде судија и тужилаца у Дистрикту). У том смислу законодавац има статутарно овлашћење и да мијења постојећа законска рјешења, ради њиховог прилагођавања привредним,

социјалним и другим приликама, те релевантним околностима, па и да поједина питања уреди на другачији начин, у којем домену ужива одређено поље слободне процјене, на шта оправдано указује и Скупштина позивајући се на став овог Суда из одлуке број: 97 о У 002040 17 Оус од 22.01.2018. године и став Уставног суда из одлуке број У 06/06 од 29.03.2008. године. Међутим, ово не треба погрешно схватити као апсолутно поље слободне процјене законодавца (Скупштине) приликом доношења релевантних закона или њихових измјена и допуна. Наведене законодавне активности могу се предузимати само уз поштовање Статута, а управо Статут и обавезује законодавца да не крши експлицитно прописан статутарни принцип независности правосуђа (судства/тужилаштва), односно, обавезује га да приликом креирања законодавног оквира који регулише ову област или приликом измјена постојећег, обавезно води рачуна о наведеном принципу. Дакле, на законодавцу је обавеза да својим дјеловањем осигура независност правосуђа, водећи рачуна о статутарном положају судства и тужилаштва.

Надаље, подјела власти представља кључни принцип за остварење независности правосуђа, због чега се нужним указује постојање одвојености и међусобне независности законодавне, извршне и правосудне функције, са нагласком на томе да правосуђе није само у једнаком положају са остале двије гране власти, већ је посебна грана и због тога што контролише одлуке друге двије гране власти, а његова независност представља темељ гаранција владавине права, демократије и поштовања људских права, те остварени степен ове независности кључни је индикатор достигнутог нивоа владавине права у демократском друштву (види одлуку Уставног суда број У 7/12 од 30.01.2013. године). Како је већ претходно поменуто, јасно је да морају постојати механизми међусобне контроле и равнотеже власти, међутим, то не значи да било која од грана власти своје статутарне надлежности може користити као средство утицаја усмјерено према другој грани власти, јер би то за посљедицу имало довођење у подређени положај једне гране власти у односу на другу, те самим тиме нарушавање принципа подјеле власти, а посљедично томе и фундаменталног принципа владавине права. Стога је постојање стварне независности правосуђа могуће само уколико је правосуђе заиста независно у односу на законодавну и извршну власт, односно, лишено сваког посредног или непосредног утицаја друге двије гране власти, који би могао довести у питање његову независност. У вези са претходно наведеним, стварна статутарна независност правосуђа значи да су у вршењу својих правосудних функција судије и тужиоци у потпуности лишени било каквог утицаја (непосредног или посредног) и да нису ничим везани, осим поштовањем закона и слијеђењем сопствене савјести.

Суд сматра потребним нагласити специфичност и друштвени значај прије свега судова као носилаца судске власти за демократска друштва која су заснована на принципу подјеле власти, због чега се независни положај судова не може упоређивати са било којим другим категоријама. Такође, независност судства представља један од основних елемената који је потребно испунити да би се могло говорити о правичном поступку, као једном од фундаменталних људских права загарантованих чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 2. Устава. Европски суд за људска права у својој богатој пракси детаљно разрађује стандарде у области правосуђа који морају да постоје да би се суд могао сматрати независним и непристрасним

(предмет *Стаффорд против Уједињеног Краљевства*, број 46295/99 од 22.05.2002. године, *Гуја против Молдавије*, број 14277/04 од 12.02.2008. године, *Пабла Ку против Финске*, број 47221/99 од 22.06.2004. године, *Ассандизе против Грузије*, број 71503/01 од 08.04.2004. године, *Куприаноу против Кипра*, број 73797/01 од 15.12.2005. године, *Сацилор-Лорминес против Француске*, број 65411/01 од 09.11.2006. године), на чијем трагу је и Уставни суд заузео свој став када је у питању стандард независног и непристрасног суда (види, између осталог, одлуку Уставног суда број АП 1785/06 30.03.2007. године). Подсјећамо да су одлуке Уставног суда коначне и обавезујуће у смислу члана VI/4. Устава, док су судови Дистрикта, сходно одредби члана 13. став (4) Статута, приликом доношења одлука у предметима везаним за права и слободу из Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, обавезни узети у обзир и прецедентно право Европског суда за људска права. Поред тога, члан 13. став (4) Статута прописује да права и слободу из Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода имају већу правну снагу у односу на сваки закон који је у супротности с Конвенцијом.

У вези са претходно наведеним, ваља указати на то да се независност правосуђа манифестује у два облика и то као институционална независност и индивидуална независност. Сваки од ових облика има више својих подједнако битних аспеката, међутим, узимајући у обзир да се одредбе оспораваних Закона односе на примања носилаца правосудних функција у Дистрикту, у конкретном случају, акценат је свакако на индивидуалној независности и то њеном аспекту који се односи на финансијску сигурност носилаца правосудних функција, као гаранцији њихове независности и непристрасности. За правилно схватање, шта би прије свега статутарни принцип независности правосуђа (судства/тужилаштва) у том смислу заиста требао да представља, а затим и на који начин би индивидуална независност са аспекта финансијске сигурности носилаца правосудних функција као његов интегрални дио требала бити обезбијеђена од стране законодавца, од суштинског значаја су међународни стандарди на које упућују бројни међународни документи, о чијој важности по овом питању говори и пракса Уставног суда (види одлуку Уставног суда број У 7/12 од 30.01.2013. године и број У 29/13 од 28.03.2014. године).

Тако, када је у питању независност правосуђа која је била предмет мишљења Европске комисије за демократију кроз право (Венецијанска комисија) о правној сигурности и независности правосуђа у Босни и Херцеговини од 15. и 16. јуна 2012. године, у том мишљењу је, између осталог, истакнуто да се институционална независност може оцијенити кроз четири критеријума, од којих је један и захтјев да судство мора бити независно у финансијским питањима, те да правосуђе мора добити довољно средстава за правилно обављање функција и мора имати улогу у одлучивању како се та средства дозначавају. Када је у питању индивидуална независност, она се односи на независност коју имају судије као појединци у извршавању својих професионалних дужности и морају бити независни и непристрасни и ти услови су интегрални дио основног демократског принципа подјеле власти: судија не смије бити подложен политичком утицају, а правосуђе увијек мора бити непристрасно, наглашавајући да индивидуална независност има више аспеката, те да је један од њих и сигурност мандата и финансијска сигурност.

Европска повеља о закону за судије из 1998. године (у даљем тексту: Повеља) у општим начелима наводи да статус судија има за циљ осигурати способност, независност и непристрасност које сваки појединац оправдано очекује од законом утврђеног суда и од сваког судије којем је повјерена заштита његових права, те да се искључују све одредбе и поступци који би могли угрозити повјерење у такву способност, независност и непристрасност, а да се Повеља састоји из одредби које најбоље могу гарантовати испуњење овог циља и које настоје подићи ниво гаранција у различитим европским државама, док се на основу истих не могу оправдати измјене у домаћим статутима које теже ка смањењу већ достигнутог нивоа гаранција у појединим земљама. Такође, истакнуто је да су у свакој европској земљи основна начела о статусу судија уврштена у унутрашње норме земље на највишем нивоу, док су статутарна правила загарантована барем на законодавном нивоу. Када је у питању зарада и здравствена заштита у Повељи се истиче да судије који у професионалном виду обављају судску функцију имају право на зараду, чији је ниво утврђен на начин који их штити од притисака са циљем да се утиче на њихова рјешења или уопште на понашање у оквиру јурисдикције, и тако наруши независност и непристрасност. Дакле, ниво зараде судија мора бити одређен тако да их штити од било које врсте притисака који би могли нарушити њихову независност и непристрасност.

Надаље, Основна начела независности судства Уједињених народа од 1985. године прописују да је независност судства гарантована од државе и заштићена уставом и националним законима, а да је дужност свих установа, владиних и других, да поштују независност судства, као и да је свака држава чланица дужна да обезбјеђује средства која су судству потребна за нормално обављање функција.

Магна карта судија (основна начела) КВЕС-а Вијећа Европе из новембра 2010. године (у даљем тексту: Магна карта судија), када је у питању владавина права и Правда, прописује да је правосуђе једна од три гране власти у свакој демократској држави и да је њен задатак да гарантује сâмо постојање владавине права и да на тај начин обезбиједи правилну примјену закона на непристрасан, праведан, правичан и ефикасан начин. Што се тиче независности судства прописано је да независност и непристрасност судства представљају битне претпоставке за рад судства, а да је независност судства законска, функционална и финансијска, те да се она у вези са другим овлашћењима државе гарантује онима који траже правду и друштву у цјелини, путем националних прописа на највишем нивоу, док су држава и сваки судија одговорни за унапређење и заштиту независности судства. Такође, независност судства се гарантује у погледу активности судија, а нарочито у погледу запошљавања, именовања до старосне границе за пензионисање, напредовања, несмјењивости, обуке, судијског имунитета, дисциплине, накнаде и финансирања судства. Што се тиче гаранције независности Магна карта судија прописује да након консултовања са судством, држава обезбјеђује људске, материјалне и финансијске ресурсе неопходне за правилно функционисање правосудног система, а да би се избјегао непримјерен утицај, судије добијају одговарајућу накнаду и обезбјеђује им се адекватан пензиони план, који треба да буде утврђен законом.

Такође, Препорука Комитета министара Вијећа Европе земљама чланицама о судијама: независност, дјелотворност и одговорност ЦМ/Рец (2010)¹² од 17.11.2010. године, у тачки 4. прописује да је независност судије заштићена независношћу судства као цјелине, а тиме је она темељни аспект владавине права, док у тачки 7. прописује да се независност судија и судства у земљама чланицама треба осигурати уставом или на највишем могућем законском нивоу земље чланице, уз посебна правила прописана законом. Када је у питању спољашња (екстерна) независност, у тачки 11. прописано је да спољашња независност судија није предност, нити привилегија која је додијељена судијама због њиховог личног интереса, већ интереса владавине права и особа које траже и очекују непристрасну правду, и да се на независност судија треба гледати као на гаранцију слободе, поштовања људских права и непристрасног провођења закона, те да су непристрасност и независност судија кључни за гаранцију једнакости странака пред судом. С тим у вези, тачка 13. прописује да би се требале предузети све мјере за поштовање, заштиту и унапрјеђење независности и непристрасности судија. Када су у питању средства, у тачки 33. прописано је да свака држава треба додијелити одговарајућа средства, објекте и опрему судовима како би им омогућили испуњавање својих задатака, те да би се требала постићи учинковитост штитећи и поштујући независност и непристрасност судија. На крају, везано за примања судија, тачка 54. прописује да примања судија требају одговарати професији и одговорностима, те бити довољна како би их штитила од побуда чији је циљ утицати на њихове одлуке и да требају постојати гаранције за одржавање разумне накнаде у случају болести, породилског допуста за мајке и очеве, као и за исплату пензије, која би требала бити разумне висине у односу на примања током радног вијека, као и да посебним законом треба увести правила којима би се примања заштитила од смањења која би постојала посебно за судије.

Поред наведеног, КВЕС је у Мишљењу број 1 (2001) године у цјелости подржало све принципе из Препоруке Комитета министара Вијећа Европе о независности, учинковитости и улози судија Рец (94)¹² из 1994. године, а која Препорука је накнадно знатно допуњена и замијењена горе поменутом Препоруком Комитета министара Вијећа Европе земљама чланицама о судијама: независност, дјелотворност и одговорност ЦМ/Рец (2010)¹² из 2010. године, како би се учврстиле све мјере нужне за промовисање независности и дјелотворности судија, гарантовала и учинила дјелотворнијом њихова одговорност и ојачала улога судија и судства уопштено. С тим у вези, КВЕС је у свом Мишљењу у тачки 8. закључило да би судске зараде требале бити усклађене са улогом и одговорношћу судија, те да би се на одговарајући начин требала обезбиједити зарада током боловања и по пензионисању. Још битније, закључено је да се посебном законском одредбом треба загарантовати немогућност смањења зараде, као и њено повећање у складу са повећањем трошкова живота.

Из свих поменутих међународних докумената овај Суд изводи закључак да постојање материјалне, односно, финансијске сигурности представља основ за очување независности правосуђа (прије свега судства, али свакако и тужилаштва у смислу статутарних гаранција независности), које је темељ развоја сваке земље, гарантујући кроз своју независност постојање демократског друштва и владавине права. С тим у вези, примања носилаца правосудних функција (индивидуална независност правосуђа), као његов

неодвојиви дио, морају бити на одговарајућем нивоу како би се осигурала ефикасност и независност правосуђа, а достигнути ниво примања носилаца правосудних функција би морао уживати заштиту од било каквог евентуалног умањења, са постојањем одговарајућих мјера које би биле гаранција искључиво унапређењу већ достигнутог нивоа, све у циљу осигурања заштите независности и непристрасности носилаца правосудних функција. Такође, норме о независности правосуђа, а самим тиме и о независности носилаца правосудних функција, требале би бити уврштене у норме на највишем нивоу, а разрада истих би требала бити барем на законском нивоу. Када је у питању висина примања носилаца правосудних функција, исту не би требало гледати кроз призму њиховог личног интереса, већ насупрот томе, као гаранцију владавине права, слободе, поштовања људских права и непристрасног провођења закона, односно, као гаранцију да ће носилац правосудне функције, заштићен од сваког потенцијалног утицаја, поступати искључиво у складу са законом. Са друге стране, недовољна средства и ограничавање финансијских средстава правосуђу може довести у питање и принцип независности правосуђа.

Међутим, супротно свему претходно наведеном, Скупштина је одредбама оспораваних Закона умањила већ достигнути ниво права који је носиоцима правосудних функција био гарантован када су у питању плата и њихова друга примања у смислу Закона о платама и другим накнадама судија и тужилаца у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, на начин што је умањила додатак на радни стаж и то умањењем процента за који се основна мјесечна плата повећава за сваку пуну годину радног стажа са 0,5% на 0,3%, те кроз умањење права које су носиоци правосудне функције имали у смислу периодичног усклађивања плате како би се отклонили учинци инфлације и то повећањем параметра који се користи за ову редовну корекцију плате тако што је износ који просјечна мјесечна нето плата у Босни и Херцеговини израчуната за календарску годину мора достићи или прећи, са износа од 800,00 КМ, у коначном повећан на износ од 1.600,00 КМ (првобитно на 1.200,00 КМ). Супротно статутарном принципу независности правосуђа (судства/тужилаштва), те индивидуалној независности и то њеном аспекту који се односи на финансијску сигурност носилаца правосудних функција као неодвојивом дијелу овог статутарног принципа, Скупштина је одредбама оспораваних Закона утицала на структуру материјалне основе и накнада које су биле гарантоване носиоцима правосудних функција у Дистрикту, због чега овај Суд сматра да је на овај начин дошло до задирања од стране законодавне власти (Скупштине) у статутарни принцип независности правосуђа (судства/тужилаштва), као гаранта владавине права. Дакле, наведеним законодавним активностима повријеђен је статутарни принцип независности правосуђа на индивидуалном, те самим тиме и на институционалном нивоу, а посљедице томе и статутарни принцип подјеле власти, те принцип владавине права.

Ваља поново нагласити да Скупштина као законодавни орган у Дистрикту има овлаштење да доноси релевантне законе и да мијења постојећа законска рјешења, у чему ужива одређено поље слободне процјене, али то може радити само уз поштовање Статута, а Статут обавезује Скупштину да не крши независност правосуђа Дистрикта. Из наведеног разлога није прихватљив аргумент Скупштине којим се доношење оспораваних Закона оправдава намјером да се изједначе плате у јавном сектору Дистрикта, јер је на овај начин поступљено супротно статутарном принципу, како индивидуалне, тако и

институционалне независности правосуђа, и то тако што је кориштењем наведене аргументације створена могућност да се на непосредан начин врши утицај на финансијску сигурност носилаца правосудних функција, чија заштита би управо требала да буде обезбијеђена статутарним принципом независности правосуђа, а нарочито имајући у виду да је управо на законодавцу обавеза да својим дјеловањем осигура независност правосуђа, те да кроз своје законодавне активности обезбјеђује прогресију овог принципа, а не његову регресију, као што је то у конкретном случају. Такође, битно је истаћи и то да су у циљу гаранције статутарног принципа независности правосуђа додатно разрађени законски механизми заштите индивидуалне независности са аспекта који се односи на финансијску сигурност носилаца правосудних функција у Дистрикту, тако што је одредбом члана 72. став (3) Закона о судовима прописано да се плате, бенефиције и друге накнаде носиоцима судијске функције не могу умањивати током трајања њиховог мандата, док је одредбом члана 41. Закона о Тужилаштву прописано да се плате, бенефиције и друге накнаде главног тужиоца, замјеника главног тужиоца и тужилаца не могу умањивати током трајања њиховог мандата. Међутим, без обзира на статутарне принципе и на постојање поменутих законских механизма заштите, Скупштина се одлучила на предузимање законодавних активности, односно, доношења оспораваних Закона којима се умањује достигнути ниво права који је носиоцима правосудних функција био гарантован када су у питању плата и њихова друга примања у смислу Закона о платама и другим накнадама судија и тужилаца у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

На крају, Суд сматра корисним указати и на релевантне одредбе упоредног законодавства, прије свега државног (уважавајући статус Дистрикта у смислу члана 1. став (1) Статута), али и ентитетског закона, којима је прописан додатак на радни стаж и прописано регулисање основне мјесечне плате. Тако, Закон о платама и другим накнадама у судским и тужилачким институцијама на нивоу Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 90/05 и 77/20) у члану 5. прописује да се основна мјесечна плата сваког судије и тужиоца из члана 2. односно 3. и 4. овог Закона повећава за 0,5% за сваку пуну годину радног стажа, највише до 40 година, док је одредбом члана 6. став (1) истог Закона прописано да се плате прописане члановима 2., 3. и 4. овог Закона неће повећавати све док просјечна мјесечна нето плата у Босни и Херцеговини израчуната за календарску годину не достигне или не пређе износ од 800,00 КМ. Када је у питању Закон о платама и другим накнадама судија и тужилаца у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, бр. 72/05, 22/09, 55/13 и 61/22), одредбом члана 5. прописано је да се основна мјесечна нето плата сваког судије и тужиоца из члана 2. односно 3. овог Закона и стручног сарадника из члана 4. повећава за 0,5%, за сваку пуну годину радног стажа, највише до 40 година, а одредба члана 6. став (1) прописује да се плате прописане члановима 2., 3. и 4. овог Закона неће повећавати све док просјечна мјесечна нето плата у Босни и Херцеговини израчуната за календарску годину не достигне или не пређе износ од 800,00 КМ. Готово идентично рјешење превиђено је и на нивоу Републике Српске и то Законом о платама и накнадама судија и јавних тужилаца у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 56/22), те се основна мјесечна плата судија и тужилаца увећава за 0,5%, за сваку пуну годину радног стажа, највише до 40 година (члан 4.), са разликом што се регулисање основне мјесечне плате, сходно одредби члана 6. овог Закона, веже за просјечну

мјесечну бруто плату у Републици Српској, односно, плате судија и тужилаца се неће повећавати све док просјечна мјесечна бруто плата у Републици Српској израчуната за календарску годину не достигне или не буде већа од 1.625,00 КМ. Из наведеног је видљиво да се ради о идентичним законским рјешењима која су била садржана и у Закону о платама и другим накнадама судија и тужилаца у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, прије него што је Скупштина, супротно статутарном принципу независности правосуђа, а посљедично томе и статутарном принципу подјеле власти и владавине права, предузела законодавне активности доношењем оспораваних Закона. Овај Суд напомиње да су у питању носиоци правосудних функција на нивоу Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, које на јединствен начин, под истим законским условима, именује Високо судско и тужилачко вијеће Босне и Херцеговине у складу са Законом о Високом судском и тужилачком вијећу Босне и Херцеговине.

Имајући у виду све напријед наведено, Суд је нашао неусклађеност члана 1. оспораваног Закона („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”, број 31/21) и члана 2. и члана 3. оспораваног Закона („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине”, број 21/22), са чланом 1. став (4), чланом 19, чланом 66. став (1) и чланом 67. став (1) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, односно, нашао да је Скупштина доношењем наведених одредби оспораваних Закона повриједила статутарни принцип независности правосуђа, како на индивидуалном, тако и на институционалном нивоу, а посљедично томе и статутарни принцип подјеле власти, те принцип владавине права.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о У 002525 22 Оус од 16.05.2023. године)

2.

Оцјена усклађености одредбе члана 19. став (1) у дијелу који гласи „и упутством о финансијском извјештавању одјељења“ и став (2) истог члана, као и одредба члана 20. став (3) Правилника о додјели средстава за финансирање програма, односно пројеката од јавног интереса у одјељењу за привредни развој, спорт и културу број предмета: 02-000029/21 и број акта: 01.11-0377мб-034/21 од 11.06.2021. године са одредбама чланова 21. и 22. Закона о Влади Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„УТВРЂУЈЕ СЕ ДА ОДРЕДБА ЧЛАНА 19. СТАВ (1) У ДИЈЕЛУ КОЈИ ГЛАСИ „И УПУТСТВОМ О ФИНАНСИЈСКОМ ИЗВЈЕШТАВАЊУ ОДЈЕЉЕЊА“ И СТАВ (2) ИСТОГ ЧЛАНА, КАО И ОДРЕДБА ЧЛАНА 20. СТАВ (3) ПРАВИЛНИКА О ДОДЈЕЛИ СРЕДСТАВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА, ОДНОСНО ПРОЈЕКТА ОД ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА У ОДЈЕЉЕЊУ ЗА ПРИВРЕДНИ РАЗВОЈ, СПОРТ И КУЛТУРУ БРОЈ ПРЕДМЕТА: 02-000029/21 И БРОЈ АКТА: 01.11-0377МБ-034/21 ОД 11.06.2021. ГОДИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 10/21), НИСУ У СКЛАДУ СА ОДРЕДБАМА ЧЛАНОВА 21. И 22. ЗАКОНА О ВЛАДИ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БР. 22/18 - ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ, 49/18, 8/19,

10/19 И 32/19) И ПРЕСТАЈУ ДА ВАЖЕ ДАНОМ ОБЈАВЉИВАЊА ОВЕ ПРЕСУДЕ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ”.

Из образложења:

„МЕРИТУМ

На основу навода приједлога и одговора на приједлог, имајући у виду цитиране релевантне законске одредбе, као и одредбе оспорованог Правилника, те полазећи од начела законитости, овај Суд налази да одредбе чланова 19. став (1) и став (2) и 20. став (3) оспорованог Правилника нису у складу са одредбама чланова 21. и 22. Закона о Влади.

Наиме, одредбом члана 64. став 1. тачка д) Закона о буџету (Правилник о додјели средстава из буџета удружењима, фондацијама, другим правним и физичким лицима) јасно је прописано да се Правилником о додјели средстава за финансирање програма, односно пројеката од јавног интереса, између осталог, утврђује начин подношења завршног извјештаја и контроле удружења, фондације и другог правног и физичког лица. Дакле, према садржају цитиране законске одредбе, начин подношења завршног извјештаја и контроле удружења, фондације и другог правног и физичког лица у потпуности треба бити дефинисан Правилником. Овдје ваља нагласити да предметни Правилник доноси Влада, али на приједлог надлежног буџетског корисника (став (2) поменутог члана), односно, у конкретном случају оспоравани Правилник је, на основу Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, те Закона о Влади и Закона о буџету, донијела Влада на приједлог Одјељења за привредни развој, спорт и културу.

Међутим, поступајући супротно горе наведеном, одредбом члана 19. став (1) оспорованог Правилника прописано је да пријављено лице којем је одобрен програм, односно пројекат од јавног интереса доставља (подноси) Одјељењу за привредни развој, спорт и културу завршни извјештај у складу са Законом о буџету и Законом о извршењу буџета, али и у складу са Упутством о финансијском извјештавању Одјељења за привредни развој, спорт и културу, док је ставом (2) истог члана прописано да ће Одјељење контролу поднесеног завршног извјештаја и завршног финансијског извјештаја о утрошку средстава вршити према поменутом Упутству. Такође, одредбом члана 20. став (3) оспорованог Правилника прописано је да ће Одјељење за привредни развој, спорт и културу у року од осам дана од дана ступања на снагу овог Правилника донијети Упутство о финансијском извјештавању. Стога, Суд закључује да је оспораваним Правилником пропуштено потпуно дефинисати начин подношења завршног извјештаја и завршног финансијског извјештаја и њихове контроле (сходно одредби члана 64. Закона о буџету), тако што су подношење и контрола детаљније дефинисани Упутством о финансијском извјештавању Одјељења за привредни развој, спорт и културу које је накнадно донесено од стране шефа одјељења.

У вези са претходно наведеним, када је у питању Упутство о финансијском извјештавању Одјељења за привредни развој, спорт и културу које је донесено од стране шефа одјељења, Суд наглашава да су релевантним

одредбама Закона о Влади дефинисани акти које у оквиру својих надлежности могу доносити шефови одјељења, па је тако одредбом члана 21. став (1) тачке е) и ф) овог Закона (Надлежности шефа одјељења) прописано да шефови одјељења доносе опште акте када је то законом одређено и управне акте и друге појединачне акте у складу са Статутом и законима Дистрикта, док је одредбом члана 22. истог Закона (Акти шефова одјељења) прописано да шефови одјељења у извршавању својих надлежности доносе одлуке и правилнике када је то законом или другим прописом одређено, те појединачне управне акте којима регулишу појединачна права и дужности физичких и правних лица у складу са законом и другим прописима. Дакле, општи акти који могу бити донесени од стране шефова одјељења јесу одлуке и правилници, док упутство, у смислу одредбе члана 17. Закона о Влади, представља акт који у оквиру својих надлежности може искључиво да донесе градоначелник, а у циљу прописивања начина рада и вршења послова органа управе, правних лица и грађана у извршавању закона. Слиједом наведеног, јасно је да је услед доношења оваквог оспораваног Правилника, шеф Одјељења за привредни развој, спорт и културу прекорачио надлежности одређене Законом о Влади и то у смислу аката који од стране шефа одјељења могу бити донесени, имајући у виду да је у конкретном случају детаљно дефинисање начина подношења завршног извјештаја и завршног финансијског извјештаја и њихове контроле прописано Упутством о финансијском извјештавању Одјељења за привредни развој, спорт и културу, које је донесено од стране шефа Одјељења. У прилог правилности оваквог закључка Суда, говори то што у Упутству за финансијско извјештавање крајњих корисника средстава додијељених за програме и пројекте од јавног интереса из Одјељења за привредни развој, спорт и културу број предмета: 13-000556/23 и број акта: 13-1153ПГ-0013/23 од 27.03.2023. године (које је достављено од стране овлашћеног предлагача и самог Одјељења), уопште није наведен правни основ доношења овог акта, управо из разлога што за доношење истог од стране шефа Одјељења за привредни развој, спорт и културу, не постоји упориште у релевантним законским одредбама.

Такође, Суд сматра битним истаћи и то да се финансирање и суфинансирање програма и пројеката од јавног интереса у Одјељењу за привредни развој, спорт и културу, сходно одредби члана 57. Закона о буџету, заснива и на принципу ефикасног надзора над утрошком одобрених средстава, како је то наведено и у члану 2. оспораваног Правилника. Такође, Закон о извршењу буџета у одредби члана 28. прописује да се утрошак средстава буџетског корисника (самим тиме и Одјељења за привредни развој, спорт и културу) за финансирање и суфинансирање програма, односно пројеката од јавног интереса врши у складу са правилником о додјели средстава из буџета удружењима, фондацијама и другим правним и физички лицима за финансирање програма, односно пројеката од јавног интереса, али и у складу са програмом утрошка средстава из члана 32. овог Закона. С тим у вези, поменутом одредбом прописано је да је буџетски корисник обавезан Влади предложити програм утрошка средстава, између осталог, за финансирање и суфинансирање програма, односно пројеката од јавног интереса, а један од елемената програма утрошка средстава јесте начин и контрола утрошка средстава и буџетски корисник се обавезује успоставити механизам контроле додјеле и утрошка средстава из буџета за фискалну годину која су намијењена и за финансирање и суфинансирање програма, односно пројеката од јавног интереса, у смислу да буџетски корисник устроји посебне критерије и

евиденцију о додјели и начину трошења средстава, као и у смислу дефинисања садржаја извјештаја о намјенском утрошку додијељених средстава. Све наведене законске одредбе указују на јасну потребу за постојањем унапријед дефинисаног механизма којим ће буџетски корисник обезбиједити ефикасан надзор над утрошком одобрених средстава, те управо је Одјељење за привредни развој, спорт и културу као буџетски корисник у конкретном случају имало могућност да кроз приједлог оспораваног Правилника детаљно утврди и дефинише начин подношења завршног извјештаја и контроле удружења, фондације и другог правног и физичког лица, односно, да на тај начин обезбиједи остварење принципа ефикасног надзора над утрошком одобрених средстава, а што је пропуштено учинити. Насупрот оваквој обавези буџетског корисника, стоји обавеза удружења, односно фондација која користе средства буџетског корисника за финансирање или суфинансирање програма и пројеката од јавног интереса и текућих донација из буџета Дистрикта и која су у складу са чланом 37. став (2) Закона о удружењима и фондацијама дужна поднијети извјештај о располагању тим средствима у складу са овим Законом, Законом о буџету и Законом о извршењу буџета.

Из свега напријед наведеног, очигледно је да је доносилац оспораваног Правилника прешао законом одређени оквир, јер је детаљно дефинисање начина подношења завршног извјештаја и завршног финансијског извјештаја и њихове контроле прописао Упутством о финансијском извјештавању Одјељења за привредни развој, спорт и културу, које је донесено од стране шефа Одјељења, а за чије доношење у смислу релевантних одредаба Закона о Влади шеф Одјељења није био надлежан, што аутоматски значи да су одредбе чланова 19. став (1) и став (2) и 20. став (3) оспораваног Правилника у супротности са одредбама чланова 21. и 22. Закона о Влади. Поред тога, Суд поново подсјећа на обавезу која произилази из одредбе члана 64. Закона о буџету, односно, обавезу да се оспораваним Правилником, који на приједлог Одјељења за привредни развој, спорт и културу доноси Влада, детаљно дефинише начин подношења завршног извјештаја и контроле удружења, фондације и другог правног и физичког лица.

На крају, Суд сматра нужним указати на то да се у овом поступку није упуштао у испитивање усклађености одредбе члана 19. став (1) оспораваног Правилника у дијелу који гласи „и то: а) завршни извјештај о реализацији програма и пројекта од јавног интереса (АНЕКС XI), б) завршни финансијски извјештај о реализацији програма и пројекта од јавног интереса (АНЕКС XII)“, будући да овлаштени предлагач у свом приједлогу није навео конкретне разлоге на којима у овом дијелу заснива свој приједлог. Исто није могло бити од утицаја на коначну одлуку овог Суда, нарочито из разлога што је у складу са одредбом члана 64. Закона о буџету, оспораваним Правилником, између осталог, било нужно утврдити и обрасце за завршни извјештај о реализацији програма, односно пројекта од јавног интереса и завршни финансијски извјештај, а на који начин је у конкретном случају и поступљено, с обзиром да ови обрасци у виду анекса (XI и XII) чине саставни дио оспораваног Правилника који је на приједлог Одјељења за привредни развој, спорт и културу донесен од стране Владе.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о У 002576 23 Оуз од 21.06.2023. године)

3.

Оцјена усклађености Одлуке о утврђивању јавног интереса Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 01-02-633/16 од 01.06.2016. године са одредбом члана 13. став (5) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„УТВРЂУЈЕ СЕ ДА ОДЛУКА О УТВРЂИВАЊУ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА СКУПШТИНЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, БРОЈ 01-02-633/16 ОД 01.06.2016. ГОДИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 17/16), НИЈЕ ДОНЕСЕНА У СКЛАДУ СА ОДРЕДБОМ ЧЛАНА 13. СТАВ (5) СТАТУТА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 2/10) И У ЦЈЕЛОСТИ ПРЕСТАЈЕ ДА ВАЖИ ДАНОМ ОБЈАВЉИВАЊА ОВЕ ПРЕСУДЕ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“.“

Из образложења:

„МЕРИТУМ

Прије свега, Суд подсјећа да је идентично правно питање већ било предмет више поступака оцјене усклађености правних аката (пресуда број 97 О У 002303 20 Оус од 08.10.2020. године, број 97 О У 002380 21 Оус од 28.05.2021. године и број 97 О У 002410 21 Оус од 27.08.2021. године), у којима је Суд пресудама утврдио да иницијативама оспораване Одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса, нису донесене у складу са одредбом члана 13. став (5) Статута, па је одредио да исте у цјелости престају да важе даном објављивања поменутих пресуда у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“. С обзиром да се и у овом случају ради о иницијативи са идентичним чињеничним основом и о којој се има одлучити примјеном истих релевантних статутарних и законских одредаба као и у поменутих предметима, Суд је у овом поступку донио одлуку слиједећи своју праксу и раније заузети став.

Наиме, попут Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и Устава Босне и Херцеговине, члан 13. став (5) Статута штити право на приватну имовину, на начин да пружа гаранције да грађани Дистрикта имају право на мирно и неометано уживање своје приватне имовине. Како је право на имовину право сваког физичког и правног лица на заштиту од аката којима се укидају или ометају имаочева права кориштења и располагања, наведена статутарна одредба прописује као основни постулат да ниједном лицу имовина неће бити одузета, експроприсана или на било који начин умањена без његове сагласности, а истом одредбом је предвиђен и изузетак да се приватна имовина ипак може одузети или ограничити ако је то предвиђено законом и у мјери у којој је то потребно ради остваривања општег добра. С тим у вези, садржину приватне имовине чине различита имовинска права, а као једно од важнијих права свакако се истиче право власништва на покретним или непокретним стварима.

Да би Суд утврдио да ли је иницијаторима повријеђено право на приватну имовину, прије свега мора размотрити да ли иницијатори имају имовину која

ужива заштиту у смислу цитиране статутарне одредбе, те да ли постоји мијешање Дистрикта у право иницијатора на имовину. Слједом наведеног, како је у конкретном случају оспораваном Одлуком Скупштине обухваћена и парцела у сувласништву иницијатора (парцела означена као к.ч. број ... к.о. Б. 3), те како се јавни интерес утврђује у сврху експропријације, која подразумијева одузимање или ограничење стварних права на некретнинама, у јавном интересу Дистрикта, уз накнаду, то је очигледно да иницијатори имају имовину (право сувласништва на непокретности) у смислу члана 13. став (5) Статута, те да је оспораваном Одлуком Скупштине дошло до мијешања у право иницијатора на имовину, јер директно задире у њихово право сувласништва на поменутој парцели.

С обзиром да члан 13. став (5) Статута дозвољава одузимање или ограничавање приватне имовине без сагласности њеног имаоца, али само на начин предвиђен законом и у мјери у којој је то потребно ради остваривања општег добра, то ће Суд у наставку образложења прво утврдити да ли је наведено мијешање у приватну имовину иницијатора било у складу са законом.

Према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда Босне и Херцеговине (видјети Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине о допустивости и меритуму, број АП-3051/14 од 23.01.2015. године), мијешање јавних власти у право на имовину је законито само ако је пропис који је основ мијешања: (а) доступан грађанима, (б) толико прецизан да омогућава грађанима да одреде своје поступке и (ц) у складу с принципом правне државе, што значи да слобода одлучивања која је прописом дата надлежној власти не смије бити неограничена, тј. мора осигурати грађанима адекватну заштиту против произвољног мијешања.

С тим у вези, наведену Одлуку донијела је Скупштина у парламентарној процедури и иста је објављена у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 17/16, па је због тога за Суд неупитно да је та Одлука, у смислу наведеног стандарда законитости, била доступна грађанима Дистрикта и иницијаторима, те су се могли упознати с њеним одредбама.

Надаље, оспоравана Одлука се састоји од четири члана, чије одредбе јасно прописују због чега се утврђује јавни интерес, на којим парцелама се намјерава градити крак улице, ко је корисник експропријације, на основу којих правних аката је утврђен јавни интерес, те када та одлука ступа на правну снагу. С обзиром на садржај наведених одредби, Суд сматра да оспоравана Одлука задовољава и други критеријум законитости, јер је довољно прецизна и омогућава грађанима да одреде своје поступке.

Коначно, Суд треба испитати да ли је испуњен и трећи критеријум законитости мијешања, односно да ли је слобода (овлаштење) Скупштине да одлуком утврди јавни интерес за извођење радова или градњу путева, која јој је дата чланом 9. став (1) Закона о експропријацији, неограничена, односно постоји ли заштита од арбитарности.

С тим у вези, анализом одредаба Закона о експропријацији некретнина и оспораване Одлуке Скупштине, очигледно је да није осигурана правна заштита имовинских права власника непокретности (у односу на коју Скупштина утврди

постојање јавног интереса за експропријацију у циљу извођења радова или градњу објеката), односно није прописано право власника непокретности да против одлуке о утврђивању јавног интереса поднесе правни лијек. Разлог таквог законског рјешења је у чињеници да у Дистрикту, за разлику од идентичних ентитетских прописа, одлуку о утврђивању јавног интереса доноси законодавни орган – Скупштина, тако да против те одлуке власник непокретности не може изјавити жалбу, нити покренути управни спор, јер је чланом 9. став (1) тачка 3) Закона о управним споровима, изричито прописано да се управни спор не може водити у стварима о којима непосредно на основу статутарних овлаштења одлучује Скупштина Дистрикта.

Међутим, без обзира на наведено, Суд наглашава да у поступку утврђивања јавног интереса, власнику непокретности мора бити омогућено да на одговарајући начин заштити своја имовинска права, јер се експропријацијом нужно задире у право на приватну имовину, будући да се право власништва на непокретности одузима или ограничава у циљу извођења радова или градње објеката у јавном интересу, односно интересу Дистрикта. Због постојећег законског рјешења и правне природе аката које доноси Скупштина као законодавни орган, искључена је судска контрола одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса за извођење радова или градњу објеката. Али, када се ради о овако осјетљивим питањима која се тичу права на приватну имовину, судска заштита не смије бити у цјелости искључена, нити власник непокретности може бити лишен сваке могућности да заштити свој посјед, јер сваки акт којим се на било који начин задире у право власништва мора бити подвргнут контроли законитости.

У том смислу, Суд подсјећа да према члану 9. став (1) Закона о експропријацији некретнина, Скупштина утврђује јавни интерес по претходно прибављеним локацијским условима, а у складу са тим, чланом 3. оспораване Одлуке Скупштине прописано је да је јавни интерес Брчко дистрикта Босне и Херцеговине утврђен на основу рјешења о локацијским условима број предмета: УП-I-22-000430/15 и број акта: 06-1101ИД-005/15 од 25.02.2015. године и закључка број: УП-I-22-000011/16 и број акта: 06-1101ИД-003/16 од 05.01.2016. године (којим је извршена исправка овог рјешења). Према томе, имајући у виду да је, како је то напријед наведено, законодавац власнику непокретности ускратио право на подношење жалбе или другог правног лијека против одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса, онда се у поступку доношења локацијских услова, који претходи утврђивању јавног интереса за експропријацију, власнику некретнина мора омогућити да као странка учествује и заштити своја имовинска права. Ово посебно из разлога што су, према члану 46. став (1) и члану 48. Закона о просторном планирању и грађењу, локацијски услови по својој правној природи управни акт, а поступак по захтјеву за издавање локацијских услова се проводи у складу са одредбама Закона о управном поступку, у којем власник непокретности има право да учествује ради заштите својих права или правних интереса, тј. има својство странке у смислу члана 35. наведеног Закона.

Слиједом наведеног, дужност Одјељења за просторно планирање и имовинскоправне послове Владе Дистрикта јесте да у поступку доношења локацијских услова за извођење радова или изградњу објеката, на основу којих се накнадно утврђује јавни интерес за експропријацију, а потом врши и сама

експропријација, испоштује начело саслушања странке и у складу са правилима управног поступка, власницима непокретности на које се односе локацијски услови, прије доношења рјешења о локацијским условима, пружи могућност да се изјасне о свим чињеницама и околностима које су важне за доношење рјешења, те да остваре и заштите своја имовинска права и правне интересе. На тај начин ће се истовремено власници непокретности упознати да се води поступак за утврђивање јавног интереса, те да надлежни органи Дистрикта намјеравају експроприсати њихову непокретност ради извођења радова у јавном интересу. Ово посебно из разлога што орган надлежан за доношење рјешења о експропријацији није овлаштен да се упушта у оцјену правилности и цјелисходности одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса за ту експропријацију.

Међутим, супротно од наведеног, из документације коју је Суду доставило Одјељење за просторно планирање, очигледно је да тај (надлежни) орган управе није поступио на описани начин, јер у поступку који је претходио доношењу рјешења о локацијским условима на захтјев Одјељења за јавне послове, иницијаторима као сувласницима непокретности није омогућио да учествује као странке у поступку, да се изјасне о свим релевантним чињеницама, те да остваре и заштите своја имовинска права и интересе, јер је у том поступку као странка саслушан само представник Одјељења за јавне послове, које је поднијело захтјев за издавање локацијских услова. Осим тога, поменуто рјешење о локацијским условима, као ни закључак о његовој исправци, на основу којих је донесена оспоравана Одлука Скупштине о утврђивању јавног интереса, нису достављени иницијаторима. Поступајући на такав начин, наведени орган управе је грубо повриједио једно од основних начела управног поступка, односно начело саслушања странке, тако да је поступак издавања локацијских услова проведен неправично и супротно напријед цитираним правилима Закона о управном поступку.

Слиједом свега изложеног, како је оспоравана Одлука Скупштине донесена на основу рјешења о локацијским условима број предмета: УП-I-22-000430/15 и број акта: 06-1101ИД-005/15 од 25.02.2015. године и закључка број: УП-I-22-000011/16 и број акта: 06-1101ИД-003/16 од 05.01.2016. године (којим је извршена исправка овог рјешења), те како у управном поступку који је претходио доношењу локацијских услова надлежни орган управе није омогућио иницијаторима (сувласницима непокретности) да учествују као странке и тиме их онемогућио да остваре и заштите своја имовинска права, то оспоравана Одлука Скупштине не задовољава квалитет законитости - није у складу са начелом правне државе, јер како је наведено, слобода одлучивања која је законом дата надлежној власти не смије бити неограничена, тј. грађанима се мора осигурати адекватна правна заштита против арбитрарности надлежних органа власти и произвољног мијешања у приватну имовину. Због тога, околност да се иницијатори, у смислу Закона о просторном планирању и грађењу, кроз јавни увид и јавну расправу могу претходно упознати са документом просторног планирања и намјеном некретнина на којима су они носиоци права, коју могућност Скупштина наводи у одговору на иницијативу, дефинитивно не представља адекватан вид учешћа, нити им даје статус странке у поступку, па самим тим не гарантује ни задовољавајућу ниво заштите имовинских права и интереса иницијатора на њиховим некретнинама када је у питању поступак доношења локацијских услова, на основу којих се накнадно

утврђује јавни интерес за експропријацију, а потом врши и сама експропријација.

Такође, чињеница да тек у поступку експропријације, у складу са Законом о експропријацији некретнина, долази до умањења права иницијатора на некретнинама, не може оправдати ускраћивање права иницијаторима да као странке учествују у поступку који (као предуслов) претходи утврђивању јавног интереса за експропријацију и да у истом покушају да заштите своја имовинска права и правне интересе, с обзиром да ће након утврђивања јавног интереса извјесно доћи до експропријације, а у којем поступку ће иницијатори искључиво моћи остварити право на накнаду за експроприсану некретнину.

Поред тога, Суд подсјећа да према члану 18. став (5) Закона о експропријацији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 112/06, 37/07, 66/08, 110/08, 106/10, 121/10, 2/2015 и 79/2015), те према члану 16. став (5) Закона о експропријацији Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 70/07, 36/10, 25/12, 8/15 и 34/16), против акта о утврђивању општег (јавног) интереса може се покренути управни спор код надлежног суда, па се не види оправдан разлог зашто би у Босни и Херцеговини једино власницима непокретности које се налазе на подручју Дистрикта, била ускраћена могућност да у поступку утврђивања јавног интереса за експропријацију њихових некретнина, остваре и заштите своја имовинска права.

Будући да оспоравана Одлука Скупштине не задовољава стандарде из члана 13. став (5) Статута, јер мијешање у право иницијатора на приватну имовину није проведено „на начин предвиђен законом“, то је повријеђено право иницијатора на приватну имовину, па је Суд ставом I изреке ове пресуде утврдио да оспоравана Одлука Скупштине о утврђивању јавног интереса није донесена у складу са наведеном статутарном одредбом. С тим у вези, Суд је одредио да иста у цијелости престаје да важи даном објављивања ове пресуде у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, с обзиром да се због природе предметне ствари и начина на који је формулисана одредба члана 1. наведене оспораване Одлуке, иста не може утврдити нестатутарном само у дијелу који се односи на парцелу иницијатора, те да Суд, у смислу члана 34. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, није ограничен захтјевом иницијатора.

С обзиром да према члану 6. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, учесници у овом поступку (по правилу) сnose своје трошкове, те да према наводима иницијативе и стању у спису предмета, нема основа да Апелациони суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине одреди другачије, Суд је ставом II изреке пресуде, а примјеном наведене законске одредбе, одбио захтјев иницијатора да им Дистрикт надокнади трошкове награде за израду предметне иницијативе путем пуномоћника.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о У 002619 23 Оус од 16.01.2024. године)

4.

Оцјена усклађености Одредбе члана 1. Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине са одредбом члана 13. став (1) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„УТВРЂУЈЕ СЕ ДА ОДРЕДБА ЧЛАНА 1. ЗАКОНА О ИЗМЈЕНИ И ДОПУНИ ЗАКОНА О ПРЕМЈЕРУ И КАТАСТРУ НЕКРЕТНИНА У БРЧКО ДИСТРИКТУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 19/23), НИЈЕ У СКЛАДУ СА ОДРЕДБОМ ЧЛАНА 13. СТАВ (1) СТАТУТА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ – ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 2/10) И ПРЕСТАЈЕ ДА ВАЖИ ДАНОМ ОБЈАВЉИВАЊА ОВЕ ПРЕСУДЕ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“.“

Из образложења:

„МЕРИТУМ

На основу навода иницијативе и одговора на иницијативу, те имајући у виду цитиране одредбе релевантних прописа, Суд је нашао неусклађеност оспораване одредбе члана 1. Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина са чланом 13. став (1) Статута.

Наиме, одредбом члана 13. став (1) Статута прописана је општа забрана дискриминације, на начин да свако има право да ужива сва права и слободе гарантоване Уставом и законима Босне и Херцеговине, Статутом и законима Дистрикта, без дискриминације по било којој основи, укључујући и основе које су изричито наведене у тој статутарној одредби. Међутим, с обзиром да наведена одредба Статута прокламује забрану дискриминације у виду општег начела, без садржинског одређивања тог појма, да би се на правилан начин оцијенили наводи којима иницијатор указује да су оспораваном одредбом Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, у погледу достављања позива за увиђај и самим тим могућности да учествују у истом и да се изјасне на записник, у смислу одређених приједлога и евентуалног подношења приговора како би заштитили своја права на некретнинама, носиоци права на некретнинама на којима се предузимају послови катастарског премјера формирања парцеле ради поступка експропријације пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта, дискриминисана у односу на остале носиоце права на некретнинама који располажу са овим правом код било којег другог од послова катастарског премјера који није предузет у овом циљу, неопходно је узети у обзир и релевантне одредбе Закона о забрани дискриминације Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 59/09 и 66/16 - у даљем тексту: Закон о забрани дискриминације), које садрже јасну дефиницију дискриминације и њених облика, а у коначном треба имати у виду и ставове Уставног суда Босне и Херцеговине, који је у својој пракси формирао опште стандарде којима се руководи приликом разматрања да ли је у одређеном случају апелант дискриминисан у остваривању својих права.

С тим у вези, ваља указати да се према одредби члана 2. став (1) Закона о забрани дискриминације, под дискриминацијом сматра свако различито поступање укључујући свако искључивање, ограничавање или давање предности утемељено на стварним или претпостављеним основама према било којем лицу или групи лица и онима који су с њима у родбинској или другој вези на основу њихове расе, боје коже, језика, вјере, етничке припадности, инвалидитета, старосне доби, националног или социјалног поријекла, везе с националном мањином, политичког или другог увјерења, имовног стања, чланства у синдикату или другом удружењу, образовања, друштвеног положаја, пола, сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика, као и свака друга околност која има за сврху или посљедицу да било којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота.

Међутим, треба истаћи и то да се дискриминацијом не сматра свако различито поступање, јер је одредбом члана 5. став (1) Закона о забрани дискриминације прописано да се законске мјере и радње неће сматрати дискриминацијским када се свode на неповољно разликовање или различито поступање ако су засноване на објективној и разумној оправданости, односно када се њима остварује легитиман циљ и ако постоји разуман однос пропорционалности између средстава која се користе и циља који се настоји реализовати.

Такође, према пракси Уставног суда Босне и Херцеговине, дискриминација постоји ако се лице или група лица која се налазе у аналогној ситуацији различито третирају на основу пола, расе, боје, језика, вјере (...) у погледу уживања права из Европске конвенције, а не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман или употреба средстава наспрам жељеног циља која нису у пропорционалном односу, а неки акт или пропис је дискриминирајући ако прави разлику између појединаца или група које се налазе у сличној ситуацији, те ако у том разликовању изостане објективно и разумно оправдање, односно, ако није било разумног односа пропорционалности између употребијених средстава и циљева чијем остварењу се тежи (Одлука о допустивости и меритуму Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 369/10 од 24.05.2013. године).

Узимајући у обзир све напријед изнесено, оцјењивање навода о постојању дискриминације обухвата провођење теста дискриминације, односно утврђивање да ли се ради о: а) различитом третману лица, б) која се налазе у идентичној ситуацији, ц) из неког од разлога, односно основа дискриминације наведених у одредби о забрани дискриминације и д) без објективног и разумног оправдања за такав третман.

Слиједом наведеног, очигледно је да се сви носиоци права на некретнинама у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине, у погледу примјене Закона о премјеру и катастру некретнина, налазе у идентичној (аналогној) ситуацији, јер се на све њих, без изузетка, овај Закон односи у случају предузимања било којег од послова катастарског премјера. Такође, јасно је да оспоравана одредба Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, по питању дужности благовременог достављања позива о

обављању катастарског премјера, могућности учествовања у увиђају, те могућности подношења приговора, доводи до различитог третмана носилаца права на некретнинама у Дистрикту, будући да је носиоцима права на некретнинама на којима се предузимају послови катастарског премјера формирања парцеле ради поступка експропријације пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта, достављање позива ускраћено, а тиме и могућност учествовања у увиђају и могућност подношења приговора у случају неслагања са постављеним међним биљезима, док је у односу на све друге носиоце права на некретнинама прописана дужност благовременог достављања позива о обављању катастарског премјера и тако дата могућност учествовања у увиђају, те у коначном и могућност подношења приговора у случају неслагања са постављеним међним биљезима. Из наведеног произилази да у конкретном случају оно по чему се прави разлика између групе носилаца права на некретнинама, јесте врста катастарског премјера, односно, разлика између формирања парцеле ради поступка експропријације пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта, са једне стране, у односу на све друге послове катастарског премјера са друге стране. Уважавајући посљедице које ово разликовање има по носиоце права на некретнинама, Суд закључује да, у ширем смислу, основ по којем се прави разлика између носилаца права на некретнинама јесте имовинско стање, тј. имовина у смислу разлике у поступању с обзиром на врсту катастарског премјера иза којег стоји или не стоји јавни интерес, а што представља један од прописаних основа дискриминације.

На крају, потребно је да Суд размотри да ли је остварена и посљедња компонента дискриминације, односно, да ли за наведени различити третман носилаца права на некретнинама, до којег је довела оспоравана одредба Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, постоји објективно и разумно оправдање. Како би то размотрио, Суд је цијенио наводе из одговора на иницијативу које је у том правцу дала Скупштина, тј. наводе законодавца о сврси доношења оспораване одредбе Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина.

С тим у вези, законодавац у суштини наводи да се ради о административној промјени која не ствара промјене у власничкој структури на некретнини, нити умањује површину некретнине, па како позивање странака доводи до значајног застоја у поступцима реализације капиталних пројеката, то је интенција била убрзати административне поступке, све у циљу поштовања начела ефикасности и економичности поступка. У прилог оваквом ставу, Скупштина је истакла и то да релевантне одредбе Закона о просторном планирању и грађењу власницима непокретности дају могућност да се упознају са намјеном приватних парцела и могућност да ставе примједбе и коментаре, као и да се, у смислу Закона о премјеру и катастру некретнина, након обављања послова катастарског премјера, односно, након провођења промјена, доноси рјешење које се доставља свим странама, укључујући и власника предметних некретнина, и које садржи поуку о правном лијеку, тј. праву на жалбу Апелационој комисији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, због које могућности се ни једна промјена не може провести без да је власник некретнине упознат о свим чињеницама такве промјене на некретнинама. У коначном,

законодавац је истакао да се на овај начин власницима некретнина не умањују, нити одузимају одређена права, а да се одузимање или ограничавање власништва на некретнинама проводи искључиво у складу са Законом о експропријацији некретнина, те да ниједно ограничење уживања права на тим некретнинама не може бити спроведено без поступања на овим законом прописан начин.

Овакве наводе законодавца којима се указује на сврху доношења оспораване одредбе Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, Суд у конкретном случају не може прихватити као објективно и разумно оправдање за различит третман носилаца права на некретнинама, односно, исти не упућују на постојање разумног односа пропорционалности између употребљених средстава и циља чијем остварењу се тежи.

Наиме, чланом 32. Закона о премјеру и катастру некретнина, који је у став (7) допуњен оспораваном одредбом Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, детаљно је дефинисано достављање позива приликом обављања катастарског премјера. Тако, став (1) ове одредбе прописује дужност да се, прије обављања катастарског премјера, носиоцу права на некретнинама достави позив о времену обављања увиђаја најмање осам дана прије истог, док став (2) прописује да ће позив, поред обавезних законом прописаних дијелова, садржавати и назнаку о могућности подношења приговора у случају неслагања са постављеним међним биљезима. Такав приговор подноси се на лицу мјеста у току увиђаја или у року од 15 дана од дана увиђаја, ако носилац права на некретнинама из било којег разлога не може бити присутан увиђају (став (3)). Ставом (4) овог члана прописано је да ће се, у случају да носилац права на некретнинама не поднесе приговор, сматрати да је сагласан са постављеним међним биљезима. Став (5) прописује обавезу да се у току увиђаја на лицу мјеста води записник који потписују сви носиоци права из става (1) овог члана, а изјава којом се потврђује сагласност са новоснимљеним и обновљеним међним биљезима саставни је дио записника (став (6)). Уважавајући садржај цитираних ставова (1) до (6) члана 32. Закона о премјеру и катастру некретнина, јасно је колику важност исти имају у смислу заштите имовинских права и правних интереса носилаца права на некретнинама на којима се обавља катастарски премјер, будући да се њима прије свега омогућава учешће у самом увиђају, те самим тим и могућност изјашњења о свим релевантним чињеницама, а потом и могућност подношења приговора овлашћеном геодету или Одјељењу за јавни регистар (у зависности од тога ко врши катастарски премјер) у случају неслагања са постављеним међним биљезима, односно, на тај начин оставља могућност корекције фактичког стања на терену насталог након постављања међних биљега, све у циљу остваривања заштите својих имовинских права и интереса. У супротном, уколико носилац права на некретнинама не поднесе приговор, сматра се да је исти сагласан са постављеним међним биљезима, што значи да у том правцу накнадно не би ни могао жалбом оспоравати рјешење о проведеној промјени које ће бити донесено од стране Одјељења за јавни регистар.

Са друге стране, оспораваном одредбом Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, поменути члан 32. се допуњава ставом (7), који прописује да се изузетно, носиоцу права на некретнинама позив неће упутити у случају формирања парцеле ради поступка експропријације

пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове, с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта. Тумачећи садржај оспораване одредбе и доводећи га у везу са претходно наведеним ставовима (1) до (6) члана 32. Закона о премјеру и катастру некретнина, Суд закључује да је законодавац на овај начин носиоцима права на некретнинама на којима се проводи катастарски премјер формирања парцеле ради поступка експропријације пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове, с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта, односно, носиоцима права на некретнинама на чијим парцелама ће нужно доћи до цијепања услед формирања парцеле ради поступка експропријације, онемогућио учешће у увиђају искључивши дужност достављања позива у којем би благовремено били обавијештени о времену увиђаја, а посљедично томе ускратио и могућност да се на истом изјасне о свим релевантним чињеницама. Поред тога, на умањење обима заштите имовинских права и правних интереса носилаца права на некретнинама у овим ситуацијама још већи утицај има то што је оваква формулација оспораване одредбе, будући да се због недостављања позива искључује и могућност подношења приговора у случају неслагања са постављеним међним биљезима, довела до тога да се за ове носиоце права на некретнинама увијек (без изузетка) претпоставља да су сагласни са постављеним међним биљезима, јер члан 32. у ставу (4) прописује да ће се у случају да носилац права на некретнинама не поднесе приговор, сматрати да је сагласан са постављеним међним биљезима. Дакле, на овај начин законодавац је конституисао безусловну сагласност ових носилаца права на некретнинама са постављеним међним биљезима.

Због тога, у ситуацији да се не слажу са постављеним међним биљезима и да су им евентуално на некретнинама (након цијепања), услед фактичког стања на терену насталог након постављања међних биљева, додатно умањена имовинска права и правни интереси (чије одузимање ће потом дефинитивно наступити у поступку експропријације), они у том правцу не би ни могли оспоравати рјешење оведеној промјени које им се доставља тек након обављеног катастарског премјера (у којем нису ни учествовали), јер се њихова сагласност са постављеним међним биљезима Законом безусловно претпоставља. То управо доводи до тога да жалба која се, у складу са чланом 28. став (6) поменутог Закона, може изјавити у року од 15 дана од дана достављања рјешења оведеној промјени, у овом смислу уопште не представља дјелотворан правни лијек, нити би се такве потенцијалне неправилности, које су услед фактичког стања на терену евентуално настале након постављања међних биљева, накнадно могле отклонити у поступку експропријације некретнина.

Имајући у виду наведено, за овај Суд су очигледне потенцијалне посљедице које производи оваква формулација оспораване одредбе Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, када су у питању имовинска права и правни интереси носилаца права на некретнинама на којима се проводи катастарски премјер формирања парцеле ради поступка експропријације пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове, с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта, као и потенцијалне посљедице када је у питању могућност заштите тих права у таквим ситуацијама. Због тога, Суд не може прихватити став законодавца да се ради само о административној промјени која ни на који

начин не ствара промјене у власничкој структури на некретнини, нити умањује површину некретнине, те да се достављањем рјешења након проведене промјене и прописивањем права на жалбу против истог, овим носиоцима права на некретнинама осигурава адекватна заштита, као и да се у односу на њих одузимање или ограничавање власништва на некретнинама проводи искључиво у складу са Законом о експропријацији некретнина, тј. да ниједно ограничење уживања права на тим некретнинама не може бити спроведено без поступања на овим Законом прописан начин.

Иако политика урбаног планирања јесте подручје у које град интервенише, нарочито кроз контролу власништва у општем или јавном интересу, у којим околностима преовладава општи интерес заједнице, те поред тога што и сам законодавац у том смислу има широко поље слободне процјене, овај Суд је става да, за овакво различито поступање до којег доводи оспоравана одредба Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина и за могуће импликације које на имовинска права и правне интересе ове групе носилаца права на некретнинама иста може имати, у конкретном случају нема објективног и разумног оправдања. У ситуацији када очигледно постоје ограничења која оспоравана одредба, с обзиром на њену формулацију, намеће овим носиоцима права на некретнинама по питању могућности да се изјасне о свим релевантним чињеницама, остваре и заштите своја имовинска права и правне интересе, односно, да се заштите од евентуалног произвољног мијешања у њихову имовину, онда се не може рећи да постоји разуман однос пропорционалности између употребе средстава и циља чијем се остварењу тежи, без обзира што тај циљ у овом случају представља јавни интерес.

Како су остварене све битне компоненте дискриминације, Суд је утврдио да су носиоци права на некретнинама на којима се проводи катастарски премјер формирања парцеле ради поступка експропријације пред Одјељењем за просторно планирање и имовинскоправне послове, с циљем реализације, изградње и реконструкције инфраструктурног објекта, доношењем оспораване одредбе Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, односно, онемогућавањем учествовања у увиђају, искључивањем могућности подношења приговора и самим тим конституисањем њихове безусловне сагласности са постављеним међним биљезима, дискриминисани у односу на све друге носиоце права на некретнинама којима су код било којег другог од послова катастарског премјера сва ова права гарантована, а са којима се налазе у идентичној ситуацији, чиме је прекршена статутарна забрана дискриминације. Стога, ваљало је утврдити да члан 1. Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина, није у складу са чланом 13. став (1) Статута и да исти престаје да важи даном објављивања ове пресуде у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, односно, одлучити као у ставу И изреке пресуде.

На значај тога да се носиоцима права на некретнинама омогући учествовање у поступцима који претходе самом поступку експропријације некретнина, њихово изјашњење о свим релевантним чињеницама, те омогући остваривање и заштита имовинских права и интереса, односно, осигура адекватна заштита од могуће арбитарности и потенцијално произвољног мијешања у имовину, Суд је већ раније указивао у својим одлукама у којима је

утврдио нестатутарност Одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса (одлуке број 97 о У 002303 20 Оус од 08.10.2023. године, 97 о У 002380 21 Оус од 28.05.2021. године и 97 о У 002410 21 Оус од 27.08.2021. године). У наведеним одлукама Суд је нагласио важност тога да се у поступку добијања локацијских услова, који претходи доношењу Одлуке о утврђивању јавног интереса (а у кончаном и самом поступку експропријације), носиоцима права на некретнинама омогући да учествују у истом како би се изјаснили о свим релевантним чињеницама, те остварили и заштитили своја имовинска права и интересе. Дакле, када се ради о овако осјетљивим питањима која се тичу права на приватну имовину, сваки акт којим се на било који начин задире у право власништва мора бити подвргнут контроли законитости. У том смислу, када је у питању предметни поступак катастарског премјера, у којем на основу документа просторног планирања нужно долази до цијепања парцеле носилаца права на некретнинама, а који као такав такође претходи самом поступку експропријације некретнина, јасно је да ни у овом случају нема објективног и разумног оправдања да се носиоцима права на некретнинама потпуно ускрати могућност да у њему учествују и да се изјасне о свим релевантним чињеницама, те да на адекватан начин остваре и заштите своја имовинска права и интересе. Ово нарочито имајући у виду могућност да током провођења овог поступка може доћи до потенцијалног произвољног мијешања у њихову приватну имовину, у односу на које мијешање им је, због начина на који је законодавац формулисао оспоравану одредбу, искључена адекватна правна заштита. Стога, околност да се носиоци права на некретнинама, у смислу Закона о просторном планирању и грађењу, кроз јавни увид и јавну расправу могу претходно упознати са документом просторног планирања и намјеном некретнина на којима су они носиоци права, коју Скупштина наводи у одговору на иницијативу, дефинитивно не представља адекватан вид учешћа, нити гарантује задовољавајући ниво заштите имовинских права и интереса носилаца права на некретнинама када је у питању предметни поступак и његове могуће реперкусије на њихову приватну имовину.

С обзиром на то да је Суд утврдио да је доношењем оспораване одредбе Закона о измјени и допуни Закона о премјеру и катастру некретнина прекршена статутарна забрана дискриминације из члана 13. став (1) Статута, то није било нужно испитивати основаност навода иницијативе о неусклађености оспораване одредбе са чланом 13. став (4) Статута, у вези са чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Право на правично суђење). Са друге стране, када је у питању основаност навода о несклађености оспораване одредбе са чланом 13. став (5) Статута којим је гарантована заштита права на приватну имовину, као и са чланом 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (Заштита имовине), Суд се у том смислу није ни могао упуштати у испитивање усклађености, будући да иницијатор у иницијативи и не тврди да је дошло до повреде његовог права на приватну имовину, тј. да иницијатор има имовину која ужива заштиту у смислу поменуте статутарне и конвенцијске одредбе (у иницијативи наведено да је иницијатор посланик у Скупштини Брчко дистрикта Босне и Херцеговине).

Такође, везано за наводе из иницијативе којима се указује на то да оспоравана одредба није у складу са чланом 3. Закона о премјеру и катастру некретнина (различите одредбе истог закона), Суд сматра битним подсјетити

да, сходно одредби члана 2. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, није надлежан да оцјењује међусобну усклађеност различитих одредаба истог закона.

Имајући у виду да је иницијатор у иницијативи истакао и захтјев за „отклањање правних посљедица за грађане насталих овом неусклађеношћу“, у том смислу битно је указати на то да је Суд у конкретном случају одлучивао о усклађености закона Дистрикта са Статутом, а не о усклађености појединачног акта са законом Дистрикта или Статутом, па се из наведеног разлога када је у питању оваква неусклађеност може говорити само о евентуалним посљедицама апстрактне природе (насупротив конкретних посљедица), због чега Суд, када су у питању релевантне одредбе Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, у овом случају није ни имао могућност одредити начин отклањања оваквих посљедица „за грађане“, како је то иницијатор тражио иницијативом.

У коначном, како према члану 6. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, учесници у овом поступку (по правилу) сnose своје трошкове, те да према наводима иницијативе и стању у спису предмета, нема основа да Апелациони суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине одреди другачије, Суд је ставом II изреке пресуде, а примјеном наведене законске одредбе, одбио захтјев иницијатора да му се надокнаде трошкови награде за израду предметне иницијативе путем пуномоћника у износу од 800,00 КМ.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о У 002608 23 Оус од 24.01.2024. године)

5.

Оцјена усклађености Одлуке о именовању шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 33-004427/20 од 09.11.2020. године са одредбом члана 64. став (2) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„УТВРЂУЈЕ СЕ ДА ОДЛУКА О ИМЕНОВАЊУ ШЕФА ПОЛИЦИЈЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ БРОЈ 33-004427/20 ОД 09.11.2020. ГОДИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“ БРОЈ 10/22) НИЈЕ У СКЛАДУ СА ОДРЕДБОМ ЧЛАНА 64. СТАВ (2) СТАТУТА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ – ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 2/10) И ДА ПРЕСТАЈЕ ДА ВАЖИ ДАНОМ ОБЈАВЉИВАЊА ОВЕ ПРЕСУДЕ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“.“

Из образложења:

„МЕРИТУМ

Прије свега, погрешно је правно резонување Градоначелника Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине да не постоји надлежност Суда за поступање у овој правној ствари у смислу одредбе члана 1. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката,

будући да је, по њиховом мишљењу, оспорена Одлука подложна преиспитивању, односно осигурана судска заштита кроз покретање управног спора.

Одредбом члана 6. став (1) Закона о управним споровима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, бројеви 4/00 и 1/01) прописано је да се управни спор може водити само против управног акта, а ставом 2. истог члана да је управни акт у смислу тог Закона акт којим надлежни орган из члана 4. Закона о управним споровима рјешава о извјесном праву или обавези грађанина или правног лица у некој управној ствари.

У конкретном случају оспорена Одлука о именовању шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, није управни акт, јер истим није рјешавано о извјесном праву или обавези грађана или правних лица у некој управној ствари, као једном од битних садржајних елемената управног акта, због чега се против таквог акта не може водити управни спор, а ни сам доносилац оспорене Одлуке није у истој (својој одлуци) назначио да се ради о управном акту и да се може водити управни спор.

С обзиром на садржину иницијативе, одговора доносиоца оспораване Одлуке градоначелника и мишљења на иницијативу, имајући у виду цитиране статутарне и законске одредбе, Суд налази неусклађеност Одлуке Градоначелника Брчко дистрикта Босне и Херцеговине о именовању шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 33-004427/20 од 09.11.2020. године („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 10/22) са одредбом члана 64. став (2) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 2/10).

Наиме, одредбом члана 64. Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано је да Полиција Дистрикта има шефа Полиције и једног замјеника (став 1), а да шефа Полиције именује градоначелник уз сагласност Скупштине на основу критерија стручности и обавезујуће препоруке независног одбора за избор кандидата основаног у складу са законом. Шеф Полиције врши мандат и може бити разријешен с дужности само из оправданог разлога и у складу са законом (став 2).

Анализирајући хронологију законске регулативе која уређује поступак избора и именовања шефа Полиције и замјеника, а која је била основ доношења побијане Одлуке Суд запажа сљедеће:

- да је одредбама чланова 46. и 47. Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ бројеви 31/09, 60/10, 31/11 и 14/19), између осталог, одређено да, Скупштина Дистрикта даје сагласност за избор и именовање прворангираног кандидата за шефа Полиције, односно замјеника наведеног у обавезујућој препоруци (члан 46. став 3), а да, градоначелник доноси одлуку о именовању прворангираног кандидата за шефа Полиције, односно замјеника наведеног у обавезујућој препоруци у року

од осам дана од дана пријема сагласности Скупштине Дистрикта (члан 47. став 1),

- да је одредбом члана 10. Закона о измјенама и допунама Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 41/20) мијењан члан 79. на начин да исти сада, између осталог, прописује да, ступањем на снагу овог закона, градоначелник у року од осам дана одлуком именује шефа Полиције и замјеника (став 1), а за шефа Полиције из става (1) овог члана, именује се полицијски службеник који се даном ступања на снагу овог закона, налази на позицији шефа Полиције (став 5), те
- да је одредбом члана 1. Закона о стављању ван снаге Закона о измјенама и допунама Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 6/21) стављен ван снаге претходно поменути Закон о измјенама и допунама Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 41/20).

Доводећи у везу наведено са оспореном Одлуком, може се закључити да је иста донесена на основу одредбе члана 79. Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ бројеви 18/20 – пречишћени текст и 41/20), односно одредбе члана 10. Закона о измјенама и допунама Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, која је била на снази у вријеме доношења оспорене Одлуке, а сходно којој одредби, за доношење Одлуке о именовању шефа Полиције, није било неопходно прибављање сагласности Скупштине. Међутим, Градоначелник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, као доносилац оспорене Одлуке, приликом њеног доношења је у потпуности занемарио чињеницу да наведеним Законом о измјенама и допунама Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине нису мијењане релевантне одредбе (чланови 46. и 47.) интегралног текста Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, којима се уређује поступак избора и именовања шефа Полиције и његовог замјеника, а које одредбе, између осталог, прописују обавезу давања сагласности Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине за њихово именовање.

Доносилац оспореног акта не само да је занемарио одредбе чланова 46. и 47. Закона о Полицији Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, него је и превидио напријед цитирану статутарну одредбу члана 64. став (2) која такође прописује да шефа Полиције именује градоначелник уз сагласност Скупштине на основу критерија стручности и обавезујуће препоруке независног одбора за избор кандидата основаног у складу са законом. Дакле, ова статутарна одредба намеће обавезу претходног давања сагласности Скупштине у поступку именовања шефа Полиције од стране градоначелника. Статут, као највиши правни акт Дистрикта, са примарном карактеристиком обавезне усаглашености закона и свих других правних аката са Статутом Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, поставља оквире за доношење закона и других прописа, са обавезношћу да се основи друштвеног уређења могу разрадити и конкретизовати само уз сагласност са њим. Регулаторни акти, било да су примарни или секундарни, не постоје независно једни од других, већ су, сваки према својој хијерархијској

важности укључени у правни систем. У том смислу, Суд на овом мјесту прије свега као битно истиче то да се у поступку оцјене усклађености правних аката Дистрикта са Статутом, контрола статутарности искључиво ограничава на то да ли је оспоравана Одлука донесена на начин (у поступку) који та норма прописује и обавезује. С тим у вези, из предметног списка неспорно произилази да Скупштина није дала сагласност на Одлуку о именовању шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број: 33-004427/20 од 09.11.2020. године, а која обавеза је изричито била прописана поменутом статутарном одредбом. Стога, Суд је утврдио директну неусклађеност оспораване Одлуке са одредбама Статута, односно, постојање директне повреде процедуре (поступка) која је прописана статутарним одредбама.

Будући да је оспорена Одлука градоначелника о именовању шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине од 09.11.2020. године у директној супротности са одредбом члана 64. Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, то даље није неопходно расправљати и одлучивати о оцјени усклађености оспорене Одлуке са законом, као актом ниже правне снаге од Статута.

Имајући у виду све напријед наведено, Суд је нашао неусклађеност Одлуке о именовању шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број: 33-004427/20 од 09.11.2020. године („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 10/22) са одредбом члана 64. став (2) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 2/10), односно, нашао да је градоначелник доношењем оспорене Одлуке повриједио статутарну обавезу прибављања сагласности Скупштине на избор и именовање шефа Полиције Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о У 002694 24 Оус од 07.10.2024. године)

6.

Оцјена усклађености Одлуке о утврђивању јавног интереса Скупштине Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 01-02-530/23 од 08.02.2023. године са одредбом члана 13. став (5) Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине

„**И УТВРЂУЈЕ СЕ ДА ОДЛУКА О УТВРЂИВАЊУ ЈАВНОГ ИНТЕРЕСА СКУПШТИНЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, БРОЈ 01-02-530/23 ОД 08.02.2023. ГОДИНЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 3/23), НИЈЕ ДОНЕСЕНА У СКЛАДУ СА ОДРЕДБОМ ЧЛАНА 13. СТАВ (5) СТАТУТА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ – ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“, БРОЈ 2/10) И У ЦЈЕЛОСТИ ПРЕСТАЈЕ ДА ВАЖИ ДАНОМ ОБЈАВЉИВАЊА ОВЕ ПРЕСУДЕ У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“.**

II ОДБИЈА СЕ ЗАХТЈЕВ ИНИЦИЈАТОРА „ФАДЕКС“ Д.О.О. БРЧКО ДА МУ БРЧКО ДИСТРИКТ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ НАДОКНАДИ ТРОШКОВЕ ПОСТУПКА ОЦЈЕНЕ УСКЛАЂЕНОСТИ ПРАВНИХ АКТА.“

Из образложења:

„МЕРИТУМ

Прије свега, Суд подсјећа да је идентично правно питање већ било предмет више поступака оцјене усклађености правних аката (пресуда број 97 О У 002303 20 Оус од 08.10.2020. године, број 97 О У 002380 21 Оус од 28.05.2021. године, број 97 О У 002410 21 Оус од 27.08.2021. године и број 97 О У 002619 23 Оус од 16.01.2024. године), у којима је Суд пресудама утврдио да иницијативама оспораване Одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса, нису донесене у складу са одредбом члана 13. став (5) Статута, па је одредио да исте у цјелости престају да важе даном објављивања поменутих пресуда у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“. С обзиром да се и у овом случају ради о иницијативи са идентичним чињеничним основом и о којој се има одлучити примјеном истих релевантних статутарних и законских одредаба као и у поменутих предметима, Суд је у овом поступку донио одлуку слиједећи своју праксу и раније заузети став.

Наиме, попут Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и Устава Босне и Херцеговине, члан 13. став (5) Статута штити право на приватну имовину, на начин да пружа гаранције да грађани Дистрикта имају право на мирно и неометано уживање своје приватне имовине. Како је право на имовину право сваког физичког и правног лица на заштиту од аката којима се укидају или ометају имаочева права кориштења и располагања, наведена статутарна одредба прописује као основни постулат да ниједном лицу имовина неће бити одузета, експроприсана или на било који начин умањена без његове сагласности, а истом одредбом је предвиђен и изузетак да се приватна имовина ипак може одузети или ограничити ако је то предвиђено законом и у мјери у којој је то потребно ради остваривања општег добра. С тим у вези, садржину приватне имовине чине различита имовинска права, а као једно од важнијих права свакако се истиче право власништва на покретним или непокретним стварима.

Да би Суд утврдио да ли је иницијатору повријеђено право на приватну имовину, прије свега мора размотрити да ли иницијатори имају имовину која ужива заштиту у смислу цитиране статутарне одредбе, те да ли постоји мијешање Дистрикта у право иницијатора на имовину. Слиједом наведеног, како је у конкретном случају оспораваном Одлуком Скупштине обухваћена и парцела са укњиженим правом грађења у корист иницијатора (парцела означена као к.ч. број 943/18 к.о. Б. 2), те како се јавни интерес утврђује у сврху експропријације, која подразумијева одузимање или ограничење стварних права на некретнинама, у јавном интересу Дистрикта, уз накнаду, то је очигледно да иницијатор има имовину (право грађења на непокретности) у смислу члана 13. став (5) Статута, те да је оспораваном Одлуком Скупштине дошло до мијешања у право иницијатора на имовину, јер директно задире у његово стварно право (право грађења) на поменутој парцели.

С обзиром да члан 13. став (5) Статута дозвољава одузимање или ограничавање приватне имовине без сагласности њеног имаоца, али само на начин предвиђен законом и у мјери у којој је то потребно ради остваривања општег добра, то ће Суд у наставку образложења прво утврдити да ли је наведено мијешање у приватну имовину иницијатора било у складу са законом.

Према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда Босне и Херцеговине (видјети Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине о допустивости и меритуму, број АП-3051/14 од 23.01.2015. године), мијешање јавних власти у право на имовину је законито само ако је пропис који је основ мијешања: (а) доступан грађанима, (б) толико прецизан да омогућава грађанима да одреде своје поступке и (ц) у складу с принципом правне државе, што значи да слобода одлучивања која је прописом дата надлежној власти не смије бити неограничена, тј. мора осигурати грађанима адекватну заштиту против произвољног мијешања.

С тим у вези, оспоравану Одлуку донијела је Скупштина у парламентарној процедури и иста је објављена у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 3/23, па је због тога за Суд неупитно да је та Одлука, у смислу наведеног стандарда законитости, била доступна грађанима Дистрикта и иницијатору, те су се могли упознати с њеним одредбама.

Надаље, оспоравана Одлука се састоји од четири члана, чије одредбе јасно прописују због чега се утврђује јавни интерес, на којим парцелама се намјерава градити саобраћајница и паркинг, ко је корисник експропријације, на основу којих правних аката је утврђен јавни интерес, те када та одлука ступа на правну снагу. С обзиром на садржај наведених одредби, Суд сматра да оспоравана Одлука задовољава и други критеријум законитости, јер је довољно прецизна и омогућава грађанима да одреде своје поступке.

Коначно, Суд треба испитати да ли је испуњен и трећи критеријум законитости мијешања, односно да ли је слобода (овлаштење) Скупштине да одлуком утврди јавни интерес за извођење радова или градњу путева, која јој је дата чланом 9. став (1) Закона о експропријацији, неограничена, односно постоји ли заштита од арбитрарности.

С тим у вези, анализом одредаба Закона о експропријацији некретнина и оспораване Одлуке Скупштине, очигледно је да није осигурана правна заштита имовинских права власника/носилаца других стварних права на непокретности (у односу на коју Скупштина утврди постојање јавног интереса за експропријацију у циљу извођења радова или градњу објеката), односно није прописано право власника/носилаца неког другог стварног права на непокретности да против одлуке о утврђивању јавног интереса поднесу правни лијек. Разлог таквог законског рјешења је у чињеници да у Дистрикту, за разлику од идентичних ентитетских прописа, одлуку о утврђивању јавног интереса доноси законодавни орган – Скупштина, тако да против те одлуке власник непокретности не може изјавити жалбу, нити покренути управни спор, јер је чланом 9. став (1) тачка 3) Закона о управним споровима, изричито прописано да се управни спор не може водити у стварима о којима непосредно на основу статутарних овлаштења одлучује Скупштина Дистрикта.

Међутим, без обзира на наведено, Суд наглашава да у поступку утврђивања јавног интереса, власнику, односно носиоцу неког другог стварног права на непокретности мора бити омогућено да на одговарајући начин заштити своја имовинска права, јер се експропријацијом нужно задире у право на приватну имовину, будући да се право власништва или друго стварно право на непокретности одузима или ограничава у циљу извођења радова или градње објеката у јавном интересу, односно интересу Дистрикта. Због постојећег законског рјешења и правне природе аката које доноси Скупштина као законодавни орган, искључена је судска контрола одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса за извођење радова или градњу објеката. Али, када се ради о овако осјетљивим питањима која се тичу права на приватну имовину, судска заштита не смије бити у цјелости искључена, нити власник непокретности може бити лишен сваке могућности да заштити свој посјед, јер сваки акт којим се на било који начин задире у право власништва мора бити подвргнут контроли законитости.

У том смислу, Суд подсјећа да према члану 9. став (1) Закона о експропријацији некретнина, Скупштина утврђује јавни интерес по претходно прибављеним локацијским условима, а у складу са тим, чланом 3. оспораване Одлуке Скупштине прописано је да је јавни интерес Брчко дистрикта Босне и Херцеговине утврђен на основу рјешења о локацијским условима број: УП-I-22-001758/22, број акта: 06-1147ЕЗ-004/22 од 15.09.2022. године. Према томе, имајући у виду да је, како је то напријед наведено, законодавац власнику, односно носиоцу права грађења (у конкретном) на непокретности ускратио право на подношење жалбе или другог правног лијека против одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса, онда се у поступку доношења локацијских услова, који претходи утврђивању јавног интереса за експропријацију, власнику или носиоцу неког другог стварног права на некретнинама мора омогућити да као странка учествује и заштити своја имовинска права. Ово посебно из разлога што су, према члану 46. став (1) и члану 48. Закона о просторном планирању и грађењу, локацијски услови по својој правној природи управни акт, а поступак по захтјеву за издавање локацијских услова се проводи у складу са одредбама Закона о управном поступку, у којем власник непокретности има право да учествује ради заштите својих права или правних интереса, тј. има својство странке у смислу члана 35. наведеног Закона.

Слиједом наведеног, дужност Одјељења за просторно планирање и имовинскоправне послове Владе Дистрикта јесте да у поступку доношења локацијских услова за извођење радова или изградњу објеката, на основу којих се накнадно утврђује јавни интерес за експропријацију, а потом врши и сама експропријација, испоштује начело саслушања странке и у складу са правилима управног поступка, власницима или носиоцима других стварних права на непокретности на које се односе локацијски услови, прије доношења рјешења о локацијским условима, пружи могућност да се изјасне о свим чињеницама и околностима које су важне за доношење рјешења, те да остваре и заштите своја имовинска права и правне интересе. На тај начин ће се истовремено власници, односно носиоци стварних права на непокретности упознати да се води поступак за утврђивање јавног интереса, те да надлежни органи Дистрикта намјеравају експроприсати њихову непокретност ради извођења радова у јавном интересу. Ово посебно из разлога што орган надлежан за доношење

рјешења о експропријацији није овлаштен да се упушта у оцјену правилности и цијелисходности одлуке Скупштине о утврђивању јавног интереса за ту експропријацију.

Међутим, супротно од наведеног, из документације коју је Суду доставило Одјељење за просторно планирање, очигледно је да тај (надлежни) орган управе није поступио на описани начин, јер у поступку који је претходио доношењу рјешења о локацијским условима на захтјев Одјељења за јавне послове, иницијатору као носиоцу права грађења на предметној непокретности није омогућио да учествује као странка у поступку, да се изјасни о свим релевантним чињеницама, те да оствари и заштити своја имовинска права и интересе, јер је у том поступку као странка саслушан само представник Одјељења за јавне послове, које је поднијело захтјев за издавање локацијских услова. Осим тога, поменуто рјешење о локацијским условима на основу којег је донесена оспоравана Одлука Скупштине о утврђивању јавног интереса, није достављена иницијатору. Поступајући на такав начин, наведени орган управе је грубо повриједио једно од основних начела управног поступка, односно начело саслушања странке, тако да је поступак издавања локацијских услова проведен неправично и супротно напријед цитираним правилима Закона о управном поступку.

Слиједом свега изложеног, како је оспоравана Одлука Скупштине донесена на основу рјешења о локацијским условима број: УП-I-22-001758/22, број акта: 06-1147ЕЗ-004/22 од 15.09.2022. године, те како у управном поступку који је претходио доношењу локацијских услова надлежни орган управе није омогућио иницијатору (носиоцу права грађења на непокретности) да учествује као странка и тиме му онемогућио да оствари и заштити своја имовинска права, то оспоравана Одлука Скупштине не задовољава квалитет законитости - није у складу са начелом правне државе, јер како је наведено, слобода одлучивања која је законом дата надлежној власти не смије бити неограничена, тј. грађанима се мора осигурати адекватна правна заштита против арбитрарности надлежних органа власти и произвољног мијешања у приватну имовину. Због тога, околност да се иницијатор, у смислу Закона о просторном планирању и грађењу, кроз јавни увид и јавну расправу може претходно упознати са документом просторног планирања и намјеном некретнина на којима су они носиоци права, коју могућност Скупштина наводи у одговору на иницијативу, дефинитивно не представља адекватан вид учешћа, нити му даје статус странке у поступку, па самим тим не гарантује ни задовољавајући ниво заштите имовинских права и интереса иницијатора, као носиоца права грађења на некретнинама када је у питању поступак доношења локацијских услова, на основу којих се накнадно утврђује јавни интерес за експропријацију, а потом врши и сама експропријација.

Такође, чињеница да тек у поступку експропријације, у складу са Законом о експропријацији некретнина, долази до умањења права иницијатора на некретнинама, не може оправдати ускраћивање права иницијатора да као странка учествује у поступку који (као предуслов) претходи утврђивању јавног интереса за експропријацију и да у истом покуша да заштити своја имовинска права и правне интересе, с обзиром да ће након утврђивања јавног интереса извјесно доћи до експропријације, а у којем поступку ће иницијатор искључиво моћи остварити право на накнаду за експроприсано право грађења.

Поред тога, Суд подсјећа да према члану 18. став (5) Закона о експропријацији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске” бр. 112/06, 37/07, 66/08, 110/08, 106/10, 121/10, 2/15 и 79/15), те према члану 16. став (5) Закона о експропријацији Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације Босне и Херцеговине” бр. 70/07, 36/10, 25/12, 8/15 и 34/16), против акта о утврђивању општег (јавног) интереса може се покренути управни спор код надлежног суда, па се не види оправдан разлог зашто би у Босни и Херцеговини једино власницима непокретности које се налазе на подручју Дистрикта, била ускраћена могућност да у поступку утврђивања јавног интереса за експропријацију њихових некретнина, остваре и заштите своја имовинска права.

Будући да оспоравана Одлука Скупштине не задовољава стандарде из члана 13. став (5) Статута, јер мијешање у право иницијатора на приватну имовину није проведено „на начин предвиђен законом“, то је повријеђено право иницијатора на приватну имовину, па је Суд ставом I изреке ове пресуде утврдио да оспоравана Одлука Скупштине о утврђивању јавног интереса није донесена у складу са наведеном статутарном одредбом. С тим у вези, Суд је одредио да иста у цјелости престаје да важи даном објављивања ове пресуде у „Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, с обзиром да се због природе предметне ствари и начина на који је формулисана одредба члана 1. наведене оспораване Одлуке, иста не може утврдити нестатутарном само у дијелу који се односи на напријед поменућу парцелу на којој иницијатор има укњижено право грађења.

С обзиром да према члану 6. Закона о поступку оцјене усклађености правних аката, учесници у овом поступку (по правилу) сnose своје трошкове, те да према наводима иницијативе и стању у спису предмета, нема основа да Суд одреди другачије, те је ставом II изреке пресуде, а примјеном наведене законске одредбе, одбио захтјев иницијатора да му Дистрикт надокнади трошкове награде за израду предметне иницијативе путем пуномоћника.“

(Пресуда Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о У 002732 24 Оус од 02.12.2024. године)

ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

1.

Правоснажно одбијен као неоснован захтјев за заштиту права на суђење у разумном року

„ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАНА ЖАЛБА ПРЕДЛАГАЧА И.Ш., АДВОКАТА ИЗ Б. И ПОТВРЂУЈЕ РЈЕШЕЊЕ ОСНОВНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, БРОЈ 96 О СРР 152920 22 СРР ОД 14.02.2023. ГОДИНЕ.“

Из образложења:

„Жалба предлагача није основана.

Одредбом члана 4. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року (Имаоци права на суђење у разумном року) прописано је да странка у судском поступку која сматра да надлежни суд није одлучио у разумном року о њеном праву, обавези или оптужби за кривично дјело, има право на заштиту својих права и кориштење правних средстава сходно одредбама овог закона. Међутим, одредбом члана 20. став 1. тачка ф) Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописано је да су странке у кривичном поступку тужилац и осумњичени, односно оптужени. Није спорно да су трошкови кривичног поступка споредан, али обавезан предмет кривичног поступка у нашем кривичнопроцесном законодавству. Према томе, адвокат као бранилац по службеној дужности у кривичном поступку нема својство странке поводом захтјева за накнаду трошкова одбране и није ималац права на суђење у разумном року, што жалбу чини неоснованом.

Ипак, овај суд наглашава да је адвокат И.Ш., у кривичном предмету који се у фази истраге водио под пословним бројем 96 О К 139685 21 Кпп 2, рјешењем првостепеног суда број 96 О К 139685 21 Кпп 2 од 07.07.2021. године именован као бранилац по службеној дужности тада осумњиченом Е.Х. из Б. (сада оптуженом у предмету који се у фази главног претреса води под пословним бројем 96 О К 137372 22 К). Према одредбама члана 199. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине награду и нужне издатке браниоца дужно је да плати заступано лице, осим ако по одредбама овог закона награда и нужни издаци браниоца падају на терет средстава суда. Због тога, у конкретном предмету нема процесних сметњи да се о захтјеву браниоца постављеног по службеној дужности, од стране суда, одлучи посебним рјешењем. Дакле, ако је адвокат И.Ш. постављен од стране суда за браниоца по службеној дужности, а након тога разријешен дужности браниоца одлуком истог суда, принципи економичности и ефикасности поступка налажу да се о трошковима браниоца одлучи одмах након његовог разрјешења (члан 49. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине). У наведеној правној ситуацији трошкови одбране у сваком случају падају на терет буџетских средстава суда, с обзиром да је адвокат именован као бранилац по службеној дужности од стране суда. Суду су на располагању сви подаци о висини трошкова који су наведени у поднеску адвоката И.Ш. од 09.03.2022. године, а за примљени у суд 10.03.2022. године. На овај начин се утврђује тачан износ дијела трошкова кривичног поступка, а тек пресудом или рјешењем о окончању првостепеног кривичног поступка доноси се одлука ко сноси и колико

укупно износе сви трошкови кривичног поступка (члан 186. Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине). У супротном, разријешени бранилац постављен по службеној дужности, од стране суда, може доћи у процесну ситуацију да побија првостепену пресуду због одлуке о трошковима кривичног поступка, што непотребно компликује и одлуку суда о главном предмету кривичног поступка.

С обзиром на наведено ваљало је одлучити као у диспозитиву рјешења на основу одреДбе члана 15. став 6. Закона о заштити права на суђење у разумном року.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Зуп 152920 23 Зупж од 15.03.2023. године)

2.

Одбачен захтјев за заштиту права на суђење у разумном року

„ОДБАЦУЈЕ СЕ ЗАХТЈЕВ ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ У ПРЕДМЕТУ БРОЈ 96 о П 098464 23 ГЖ 5, ПОДНЕСЕН ОД СТРАНЕ ПРЕДЛАГАЧА Б.П.Ш. А.Д. Б.Л.“

Образложење:

„Предлагач Б.П.ш. а.д. Б.Л. (у даљем тексту предлагач), заступан по пуномоћнику Предрагу Барош, адвокату из Бања Луке, дана 14.03.2023. године поднио је Апелационом суду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине захтјев за заштиту права на суђење у разумном року. У захтјеву предлагач у битном наводи да у предметној ствари правоснажно окончање предметног парничног поступка представља предуслов за наставак извршног поступка који се води пред Основним судом Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, а који је прекинут рјешењем Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, број 96 о Ип 090066 17 Пж 3 од 27.12.2017. године. Када је у питању сложеност предмета у чињеничном и правном смислу, предлагач истиче да се не ради о посебно сложеном предмету и да је спис постао прилично обилан беспотребним гомилањем документације, док са друге стране постоји низ судских одлука у предметима који су правоснажно окончани у корист предлагача. Надаље, наводи да је у предметној ствари од стране предлагача суду поднесен велики број ургенција у циљу заказивања расправе и доношења првостепене пресуде, а да је против Р.М. и Ж.М. поднесена и кривична пријава надлежном Тужилаштву. Што се тиче значаја предмета за подносиоца захтјева, још једном напомиње да је окончање предметног поступка од изузетног значаја, будући да правоснажно окончање истог води ка наставку извршног поступка који се води пред Основним судом Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. С обзиром да је у предметној ствари парнични поступак покренут подношењем тужбе 2016. године и није правоснажно окончан, те како предлагач има несумњив правни интерес за правоснажним окончањем истог у што краћем року јер се на тај начин испуњавају услови за наставак извршног поступка, предлага да се усвоји поднесени захтјев и наложи доношење одлуке Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине поводом изјављене жалбе у року који није дужи од 60 дана.

Након што је размотрен предметни захтјев, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења из слиједећих разлога:

Одредбом члана 11. став (2) Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да се захтјев одбацује и ако, с обзиром на трајање поступка које је наведено у захтјеву, очигледно није повријеђено право на суђење у разумном року.

Предметни спис на поступање поводом изјављене жалбе запримљен је од стране Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине дана 13.03.2023. године, те потом према евиденцији из Система за аутоматско управљање предметима у судовима (ЦМС) додијељен судији извјестиоцу у рад дана 15.03.2023. године. Са друге стране, захтјев за заштиту права на суђење у разумном року поднесен је од стране предлагача дана 14.03.2023. године, односно, 24 сата након што је предметни спис запримљен у Апелациони суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине на поступање поводом изјављене жалбе. Узимајући у обзир наведено, очигледно је да у конкретном случају, у односу на суд пред којим се води поступак, није повријеђено право на суђење у разумном року, односно, подаци из захтјева предлагача не указују на то да Апелациони суд Брчко дистрикта Босне и Херцеговине непотребно касни с одлучивањем у овом предмету.

У смислу одредбе члана 12. Закона о заштити права на суђење у разумном року (прикупљање информација), није било потребно од судије извјестиоца прибављати извјештај о дужини трајања поступка, разлозима због којих поступак није окончан и мишљење о року у којем се предмет може ријешити, имајући поново у виду да је захтјев за заштиту права на суђење у разумном року поднесен (14.03.2023. године) прије него што је предмет додијељен судији извјестиоцу на одлучивање поводом изјављене жалбе (15.03.2023. године).

С обзиром на наведено ваљало је одлучити као у диспозитиву рјешења на основу одредбе члана 11. став (2) Закона о заштити права на суђење у разумном року.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о Зуп 002571 23 Зуп од 23.03.2023. године)

3. Одбачен захтјев за суђење у разумном року

„ОДБАЦУЈЕ СЕ ЗАХТЈЕВ ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ У ПРЕДМЕТУ БРОЈ 96 о ПС 025182 19 ПС 6, ПОДНЕСЕН ОД СТРАНЕ ПРЕДЛАГАЧА Н.А.А.Д.Б. - У СТЕЧАЈУ.“

Образложење:

„Предлагач Н.А.а.д.Б. - у стечају (у даљем тексту предлагач), заступан по пуномоћнику Зорану Ристић, адвокату из Новог Сада, дана 19.09.2023. године поднио је Апелационом суду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине захтјев за заштиту права на суђење у разумном року. У захтјеву предлагач у битном

наводи да предметни парнични поступак траје скоро 13 година, да је у поступку донесена пресуда 96 о Пс 025182 18 Пс 5 од 28.11.2018. године, која је укинута рјешењем Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, број 96 о Пс 025182 19 Пж од 15.11.2019. године и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. Надаље наводи да је у поновљеном поступку главна расправа закључена дана 25.11.2021. године и да првостепени суд још увијек није донио пресуду, што је у супротности са чланом 309. став 1. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта БиХ, којом је прописано да се пресуда мора писмено израдити у року од 30 дана од дана закључења главне расправе, те да је на дан подношења овог захтјева за убрзање поступка протекло тачно 622 дана од када је суд био у обавези да донесе – изради пресуду, чиме је повријеђено право тужиоца на суђење у разумном року, које представља аспект права на правично суђење из члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те предлаже да предсједник суда усвоји захтјев и донесе рјешење којим ће утврдити да се неоправдано одуговлачи поступак и одлучивање у предметној парници, те наложити поступајућем судији да без одлагања донесе мериторну одлуку у овој предметној ствари.

Након што је размотрен предметни захтјев, одлучено је као у диспозитиву овог рјешења из слиједећих разлога:

Одредбом члана 9. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописан је садржај захтјева.

Одредбом члана 11. став (1) Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да се захтјев одбацује ако одсуство неког елемента захтјева из члана 9. овог Закона онемогућава да се по њему поступа (неуредан захтјев) или ако је захтјев поднијела неовлаштена особа.

Предметни захтјев за заштиту права на суђење у разумном року поднесен је Апелационом суду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине ради заштите права на суђење у разумном року у предмету број 96 о Пс 025182 19 Пс 6. Како се поступак у предмету 96 о Пс 025182 19 Пс 6 води пред Основним судом Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, а не пред Апелационим судом Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, то предметни захтјев за заштиту права на суђење у разумном року не садржи елементе прописане чланом 9. став (1) тачка ц) - назив суда пред којим се води поступак и чланом 9. став (1) тачка д) - пословни број судског предмета (суда којем је поднесен захтјев), због чега се у складу са одредбом члана 11. став (1) Закона о заштити права на суђење у разумном року одбацује као неуредан јер одсуство неког од елемената из члана 9. Закона о суђењу у разумном року онемогућава да се по њему поступа.

Поред наведеног, одредбом члана 8. став (1) Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да поступак у коме се штити право на суђење у разумном року почиње тећи подношењем захтјева суду пред којим се води поступак из члана 1. овог закона, из чега јасно произилази да се захтјев подноси суду пред којим се води поступак.

С обзиром на наведено ваљало је одлучити као у диспозитиву рјешења на основу одредбе члана 11. став (1) Закона о заштити права на суђење у разумном року.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 97 о Зуп 002603 23 Зуп од 19.09.2023. године)

4.

Правоснажно одбијен као неоснован захтјев за заштиту права на суђење у разумном року

„I ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАНА ЖАЛБА СТРАНКЕ У ПОСТУПКУ К.Д.О.О.Б. ИЗЈАВЉЕНА ДАНА 11.03.2024. ГОДИНЕ ЗБОГ НЕОДЛУЧИВАЊА У ЗАКОНСКОМ РОКУ О ЗАХТЈЕВУ ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ.

II ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАНА ЖАЛБА СТРАНКЕ У ПОСТУПКУ К.Д.О.О.Б. ИЗЈАВЉЕНА ДАНА 19.03.2024. ГОДИНЕ И ПОТВРЂУЈЕ РЈЕШЕЊЕ ОСНОВНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, БРОЈ 96 О ЗУП 154941 23 ЗУП ОД 11.03.2024. ГОДИНЕ.“

Из образложења:

„Жалбе странке у поступку нису основане.

Полазећи од жалбе изјављене дана 11.03.2024. године из разлога што Основни суд Брчко дистрикта БиХ у законском року од 60 дана није одлучио о захтјеву за заштиту права на суђење у разумном року (одредба члана 14. став (2) Закона о заштити права на суђење у разумном року), овај суд, а имајући у виду сврху поступка заштите права на суђење у разумном року (убрзање судског поступка), налази да нема мјеста уважавању предметне жалбе у ситуацији када је првостепени суд дана 11.03.2024. године (дакле, истог дана када је изјављена предметна жалба) већ донио рјешење којим је одбио предметни захтјев странке у поступку, што даље имплицира да је у моменту подношења жалбе сврха заштите права на суђење у разумном року већ била постигнута.

С тим у вези, неосновани су и наводи истакнути у жалби од 19.03.2024. године изјављеној против првостепеног рјешења којим је одбијен као неоснован захтјев за заштиту права на суђење у разумном року.

Наиме, захтјев за заштиту права на суђење у разумном року је поднесен четири дана након пријема првостепене пресуде којом је одбијен тужбени захтјев тужиоца као неоснован (пресуда достављена пуномоћнику странке у поступку дана 04.04.2023. године, а исти препорученом поштом дана 08.04.2024. године поднио предметни захтјев), из чега произилази да у датом моменту није ни било сврхе да се удовољи захтјеву странке у поступку, јер је сврха и циљ одлучивања о захтјеву, првенствено одређивање рока у којем је судија дужан предузети мјере ради рјешавања предмета (члан 13. став (2) Закона о заштити права на суђење у разумном року), што би у конкретном значило налагање израде пресуде у одређеном року (а која је већ у том тренутку била израђена). Стога, како захтјев за заштиту права на суђење у разумном року није поднесен прије окончања првостепеног поступка, него након доношења одлуке у предмету на који се захтјев односи, исти је беспредметан.

С обзиром на наведено ваљало је одлучити као у диспозитиву рјешења на основу одредбе члана 15. став 6. Закона о заштити права на суђење у разумном року.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Зуп 154941 24 Зупж од 08.04.2024. године)

5.

Усвојен као основан захтјев за заштиту права на суђење у разумном року

„ОДБАЦУЈЕ СЕ ЖАЛБА ПРЕДЛАГАЧА А.Б. ИЗ Б. ПОДНЕСЕНА ДАНА 31.07.2024. ГОДИНЕ, ДОК СЕ ЖАЛБА ПРЕДЛАГАЧА ОД 15.08.2024. ГОДИНЕ УВАЖАВА И РЈЕШЕЊЕ ОСНОВНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, БРОЈ 96 О ЗУП 163949 24 ЗУП ОД 07.08.2024. ГОДИНЕ, ПРЕИНАЧАВА, ТАКО ШТО СЕ УСВАЈА КАО ОСНОВАН ЗАХТЈЕВ ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ У ПРЕДМЕТУ БРОЈ 096-О-ДН-КПУ-14-000317 И ОДРЕЂУЈЕ РОК ОД МЈЕСЕЦ ДАНА У КОЈЕМ ЈЕ ПОСТУПАЈУЋИ СУДИЈА ДУЖАН ДОНИЈЕТИ ОДЛУКУ У ТОМ ПРЕДМЕТУ ПО МОЛБИ ЗА УКЊИЖБУ ПОДНЕСЕНОЈ ОД СТРАНЕ ПРЕДЛАГАЧА ДАНА 13.11.2014. ГОДИНЕ РЕГИСТРУ ЗЕМЉИШТА ОСНОВНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.“

Из образложења:

„Жалба предлагача од 31.07.2024. године је беспредметна, док је жалба од 15.08.2024. године основана.

Прије свега, ваља указати на то да је предлагач дана 31.07.2024. године поднио жалбу из разлога што у законском року од 60 дана није донесено рјешење о његовом захтјеву, међутим, како је првостепени суд након подношења ове жалбе, дана 07.08.2024. године, донио побијано рјешење којим је одлучено о његовом захтјеву и против којег је предлагач благовремено дана 15.08.2024. године такође поднио жалбу којом оспорава правилност и законитост донесеног рјешења, онда се у таквој ситуацији жалба од 31.07.2024. године указује беспредметном, због чега је у коначном дијелом диспозитива овог рјешења она као таква и одбачена, примјеном одредбе члана 5. став (2) Закона о заштити права на суђење у разумном року Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, у вези са чланом 2. став (2) Закона о ванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, бр. 5/01 и 36/17) и чланом 357. Закона о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, бр. 28/18 и 6/21).

С друге стране, предлагач жалбом од 15.08.2024. године са правом доводи у питање правилност и законитост побијаног рјешења првостепеног суда. Наиме, у образложењу побијаног рјешења наводи се да је на основу достављеног извјештаја и након извршеног увида у списе предмета број 096-О-Дн-Кпу-04-000045 и 096-О-Дн-Кпу-14-000317, утврђено да је поступак вођен,

да се расправљало о захтјеву предлагача и да је у складу са тим захтјевом проведен поступак и донесена одговарајућа одлука, упућујући на његову укљученост у поступак који се води под бројем 096-О-Дн-Кпу-14-000045 и упознатост са предузетим радњама и донесеним одлукама. Међутим, када се узме у обзир да је (према достављеном извјештају и стању списка предмета) предлагач дана 13.11.2014. године Регистру земљишта Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине поднио молбу за укњижбу која је заведена под пословним бројем 096-О-Дн-Кпу-14-000317 и да потом у овом формираном предмету од тада поступајући судија, сходно Закону о регистру земљишта и права на земљишту Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, није предузимао било какве конкретне радње, ни доносио одлуке, те код тога да се предузимање радњи и доношење одлука у другом предмету пословног броја 096-О-Дн-Кпу-14-000045 који је покренут по приједлогу потпуно друге странке (Брчко дистрикта), без обзира на индиректну везу исправа које су за упис приложене од различитих странака, не може сматрати доношењем одлуке поводом молбе за укњижбу поднесене од стране предлагача, нити се пропуштање доношења такве одлуке може оправдати наводним спајањем ових предмета, онда се ни горе изведени закључак првостепеног суда не може прихватити правилним. Дакле, не може се прихватити стајалиште да је предметни поступак (пословног броја 096-О-Дн-Кпу-14-000317) вођен и да се расправљало о захтјеву предлагача, те да је у складу с њим поступак проведен и донесена одлука, на шта се поднесеном жалбом са правом указује.

Узимајући у обзир мјерила за оцјену трајања суђења у разумном року прописана чланом 6. Закона о заштити права на суђење у разумном року Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и доводећи их у везу са околностима конкретног случаја, може се извести закључак да је захтјев за заштиту права на суђење у разумном року предлагача А.Б. основан, јер се не ради о нарочито сложене предмету у чињеничном и правном смислу, при чему је поступајући судија Регистра земљишта Основног суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине од подношења молбе за укњижбу (13.11.2014. године) до дана подношења предметног захтјева (30.05.2024. године) био потпуно пасиван у погледу поступања по истој, на шта од одлучујућег утицаја у овом случају није било понашање предлагача, а за којег конкретан предмет има значај с обзиром да се односи на евентуално стицање одређеног права на земљишту, при чему и одредбе релевантног Закона о регистру земљишта и права на земљишту Брчко дистрикта Босне и Херцеговине прописују хитност самог поступка. Такво поступање довело је до тога да предлагач буде ускраћен у праву на приступ суду и праву на образложену судску одлуку поводом његове молбе за укњижбу, као интегралних дијелова уставног и конвенцијског права на правично суђење.

С обзиром на наведено, ваљало је одлучити као у дијелу диспозитива овог рјешења и на основу одредбе члана 15. став (6) Закона о заштити права на суђење у разумном року Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, у вези са чланом 13. став (2) истог Закона, жалбу предлагача уважити, побијано рјешење преиначити и усвојити захтјев за заштиту права на суђење у разумном року и одредити одговарајући рок у којем је судија дужан предузети мјере у циљу рјешавања предмета.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 О Зуп 163949 24 Зупж од 23.08.2024. године)

6.

Правоснажно одбијен као неоснован захтјев за суђење у разумном року

„ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАНА ЖАЛБА ПРЕДЛАГАЧА И.М. ИЗ Б. И ПОТВРЂУЈЕ РЈЕШЕЊЕ ОСНОВНОГ СУДА БРЧКО ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, БРОЈ 96 о ЗУП 164965 24 ЗУП ОД 11.10.2024. ГОДИНЕ.“

Из образложења:

„Жалба предлагача је неоснована.

Супротно наводима из жалбе предлагача, првостепени суд је на основу извјештаја о дужини поступка достављеног од стране поступајућег судије и списка предмета, те правилном примјеном мјерила за оцјену трајања суђења у разумном року из члана 6. Закона о заштити права на суђење у разумном року, донио побијано рјешење којим је његов захтјев за заштиту права на суђење у разумном року одбио као неоснован. На правилност овакве одлуке не могу имати утицаја наводи да је првостепени суд у извршном поступку одлуку по приговору извршеника донио дан након подношења захтјева предлагача у овом поступку, јер ова околност сама по себи не указује по аутоматизму на основаност предметног захтјева, нарочито имајући у виду да суд у поступку за заштиту права на суђење у разумном року о не/основаности захтјева одлучује на основу свих података (извјештаја и података из списка предмета) који су му доступни у моменту доношења његове одлуке, а не стања до момента подношења захтјева у овом поступку.

С друге стране, без обзира што је предлагач подношењем захтјева имао намјеру исходovati доношење рјешења по приговору у извршном поступку, које је и донесено дана 24.07.2024. године, то не значи да је првостепени суд у овом поступку имао могућност да предметни захтјев одбаци као недопуштен и то због тога што је „у вријеме одлучивања по истом отпао правни интерес предлагача“, јер наведена околност не представља један од разлога у случају којег би се, сходно одредби члана 11. Закона о заштити права на суђење у разумном року, требало донијети првостепено рјешење о одбацивању захтјева.

Предлагач у жалби са правом указује да првостепени суд подношење ургенција током извршног поступка није могао цијенити као његов утицај на то да извршни поступак траје дуже него уобичајено, међутим, све и да се ова околност цијенила другачије са аспекта примјене мјерила из члана 6. поменутог Закона, она није од таквог утицаја да би довела до другачије одлуке о не/основаности предметног захтјева предлагача.

Стога, првостепени суд је с обзиром на све околности конкретног случаја правилно утврдио да захтјев предлагача, у смислу члана 6. Закона о заштити права на суђење у разумном року, није основан, при томе посебно имајући у виду да је у извршном поступку који се води под бројем 96 о И 157889 23 И поступање суда практично окончано предузимањем извршне радње ради заплане новчаних средстава са рачуна извршеника и то достављањем рјешења банкама у циљу њеног провођења, што значи да окончање извршног поступка више не зависи од динамике поступања суда, већ искључиво од банака које буду

поменути извршну радњу проводиле, на шта првостепени суд не може директно имати утицај, осим надзора у вези са поступањем банака.

На крају, предлагач указује да је суд приликом доношења побијаног рјешења повриједио одредбу члана 300. став (1) и став (2) Закона о парничном поступку (Одлучивање о захтјеву странке пресудом), у вези са одредбом члана 130. став (4) истог Закона, али ни ови наводи не могу имати утицаја на правилност и законитост побијаног рјешења, јер обавези сходне примјене поменутих одредби Закона о парничном поступку у конкретном случају нема мјеста, док је првостепени суд о основаности предметног захтјева предлагача, у складу са чланом 10. став (5) Закона о заштити права на суђење у разумном року, одлучио образложеним рјешењем.

Имајући у виду све наведено, ваљало је одлучити као у диспозитиву рјешења на основу одредбе члана 15. став (6) Закона о заштити права на суђење у разумном року.“

(Рјешење Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о Зуп 164965 24 Зупж од 11.11.2024. године)

**ИЗДВОЈЕНЕ ОДЛУКЕ УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ У ПОВОДУ ПРЕИСПИТИВАЊА
ОДЛУКА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА БРЧКО
ДИСТРИКТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ПО
АПЕЛАЦИЈАМА**

1.

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. Европске конвенције у поводу одлуке суда да малољетну дјецу повјери на чување, одгој и издржавање мајци

Одбија се као неоснована апелација Д.П. поднесена против пресуде Апелационог суда Брчко дистрикта Босне и Херцеговине број 96 о П 138401 22 Гж од 04.10.2022. године.

Из образложења:

„5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на следећи начин.

6. Апелант је 27. марта 2020. године поднио тужбу против тужене због развода брака.

7. Пресудом Основног суда број 96 о П 138401 21 П од 25. фебруара 2022. године разведен је брак апеланта и тужене, а двоје малољетне дјеце повјерено је на чување, одгој и издржавање туженој. Апелант је обавезан да туженој на име доприноса за издржавање дјеце исплаћује износ од по 540,00 КМ по дјетету. У образложењу пресуде Основни суд је навео да је одбио приједлог да се на околност подобности тужене да јој се дјеца повјере на бригу и старање као свједок саслуша психијатар Б.Ђ., који ју је лијечио, уз образложење да је на околност који је од родитеља подобнији да му се дјеца повјере на бригу и старање одређено вјештачење психолога. Осим тога, суд је указао да су љекари привилегирани свједоци који нису дужни свједочити на околности здравственог стања лица која су лијечили, као и да је вјештак психолог добио задатак да налаз сачини на основу цјелокупне медицинске документације тужене. Даље је навео да је као неоспорно утврдио да су односи између парничних станака поремећени, да брачна заједница парничних странака више не постоји јер странке више не живе заједно, те да не постоји могућност да се она поново успостави. Стога је закључио да су испуњени увјети за развод брака прописани одредбама члана 40. Породичног закона Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Породични закон).

8. Одлучујући о повјеравању дјеце на чување и одгој, Основни суд је детаљно презентирао ток поступка који се водио код органа старатељства – ЦСР Пелагићево (почевши од марта 2020. године), који је у управном поступку донио рјешење којим је малољетну дјецу привремено повјерио туженој, те о дуготрајном поступку извршења наведеног рјешења. Осим тога, суд је презентирао и поступак органа старатељства и надлежног суда из Републике

Аустрије (током 2021. године) у којем је одлучивано о апелантовој обавези за издржавање дјете и начину одржавања његовог контакта с њима. Суд је навео да оба родитеља живе у Аустрији и да имају подједнаке стамбене и материјалне увјете. Указао је да је апелантова главна тврдња у поступку била да тужена није способна да се брине о дјечи због свог здравственог стања. У вези с тим је истакао да је на основу налаза и мишљења органа старатељства ЦСР Пелагићево, органа старатељства из Републике Аустрије и вјештака психолога утврдио да код тужене не постоје ни психолошке нити друге здравствене сметње да води бригу о својој дјечи. Суд је такођер навео да, према мишљењу вјештака психолога, дјецу треба повјерити туженој као мајци. При томе, суд је оцијенио несврсисходним саслушавање свједока на околности подобности родитеља да воде бригу о дјечи, уз образложење да је на те околности предложено вјештачење. Даље, суд је оцијенио неоснованим апелантову тврдњу да је вјештачење тужене суд требао повјерити вјештаку психијатру, а не психологу. У вези с тим, суд је истакао да је психолог позван да вјештачи психичко стање парничних станака, њихов однос према дјечи и подобност да им дјеца буду повјерена. Уколико тај вјештак не утврди да код неке од странака постоје психичке сметње, како је то суд образложио, није потребно проводити психијатријско вјештачење. При томе је истакао да је поступак који је провео орган старатељства ЦСР Пелагићево обухватао мишљење и психолога и психијатра. Суд је даље навео да се апелант понашао недолично и неприхватљиво јер није дозволио да се изврше три рјешења којима је орган старатељства дјецу привремено додијелио туженој. Слиједом наведеног, суд је додијелио дјецу на чување, одгој и издржавање туженој, док је апеланта обавезао на плаћање доприноса за издржавање дјете, на основу чл. 192, 193. и 215. Породичног закона.

9. Пресудом Апелационог суда број 96 о П 138401 22 Гж од 4. октобра 2022. године апелантова жалба је одбијена и првостепена пресуда потврђена. Суд је у образложењу оцијенио неоснованим апелантове наводе да је првостепени суд „потенцирао улогу органа старатељства у смислу (не)објективности и незаконитости рада“. У вези с тим је истакао да је одредбама чл. 256–258. Породичног закона јасно прописана улога и значај органа старатељства у поступцима развода брака партнера који имају заједничку малолетну или усвојену дјецу. При томе је указао да евентуална незаконитост у раду органа старатељства може једино бити предмет неког другог поступка. Такођер је оцијенио неоснованим апелантове жалбене наводе да првостепени суд није образложио зашто је одбио да се као свједок саслуша психијатар Б. Ђ. који је лијечио тужену. У вези с тим је истакао да је првостепени суд јасно образложио разлоге због којих је одбио извођење тог доказа. Осим тога, суд је истакао да је вјештак психолог навео да су здравствени проблеми које је тужена имала били реакција на стрес усљед развода брака и да се не ради о неком трајном психичком стању, те да стога саслушање психијатра који је лијечио тужену не би утјецало на другачију одлуку суда. При томе, суд је нагласио да апелант није образложио на који начин би саслушање тог свједока могло бити од утјецаја на правилност и законитост првостепене пресуде. Суд је даље указао да је цијенио налаз и мишљење психијатра Б. Ђ., те је истакао да је тај налаз у супротности с налазом и мишљењем другог психијатра и психолога који су били сагласни у закључку да дјецу треба повјерити мајци. У вези с апелантовим приговором да вјештак психолог није компетентан да процјењује здравствено стање неког лица, суд је истакао да се и психолози баве менталним

здрављем људи. Такођер је указао да иако психолози не могу постављати дијагнозе психичких болести или поремећаја нити прописивати терапију, они су компетентни да помажу приликом постављања одређене медицинске дијагнозе. Коначно, суд је истакао да чињеница да једно од дјеце има здравствене проблеме, супротно апелантовим наводима, не произлази из извјештаја Савјетовалишта за дјецу и породице „Нора“ из Републике Аустрије.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант сматра да је оспореним одлукама повријеђено његово право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), укључујући и право на суђење у разумном року и право на једнакост супружника из члана 5. Протокола број 7 уз Европску конвенцију. У вези с тим, апелант наводи да су судови произвољно, недоследно и дискриминаторно примијенили закон. Наводи да је суд произвољно одбио његов приједлог да тужену вјештачи психијатар, те да је произвољно одредио вјештачење по вјештаку психологу који за то није компетентан. Коначно, апелант наводи да судови нису поступали у законским роковима, услед чега је поступак неоправдано трајао дуже од двије године.

б) Одговори на апелацију

11. Апелациони суд је навео да остаје код разлога датих у образложењу оспорене пресуде, који су јасни и потпуни, те да није дошло до повреде апелантових права. Предложио је да Уставни суд апелацију одбаци или одбије.

12. Основни суд је навео да није у могућности да достави одговор на апелацију јер суткиња која је судила овај предмет тренутно обавља дужност потпредсједнице Високог судског и тужилачког вијећа БиХ.

(...)

VII. Закључак

27. Уставни суд закључује да оспореним одлукама није повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. Европске конвенције, с обзиром на то да су редовни судови на двије судске инстанце дали релевантне и довољне разлоге због којих су двоје малољетне дјеце повјерили на чување, одгој и издржавање туженој, сходно релевантним одредбама Породичног закона. Осим тога, Уставни суд сматра да дужина трајања поступка задовољава стандард „разумног рока“ у смислу члана 6. Европске конвенције јер у раду судова није било периода неоправдане пасивности.

28. Уставни суд закључује да није повријеђено апелантово право на једнакост супружника из члана 5. Протокола број 7 уз Европску конвенцију јер је наводе о повреди тог права апелант засновао на истим наводима које је истакао у вези с правом на правично суђење, а судови су детаљно образложили примјену одредби Породичног закона у конкретном случају.

29. На основу члана 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

30. Према члану VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.“

(Одлука о допустивости и меритуму Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-4339/22 од 14.11.2024. године)

2.

Одбацује се као недопуштена апелација коју је поднијела Т.С. против Пресуде Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ број 96 о У 143732 23 Уж 2 од 26.09.2023. године због тога што је очигледно (*prima facie*) неоснована.

Из образложења:

„1. Т.С. (у даљњем тексту: апелантица) из Б., коју заступа Амер Рамић, адвокат из Брчког, поднијела је 20. децембра 2023. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Апелациони суд) број 96 о У 143732 23 Уж 2 од 26. септембра 2023. године, Пресуде Основног суда Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Основни суд) број 96 о У 143732 21 У од 17. маја 2023. године и Рјешења Правосудне комисије Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Комисија) број СуПК-01-1316/21 од 8. октобра 2021. године. Апелантица је поднијела и захтјев за доношење привремене мјере којом ће се одложити извршење оспореног рјешења Комисије до доношења коначне одлуке Уставног суда у овом предмету.

2. Рјешењем Комисије број СуПК-01-1316/21 од 8. октобра 2021. године апелантици је наложено да преузме архиву нотара М.П., те је одређено да ће се приликом преузимања архиве сачинити записник. Комисија је у образложењу истакла да је рјешењем од 29. маја 2020. године М.П. престала служба нотара због одласка у пензију. Умјесто наведеног нотара, рјешењем од 9. јула 2021. године за нотара је именована апелантица. Комисија је указала да је одредбама чл. 60. и 61. Правилника о раду нотара Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Правилник) прописано да у случају када нотар трајно престаје са својом дјелатношћу, чување и употреба архива тог нотара преноси се на вршиоца дужности или Комисију све док не буде именован нови нотар. Комисија је истакла да је сходно наведеним одредбама, те имајући у виду да је апелантица именована након пензионисања нотара М.П., она обавезна преузети његову архиву, те странкама издавати отправке, изводе, потврде и дозволити увид у списе у складу са Законом о нотарима Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Закон о нотарима).

3. Пресудом Основног суда број 96 о У 143732 21 У од 17. маја 2023. године одбијена је апелантицина тужба поднесена против рјешења Комисије. Основни суд је у образложењу навео да је побијаним рјешењем апелантица правилно, на основу одредби чл. 60. и 61. Правилника, обавезана преузети архиву ранијег нотара М.П. Основни суд је указао да након архивирања предмета постоји потреба да се у односу на њих предузимају нотарске радње, тј. да се на захтјев странака издају отправци, изводи, потврде и дозвољава увид у списе. Наиме, како је образложено, с обзиром на то да се ради о нотарским радњама, њих

може предузимати само нотар, због чега се архива нотара који престаје да ради повјерава новом нотару. Основни суд је такођер истакао да апелантица неосновано указује да јој је додјељивање спорне архиве „личан и неумјерен терет“, како финансијски тако и у погледу одговорности за исправе и списе за које се „не зна“ гдје се налазе и да ли су чувани на законом прописан начин. Основни суд је указао да је приликом сваког преузимања архивске грађе прописана обавеза сачињавања записника о примопредаји управо зато да би се утврдило шта све чини архивску грађу, што је у конкретном случају и учињено. Основни суд је истакао и то да апелантица нема обавезу чувати архивску грађу неодређено вријеме, него ју је дужна, у складу са Законом о архивској дјелатности Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Закон о архиви) и подзаконским актима, „излучити и предати на чување Служби за архив Брчко дистрикта БиХ, те од предаје Служби за архив Брчко дистрикта архивска грађа нотара постаје архивска грађа Дистрикта“.

4. Пресудом Апелационог суда број 96 о У 143732 23 Уж 2 од 26. септембра 2023. године одбијена је апелантицина жалба и потврђена првостепена пресуда. Апелациони суд је у образложењу истакао да је првостепени суд, тумачећи одредбу члана 60. став 1. Правилника у вези са чл. 15. и 91. Закона о нотарима, правилно закључио да је *ratio legis* конкретног законског рјешења да вршилац дужности нотара, али и именовани нови нотар, преузме на чување и употребу архиву нотара којем је престала нотарска дјелатност. Наиме, законодавац у ставу 1. члана 60. Правилника регулира да се спорна обавеза (преузимања архиве) односи на вршиоца дужности нотара док не буде именован нови нотар. Дакле, именовањем новог нотара гаси се спорна обвеза вршиоца дужности и прелази на новог нотара. Апелациони суд је нагласио да је у овој правној ствари неспорно да је конкурс за избор нотара, на којем је апелантица изабрана, услиједио као резултат одласка нотара М. П. у пензију. У вези с тим, Апелациони суд је указао да је одредбом члана 15. став 1. Закона о нотарима регулирано да Комисија може, али није дужна, одредити вршиоца дужности нотара у случају када нотару служба престане, а у конкретном случају Комисија није одредила вршиоца дужности. Апелациони суд је нагласио да је чланом 91. став 2. Закона о нотарима регулирано да ће Комисија својим рјешењем одредити особе за преузимање списа и друге документације, као и мјесто чувања тих списа и документације, што је неспорно и учинила. У вези с тим, апелациони суд је истакао да су наведене особе дужне поступати у складу с прописом који Комисија донесе у вези с преузимањем, чувањем и кориштењем списа, документације, новца, вриједносних папира и других писмена (члан 92. наведеног закона), а што је у конкретном случају Правилник.

5. Апелантица сматра да јој је у конкретном случају повријеђено право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), право на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и забрана принудног рада из члана II/3.ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 4. Европске конвенције. Апелантица је истакла како није правни сљедник нотара М. П. јер то није одређено рјешењем о именовању апелантице за нотар, нити је тако нешто било прописано конкурсом на којем је изабрана за нотар. Апелантица је истакла да није била именована ни за вршиоца дужности нотара,

па да преузме спорну обавезу. Апелантица такођер сматра да се овлаштење Комисије из члана 91. став 2. Закона о нотарима да одреди особе за преузимање списка и друге документације може ограничити само на оне особе којима Комисија може издати налог за поступање, а то су искључиво њени запосленици. Апелантица се позвала и на одредбе Закона о архиви указујући, између осталог, да је одредбом члана 13. тог закона прописано да ће „Архив Дистрикта преузети регистраторски материјал и архивску грађу ако њихов ималац буде укинут (престане да обавља своју дјелатност на подручју Дистрикта) или пређе из друштвеног у приватно власништво“. Апелантица је истакла да су предсједници Основног и Апелационог суда чланови Комисије. Наиме, апелантица је против спорног рјешења Комисије затражила правну заштиту пред Основним и Апелационом судом чије се судије налазе у односу подређености и субординације према предсједницима тих судова. Стога, апелантица сматра да није могла очекивати нити добити правично суђење пред наведеним судовима.

6. Апелантица је истакла и да јој се оспореним одлукама принудно намеће обавеза, која није прописана законом и за коју не може остварити никакву новчану накнаду, па јој се на тај начин незаконито намеће обавезан рад у смислу члана 4. став 2. Европске конвенције.

7. У вези с повредом права на имовину, апелантица је истакла да би је извршење рјешења Комисије приморало да набави нови намјештај, запосли радника, плати стручне услуге сређивања спорне архиве и закупи пословни простор, што би био ненадокнадив трошак. Апелантица сматра да мијешање у њено право на имовину није засновано на закону, нити је пропорционално, јер је апелантици наметнут несразмјеран терет.

8. У вези са захтјевом за доношење привремене мјера, апелантица је истакла да би извршењем спорног рјешења за апелантицу наступиле неотклоњиве штетне посљедице имајући у виду да би била принуђена изнајмити пословни простор, те ангажирати људске и друге ресурсе у вези с евентуално преузетом архивом. Апелантица сматра да би тиме преузела и ризик који са собом носи несређена, непрописно пописана и нестручно чувана архива.

(...)

12. Уставни суд подсјећа да у фази испитивања допустивости предмета мора утврдити, између осталог, и јесу ли испуњени увјети за мериторно одлучивање који су набројани у члану 18. став (4) Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да, према властитој и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), апелант мора навести повреду својих права која штити Устав Босне и Херцеговине и те повреде морају дјеловати вјероватно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који, с довољном јасноћом, показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Абедин Смајић против Босне и Херцеговине*, одлука од 16. јануара 2018. године, представка број 48657/16, тачка 43, *Кхудунтс против Азербејџана*, пресуда од 26. фебруара 2019. године, тачка 32, те Уставни суд, Одлука о допустивости број АП-156/05 од 18. маја 2005. године, тачка 9, доступна на www.ustavnisud.ba), те ако чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају

кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема „оправдан захтјев“ (види Европски суд, *Мезотур-Тисзазуги Визгаздалкодаси Тарсулат против Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, представка број 5503/02, тачка 21, и *Думлу против Турске*, одлука од 20. априла 2021. године, представка број 65159/17, тачка 27), као и када се утврди да апелант није „жртва“ кршења Уставом Босне и Херцеговине заштићених права (види Европски суд, *Спасоје Лукић и други против Босне и Херцеговине*, одлука о допустивости од 18. новембра 2008. године, представка број 34379/03).

13. Апелантица, у суштини, сматра да су у конкретном случају произвољно примијењени позитивноправни прописи, те да јој је прекршено право на непристрасан суд. У погледу апелационих навода о кршењу начела непристрасности суда, Уставни суд запажа да апелантица само паушално наводи да, с обзиром на то да су предсједници Основног и апелационог суда чланови Комисије, није могла имати правично суђење. Наиме, апелантица није понудила доказе који би указивали на субјективну или објективну пристрасност редовних судова, нити у спису апелације постоје објективни докази који би указивали на разумну сумњу да су редовни судови приликом одлучивања о апелантициним правима били пристрасни. С обзиром на то, Уставни суд сматра да апелантицини наводи, у недостатку других аргумената и доказа, сами по себи не доводе у питање поштовање начела непристрасности суда из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције, те су неосновани.

14. Затим, Уставни суд подсјећа да је, према пракси Европског суда, првенствено на домаћим органима, нарочито судовима, да рјешавају проблеме тумачења домаћих закона. Европски суд истиче да не треба поступати као суд „четврте инстанце“, те да стога неће, према члану 6. став 1. Европске конвенције (којем кореспондира члан II/3.е) Устава Босне и Херцеговине), доводити у питање оцјену домаћих судова, осим ако се њихова утврђења могу сматрати произвољним или „очигледно неразумним“ (види Европски суд, *Аићерић против Босне и Херцеговине*, одлука од 17. децембра 2019. године, представка број 52871/13, тачка 23. с даљњим референцама). Овакву праксу досљедно слиједи и Уставни суд у односу на одлуке редовних судова (види, између осталих, Одлуку о допустивости и меритуму број АП-4033/20 од 22. јуна 2022. године, тач. од 42. до 45. с даљњим референцама, објављену на www.ustavisud.ba).

15. На основу чињеница конкретног предмета, које произлазе из докумената предочених Уставном суду и из апелационих навода, Уставни суд сматра да су у образложењу оспорених одлука дати релевантни разлози у погледу примјене права, због чега се не може рећи да је такво образложење произвољно или „очигледно неразумно“. Наиме, Уставни суд запажа да је у оспореним одлукама јасно и детаљно образложено зашто је апелантици наложено да преузме спорну архиву, доводећи ту обавезу у везу с одредбама чл. 60. и 61. Правилника, као и чланом 91. став 2. и чланом 92. Закона о нотарима. При томе, Уставни суд запажа да апелантица у апелацији понавља наводе које је истицала у тужби против оспореног рјешења Комисије, те у жалби против првостепене пресуде, а које су размотрили Основни и Апелациони суд приликом доношења оспорених одлука, те јасно и детаљно објаснили зашто не могу утјецати на другачије одлучење у конкретном случају (види тач. 3. и 4. ове

одлуке). С обзиром на то, Уставни суд сматра да у конкретном случају не постоји било шта што би указало на кршење права на правично суђење.

16. Апелантица такођер наводи да је у конкретном случају дошло до кршења права на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола 1 уз Европску конвенцију, као и забране принудног рада из члана II/3.ц) Устава Босне и Херцеговине и члана 4. став 2. Европске конвенције. Међутим, Уставни суд запажа да апелантица кршење ових права заснива на идентичним наводима о произвољној примјени прописа, тј. да јој је незаконито наметнута спорна обавеза, који су већ размотрени у претходној тачки ове одлуке. Стога, Уставни суд сматра да у конкретном случају ништа не указује да је апелантицино право на имовину, тј. забрана принудног рада, дошло у питање на начин који би водио потреби да Уставни суд та права посебно испита према стандардима из члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, тј. члана 4. Европске конвенције, нити су у апелацији пружени докази из којих би се могло закључити супротно.

17. Имајући у виду наведено, те конзистентну праксу Уставног суда и ставове наведене и у овој одлуци, Уставни суд сматра да нема ништа што указује да апелантицини наводи покрећу уставна питања на која се позвала, односно ништа што указује да има „оправдан захтјев“ у смислу члана 18. став (4) Правила Уставног суда који би требало мериторно испитати. Због тога, Уставни суд закључује да су ови наводи очигледно (прима фацие) неосновани.

18. Имајући у виду одредбу члана 18. став (4) Правила Уставног суда, према којој ће се апелација одбацити као недопуштена уколико је очигледно (*prima facie*) неоснована, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

19. С обзиром на одлуку Уставног суда у овом предмету, није неопходно посебно разматрати захтјев за доношење привремене мјере.“

(Одлука о допустивости Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-5385/23 од 11.07.2024. године)

3.
Одбија се као неоснована апелација коју је поднио „Raiffeisen Bank“ д.д. БиХ Сарајево против Пресуде Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ број 96 о П 120629 21 Гж од 15.09.2021. године.

Из образложења:

„5. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на сљедећи начин.

6. Апелант је као давалац кредита с тужиоцем закључио уговор о дугорочном кредиту. Уговором је, између осталог, предвиђено да тужилац мора платити накнаду за обраду кредита у износу од 537,00 КМ. Тужилац је платио накнаду прије исплате кредита. Након тога, тужилац је поднио тужбу којом је тражио да суд утврди да је ништава одредба члана 4. став 1. наведеног уговора о кредиту. Тужилац је тражио да суд обавезе апеланта да му на име стјецања без

основа, услијед неосноване наплате накнаде за обраду кредитног захтјева, врати износ од 537,00 КМ са законском затезном каматом.

7. Основни суд је Пресудом број 96 о П 120629 19 П од 15. априла 2021. године, која је потврђена Пресудом Апелационог суда број 96 о П 120629 21 Гж од 15. септембра 2021. године, усвојио тужиочев тужбени захтјев и обавезао апеланта да тужиоцу врати потраживани новчани износ. Основни суд је истакао да је вјештак економске струке у налазу навео да није могуће утврдити из чега се састоји трошак обраде кредита с обзиром на то да га апелант не представља као стварни трошак који је настао у одређеном тренутку и за одређену радњу. Утврђено је да наплата накнаде за обраду кредита није оправдана јер су оперативни трошкови банке урачунати у номиналну каматну стопу и нити једна радња апелантових радника није урађена додатно мимо радног времена. Такођер је утврђено да је висина накнаде директно повезана с процентом од висине одобреног кредита, а не са стварно обављеним пословима. Основни суд је истакао да апелант током поступка није пружио нити један доказ о томе шта чини трошкове обраде кредита и на основу чега се та накнада наплаћује. Наведено је да нити у једном документу који је апелант презентирао нема образложења које се то стварне услуге наплаћују по основу накнаде за обраду кредита. Суд је истакао да апелант није довео у питање ни закључак вјештака да из свега утврђеног јасно произлази да он спорну накнаду наплаћује двоструко, и то унутар номиналне каматне стопе и посебно, у проценту из одобреног износа кредита. На основу наведеног, Основни суд је закључио да је таквим поступањем апелант ставио тужиоца у неравноправан положај у односу на њега и да је апелант, наплатом те накнаде на начин како је утврђено, поступио супротно одредбама чл. 12, 15, 25. став 1, 46, 103, 105, 210. став 2. и 214. у вези са чланом 1065. Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО). Наиме, како је образложено, тим одредбама је прописана обавезна примјена начела савјесности, поштења и једнаких давања приликом закључена облигационоправних односа.

8. Апелациони суд је у својој пресуди број 96 о П 120629 21 Гж од 15. септембра 2021. године потврдио правни став Основног суда. Нарочито је истакао да је апелант, умањујући износ кредита за трошкове накнаде за обраду кредита, проузроковао неравнотежу у правима и обавезама уговорних страна на тужиочеву штету. Истакнуто је и да апелант, иако је од тужиоца наплатио ту накнаду, током поступка није доказао на шта се трошкови обраде кредитног захтјева односе. Апелациони суд је истакао да је апелант морао тужиоцу на јасан и транспарентан начин објаснити разлоге, начин и структуру обрачуна накнаде за обраду кредита, што није учинио.

IV. Апелација

I. Наводи из апелације

9. Апелант се позвао на кршење права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и права на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Наводи да су редовни судови при доношењу оспорених одлука произвољно примијенили релевантне прописе, и то Закон о банкама, Закон о заштити корисника финансијских услуга и Одлуку о јединственом начину обрачуна и исказивања ЕКС на кредите и депозите.

Апелант истиче да тим прописима није забрањена наплата накнаде за обраду кредита. Наводи да редовни судови погрешно тумаче појмове каматних стопа и накнаде за обраду кредита јер то није исто. Апелант истиче да су редовни судови из Брчко дистрикта на такав начин поступили у потпуности супротно пракси која је заузета у предметима Врховног суда РС и Врховног суда ФБиХ. Апелант се, између осталих, позива на Пресуду Врховног суда ФБиХ број 58 о П 101911 18 Рев од 17. септембра 2019. године и Пресуду Врховног суда РС број 80 о Мал 111035 20 Спп од 1. јуна 2020. године. Наиме, апелант наводи да је у тим пресудама јасно афирмиран став да уговарање и плаћање накнаде за обраду кредита није забрањено нити једним прописом, те да околност да у самом уговору није наведено на шта се та накнада односи не може бити довољна за утврђење да је таква одредба уговора ништава.

II. Одговор на апелацију

10. Апелациони суд је навео да је у својој пресуди дао јасне разлоге за заузети правни став и да нема потребе да их понавља.

11. Основни суд је навео да није било кршења права на која се апелант позива јер је утврђено да спорне одредбе уговора не садрже јасно одређене и побројане трошкове обраде кредита за које је накнада наплаћена. Тај суд је навео да је таква пракса у потпуности усаглашена на подручју Брчко дистрикта и да одлука у конкретном предмету не одступа од те праксе.

12. Тужилац је навео да није било кршења апелантовог права јер је такав правни став дио праксе судова у Брчко дистрикту и истакнут је и у Пресуди Суда Европске уније број Ц-224/19 од 16. јула 2020. године.

(...)

VII. Закључак

26. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције када нема ништа што би указивало да су редовни судови произвољно примијенили право када су утврдили да тужиоцу припада право на поврат новчаног износа наплаћеног на име обраде кредита те када апелант није тужиоцу јасно презентирао на шта се ти трошкови односе.

27. Нема кршења права на имовину из члана II/3.к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију када није очигледно да је то апелантово право дошло у питање на начин који би водио потреби да Уставни суд то право посебно испита према стандардима из члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, нити су у апелацији пружени докази из којих би се могло закључити супротно.“

(Одлука о допустивости и меритуму Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-3852/21 од 30.11.2023. године)

4.

Одбија се као неоснован захтјев Е.С. за доношење привремене мјере.

Из образложења:

„1. Е.С. (у даљњем тексту: апелант), којег заступа Драган Опарница, адвокат из Брчког, поднио је 21. јуна 2023. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против пресуде Апелационог суда Брчко Дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Апелациони суд) број 96 о К 133836 23 Кж 4 од 16. маја 2023. године и пресуде Основног суда Брчко Дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Основни суд) број 96 о К 133836 22 К 2 од 26. јануара 2023. године. Апелант је од Уставног суда затражио доношење привремене мјере којом се одређује „прекид издржавања“ казне утврђене пресудом Основног суда, до коначне одлуке Уставног суда о апелацији.

2. Пресудом Основног суда број 96 о К 133836 22 К 2 од 26. јануара 2023. године, апелант и С.П. су оглашени кривим да су радњама описаним у пресуди починили кривично дјело припремање кривичног дјела из члана 333., Кривичног законика Брчко Дистрикта БиХ (у даљњем тексту: КЗ) у вези са чланом 31. КЗ. Апелант је осуђен на казну затвора у трајању од једне године и четири мјесеца.

3. Пресудом Апелационог суда број 96 о К 133836 23 Кж 4 од 16. маја 2023. године апелантова жалба је одбијена и потврђена првостепена пресуда. Апелациони суд је навео да је жалба неоснована те да је у поновљеном суђењу суд отклонио све раније учињене повреде, ускладио изреку и образложење пресуде, те дао разлоге о одлучним чињеницама. Јасно је навео на основу којих чињеница је апелант оглашен кривим. Такођер је наведено да није дошло до поведе одредаба Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: ЗКП). Апелациони суд ј образложио приговоре апеланта у вези са законитости доказа, посебно оних прибављених посебним истражним радњама, као и законитости наредбе, о чему се изјаснио. Апелациони суд је одговорио и на остале апелантове жалбене наводе, за шта је дао образложење. Закључио је да је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање и примијенио материјално право, те је правилно утврдио да се у радњама апеланта стичу обиљежја бића кривичног дјела за које је осуђен. Потврђена је и одлука о санкцији.

4. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. ст. 1. и 3. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Наводи да је пресуда „без образложења“. Сматра да су докази који су прибављени посебним истражним радњама незаконити, нарочито „неовлаштено снимање“, те да су такви докази кориштени за кривично дјело у односу на које се „не могу одредити посебне истражне радње“, а за које је осуђен. Такођер указује на недостатке наредбе за провођење посебних истражних радњи. Апелант истиче и да су га информатори подстрекивали на извршење кривичног дјела. Осим тога, жали се и на начин на који је суд цијенио доказе. Апелант је тражио да Уставни суд донесе привремену мјеру којом се одређује „прекид“ издржавања казне утврђено правоснажном пресудом.

(...)

8. У конкретном случају апелант захтјев за доношење привремене мјере темељи на изјави да му је повријеђено право на правично суђење, те на истим аргументима на којима заснива тврдњу о повреди наведеног права, апелант темељи и захтјев за одређивање привремене мјере. Међутим, Уставни суд приликом одлучивања о основаности захтјева за доношење привремене мјере цијени друге разлоге, а не разлоге који се суштински односе на меритум апелације, не прејудуцирајући при томе исход поступка о апелацији.

9. Даље, Уставни суд подсјећа да се релевантним одредбама Закона о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера Брчко Дистрикта БиХ уређује, између осталог, поступак извршења казне затвора, одлагања извршења, прекида и друго. Апелант није доказао да је у смислу члана 64. став (5) Правила Уставног суда тражио „прекид“, или одгађање извршења казне затвора од надлежног суда. Осим тога, Уставни суд сматра да разлози које је апелант навео као основ за доношење привремене мјере, који се тичу меритума предмета, не представљају разлоге нити доказе који би указивали да је доношење привремене мјере, у околностима конкретног случаја, у интересу странака или правилног вођења поступка како то прописује члан 64. став (1) Правила Уставног суда. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да је апелантов захтјев за доношење привремене мјере неоснован.“

(Одлука о привременој мјери Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-2916/23 од 28.9.2023. године)

5.
Одбацују се као недопуштене апелације које је поднио ТП ОРИС д.о.о. Брчко против Рјешења Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ број 96 о И 097403 23 Гж 2 од 28.02.2023. године, због тога што су очигледно (*prima facie*) неосноване.

Из образложења:

„1. ТП ОРИС д.о.о. Брчко (у даљњем тексту: апелант), поднио је 3. фебруара 2023. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Основног суда Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Основни суд) број 96 о И 097403 16 И од 14. новембра 2022. године. Апелација је заведена под бројем АП-612/23.

2. Апелант је 25. априла 2023. године поднио апелацију Уставном суду против Рјешења Апелационог суда Брчко дистрикта БиХ (у даљњем тексту: Апелациони суд) број 96 о И 097403 23 Гж 2 од 28. фебруара 2023. године и Рјешења Основног суда од 14. новембра 2022. године. Апелација је заведена под бројем АП-2039/23.

Спајање предмета

3. С обзиром на то да се наведене апелације односе на одлуке донесене у оквиру истог поступка, Уставни суд, у складу са чланом 32 став (1) Правила Уставног суда, донио је одлуку о спајању наведених апелација у којима ће да води један поступак и да донесе једну одлуку под бројем АП-612/23.

Чињенице

4. Рјешењем Основног суда од 14. новембра 2022. године обустављено је извршење у извршном поступку који је покренуо тражилац извршења (Брчко дистрикт БиХ) против извршеника (Ж.М.).

5. Рјешењем Апелационог суда од 28. фебруара 2023. године одбијене су жалбе извршеника и апеланта као трећег лица и потврђено је првостепено рјешење.

6. У образложењу оспорене одлуке Апелациони суд је навео да је првостепени суд, поступајући по приједлогу тражиоца извршења, против извршеника, на основу извршне исправе, донио рјешење о извршењу од 8. јуна 2016. године којим је дозволио извршење ради предаје у посјед пословног простора, те ради исплате дуга по основу неплаћене закупнине. У вези с тим, Апелациони суд је указао да је судски извршилац на записник од 4. јула 2019. године констатовао да је извршеник исељен из пословног простора. Међутим, указао је да је судски извршилац на записник од 31. октобра 2022. године констатовао да ни на другом рочишту нису продате извршеникове покретне ствари, на основу чега је првостепени суд обуставио извршни поступак сходно одредбама члана 150 став 5 Закона о извршном поступку. Апелациони суд је указао да је судски извршилац, противно извршениковим и апелантовим жалбеним наводима, на правилан и законит начин спровео и окончао извршну радњу предаје у посјед пословног простора тражиоцу извршења, као и покушај продаје извршеникових покретних ствари. Затим, Апелациони суд је навео да су неосновани жалбени наводи да је првостепени суд погрешно поступио када је закључком одлучио о њиховим захтјевима за отклањање неправилности у поступању судског извршиоца. Наиме, указао је да суд, који проводи поступак принудног извршења, о процесним питањима и вођењу извршног поступка одлучује закључком сходно одредби члана 13 став (5) Закона о извршном поступку. Коначно, Апелациони суд је навео да је о апелантовим наводима да је он стварни посједник конкретног пословног простора већ правоснажно одлучено рјешењем тог суда од 30. маја 2018. године. Апелациони наводи

7. У наведеним апелацијама апелант се позива на повреду права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција), права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, забрану злоупотребе права из члана 17 Европске конвенције и повреду члана II/2 Устава Босне и Херцеговине. Апелант у суштини понавља наводе које је износио и током поступка пред редовним судовима, те сматра да су редовни судови, при доношењу оспорених одлука, погрешно утврдили чињенично стање и погрешно примијенили релевантне прописе.

(...)

9. Уставни суд у фази испитивања допустивости предмета мора утврдити, између осталог, и да ли су испуњени услови за мериторно одлучивање који су набројани у члану 18 став (4) Правила Уставног суда. У вези с тим, Уставни суд указује да према властитој и пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд), коју Уставни суд цијени приликом испитивања уставних права, апелант мора да наведе повреду својих права које штити Устав Босне и Херцеговине и ове повреде морају да дјелују вјероватно. Апелација је очигледно неоснована уколико јој мањкају *prima facie* докази који с довољном јасноћом показују да је наведена повреда људских права и слобода могућа (види Европски суд, *Абедин Смајић против Босне и Херцеговине*, одлука од 16. јануара 2018. године, представка број 48657/16, тачка 43, и *Кхудунтс против Азербејџана*, пресуда од 26. фебруара 2019. године, тачка 32, те Уставни суд, Одлука о допустивости број АП-156/05 од 18. маја 2005. године, тачка 9, доступна на www.ustavnisud.ba), те ако чињенице у односу на које се подноси апелација очигледно не представљају кршење права које апелант наводи, тј. ако апелант нема „оправдан захтјев“ (види Европски суд, *Мезотур-Тисазуги Визгаздалкодаси Тарсулат против Мађарске*, пресуда од 26. јула 2005. године, представка број 5503/02, тачка 21, и *Думлу против Турске*, одлука од 20. априла 2021. године, представка број 65159/17, тачка 27), као и када се утврди да апелант није „жртва“ кршења права заштићених Уставом Босне и Херцеговине (види Европски суд, *Спасоје Лукић и други против Босне и Херцеговине*, одлука о допустивости од 18. новембра 2008. године, представка број 34379/03).

10. Уставни суд указује да се апелациони наводи о повреди права на правично суђење односе на начин на који су судови утврдили чињенично стање и примијенили релевантне прописе. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је, према пракси Европског суда, првенствено на домаћим органима, нарочито судовима, да рјешавају проблеме тумачења домаћих закона. Европски суд истиче да не треба да поступа као суд „четврте инстанце“ те да стога неће, према члану 6 став 1 Европске конвенције (којем кореспондира чланак II/3е) Устава Босне и Херцеговине), да доводи у питање оцјену домаћих судова, осим ако њихова утврђења могу да се сматрају произвољним или „очигледно неразумним“ (види Европски суд, *Аићерић против Босне и Херцеговине*, одлука од 17. децембра 2019. године, представка број 52871/13, тачка 23 с даљњим референцама). Овакву праксу досљедно прати и Уставни суд у односу на одлуке редовних судова (види, између осталих, Одлуку о допустивости и меритуму број АП-4033/20 од 22. јуна 2022. године, тач. 42–45 с даљњим референцама, објављена на www.ustavnisud.ba).

11. На основу чињеница конкретног предмета које произлазе из докумената предочених Уставном суду и из апелационих навода, Уставни суд сматра да је Апелациони суд у образложењу оспорене одлуке дао релевантне разлоге за своје одлучење, како у погледу утврђених чињеница тако и у погледу примјене права, због чега се не може рећи да су таква утврђења произвољна или очигледно неразумна. Осим тога, апелант не наводи нити Уставни суд запажа да је у спроведеном поступку прекршена нека процесна гаранција из члана 6 став 1 Европске конвенције на његову штету. С обзиром на то, Уставни суд сматра да у конкретном случају не постоји било шта што би указало на кршење права на правично суђење. Апелант се позвао и на кршење права на имовину.

Међутим, Уставни суд сматра да у конкретном случају ништа не указује да је његово право на имовину дошло у питање на начин који би водио потреби да Уставни суд то право посебно испита према стандардима из члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, нити су у апелацији пружени докази из којих би се могло закључити супротно.

12. Осим тога, имајући у виду да је апелант имао и користио могућност подношења законом прописаног правног лијека, Уставни суд указује да чињеница да кориштени правни лијек није резултирао апелантовим успјехом у поступку не покреће питање кршења права на дјелотворан правни лијек.

13. Апелант се позвао и на члан 17 Европске конвенције, али у вези с тим није дао било какво образложење у апелацији. Уставни суд подсјећа да члан 17 Европске конвенције не успоставља неко посебно индивидуално право, него предвиђа правило тумачења чији је циљ заштита идеје и циља саме Европске конвенције (види Уставни суд, Одлука број У-62/01 од 5. априла 2002. године, тачка 14, и Одлука о допустивости и меритуму број АП-90/06 од 6. јула 2007. године, тачка 38, доступне на интернет страници Уставног суда www.ustavisud.ba). Због тога је и позивање на члан 17 Европске конвенције очигледно неосновано.

14. У вези с апелантовим позивањем на члан II/2 Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд указује да се не ради о материјалном праву на чије кршење апелант може самостално да се позове, већ се ради о уставној одредби којом се Европској конвенцији даје супремација над домаћим законима. 15. Имајући у виду све наведено, те конзистентну праксу Европског и Уставног суда и ставове наведене и у овој одлуци, Уставни суд сматра да нема ничега што указује да апелантови наводи покрећу уставна питања на која се позвао, односно ничега што указује да има „оправдан захтјев“ у смислу члана 18 став (4) Правила Уставног суда. Због тога, Уставни суд закључује да су ови наводи очигледно (*prima facie*) неосновани.“

(Одлука о допустивости Уставног суда Босне и Херцеговине број АП-612/23 од 21.3.2024. године)

РЕГИСТАР ПРИМИЈЕЊЕНИХ ПРОПИСА

КРИВИЧНО ПРАВО

- Кривични закон Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 19/20 - пречишћени текст, 3/2024 и 14/2024)
- Закон о кривичном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 34/13 - пречишћени текст, 27/14, 3/19 и 16/20)
- Тарифа о наградама и накнади трошкова за рад адвоката адвоката Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 111/2024)

ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- Закон о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 24/07, 6/12, 11/12, 29/16 и 6/22)
- Закон о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 32/09 и 14/10 – исправка)
- Закон о рачуноводству и ревизији у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 22/16 и 50/18)
- Закон о фискалним системима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 22/16, 48/18 и 40/20)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- Закон о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 8/24 – пречишћени текст)
- Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89)
- Закон о здравственој заштити у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 5/23 – пречишћени текст, 7/23 и 31/24)

- Закон о путевима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 22/18 – пречишћени текст і 20/23)
- Закон о осигурању о одговорности за моторна возила и осталим одредбама о обавезном осигурању од одговорности Федерације Босне и Херцеговине („Службени гласник Федерације БиХ“ број 24/05)
- Опћи аустријски грађански законик од 1.6.1811. године
- Породични закон Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 23/07)
- Закон о насљеђивању Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 36/17)
- Закона о насљеђивању СР Босне и Херцеговине
- Закон о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 19/06, 19/07, 25/08, 20/13, 31/14 и 01/15)
- Закон о раду Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 12/25 – пречишћени текст)
- Закон о мјеници („Сл. лист СФРЈ“, бр. 16/65, 54/70 и 57/89)
- Закон о заштити од клевете Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 14/03)
- Закон о заштити потрошача у Босни и Херцеговини
- Закон о ауторским и сродним правима Босне и Херцеговине
- Закон о парничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“ број 28/18 и 6/21)
- Закон о ванпарничном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 5/01 и 36/17)
- Закон о извршном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 39/13, 47/17 и 2/21)
- Закон о регистру земљишта и права на земљиштима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 11/01, 1/03, 14/03, 19/07 и 2/08)

УПРАВНО ПРАВО

- Закона о управном поступку Брчко дистрикта Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Брчко дистрикта БиХ“, број 48/11, 21/18 о 23/19)
- Закон о управним споровима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 4/00 и 1/01)

СТАТУТАРНО ОДЈЕЉЕЊЕ

- Статут Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 2/10)
- Закон о поступку оцјене усклађености правних аката Брчко дистрикта Босне и Херцеговине („Службени гласник Брчко дистрикта Босне и Херцеговине“, број 20/10)

АЗБУЧНИ СТВАРНИ РЕГИСТАР

КРИВИЧНО ПРАВО

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

- Блудне радње (11)
- Злоупотреба положаја или овлаштења (16, 18)
- Злоупотреба у поступку јавне набавке (12)
- Општа правила за одмјеравање казне (5)
- Отмица и изнуда (8)
- Оштећење туђе ствари (15)
- Повреда слободе одлучивања бирача (9)
- Пореска утаја (14)
- Превара у служби (19)
- Продужено кривично дјело (6)
- Рад за опште добро на слободи (4)

КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО

- Забрана напуштања боравишта и забрана путовања (23)
- Извођење доказа (25)
- Препознавање лица (21)
- Пресуда којом се оптужени оглашава кривим (26)
- Садржај оптужнице (24)
- Трошкови кривичног поступка (24)

ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- *Ne bis in idem* (32)
- Члан 3. став (1) тачка б) и члан 4. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (28)
- Члан 10. Закона о јавном реду и миру Брчко дистрикта Босне и Херцеговине и члан 10. Европске конвенције о људским правима и основним слободама (28)
- Члан 45. став 3. Закона о рачуноводству и ревизији у Брчко дистрикту Босне и Херцеговине (30)
- Члан 68. Закона о прекршајима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (32)
- Члан 100. став (4) Закона о фискалним системима Брчко дистрикта Босне и Херцеговине (31)

ГРАЂАНСКО ПРАВО

СТВАРНО ПРАВО

- Власништво на возилу (34)
- Доказивање власништва након што је суд у поступку уређења међа обновио или исправио међу (40)
- Етажно власништво (39)
- Право грађења (37)
- Право прече куповине (35)

- Стицање права власништва (34)

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

- Застарјелост, тужба за утврђење (62)
- Изјава воље (42)
- Испуњење обавезе и посљедица неиспуњења (59)
- Компензација, компензацијска противтужба (60)
- Накнада материјалне штете (51)
- Накнада нематеријалне штете (53,55, 56, 57)
- Накнада штете (45)
- Накнада штете, одговорност за штету – реконструкција путева (52)
- Одговорност за штету од опасне дјелатности (48)
- Одговорност родитеља (46)
- Одговорност у вези са обавезом закључења уговора (50)
- Опозив уговора о поклону (69, 70)
- Право на накнаду штете по основу аутоодговорности (сапутник у возилу) (67)
- Рокови застарјелости код уговора о осигурању (63)
- Скривени недостаци (65)
- Солидарна обавеза, право испуниоца на накнаду, подјела на једнаке дијелове и изузетак (64)
- Стицање без основа (57)
- Трошкови обављања и полагања специјалистичког и субспецијалистичког стажа (42)
- Уговор о закупу (67)

ПОРОДИЧНО ПРАВО

- Брачна тековина (73)
- Издржавање малољетне дјеце и родитеља (71)
- Издржавање малољетног дјетета, одлука суда о издржавању (71)
- Измјена одлуке о издржавању (73)
- Одлука суда о издржавању (72)

НАСЉЕДНО ПРАВО

- Изјава о прихватању законског насљедног дијела (77)
- Недостојност за насљеђивање (80)
- Остваривање права из заоставштине (81)
- Уговор о доживотном издржавању (75)
- Улагање у имовину оставитеља (78)

РАДНО ПРАВО

- Висина и начин остваривања права на топли оброк (83)
- Заштита права из радног односа (87)
- Исплата неисплаћених плата (88, 89)
- Одговорност послодавца за штету проузроковану раднику (85)
- Пензијско и инвалидско осигурање (92)
- Раскид уговора о специјализацији (90)

- Штета проузрокована од стране радника (84)

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- Протест мјенице (94)

ЗАШТИТА ОД КЛЕВЕТЕ

- Изузеци од одговорности од клевете (96)
- Клевета путем друштвених мрежа (97)

ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА

- Скривени недостаци (98)
- Терет доказивања (98)

АУТОРСКО ПРАВО

- Претпоставка пријеноса права на послодавца (100)

ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

- Вјештачење (111)
- Дозвољеност ревизије (114)
- Доказивање чињеница (110)
- Достава писмена – промјена адресе (103)
- Наставак прекинутог поступка (108)
- Парнични трошкови (103)
- Писмена израда пресуде (112)
- Побијање нагодбе (108)
- Пресуђена ствар (113)
- Примјена материјалног права (102)
- Ревизија против рјешења (114)
- Трошкови поступка (104)
- Тужба за утврђење (105, 106)

РЈЕШАВАЊЕ СПОРНОГ ПРАВНОГ ПИТАЊА

- Спорно правно питање (116)

ВАНПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

- Диоба ствари и некретнина у заједничком сувласништву (119)
- Накнада за експроприсану некретнину давањем друге одговарајуће некретнине (121)
- Одређивање накнаде за експроприсане некретнине (118)
- Одузимање пословне способности (118)
- Уређење међе (120)

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

- Извршење на сувласничком дијелу некретнине (128)

- Изјава извршеника са пописом имовине (126)
- Литиспенденција и пресуђена ствар (130)
- Наставак одложеног извршења (127)
- Прекид извршног поступка (125)
- Прелаз потраживања (124)
- Промјена предмета и средства извршења (129)
- Трошкови извршног поступка (123)
- Трошкови привременог заступника (131)

ЗЕМЉИШНОКЊИЖНИ ПОСТУПАК

- Брисање забиљежби спора у земљишним књигама (133)

УПРАВНО ПРАВО

- Ванредни правни лијек (154)
- Браћање депоноване возачке дозволе (137)
- Заинтересирана странка у поступку, локацијски услови, одобрење за грађење (135)
- Инспекцијски надзор урбанистичко-грађевинског инспектора (134)
- Исправљање грешака у рјешењу (149)
- Надлежност за поступање (157)
- Начело материјалне истине (150)
- Непоступање по упутама управног суда (155)
- Ништавост рјешења (152)
- Остваривање права на ослобађање пореза на добит (136)
- Повреда правила управног поступка (159)
- Прекид поступка, претходно питање, грађевинска инспекција (145)
- Пуномоћ (142)
- Стварна надлежност, претходно питање (148)
- Странка (147)
- Сходна примјена одредби Закона о парничном поступку (157)
- Трошкови управног поступка (143)
- Укидање рјешења по праву надзора (150)
- Усмено рјешење, инспекцијски надзор, заштита становништва од заразних болести (138)